Henrik Hertz

Den påtrængende

og andre fortællinger

Henrik Hertz

Den påtrængende

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Henrik Hertz: *Den påtrængende og andre fortællinger* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Henrik Hertz: *Den påtrængende og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Den påtrængende

(En novelle fra krigens tid.)

En smuk, men noget kølig formiddag henimod efteråret 1809 arbejdede en stor holstensk kurvevogn med fire sæder sig langsomt frem på den i de tider tunge, sandige Strandvej, og nåede netop nu indkørslen ved Charlottenlund, rullede derigennem og holdt stille ved det første skovløberhus, hvor familien, der sad på vognen, steg ud. – Dengang var Charlottenlund ikke så bekvemt indrettet for københavnerne som nu. Den mængde telte, hvor man i vore dage kan erholde efter omstændighederne gode og slette forfriskninger, kendte man dengang intet til, af hvilken årsag skoven også var mindre besøgt end nu. Derimod var det dengang almindeligere, i stedet for de opfyldte, ved hede og kvalm afskrækkende telte, at se enkelte partier af skoven, hvor der var borde og bænke, besatte af agtbare borgerfamilier, der ved deres muntre grupper, ved den glæde, der oplivede både store og små i selskabet, skaffede den spadserendes øjne en behagelig afveksling, uden ved hvert skridt at være ham i vejen. – Det var altså i sin orden, at registrator og bogholder ved Brandforsikringen Neermann (for det var ham med familie, der steg ud af vognen) lod sin kone og to døtre gå ind i skovløberhuset, for at bestille adskillige fornødenheder, medens han selv med to unge herrer gik at opsøge en bakke, hvorfra man havde udsigt til vejen og søen.

Den gamle Neermann havde fra skriverdreng på en amtsstue i Norge, efterhånden tjent sig op til det embede eller de

forskellige embeder, han nu beklædte. Han var nemlig foruden registrator og bogholder ved Brandforsikringen, desuden ansat i lignende kvalitet ved en enke- og ligkasse og et par andre private selskaber. Han blev desårsag, især da han også havde erholdt penge med sin kone, anset for en formuende mand. Hans ungdom var faldet ind i en interessant periode, da København var opfyldt af vittige hoveder og genier, eller af sådanne, der i det mindste havde navn for at være det; men de forbindelser, han stod i med disse, havde hans giftermål og tiltagende forretninger bevæget ham til at afbryde, og i den sidste tid fandt han bedre sin regning ved at trække sig tilbage og leve i erindringen af en svunden tid, end at blande sig mere end nødvendigt med en nyere, hvis trængsler kun lå ham alt for nær, men hvis højere interesser han, som han følte, manglede sans for. Derfor levede han næsten blot for den samvittighedsfuldeste opfyldelse af sine embedspligter og for kone og børn, som han elskede med stor ømhed.

Mens Neermann og de unge mænd gik at opsøge bakken, udspandt der sig mellem de to sidste en heftig disput om udfaldet af dette års høst, som Neermann kun tog liden del i. Den ene af de disputerende var kandidat i teologien Flor, en smuk, velvoksen mand, men med et stift, noget pedantisk væsen, propert, men ikke moderne klædt. Han havde allerede i et par år været forlovet med Susanne, Neermanns ældste datter, og søgte i denne tid kald. Flor var unægtelig en ung mand af udbredte kundskaber, men hørte til dem, der ville vide besked om alt og var derfor ofte overfladisk. Han disputerede gerne, men tørt og trættende, og man kunne med grund bebrejde ham, at det var ham mere om at gøre at tale end at få

sandheden frem, hvorfor han også stundom begyndte en deduktion for én og, når denne måtte bort, fortsatte den for en anden, der ikke havde hørt begyndelsen. I denne tid befandt han sig meget lykkelig, da han i den unge veltalende nordmand, med hvem han netop nu stred så ivrigt, havde fundet én, han kunne disputere og ræsonnere med, så meget han lystede. Stenersen – således hed nordmanden – var fuldmægtig hos en sorenskriver i Norge og opholdt sig i denne tid i København for sin fornøjelses skyld. Som søn af en af Neermanns ungdomsvenner var han en kær gæst i dennes hus og kom der daglig. Han var, hvad man kalder en *flink* mand, af sangvinsk natur, heftig, opbrusende og storttalende. Norge opløftede han over alt og på Danmarks bekostning; men denne fejl ligesom hans andre var blandet med så megen naturlig åbenhed og godmodighed og så megen bravhed i karakteren, at man ej let kunne vredes på ham, og når hans forfængelighed ikke kom alt for meget med i spillet, viste han sig ikke blot som en fintfølende, men og som en sundt- og billigttænkende mand. Han var bredskuldret og stærktbygget, skønt undersætsig. Når han med en fast, determineret gang, svingende arme og et ansigt, der strålede af sundhed og munterhed, trådte ind i en stue, da kom der fornyet liv i de tilstedeværende. Alt hvad han sagde blev udtalt med en sonor, stærk stemme, hvis accent var norsk og udmærkede sig ved en tydelig artikulering af alle de stavelser, vi af skødesløshed næsten lader forsvinde i daglig tale. Regnes nu hertil, at han var en ven af et godt glas vin og en lille svir blandt muntre brødre, at han, når det gjaldt, kunne føre an under en selskabssang, og at han var lidt musikalsk: så har man i ham et tåleligt godt eksemplar af den klasse unge

nordmænd, man inden adskillelsen oftest traf sammen med i København.

Stenersens og Flors disput var endnu i fuld gang, da man fandt bakken, der søgtes efter; og Flor gik nu tilbage for at underrette fruentimmerne herom. Disse ankom kort efter, ledsagede af kusken, der bar madvarer og flasker. Susanne var i slet humør over at hendes moster Oline havde glemt at tage knive og gafler med, og over at man hos folkene derude ikke kunne opdrive mere end fem par; men Oline mente, det var nok, da søsteren og hendes kæreste kunne nøjes med ét par, siden kærestefolk jo skal have alting tilfælles. Denne af latter ledsagede bemærkning var just ikke meget skikket til at forsone Susanne, der straks udbrød: "Ja, du er altid så ligegyldig; for dig kan det gå som det vil;" og nær havde begyndt at skænde for alvor, dersom ikke moderen havde tysset på hende og bedt hende huske på, hvor meget det var hendes fader imod, at de mundhuggedes. I Neermanns hus herskede der nemlig, især når han var til stede, stor orden og en vis stilhed, da han selv var tavs eller af få ord og skyede alt hvad der forårsagede støj eller gjorde opsigt.

Under tilberedelserne til frokosten blev Neermann siddende på en bænk og så tankefuld ned ad vejen; Stenersen gik imidlertid ind i skoven. Bordet havde således alt en tid været dækket og man ventede kun på de to unge mænd. Susanne, der i forvejen var fortrædeligt stemt, bemærkede gnaven, at således var det altid; når man vel troede, de var til stede, så var den ene i øster, den anden i vester; og hvordan man nu skulle få dem fat; hun ville såmænd ikke rende efter dem. – "Da vil jeg!" udbrød hendes muntre søster og rejste sig allerede. Men i det samme

sås både Flor og Stenersen noget nede i en allé komme op mod bakken i samtale med en fremmed.

Så vidt man i frastanden kunne skelne var den fremmede en ung, smækker og temmelig høj mand, klædt i en moderne dragt, der nærmede sig en jagt- habit, og ledsaget af en puddelhund. Da han kom til foden af bakken, hørte man ham spørge Flor, om det var hans familie, der var samlet deroppe, hvorpå han fik et bejaende svar; og han gik nu med hatten af foran de andre op på bakken som én, der var bestemt til at skulle gøre familiens nærmere bekendtskab. Neermann antog ham for en god ven, Flor var stødt på og havde trukket med, da han, der ikke lettelig slap nogen, han var kommet i snak med, havde gjort noget lignende forhen, skønt han hver gang fik skænd derfor af Susanne, der ikke kunne begribe, "hvad man skulle med de fremmede mennesker, når man var taget ud for at fornøje sig mellem sig selv." Den ankomne blev imidlertid modtaget med høflighed, og forhindrede selv den pause, der truede med at ville opstå, idet han ligesom til fortsættelse af deres afbrudte samtale henvendte sig til nordmanden med følgende ord: "Her på bakken, hvor man har en videre udsigt til stranden, er det, jeg forhen påstod, endnu mere iøjnefaldende. Vore kyster er vel åbne og, som det synes, blottede for naturlige forsvarsmidler; men vandet er rundt omkring lavt og næsten blot tilgængeligt for små fartøjer. Selv uden at tænke sig batterier anlagte på hovedpunkter, synes et godt landeværn at måtte kunne forhindre en fjendes landgang."

Neermann, der havde lidt betydeligt ved de engelskes overfald og ved bombardementet, sagde med et suk:

"Erfaringen taler just ikke for, at disse kyster kunne let forsvares."

"De mener," sagde den fremmede, "de engelskes landgang ved Vedbæk. Men desværre beviser erfaringen her intet, da der jo fra vor side end ikke gjordes det svageste forsøg for at forhindre landgangen. Jeg har talt med flere hannoveranske officerer, der forsikrede mig, at englænderne var ingenlunde vel til mode ved udskibningen i bådene, og selv indså det vanskelige i foretagendet. Den forsvarsløse kyst betragtede de som en snare; ja selv efter at et stort troppe-antal var sat i land og uden modstand marcherede ned mod København, gjorde man hvert skridt med den største forsigtighed og frygtede i skovene bag hver busk et maskeret baghold. Men" – tilføjede han med et mørkt blik – "når ingen arm hæver sig mod den fremtrængende fjende, da kan ikke engang fjeldpas og bjergsnævringer forhindre hans indmarch."

"Fjeldpas?" udbrød nordmanden. "Hør, hr. ... hr. ... ja, De undskylder; jeg ved ikke hvad Deres navn er."

Idet Stenersen ved disse ord vendte sig til Flor, ligesom for at erfare navnet, svarede den fremmede hurtigt: "Mit navn er Ernest."

"Nu da, hr. Ernest! har De været i Norge? har De set disse himmelhøje fjelde? disse naturlige forhugninger? disse dale, hvor hver gård er en fæstning? har De set disse snævre pas, hvor et barn med en svovlstik i hånden kan modstå en hel armé? har De lagt mærke til disse med granbuske besatte fjeldskråninger, hvor en eneste odelsbonde med sine huskarle kan plaffe hver kæft ned, der vover på at nærme sig vore grænser? Har De set ..."

"Jeg har været i Norge," afbrød den fremmede ham, "og har set hvad De skildrer; nægter heller ikke, at naturen har sørget vel for landets forsvar. Men Sjællands kyst, fornemmelig den østlige, er langtfra så vanskelig at forsvare som man ofte tror. De hyppige skovpartier, bakkerne og de rundt på kysten adspredte huse letter en defensions-linjes operationer særdeles. Og når alt kommer til alt er beslutningen i et menneskebryst stærkere end fjeldpas og granbuske; jo mindre værn, des mere mod og bestemthed, som Oehlenschläger siger så smukt, at "Daniel Rantzau stod bag *sværdet* og stod indtil han overvandt." – Historien fortæller os heller ikke, at man ofte har vovet på at gøre landgang på Sjælland, imens der er sket hyppige indfald i Norge."

"Indfald?" råbte nordmanden og sprang op fra bænken, han havde sat sig på. "Men hvad udfald har disse indfald fået? Som hunde har vi pisket svensken ud af vore grænser. Med bøssen i hånden har den norske bonde … Hør du, Flor, der skulle du se karle! Én af dem spiser tre sjællændere til frokost. Du skulle komme til Telemarken, til Dovrefjeldet og betragte denne kraftige slægt, disse kæmpeskikkelser, der ser ud som de var vokset ud af fjeldet og hugne i granit. Det er den rene fjeldluft, der gør det, – der giver mine brødre – for jeg er selv fra Telemarken, som du nok kan se på mit brede bryst, mine stærke skuldre – der giver dem denne sundhed, denne kraft, denne atletiske figur, denne høje, fast utrolige alder. Det er bogstavelig sandt hvad I holder for anekdoter, at en olding kan sige der, han fik ris på rumpen af sin fa'er, fordi han lod sin faerfa'er falde på gulvet." Den latter, disse sidste ord fremkaldte, bragte en standsning i nordmandens veltalenhed, der hurtigt benyttedes

af Flor til en udførlig udvikling af den bedste måde, hvorpå der kunne anlægges batterier langs med kysten. Men ved et vidtløftigt og trættende foredrag og en monoton, ofte endogså stammende udtale lykkedes det ham sjældent længe at fængsle sine tilhørere, det skulle da være Neermann og hans kone; for disse havde stor ærbødighed for ham som en studeret mand; hvorimod hans kæreste i almindelighed blot med et halvt øre agtede på hans deduktioner og imidlertid gik til og fra og syslede med husvæsenet; og Oline løb enten sin vej eller raillerede og gjorde ham tusinde indvendinger. Imens han altså beregnede terrænet, opmålte bakkerne og lagde vidtudseende planer, og omsider ikke havde andre tilhørere end Neermann og Stenersen, havde den fremmede uopfordret sat sig på bænken ved siden af Oline, efter madam Neermanns indbydelse taget del i frokosten og meget hurtigt forstået at indvikle damerne i en livlig samtale. Under denne var det umiskendeligt, at han, uagtet han skænkede damerne al mulig opmærksomhed, dog tillige lagde mærke til de samtalende mænd, ja endog nu og da holdt øje med de veje, der førte op til bakken; selv hundens bevægelser fulgte han, og øjensynligt med uro, når den rejste sig langsomt og med små bjæf eller knurren så ned ad vejen. Men uagtet alt dette var hans konversation, kun afbrudt af øjeblikkelige distraktioner, underholdende og behagelig, og han vandt damerne ved den hurtighed og lethed, hvormed han vidste at gå ind i og forene deres forskellige synsmåder. Til stor fordel for ham var det også, at han straks ved sin første fremtræden havde med udseende af en sagkyndig opponeret mod Stenersens overdrevne udtryk om Norges herlighed. For disse æggede altid især fruentimmerne til

modsigelse; men de strandede altid på deres fuldkomne ubekendtskab med landet.

Efter frokosten besluttede selskabet at gøre en spadseretur til det andet skovløberhus og lade vognen komme derhen. På vejen havde Stenersen budt madam Neermann sin arm, Susanne gik med sin kæreste; det faldt derfor af sig selv, at den fremmede bød Oline armen, og at hun, der følte sig meget tiltrukket af hans selskab, tog imod den. De befandt dem snart alene og foran de øvrige, da Neermann og hans kone gik langsomt og Susanne holdt sig til moderen.

Man vil allerede af det foregående have bemærket, at Oline var i et og andet forskellig fra sin ældre søster. I denne sidstes karakter lå noget utilfreds og gnavent, der kun behøvede en ringe anledning for at komme frem. Men hun forstod dog at aftvinge husets venner en vis agtelse ved streng opfyldelse af sine pligter og ved en bestemt retning af hendes forstand. Hun var moderens erklærede yndling, hvilket vel for en del grundede sig i hendes lyst til at afgive sig med husvæsenet, hvilket Oline ikke befattede sig mere med end allerhøjst nødvendigt, men vel også i at hun tidligt havde lært sig til at gå moderen under øjnene og smigre for hende. Hos denne godmodige, men med ringe forstand begavede kone havde hun nu og da en skadelig indflydelse ved at sætte ondt for tjenestefolkene og opmuntre hende til strengere forholdsregler end hun af sig selv kunne falde på. Heri som i en del andet var Oline ganske det modsatte af hende. Denne unge pige var langt blødere og elskværdigere, og havde desuden ved læsning og eftertanke skaffet sig en uddannelse, der stillede hende langt over hendes nærmeste omgivelser. Med et levende temperament, megen munterhed

og naturligt vid forbandt hun noget måske ved lekture næret hang til sværmeri. Men hendes forstand var sund og hurtig, og hun opfattede det morsomme, det muntre og glade i livet alt for villigt til at hendes letbevægelige følelser kunne udøve nogen fordærvelig indflydelse på hende. Moderen og Susanne havde altid meget at udsætte på Oline, kaldte hende en sværmerske og bebrejdede hende, at hun tilbragte for megen tid med læsning. Heller ikke var hendes hyppige og vedholdende latter dem tilpas; de mente, hun tog livet alt for meget på den lette skulder. Faderen derimod, der sagtens i meget fandt sin egen ungdom beslægtet med hendes, elskede hende ubeskriveligt; men da han af princip, for ikke at gøre forskel mellem børnene, dulgte sine følelser, så var det naturligt, at det stakkels barn allerede tidligt havde øjeblikke, hvori hun følte sig ensom og forladt og med en slags mismod klagede for sig selv over at alle misforstod og tilsidesatte hende. Men deslige sjælstilstande afløstes lykkeligvis snart af andre, hende naturligere indtryk.

Som ovenfor bemærket gik Oline i dette øjeblik alene med den fremmede, der havde indviklet hende i en dyb samtale.

"Af Deres ytringer at slutte" – sagde den fremmede, da de netop befandt dem ved en yderkant af skoven – "er De en ven af naturen."

"Det er jeg," svarede Oline; "fornemmeligt elsker jeg den årstid, hvori vi nu befinder os. Den har i det mindste den gode egenskab, at den holder mere end den lover. Foråret svarer hos os ikke til digternes beskrivelser; sommeren er enten for kold eller for varm, og vinteren ynder man ikke meget, når man bor i byen."

"Men jeg synes dog," svarede den fremmede, "at det er så unaturligt at elske den tid, da jorden får nyt liv, træerne knopper og blade, og marken dækkes med et frisk og duftende grønsvær. Tusinde fugletunger ligesom opfordrer os til at tage del i den almindelige glæde; selv luften, hidtil forkuet af snefog og regnbyger, synes at ånde friere; vandet ruller så friskt, så ilende, så blåt og overgivent. Var den norske herre til stede her, da ville han til overflod anføre synet af bamsen, når den kommer ud af vinterlejet om foråret, et syn der vel er værd at se. Men jeg vil henvise Dem til noget langt større og pragtfuldere, til søen, der omringer vore kyster. For er det ikke ligesom om havet vinteren over og under frostens herredømme havde ligget dødt og i dvale og suget på labberne, og nu, befriet for en dens væsen forstenende og trykkende tvang, følte sig i sin hele lykkelige frihed og sin naturs bevægelighed og veksling, idet den snart risler sagte mod stranden over småsten, snart overlader sig til udbruddet af den voldsomste kraft, snart ligger dovent og udstrakt med umærkelige bevægelser, ligesom et sødyr, der soler sin uhyre ryg i de stråler, der spiller på den? Er det ikke, som om hvert forår med det smeltende snedække et stort tæppe blev trukket bort, og viste en smuk skov-dekoration, der giver os håb om et muntert og livligt skuespil?"

Oline, der havde lyttet til hvert af hans ord, sagde leende: "Jeg har jo erklæret, at jeg ikke tror på digternes beskrivelser af våren, og De skildrer med en digters farver. Imidlertid vil jeg tilstå Dem, at jeg hvert forår har følt en del af, hvad De beskrev. Men" – her blev hun stående og kastede sine øjne over en part af skoven, der med smukke trægrupper åbnede en fri udsigt til vejen og stranden – "har De da aldrig følt den forunderlige

magt, naturen hertillands om efteråret udøver over gemyttet? Betragt blot skoven her: det våde blik, hvormed den ligesom til afsked ser på os; den besynderlige hvisken og susen i trætoppene og de faldende visne blade; disse næsten blottede grene, hvorpå der hænger regndråber, og dette adspredte fortrådte løv, der dækker gangene: alt dette opfylder mig med følelser, som når en kær ven enten rejser bort eller er sin opløsning nær, og hvert ord, hvert øjekast af ham får betydning."

"Disse følelser," svarede den fremmede, "kender jeg kun alt for vel. Men det undrer mig, at Deres sjæl allerede så tidligt er stemt for deslige tungsindige indtryk."

Oline rødmede, da disse ord blev ledsaget af et forskende blik. "Ih nu," sagde hun, "det er heller ikke blot tungsindige indtryk, mit efterår fremkalder. Se kun, hvor stor den afveksling af farver er, hvori skoven ligesom har pyntet sig; hvor muntert det grønne afveksler med brunlige og brandgule partier. Luften kan om efteråret være så klar og blå, at genstandene viser sig i den næsten med en italiensk himmels tydelighed. Og i denne luft trækker man vejret så frit; den har hverken vinterens skarphed eller sommerens beængstende lunkenhed. Prøv kun," vedblev hun, idet hun trak vejret dybt, "prøv kun hvor forfriskende den er."

Ernest – for således vil vi i det følgende kalde den fremmede – gav sig til at smile, men gjorde som hun havde bedt ham, og tilføjede: "Ja, jeg må give Dem ret; det er et køligt og styrkende luftbad."

"Skulle jeg," sagde Oline, da de gik videre, "lade nogen årstid stride om rangen med efteråret, da måtte det være vinteren.

Når vi en smuk eftermiddag spadsere på volden eller udenfor porten og solen synker mat og ligesom opløst i sine blålige dunster, og jeg ser på de frosne stadsgrave, på rimen, eller sneen, der bedækker hele landskabet: da føler jeg mig vel stemt ved den kolde og rolige, men tillige så bestemte tone, der er i naturen; ved den harmoni, hvortil alt synes at stræbe. De tåger, der på denne tid af året er så hyppige, har for mig intet ubehageligt; tværtimod synes jeg, at et landskab kan ved dem erholde en skønhed, det ellers ikke besidder. Tårne og huse og træer taber alt det skarpe, der ofte støder øjet, og skikkelserne bliver rundere og blødere med det samme de bliver uvissere. Ofte, når jeg i januar og februar måned er kommet ind fra Farimagsvejen til Nørreports Ravelin og har set volden og møllerne og en del af byen indhyllede i en sådan blålig vinterlig tåge, hvorigennem alle genstande viste sig som svævende, eller som fortryllede fe-slotte, har jeg måttet tænke på de landskaber, der undertiden viser sig i luften ved kysten af Sicilien, tror jeg; – hvad er det nu, man kalder dem?"

"Mener De *fata morgana*?"

"Rigtigt. Og når nu tågerne efterhånden forsvandt, har jeg med undren og henrykkelse set genstandene stige så tydelige ud, med så klare og skarpe omrids."

"Deres skildring af efteråret og vinteren," sagde Ernest smilende, "kunne, hvis den blev bekendt, let forårsage en revolution i vor beskrivende poesi, og vore digtere forføres til at male disse tvende årstider lige så ivrigt som de hidtil har besunget våren."

"Så lad os ikke tale derom!" udbrød den unge leende pige, "sandt at sige har jeg fået lidt nag til foråret ved vore digteres

beskrivelser, der i det mindste i vort klima tager sig dårligt ud. De var i stand til ligedan at fordærve mig mit efterår og min vinter." –

Mens Ernest og Oline under disse og lignende samtaler gik foran, var det øvrige selskab blevet langt tilbage, en følge til dels af de hyppige standsninger, Flor forårsagede ved at beskrive nordmanden jægernes udfald i Classens Have i 1807. Under en pause faldt det Susanne ind at spørge sin kæreste, hvorfra han kendte Ernest; og hun tilligemed det øvrige selskab hørte nu til deres forbavselse, at han slet ikke kendte ham, men så ham første gang i sit liv i dag. Den fremmede var kommet hen til ham lidt neden for bakken og havde spurgt ham om en jagt, man kunne se gå langt ude i søen for en sagte vind, og dette spørgsmål havde givet anledning til en samtale om forskellen mellem englændernes og vor skibsbygger-kunst, som Stenersen ved sin ankomst siden tog del i. Da de gik op på bakken, var den fremmede gået med, som jo ingen kunne forbyde ham.

"Men du førte ham jo selv ind til os," sagde Susanne ærgerlig. "Du nævnede jo hans navn."

"Jeg hans navn? Hvor kunne jeg nævne det, da jeg dengang slet ikke vidste det?"

"Ja, sådan er det altid med dig. Nu har du skaffet os et vildfremmed menneske på halsen, som ingen af os kender og som Gud må vide hvem er."

Moderen tyssede på hende og mente, sagen var jo ikke så farlig. Imidlertid fandt både Neermann og de øvrige det meget betænkeligt, at man ved at se sig omkring intet spor kunne øjne enten af den fremmede eller af Oline, der var gået med ham, ligesom også alle følte det upassende i at hun gik alene med et

dem ubekendt mandfolk. Da især den gamle Neermann ytrede urolighed herover, så tilbød Stenersen sig straks at ville søge dem op og bringe dem tilbage, "om de så var gået til verdens ende".

Han havde lykkeligvis ikke nødig at gå så langt, da han ved at styre op til det andet skovløberhus traf dem ved gyngen, som Oline, der var en lidenskabelig elsker af at gynge, allerede havde sat sig i. Ved nordmandens ankomst kastede Ernest det ene tov hen til ham og sagde i en spøgende tone: "Har De kræfter, så hjælp mig at trække."

"Om jeg har kræfter?" sagde Stenersen (der gjorde sig meget til af sin styrke og ofte pinte folk med at ville prøve kræfter og brydes med dem). "Jeg skal gynge både Dem og jomfruen og ti sådanne til, om det så var til i morgen tidlig."

Mens de var midt i gyngningen, og Oline med et af ungdom og glæde strålende ansigt råbte: "Højere! – nej, ikke så højt! – Sagtere, kære Stenersen! – Jeg kan ikke mere!" – slog den fremmedes hund pludseligt an. Ernest slap tovet, så ud på vejen og bragte hunden til tavshed og ind under en busk. Men i det samme satte han med et behændigt spring ind i gyngen, hvis gang var sagtnet, idet han råbte til nordmanden: "Lad mig nu se, om De kan gynge os begge."

"Ja, det skal du få at se!" svarede Stenersen, der, når han blev varm eller hidsig, tiltalte alle folk med Du. Han trak nu det bedste han kunne, mens Oline, der var blevet angst over gyngens svingning, da Ernest sprang ind i den, bad denne sidste om hellere at standse. Men han beroligede hende og vovede endog, da gyngen svævede højt mellem trætoppene, at

trykke et kys på den beængstede piges mund med de ord: "Tro mig, kæreste! her er intet at frygte for."

Hverken Oline i sin forvirring eller Stenersen i sin ivrighed havde bemærket to fremmede mænd, der imidlertid havde nærmet sig. De så et øjeblik på de gyngende, indtil den ene af dem trak den anden med sig, idet han sagde: "Kom og lad os ikke spilde tiden, men se til at komme på vognen" – hvorpå de begge gik ind i skovløberhuset. Men hunden, der lå under busken, løftede hovedet og fulgte dem med øjnene stirrende og med en undertrykt knurren. Da de gik, rejste den sig langsomt med hængende hale og kort, afbrudt, næsten umærkelig gøen; men vendte snart om og lagde sig igen hen.

Stenersens gevaldige hånd blev ved at trække gyngen eller støde til den, så at han, svedt og forpustet, næsten ikke kunne mere, indtil Neermanns familie kom til og med megen misfornøjelse bemærkede, at Oline sad i gyngen hos den fremmede, og at Stenersen oven i købet trak tovet. Susanne irettesatte ham ligefrem derfor og sagde, hun skulle nok en anden gang give ham en kommission at udrette; hvorpå hun noget hårdt bad ham, dog engang at standse og holde op med den evige gyngen.

Oline, på hvis mund den fremmedes kys endnu brændte, begav sig undselig og rødmende hen til moderen. Selv den fremmede lod til at være forvirret og sagde til Neermann, ligesom for at undskylde sig: "Deres datter blev angst for at gynge, og derfor satte jeg mig hos hende." Neermann svarede lidt empfindtlig, skønt med den sædvanlige milde resignation i sine ansigtstræk, at han altid frygtede for ulykker ved

gyngning, men at det ikke formindskede faren, at der sad to i gyngen.

Oline blev nu taget til side af moderen og Susanne og gjort bekendt med det upassende i, at hun havde spadseret alene med denne hr. Ernest, som ingen af dem kendte. Susanne tilføjede en lang, til slutningen heftig tale, om et fruentimmers rygte, og at man ikke burde give folk noget at snakke om; men at Oline var letsindig og endnu kunne komme i folkemunde, hvilket alt sammen havde til følge, at det stakkels pigebarn, måske alt for smerteligt grebet af modsætningen mellem den korte fryd, hun nylig havde overgivet sig til, og det kvakleri, der fulgte ovenpå, gav sig heftigt til at græde og erklærede, at hun aldrig ville tage ud med oftere, siden det altid endtes med, at hun blev irettesat og kujoneret. Moderen måtte igen agere midlerske og af frygt for, at Neermann skulle mærke noget, søge at stille begge døtrene tilfreds. Dette var næppe lykkedes hende, før Stenersen kom til og i følelsen af, at han havde båret sig mindre klogt ad forhen, nu tilbød sig "at ville snakke alvorligt med den fremmede og vise denne hovne karl vintervejen." Men denne beslutning blev han hindret i at udføre ved den gamle Neermann, som man tog på råd med. Han holdt for, at man nu skulle holde sig rolig og blot se til så snart som muligt at komme på vognen, for således på en god måde at slippe fri for den fremmedes selskab.

Slutningen af denne samtale blev holdt i nærheden af vognen, der imidlertid var ankommet og kørt frem. Kusken, der var steget af for at gøre nogle remme fast ved seletøjet, måtte vel have hørt noget af hvad der taltes om; for han vendte

sig om til madam Neermann og sagde: "Den fremmede herre, der er med Dem, ham kender jeg godt."

"Hvad er han da?" spurgte hun.

"Ja, det ved jeg ikke; men jeg har kørt for ham engang i sommer. Han var med nogle andre, der tog vogn hos min husbond. Det er sgu en flink ung mand. Han var nyssens henne ved vognen og snakkede med mig. Jo, han kendte mig straks."

Dette var alt sammen sandt, men indeholdt desværre kun få oplysninger. At Ernest desuden havde stukket ham en daler i næven under påskud af, at han dengang havde glemt at give ham drikkepenge, det fortav kusken viseligt, af frygt for at det kunne gøre afbræk i de drikkepenge, han i dag ventede af de andre herrer. Men i hvert tilfælde kunne hans beretning ikke forandre den Neermannske families beslutning, snarest muligt at køre videre, og man var netop i færd med at stige til vogns, da den fremmede kom til og hjalp den gamle Neermann, der altid ville være den sidste til at stige op. Imens han og de øvrige satte sig tilrette, lod den fremmede, ligesom rådvild, øjnene hurtigt løbe hen over familien med en blanding af et halvt undertrykt, næsten komisk mil og en let rødmen og forvirring. Neermann, der gerne ville gøre familiens mod slutningen viste kulde god igen, satte allerede et overmåde venligt ansigt op og tog til hatten for at sige Adieu; Stenersen, der heller ikke plejede at lade solen gå ned over sin vrede, havde allerede rakt hånden ud for at give Ernest et kraftigt håndtryk, da i det samme kusken, der måske troede, at den fremmede skulle køre med, rykkede sig til side og gjorde plads for ham med de ord: "Værsgod, nu kan De stige op." Ernest kastede pludselig et alvorligt, men

hurtigt blik på Neermann, steg uden omstændigheder op og satte sig hos kusken, der straks kørte til.

På det øvrige selskabs ansigter malede sig den højeste overraskelse, men ytrede sig meget forskelligt. Den gamle Neermann sad forbløffet og rystede på hovedet, med en mine som om han skammede sig på den fremmedes vegne over hans påtrængenhed; hans kone så roligt på sin mand som bekymret over hvad indtryk denne scene ville gøre på ham. Men Susanne sagde så højt, at den fremmede måtte kunne høre det: "Hvad? kører han med?" og Stenersen gjorde en heftig bevægelse på sædet, idet han hviskede til Oline: "Nej, det er for galt! Det er en impertinent karl, som jeg siden skal snakke med." De eneste, der forholdt dem rolige, var Flor, der aldeles intet tænkte ved den hele begivenhed, og Oline, der måske glædede sig en smule over at søsteren ikke fik sin krig frem. Om hendes hjerte gav plads for andre, mildere følelser vil jeg lade være uafgjort. – Med undtagelse af de to sidstnævnte var hele selskabet nærmest stemt for at lade holde og uden videre bede den fremmede stige af; men uagtet Stenersen tilbød Susanne, at han ville springe ned og rive Ernest ud af vognen, hvilket Oline med bønner søgte at få ham fra, faldt det dog for vanskeligt på vognen at træffe en almindelig aftale, og om Neermann vidste man, at han bestemt ville modsætte sig enhver voldsomhed. Der blev derfor intet besluttet og intet gjort og vognen rullede videre.

Den fremmede, der hidtil havde gjort kusken nogle ligegyldige spørgsmål og fået svar på dem, vendte sig nu om og udkastede med en beundringsværdig rigtig takt sine garn først for Flor, som den, der når det kom an på at få en passiar i gang, snarest lod sig fange.

"Vor samtale," sagde altså Ernest, henvendende sig til den teologiske kandidat, der med sin kæreste sad på det tredje sæde, "vor samtale oppe på bakken i Charlottenlund om åreladning med lancet og sneppert blev afbrudt. Se, her skal jeg vise Dem," vedblev han, idet han tog en forbindstaske op af lommen – en af sidste slags, der er meget hensigtsmæssigt indrettet.

De fleste af mine læsere har sikkert lagt mærke til, hvilket behageligt indtryk det gør, når i et selskab en ung mand uventet tager en forbindstaske op for at lede noget engelsk plaster frem til en, der har skåret sig i fingeren. Har man allerede i forvejen haft gode tanker om det unge menneske, så forhøjes disse betydeligt ved synet af de mange kunstige instrumenter, hvis brug man forudsætter han er fuldkommen bekendt med. Og er allerede lægekunsten i sig selv ved den nødvendighed, der påligger alle, undertiden at ty til den, og ved den øjeblikkelige hjælp, den ofte kan skaffe, særdeles skikket til at indgyde respekt, så besidder lægen desuden i de instrumenter, en forbindstaske indeholder, et virksomt og anskueligt billede på de mange kunstige midler, der står til hans tjeneste. En sådan virkning tør teologen lige så lidet vente sig af sin ærværdigste bibel som juristen af kvartudgaven af forordningerne.

Også her virkede synet af forbindstasken elektrisk. "Er De doktor?" udbrød Flor, der havde sat sig i hovedet, at den fremmede måtte være forstkandidat.

Ernest gav et bejaende svar på dette spørgsmål og tilføjede, at han vel havde gået på hospitalet i København og studeret kirurgien under Winsløw, men at han havde fuldendt sine studier i Tyskland og Frankrig. – Denne erklæring havde god

virkning. Han forekom nu ikke længere familien så fremmed som forhen; i det mindste vidste man nu hvad han var. Alles munde kom igen i gang, imens instrumenterne blev taget ud og gik fra hånd til hånd. Især var den godmodige Stenersen, hos hvem alle indtryk vekslede så hurtigt, ude af sig selv af henrykkelse. Hver gang han fik noget nyt i hænderne, råbte han: "Hør du, Neermann! spørg hr. Ernest, hvad denne sav, eller denne tang osv. er gjort for; det er da fanden til kunstig indretning." Og selv Susanne satte et nysgerrigt og formildet ansigt op. Samtalen blev bestandigt almindeligere og livligere og drejede sig om forskellige genstande, hvilke alle den fremmede behandlede med indsigt og klarhed. Den gamle Neermann kom i så godt lune, at han endog gav nogle af sine anekdoter om Rosenstand Goiske til bedste.

På denne vis havde man tilbagelagt en del af vejen og var netop kommet ind i Dyrehaven – for familiens hensigt var at køre til Vedbæk og spise der til middag – da Oline råbte hen til faderen, at han skulle lade kusken holde til siden, eftersom der var en vogn lige bag dem. Ved disse ord så Ernest tilbage og snappede derpå uden at sige et ord tømmerne fra kusken og kørte ud fra hovedvejen lige ind i skoven. Såvel denne manøvre som den omstændighed at vognen ved at dreje så pludseligt af kom til at hælde, bragte næsten alle på vognen til at udstøde et skrig og til de udråb: "Men hvor vil De hen? Hvad skal vi derind? Vi kunne jo godt blive på vejen? Å, lad kusken køre som han selv vil!" osv. Ernest blev nogle øjeblikke ved at køre under træerne, gav derpå kusken tømmen, vendte sig om og sagde, som om alt var i sin orden: "Ville De ikke den vej? Vi kan gerne vende om

endnu; men vejen deroppe lægges om, og der er meget slemt at køre."

Dette var nu sandt nok; men dels var vejen ikke så slem, at man jo nok kunne komme igennem, dels havde Ernest gjort en langt større omvej end nødvendigt. Men undskyldningen gjaldt dog, i det mindste hos fruentimmerne, der var meget bange for veje, hvor der blev gravet. Men Neermann, hos hvem der opstod mange betænkeligheder, var ingenlunde tilfreds med den fremmedes egenmægtige fremgangsmåde, og han bestyrkedes derved i en alt forhen fattet beslutning at lade stige af ved Klampenborg under påskud af at tage nogle forfriskninger – så tvungent også dette påskud måtte synes – og dernæst ligefrem bede den fremmede undskylde, at han ikke kunne tage del i den øvrige del af køreturen. Han kunne vel ikke nægte, at Ernest, når man slog en streg over, at han havde trængt sig ind i deres selskab, for øvrigt viste sig som en mand af god tone, af ånd og dannelse, ja endog tilbageholdende og delikat i sine udtryk; men på den anden side lå der ikke sjældent en determineret rolighed i hans væsen, der gav ham en trykkende overvægt over den, han talte med. Desuden kunne Neermann, hos hvem bombardementet havde som hos flere gamle og svagelige folk efterladt en vis frygtagtighed i sindet, ikke ganske forjage foruroligende forestillinger om engelske og svenske spioner, som man i krigens tid havde så travlt med, og han meddelte nu sin beslutning til det øvrige selskab, der mere eller mindre bifaldt den.

Man steg altså ud ved Klampenborg og besluttede at nyde nogle drikkevarer på højen, der vender ud mod søen. Stole og borde blev sat til rette, og Stenersen kom slæbende med en stor

lænestol, som han havde udsøgt til Neermann eller hans kone. Man grupperede sig ved et bord og befandt sig, oplivet af det forfriskende syn af søen, i den bedste stemning. Susanne, der havde erholdt nogle råd mod tandpine af Ernest, så meget mildt hen til ham, måske også i den tanke, at de nu snart blev ham kvit; og Flor ventede kun på en god lejlighed for at kunne meddele ham en detaljeret fremstilling af en øjensygdoms begyndelse, udvikling og senere gang, hvoraf han vinteren tilforn havde været plaget.

Den fremmede, der uden at det så lige var mærkeligt, forstod at styre samtalen og at holde endog Flor inden for visse grænser, lod virkelig til at have afluret enhver af selskabet de sider, hvor de var tilgængeligst, og vidste, dels ved at kæle for deres yndlingsideer, dels ved at angribe dem ganske småt, at aftvinge dem interesse for talens genstand og at bringe dem til at ønske samtalen med ham forlænget. Havde han således ved det første møde vundet madam Neermann ved den ønskværdigste appetit under frokosten, så skete det endnu mere ved sine dengang førte samtaler med hende om bombardementet, som hun fik lov at beskrive, om opholdet i kancellibygningen den første nat, om tidernes tryk, om kaperier, blandingsbrød, folks luksus osv., og dette var måske skyld i at hun hidtil havde været mindre ivrig at få ham bortfjernet. Nordmanden blev i dette øjeblik henrykt af glæde over en livfuld skildring af et parti i Guldbrandsdalen, som Ernest havde rettet til Oline; og han havde den fornøjelse at kunne bemærke, at digteren Peder Christopher Stenersen var født der, og at han var langt ude beslægtet med ham. – En times tid gik således hen med forskellige samtaler og alle var vel

stemte, da Susanne hviskede til moderen, at de skulle se til at komme videre, og madam Neermann benyttede nu et lille ophold i samtalen til at rejse sig, og foranledigede derved et almindeligt opbrud. Man besluttede blot at gøre en lille spadseretur i haven ved Bellevue, "for at få benene i gang" som den gamle Neermann udtrykte sig, og derpå tage direkte til Vedbæk. Denne tur, på hvilken Ernest igen gik med Oline, bag de andre, men dog i nærheden af dem, var af kort varighed, og endtes med, at selskabet adspredte sig og dels gik ind i huset for at opgøre regningen, dels så til kusken og vognen.

Stenersen var gået op på højen for at slæbe den store lænestol ind igen, da Ernest med hurtige skridt og et usikkert øjekast kom op til ham og sagde: "Det er utåleligt som solen generer på denne tid af dagen. Jeg ville ønske, jeg havde Deres bredskyggede hat i stedet for min."

"I skrællinger hernede på sletten," svarede Stenersen, "kan hverken tåle hede eller kulde. Kom hid med Deres hat, så skal De få min! Jeg kan gå med en hat, om der så slet ingen skygge var på den."

De unge mænd byttede virkelig hatte, og nordmanden lavede sig til at bære lænestolen bort, da hans gamle lyst til at vise sine kræfter kom over ham og han spurgte Ernest: "Kan De løfte denne stol i vejret med stiv arm?"

"Jo, jeg kan," svarede Ernest, med synlig hast; "men lad os hellere se til at komme ned til de andre, der venter på os."

"Å, det har god tid; fruentimmerne forhaster sig ikke. Kom nu og prøv; men De skal tage fat lige nede ved foden."

Ernest, der lod til at føje den unge nordmand for at komme des snarere afsted, bøjede sig ned, greb med udstrakt arm

stolen ved én af dens fødder og løftede den, som det syntes, uden anstrengelse, langsomt i vejret, idet han selv rejste sig.

"Bravo! Det kan jeg lide! Hold den nu stille! Haha! De har gode armkræfter!" udbrød den fornøjede nordmand, da i det samme Ernests hund, der havde lagt sig ned et godt stykke fra dem, gav sig ganske sagte til at knurre. Ernest vendte sig hurtigt om og blev en fremmed undersætsig og firskåren mand va'r, der imidlertid var kommet op på højen og nu, lænet til en stok, og med ryggen imod dem, stod knap en alen fra ham og så ud over søen. Enten det nu var, at han ved at vende sig og føre den svære lænestol med sig, kom ud af balancen, eller byrden i dette øjeblik blev ham for tung, nok er det, at han lod den over den fremmedes hoved svævende stol pludseligt synke lige ned over ham, så at den faldt og rev den fremmede, hvis hoved og overkrop klemtes ind under stolen, med sig.

Ved det skrig, den ulykkelige mand udstødte, kom den Neermannske familie og en del andre folk løbende til, der med megen forundring så hvad her foregik. Det første, man havde at gøre, var at trække den fremmede herre ud af lænestolen; men dette var ikke så meget let, da han ved sine heftige bevægelser ideligt selv arbejdede sig dybere ind under stolens fødder og tværstokke, og ved at sparke og skælde gjorde dem, der ville hjælpe ham, arbejdet vanskeligere. Stenersen resolverede sig endeligt til, af frygt for mandens urolige ben, at sætte sin ene fod mod hans *posteriora* og derpå ved et kraftigt ryk befri ham for stolen, omtrent som når man trækker støvler af én. Men denne manøvre blev ikke optaget så vel som den blev udført godt og hurtigt. Den fremmede fo'r i vejret som en rasende, skældte ham og hele selskabet ud for stratenrøvere, der havde

overfaldet og lemlæstet ham og forlangte dem alle draget til ansvar. Neermann og hans familie, der havde set Stenersen alene hos den fremmede, da de kom til, troede intet vissere, end at denne urolige gejst var ophavsmand til den hele ubehagelige affære; de anvendte derfor al deres veltalenhed for at stille den fremmede tilfreds; forestillede ham, at han jo slet ikke var kommet til skade, at ingen havde haft til hensigt at fornærme ham, at det var sket aldeles af vanvare osv., hvilket alt sammen, ledsaget af et par glas vin, man lod sætte frem, havde så gode virkninger, at manden, der i øvrigt var sluppet så let fra sit fald, at han ikke engang havde skrabet huden, gav køb og til sidst skiltes meget oprømt fra familien. Da han var borte, stormede fruentimmerne løs på den stakkels uskyldige nordmand og bebrejdede ham hans uforsigtige adfærd og det urigtige i at vælte sig ind på et vildfremmed menneske.

"Har *jeg* væltet mig ind?" begyndte Stenersen.

"Javist," afbrød Susanne ham, "det var jo Dem, der kastede stolen over mennesket."

"Var det mig? Det var jo hr. Ernest."

"Var det hr. Ernest!" råbte Susanne og de andre forundret.

"Ja, hvem ellers? Gud må vide, hvad der gik af ham; for kræfter har han den karl. Men så tabte han balancen og lod stolen dratte."

Neermann rystede tavs på hovedet, og de andre spurgte i munden på hverandre, hvor han da var henne. Ved at se efter fandt man hverken inde i huset eller ved vognen noget spor af ham; resultatet blev, at han var forsvundet. Neermann fandt det meget besynderligt, at han havde forladt dem uden engang at tage afsked, og Susanne, der udbrød: "Bare det ikke var en

forklædt gavtyv?" så uvilkårligt i sin sypose, hvor hun havde en lille tegnebog med penge i; men hun savnede lige så lidt noget som de andre. Kun Stenersen havde fået sin hat forbyttet og Oline huskede rødmende, at den fremmede på turen i Bellevue havde, da hun lod sit batistes lommetørklæde falde, taget det op og stukket det til sig, idet han spøgende erklærede, at hun ikke fik det igen, da han ville beholde det til erindring. Men Oline fandt ikke for godt at omtale denne omstændighed til de andre.

Madam Neermann bemærkede just, at det i grunden var godt, han havde forladt dem og befriet dem for den ubehagelige nødvendighed at måtte bede ham excusere dem for resten af turen, da Oline, der så tankefuld og stille ned ad vejen, med ét udbrød: "Men der er jo hr. Ernest! Se, der kommer han ud fra døren på Bellevue."

Det var virkelig ham. Han gik med sin sædvanlige rolige gang lige hen imod dem. I lang afstand til siden fulgte hans hund ham med hængende hale og med et udtryk i sin fysiognomi, som om den havde fået bank og frygtede for at nærme sig ham. – Idet Ernest kom op til familien, tog han leende hatten af og sagde, henvendende sig til husmoderen: "Jeg ved knap, om jeg tør komme for Deres øjne, så skamfuld er jeg over den ulykke, jeg har anstiftet. Og nu må jeg oven i købet gøre undskyldninger for, at jeg løb min vej. Men sæt Dem i mit sted: jeg blev ærgerlig over min kejthåndethed og, rent ud sagt, jeg blev forskrækket over det ugudelige skrig, den firskårne mand satte op. Jeg vidste bestemt, at han kunne ikke være kommet til skade, og stolede på, at Deres og Deres families velvilje rimeligvis ville hjælpe mig ud af min forlegenhed. Er De nu vel længere vred på mig?"

Den godmodige madame Neermann blev så aldeles henrevet og forført af det bekendte og fortrolige, han både nu og tidligere vidste at lægge i sin stemme og hele adfærd, at hun rakte ham hånden og sagde: "Ih nej! hvornår plejer jeg at være så nøjeseende? Vær De kun uden bekymring? Der er jo heller ingen skade sket." – Men Susanne, der virkelig var mere nøjeseende, fik faderen og Flor taget til side og spurgte dem, om det ikke var bedst nu på en god måde at blive den fremmede kvit og så køre videre. Neermann var selv højst utilfreds med historien oppe på højen og fandt ikke Ernests holdning under og efter denne begivenhed ret naturlig, snarere lidt mistænkelig. Kom nu hertil hvad Susanne fortalte, at mens hun og Flor stod i et af kamrene ovre i huset, havde hun hørt Ernest i en samtale med værtens folk i et værelse ved siden af kalde Neermanns for *sin familie*: så vil man ikke finde det underligt, at denne ved alder og frygtagtighed mistænksomme mand, uagtet den agtelse og velvilje, han hemmeligt nærede for den unge fremmede, dog fandt det bedst at gå ind på Susannes forslag og lade Flor, som pålidelig og sindig, tale med hr. Ernest, og underrette ham om, at det af flere grunde var familien umuligt at lade ham køre med til Vedbæk. Men han indskærpede sin tilkommende svigersøn al mulig høflighed i udtryk.

Imens altså hele selskabet beredte sig til at tage bort, travede Flor, spekulerende på en pyntelig tale, hen til Ernest. Han traf ham stående i en bukket stilling ved et stengærde mod søen, og ville just begynde sin tale med følgende frase: "Det kan ikke være Dem ubekendt, at ..." da Ernest med de ord: "Forstår De Dem på botanik?" viste ham en plante, han havde rykket op.

Flor, der ulykkeligvis forstod sig på alt, havde for nogle år tilbage meget ivrigt beskæftiget sig med botanik og svarede derfor: "Jo, uden at rose mig selv, tør jeg nok sige, jeg har ganske gode fundamenter deri."

"Vil De da se denne stenplante, der er så sjælden her i Danmark. Er det ikke mærkeligt? Den har jeg i dette øjeblik fundet her ved gærdet. Kom og lad os se ad, om der ikke skulle findes flere."

Den stakkels Flor, der mekanisk gik med, betragtede planten meget nøje og begærligt, og kom, mens de var i færd med at søge, efterhånden i en så dyb og interessant samtale om botaniske genstande med Ernest, der syntes ar være aldeles hjemme deri, at ikke engang kusken, der var udsendt for at hente ham, bragte ham til at huske på hans ambassadørpost. Først da han tilligemed Ernest stod ved vognen, hvorpå hele familien allerede sad, og Susanne hviskende spurgte ham, hvad den fremmede havde svaret, erindrede han sin utilgivelige forsømmelse, idet han udbrød: "Fordømt! det har jeg rent glemt!"

Men nu var det for silde at gøre fejlen god igen. Ernest lod ikke til at nære anden tanke end at han skulle køre med, og familien var for delikat eller for rådvild eller for godmodig til i det sidste øjeblik at ville gøre ophævelser. Man så meget tålmodigt, måske endog med tilfredshed, at Ernest uden videre satte sig op hos kusken, der kørte til.

På vejen til Vedbæk passerede intet mærkværdigt, undtagen at Susanne hele tiden så surt til og næppe ville tale med sin kæreste. Mens Ernest bevarede sin naturlige utvungenhed og forstod at indvikle de nærmest siddende i samtaler, der kunne

interessere dem, ankom man til Vedbæk, hvor Neermanns hos en bekendt af dem havde et par værelser til deres disposition. Moderen og Susanne tog sig af køkkenet og gjorde anstalter til middagsmåltidet; resten af selskabet fik lov til at gøre en tur et par timers tid ned ad Strandvejen til fiskerlejet. På denne kom Neermann, Flor og Stenersen i en dyb samtale om Sveriges politiske stilling og valget af prins Christian August til svensk kronprins, der netop i disse dage var blevet bekendt som afgjort, en samtale, Ernest og Oline stjal sig fra, for uforstyrret at kunne nyde det forfriskende syn af søen på en sti lige ude ved bredden.

Ernest måtte enten besidde en stor gave til at erhverve sig folks tillid, eller Oline fandt sig så stærkt tiltrukket af den unge mand, at det var hende umuligt at behandle ham som en fremmed; for ellers ville det være uforklarligt, at hun, uagtet søsterens tidligere advarsler, på ny kunne så aldeles hengive sig til det behagelige indtryk, allerede den første samtale med ham havde forskaffet hende. Hængende ved hans arm ytrede hun sig i fortrolig samtale frit og uforbeholdent om, hvad der netop nu bevægede hende, som om det var en gammel, kær bekendt, hun talte med.

"Det er tit faldet mig ind," sagde hun, da de havde sat dem ned på nogle store stene ved strandbredden, "som om jeg havde lighed med Cendrillon, hovedpersonen i et eventyr, jeg engang har læst. Jeg ved ikke, om De kender det?"

Ernest bejaede det.

"Ligesom Cendrillon," vedblev hun, "er jeg den yngste af tre søstre" – (Oline havde nemlig endnu en ældre søster, der var gift med en månedsløjtnant) – "som hun føler jeg, at jeg er i meget

aldeles forskellig fra mine søstre, og skønt jeg aldrig er blevet behandlet anderledes end med ømhed både af dem og af mine forældre, så synes mig dog tit, som om ingen af dem forstår mig og derfor undertiden raillerer med mine følelser. Som hun –" vedblev hun ligesom søgende en ny lighed.

"Som hun har De en meget lille fod," afbrød hende Ernest smilende. Oline blev ildrød; for hendes øjne var netop gledet ned til hendes ene udstrakte, virkelig overmåde lille og smukke fod.

"O nej," udbrød hun med latter og i en yndig forvirring, "derpå tænkte jeg ikke. Men derimod vil jeg gerne tilstå, at jeg nærer det håb ligesom Cendrillon engang at hentes af en troldmand og forenes med en prins."

"Hvis det er Deres alvor, da beklager jeg, at jeg ingen prins er, og således ikke engang besidder denne ene ringe egenskab, som De forlanger af Deres tilkommende."

Oline blev forvirret, men søgte at slå det hen i spøg, og lavede sig til at gå videre. Idet hun rejste sig, sagde hun: "Se hvor smukt den store båd ligger derhenne og skvulper på vandet."

"Hvor?" spurgte Ernest hurtigt og vendte sig om.

"Dernede i den lille bugt, hvor der hælder et piletræ ud. Folkene har lagt sig over nogle årer og sover middagssøvn."

Ernest, der fulgte den retning, hun angav, blev med ét stille og fordybet i sig selv. – "Holder De af at ro, jomfru Neermann?" spurgte han efter et ophold.

"Uendeligt! Det er min største fornøjelse. Tror De måske, vi kan komme til at ro med båden derhenne?"

"Jeg tænker det, når vi giver folkene et par skilling. Men har Deres fader intet derimod?"

"O nej! han tager nok med, når jeg beder ham derom. Vil De gå ned til folkene i båden, så skal jeg søge fa'er op."

Hun havde knap sagt det, før hun med flygtig gang ilede afsted, indtil hun forsvandt oppe på vejen. Ernest så med velbehag efter hende og undertrykkede et lille suk, idet han langsomt gik ned til båden.

Olines forslag syntes at have fundet de andre herrers bifald; for hun kom kort efter trækkende med faderen og ledsaget af Flor og Stenersen. Ernest havde imidlertid talt med folkene, og de steg nu alle i båden, efter at Neermann havde betinget sig, at turen ikke måtte vare længere end en lille time. Flor, der havde bemærket, at to i båden oprejste, korsvis lagte årer toges ned, spurgte en af karlene, hvorfor de havde stillet dem således. Karlen, der satte sig til rette på roerbænken og lagde åren ud, gjorde et par slag for at vende båden, og svarede, seende tilbage over skuldrene og med et sarkastisk udtryk i sit ansigt: "Det gør vi for at tørre årerne, for de bliver så våde af vandet." Da Flor ikke var fornøjet med dette svar, sagde Ernest, at denne måde at stille årerne var almindelig skik og brug på større både, når mandskabet slog sig til ro.

Båden stak imidlertid lige ud i søen og viste, alt efter som de kom længere ud, bestandig større afsnit af den sjællandske kyst, der ved grønne og høstgule partier, ved sandbankerne bag de adspredte fiskerhuse, ved afvekslingen af kornmarker og skove, gav øjet det mest oplivende og påfaldende billede af frugtbarhed og fylde og af skønhed i de få ufrugtbare strækninger. Søen var klar og blå, og vandene syntes i fine krusninger ligesom at ile mod kysterne for at udhvile sig der. Ved at ro lige ud var man kommet temmelig nær til en anselig

jagt, der lå stille derude med rebede sejl. Neermann syntes, man var kommet for langt ud og ytrede det ønske, at man skulle holde sig nærmere til kysterne, et ønske, Ernest, der hidtil havde været usædvanlig stille og tavs, mekanisk gentog for roerkarlene. "Er det ikke bedst, vi gør et par tag til udad," sagde en af disse; "der er stukket en jolle ud fra jagten derhenne. De har allerede to gange vinket ad os." – "Tror du da," spurgte Neermann, "at folkene i jollen vil jer noget? Kender du dem?" – "Ja, jeg har en kammerat på fartøjet derhenne; han vil hilse mig fra min gamle moster i Skåne." Der lå noget spottende i karlens svar, der gjorde, at Neermann blev mindre vel til mode derved og ytrede sagte til Ernest, at man hørte så meget tale om smugleri ved kysterne, og om det ikke var bedst, at sætte sig mod folkenes beslutning at ro videre. Ernest fo'r op som af en drøm og befalede karlene i en myndig tone at trække årerne ind og holde sig i farvandet her. Ville jollen dem noget, kunne den komme til dem. – "Ja, vejen er endelig lige lang for os begge," svarede karlen, idet han lagde årerne langs med rælingen og med høflig tone føjede til: "Va'r Dem, lille jomfru!"

Jollen, man havde set sætte ud fra jagten, dansede imidlertid let hen over vandfladen, roet af to mænd. Den lagde bi lige ved den store båd, idet en mand i jollen med den ene hånd holdt fartøjerne sammen og med den anden tog hatten af for Ernest og pegende på bænken agter i jollen sagde: "Værsgod! nu kan De komme til!" – Ernest havde imidlertid rejst sig, tog Neermann i hånden og sagde synligt bevæget: "Min værdige ven! Vi må nu skilles. De behagelige timer, jeg har tilbragt i Deres og Deres fortræffelige families selskab, vil jeg aldrig glemme; men de forbindtligheder, jeg skylder Dem for denne kun alt for korte

dag, vi har været sammen, må jeg søge i en lykkeligere tid at gengælde." – Førend den Neermannske familie, der uvilkårligt havde rejst sig, var kommet sig af sin overraskelse, var Ernest allerede, fulgt af sin hund, sprunget ind i jollen, denne stødt fra og med hurtige åreslag på vejen til jagten, hvor man kort efter så den ankomme, og Ernest og folkene gå ombord.

En af roerkarlene, der spurgte Neermann, hvor de ville ros hen, vakte selskabet af dets bedøvelse, og alle var nu enige i, at de så hurtigt som muligt ville ros tilbage. På hjemvejen sad enhver for sig tavs og grublende over det passerede; Stenersen faldt det vel ind og han ytrede også, at man burde forsikre sig roerkarlene, for af dem at få oplysning; men han fandt så megen modstand hos den gamle Neermann, og turen hjemad gik overhovedet så hurtigt, at de var blevet landsatte og så deres båd ufortøvet igen støde fra land og ro ud mod jagten, inden de kunne fatte nogen beslutning eller engang var kommet dem rigtigt af deres bestyrtelse. Først nu begyndte man at ånde friere og at meddele hverandre sine tanker om, hvem denne Ernest kunne være og hvad sammenhæng hans person kunne stå i med skibet, og hvorfor han så pludseligt og på så mystisk en måde havde forladt dem. Man havde vel mange hypoteser, hvoraf den ene var mere skarpsindig end den anden, især var Flors forudsætninger meget fine og langtfrahentede; men til et sikkert resultat kunne man naturligvis ikke komme. Ved hjælp af en lommekikkert så man op ad dagen, da det begyndte at lufte noget friskere, jagten efterhånden at sætte sejl til og styre langsomt mod nord, og snart var også det sidste spor af skibet forsvundet, hvorpå den forunderlige fremmede befandt sig.

Resten af dagen gik hen med spørgsmål af madam Neermann og Susanne, som de andre måtte besvare. Susanne var uudtømmelig i at udbryde: "Men hvorfor holdt I ikke på ham? hvorfor spurgte I ham ikke?" eller: "Ja, jeg skulle have været med, så skulle han ikke have sluppet så let!" og: "Det undrer mig bare, at Stenersen sørgede i tide for at få sin hat igen." – Men disse bebrejdelser skaffede ingen oplysning, og man slog sig omsider til ro, idet enhver gemte sine tanker og følelser for sig selv. Henimod aften tog man hjem til København med en vis stille tomhed, som enhver mere eller mindre sporede hos sig selv, således som det er naturligt, når en usædvanlig begivenhed vel er lykkeligt overstået, men ikke synes at kunne nære indbildningskraften eller tænkningen tilstrækkeligt for den følgende tid. Ernest udgjorde vel endnu længe derefter genstanden for denne families samtaler, men måtte dog omsider vige for nye og andre indtryk, og til sidst var det kun Oline, der i sine kæreste og ensomste øjeblikke beskæftigede sig med de ideligt tilbagevendende tanker: hvem han kunne være? hvor han skulle hen? om han nogensinde kom tilbage? og om han tænkte på hende så meget som hun tænkte på ham? Det kostede den stakkels pige flere suk, inden hun vænnede sig til at få utilfredsstillende svar på de fleste af disse og lignende spørgsmål.

Omtrent otte dage efter de fortalte begivenheder så man højt oppe i Nordsøen en letbygget jagt stryge hen ad vandfladen for en temmelig skarp sydost. Det var en kold morgenstund; luften var rå, havet dunkelt, af en grønliggrå farve, med små toppede bølger, der krusedes med et hvidt, flygtigt skum. Så langt øjet

rakte over søen, og under de skyer, der over alt dækkede himlen, øjnede man intet uden en enkelt søfugl, der i en halvcirkel skød ned mod vandfladen og igen hævede sig med et hæsligt, gennemtrængende skrig. På skibsdækket sås, med undtagelse af nogle matroser, der var ved sejlene, ingen uden kaptajnen, der sad i agterenden i samtale med en ung mand, der for at beskytte sig mod den skarpe morgenluft havde hyllet sig i en stor blå officerskappe. Uagtet han havde trykket hatten dybt ned i øjnene var det ikke vanskeligt at genkende i ham den unge mand, læserne allerede har lært at kende under navnet Ernest, men som de nu må finde dem i at høre benævne løjtnant Ernst P**. – Den samtale, han førte med skibskaptajnen, vil vi meddele, da den kan give nogen oplysning om det forhen fortalte.

"Han er altså ikke død?" spurgte kaptajnen og fæstede et stift blik på løjtnant P**.

"Nej," svarede denne; "og jeg har aldrig tvivlet derom. Mit skud er temmelig sikkert, og jeg ville ham ikke til livs. Desuden undersøgte jeg selv såret lige da han faldt."

"Men hvad fanden gik der da af de svenske hunde, at de ingen ro lod Dem i København, men sendte politispioner efter Dem, som om De havde været en rasphusslave? Ville de kanske have badskærløn og penge for svie og smerte?"

"Nej, nej! jeg frygter for, at min duel havde kun lidt at bestille med min nødtvungne flugt, skønt det hed sig, at man for dens skyld ville forsikre sig min person."

"Det har jeg heller aldrig hørt før," sagde kaptajnen i en mukken tone. "Sæt også, Deres vederpart var død? Det er jo

krigstider; man måtte jo takke Dem til, at De havde sat én af de hunde ud af verden; i det mindste efter min ringe forstand."

"Krigen er så godt som forbi. Den gode forståelse mellem Danmark og Sverige er for lang tid siden trådt ind igen; og vi kan hvert øjeblik vente freden afsluttet."

Kaptajnen rystede på hovedet, og spurgte efter et ophold: "Hvad talte man i København om at prinsen var valgt til svensk kronprins?"

"Jeg tror, man venter sig de bedste følger deraf for fremtiden."

"De bedste følger? – Ja ja! vi får at se! Jeg for min part har aldrig haft tro til svenskerne, og allermindst når de logrede for mig. Jeg kender dem! Jeg kender dem! Det hover mig ikke, at man hvert øjeblik sætter en konge ved vingebenet, når man vil være af med ham."

"Jeg lider heller ikke så voldsomme forholdsregler; men her var vel intet andet for. Den afsatte konges adfærd lignede et afsindigt menneskes; han kan heller ikke klage over, at han jo er blevet advaret og påmindet. De mænd, der stod i spidsen for revolutionen, har uden spørgsmål ment det oprigtigt med land og rige. Selv prinsen erkendte det; hans løfte til anførerne for den vestlige svenske armé, at høre op med fjendtlighederne indtil de havde bragt deres lands anliggender i orden, er et bevis derpå og et af de ædleste træk, historien kan opvise."

"Vel muligt; sådanne noget kender De bedre end jeg. Men fanden skal partere mig, om jeg havde gjort det, havde jeg været i prinsens sted. Ser De det?"

Løjtnant P** måtte undertrykke et lille smil, mens skibskaptajnen rejste sig og gik heftigt op og ned på dækket.

Hans vrede lagde sig dog snart og han satte sig igen hen hos den unge mand, idet han sagde: "Nå, De har jo intet fortalt mig om Deres ophold i Stockholm. Var de svenske herrer fornøjede med at de fik prinsen over til dem?"

"Det var de," svarede løjtnant P**; "glæden og entusiasmen over hans valg til kronprins var almindelig."

"Det har de sgu også grund til. Det er bedre at have den karl til tronfølger end til befalingsmand over en norsk armé ved grænsen. Men – med alt dette vil det dog ikke rigtigt ind i mit hoved, at det kan være ærligt ment. Var der dog ikke én og anden, der satte et surt ansigt op? Var der ingen, der hemmeligt ønskede prinsen fanden i vold?"

Da Ernst faldt i tanker og så ned for sig med et mørkt, utilfreds udtryk i sit ansigt, vedblev kaptajnen: "Svar mig, løjtnant P**! De har jo levet med de store i Stockholm. De er klog og har et godt øje; hvad tror De?"

"Hvad jeg tror? – Nu, jeg har jo allerede sagt, at der er ikke grund til at tro andet end det bedste. Er der et parti, der er imod valget, da er det et hemmeligt, og dets beslutninger og anslag indhylles da i et mørke, som hverken De eller jeg kan gennemtrænge."

"Ja, hør nu hvad jeg siger, løjtnant P**! Spænder det godt af med dette valg, og er der ikke en hage derved: så vil jeg lade mig levende spidde og sætte min kahytsdreng til at regere skib og mandskab. Husk nu på mine ord!"

Kaptajnen rejste sig derpå og gik hen til forenden af skibet, hvor han gav kahytsdrengen, der stod ørkesløs og fløjtede, en lussing, idet han råbte: "Skrub dig ned i rummet!" – Løjtnant P** gik ned i kahytten for at fordrive tiden med læsning, og vi

kan nu uforstyrret meddele læserne den nærmere sammenhæng af, hvad der i den forrige samtale blev peget på. Man vil da tillige kunne se, at kaptajnen ikke syntes indviet i alt, hvad de følgende blade oplyser.

Ernst P** var søn af en meget formuende købmand i Christiania, men var fra sine drengeår opdraget hos en onkel i København, en flersidig dannet mand, der havde stor indflydelse på hans tidligere udvikling. Efter at have taget første og anden eksamen ved Universitetet, studerede Ernst et par år kirurgi og rejste omsider på faderens bekostning udenlands, dels for at uddanne sig til sit studium, dels for på faderens vegne at træde i handelsforbindelser med nogle huse i Amsterdam og London; for den gamle P** havde i grunden aldrig opgivet den tanke, at Ernst med tiden ville blive associé af handelshuset, og derfor udtrykkeligt forlangt, at han skulle dyrke handelsvidenskaberne ved siden af sine studeringer.

Krigen mellem Danmark og England, rygtet om det ulykkelige bombardement og om at Danmark havde som Ruslands allierede erklæret Sverige krig, bevægede Ernst til at vende tilbage inden de 3 år var forbi, han havde bestemt til sin rejse. Han ankom til Christiania, da man her under prins Christian Augusts anførsel gjorde de stærkeste tilberedelser for at møde svenskerne, der under Armfelt og Vegesack havde gjort et indfald i Norge. Nationalhadet og patriotismen forenede sig her til den tapreste modstand; Ernst lod sig henrive af den almindelige begejstring og tog som frivillig tjeneste ved et jægerkompagni. Under denne for Norge så ærefulde krig var han første gang med i defiléerne ved Kongetorp og havde siden lejlighed til at udmærke sig under svenskernes nederlag ved

Præstebakke. Også i krigens fortsættelse i dette og det følgende år (1809) tog han del, indtil tronrevolutionen i Sverige gav anledning til fjendtlighedernes ophør.

Krigen, opofrelser under denne, og flere udenlandske fallissements havde imidlertid haft den skadeligste indflydelse på den gamle P**s handel og var måske årsag i hans pludselige død. Ernsts ældre broder, der hidtil havde været associé i handelen, var ikke den mand, der kunne bringe orden i affærerne. Ernst besluttede derfor selv at overbevise sig om husets forfatning og tog under stilstanden permission fra tjenesten. Han blev snart va'r, at størstedelen af husets formue måtte ved hurtige og bestemte forholdsregler kunne frelses; men hertil behøvedes personligt ophold i Stockholm, København og nogle andre handelsstæder, med hvilke faderen havde stået i forbindelse. I Sverige var dengang Gustav IV Adolph noget i forvejen blevet afsat; det revolutionære parti skyldte prins Christian August store forbindtligheder ved hans højmodige ophør med fjendtlighederne under forberedelsen til tronrevolutionen; man var såvel i Sverige som Danmark tilbøjelige til en fredsslutning, og allerede dengang ymtedes der i det førstnævnte rige om at vælge prinsen til den aldrende konge, Carl XIII's, eftermand. Det faldt derfor ikke vanskeligt for Ernst, ved udvirket speciel tilladelse af den svenske regering, at foretage en rejse til Stockholm, forsynet med de bedste anbefalinger til flere fornemme svenske herrer. Han ankom til Sveriges hovedstad i juli, kort efter at prins Christian August virkelig var blevet udvalgt til kronprins af rigets stænder. Note 1) Ved sine forbindelser såvel med flere høje herrer, som med agtede mænd af købmandsstanden havde han

lejlighed til at overbevise sig om den almindelige entusiasme ved dette valg, og han måtte, skønt han delte nordmændenes kummer over at miste prinsen, indrømme, at der åbnede sig for denne en ærefuld og betrygget fremtid. Men i denne tro blev han rokket mere end han ville tilstå sig selv, ved en hændelse, der både tvang ham til at forlade Stockholm og havde den største indflydelse på hans nærmeste fremtid.

Han havde nemlig en aften været i stort selskab hos en svensk adelsmand, ved navn major C***. Da man noget ud på natten skiltes ad, regnede det, og Ernst, der just stod i begreb med at gå bort i selskab med tre andre herrer, blev af den artige vært nødt til at modtage som beskyttelse mod regnen en blå officerskappe, der var kendelig fra andre ved en bred gul rand om kraven og for øvrigt syntes egen for et vist militært korps; for de ovennævnte tre herrer gik med ligedanne kapper. Disse var imidlertid gået foran, og det varede noget inden han kunne indhente dem. Han stødte til dem på en stor åben plads, just da de syntes at var indviklede i en dyb samtale, og for ikke at afbryde dem, gik han i den dunkle nat tavs ved siden af dem, tabt i sine egne betragtninger. Men hans opmærksomhed blev snart vakt. Man nævnede prins Christian Augusts navn og ytrede uforbeholdent misnøje med valget af ham til kronprins. En del andre ytringer, der faldt, var for meget sat på skruer til, at han kunne gøre sig klart regnskab for deres betydning. Dog bragte de ham til at lytte med den ængsteligste forventning, da i det samme en af herrerne, en kaptajn R**, der hidtil nærmest havde ført ordet, pludselig standsede, og ligesom grebet af en hemmelig anelse, råbte til en af de andre: "Gustav! hvem er det, der går ved siden af dig?"

"Hvem det er?" svarede den tiltalte; "det er ..."

"Det er mig," afbrød Ernst ham og nævnede sit navn.

"Dem?" udbrød kaptajn R**; "Guds død! jeg troede, det var ... hvor kommer De fra? Har herren hele tiden gået med os?"

Ernst svarede ham, at han havde stødt til dem på torvet.

"På torvet?" sagde hin med stigende heftighed. "På torvet? og De har hørt, hvad vi talte om? Hvad har De hørt? Svar mig, eller De kommer ikke levende fra stedet."

De andre herrer lagde sig derimellem og forestillede sagte den hidsige kaptajn det ukloge i hans opførsel. Enden blev, at kaptajnen med få ord bad om undskyldning for sin heftighed og tilligemed de andre herrer anbefalede sig og gik ned ad en sidegade.

Da Ernst befandt sig ene, overkom ham den største urolighed. Han begreb, at man i mørket og bedraget af den kappe, han havde på, måtte have holdt ham for en anden og derved talt friere, end man ellers havde i sinde. Men, skønt han havde hørt nok for at ane det værste, havde han dog hørt for lidt til at kunne give enten sig selv eller andre vished, ja endog blot sandsynlighed. – Den første beslutning, han fattede, var at meddele den forhen nævnte major C*** det passerede; men skønt han kendte denne som en fortræffelig mand og som en stor ynder af tronfølgervalget, holdt han det dog for klogest at tie, da majoren muligvis i hjertet kunne hylde ganske andre grundsætninger end dem, han offentligt vedkendte sig. Han gik tvivlsom og bekymret hjem, hvor han tilbragte en urolig nat.

Den næste morgen ganske tidligt blev der bragt ham et brev fra kaptajn R**; det indeholdt en i stærke, noget pompøse udtryk affattet klage over det, brevskriveren kaldte Ernsts

"impertinente opførsel den forrige aften" og endte med en udfordring, der var berammet til samme dags morgen klokken 9. Den unge mand havde nu ikke længere noget valg; major C*** var den eneste mand af nogenlunde anseelse, han havde rigtig tillid til, og desuden den, til hvem han var allermest anbefalet. Han gik derfor ufortøvet hen til ham og fortalte ham alt. Majoren rystede betænkeligt på hovedet og sagde: "Der er hr. løjtnanten blevet indviklet i en slem *affair'*. Hvad har De besluttet med hensyn til duellen?"

"Hr. major! jeg er dansk officer."

"Med andre ord: De tager imod den, og der er nok heller ikke andet for. Har De en sekundant?"

"Nej."

"Godt; så er jeg Deres sekundant, og De siger, at De har anmodet mig derom. Forresten må hr. løjtnanten gå lige hjem, pakke alle sine sager sammen og indrette det således, at De straks kan rejse fra byen. Hvad udfald, Deres duel så får, må De tage herfra. Om en time er jeg hos Dem."

Ernst fulgte nøje hans råd, og indtraf ifølge aftalen tilligemed ham på en plads udenfor byen til den bestemte tid. Kaptajn R** og de tvende andre herrer fra den forrige aften var allerede ankommet og syntes at studse ved at se majoren. Men der blev kun få ord vekslet; sekundanterne gjorde de fornødne forberedelser til duellen, bestemte afstanden og ladede pistolerne.

Ernst havde som udfordret det første skud. Idet han stillede sig på sin plads, sagde majoren et par ord til ham ligesom til opmuntring, hvortil han svarede: "Det er ikke første gang, jeg står overfor en svensk kugle."

"Da håber jeg, det skal blive sidste gang!" udråbte kaptajn R** og lagde med heftig bevægelse pistolen an.

"Er De rasende?" skreg majoren. "Hr. løjtnanten har første skud."

Kaptajn R** fattede sig og bad med mærkelig forvirring om tilgivelse, at han havde ladet sig henrive, og stillede sig derpå op. Ernst, der uvilkårligt var trådt til side ved hins usædvanlige handlemåde, indtog igen sin plads og betragtede sin modstander tavs, med et alvorligt, gennemtrængende blik. Han tog et kort sigte og trykkede løs.

Kaptajnen, der følte sig truffet, vankede med et svagt udråb et par skridt tilbage, søgte endnu engang ligesom med magt at holde sig oprejst, mens han trykkede begge hænder fast op mod brystet, men segnede derpå om i sine venners arme. Ernst ilede straks til, rev kjolen op på ham og undersøgte såret. Kuglen var gået ind på den venstre side lidt nedenfor skulderen, men ikke dybt, formodentlig standset i sin kraft ved en brevtaske, den havde strejfet. Ernst, der havde sit forbindstøj med, tog nogle instrumenter ud, gjorde med øvet hånd og stor hurtighed nogle små incisioner og tog kuglen ud; hvorpå han forbandt ham med, hvad der var ved hånden. "Bær kaptajnen forsigtigt ind til byen," sagde han, da han var færdig, "og overlad ham til en duelig kirurg. Mit forbind er kun foreløbigt; det må snarest afløses af et andet. Såret er ikke dødeligt, når det bliver godt behandlet."

Kaptajn R**s to sekundanter havde hidtil tavse, grebet af øjeblikkets betydning, og tålmodige set på, at Ernst med skarpe instrumenter undersøgte det bryst, hans kugle nylig havde været rettet imod, og at deres vens liv således anden gang var

ligesom overladt til hans modstanders færdighed eller ædelmodighed. Men, da nu han og majoren gjorde mine til at bortfjerne sig, stillede sig den ene af herrerne i vejen for dem og sagde, dog med noget usikkert i stemme og holdning: "Hr. løjtnanten vil tilgive mig! men De kan endnu ikke forlade dette sted. Det er ikke blot kaptajn R**, men også jeg og denne herre der, som anser os for fornærmede ved Deres opførsel i går aftes og som opfordrede til at træde i hans sted. Hr. løjtnanten må duellere med os begge."

Ernst studsede og svarede: "Jeg er kun blevet udfordret af kaptajnen." – Majoren, hvem blodet skød op i kinderne, trådte imellem og sagde med fast stemme: "Hr. løjtnanten duellerer ikke i dag, i det mindste ikke i dette øjeblik. Der er flydt blod nok; og hvis kaptajnens liv reddes, da kan I ene takke eders modstander derfor. Men når han selv såres i en ny duel, da er der ingen, der kan stå ham bi. Det er vor fejl som sekundanter, at vi ikke har sørget for, at en sårlæge var til stede. Der skal ikke duelleres i dag; – det ville være uædelt, være uværdigt for en svensk hædersmand at agte sin fjendes højmodighed så lidet. Duellen skal opsættes til i morgen ved samme tid."

De tvende herrer lod til at føle sig truffet af disse ord, og indvilligede i opsættelsen, skønt tøvende og med nogle kolde høflighedsudtryk, hvorpå man skiltes ad.

Da Ernst befandt sig ene med den vakre major, sagde denne: "Hr. løjtnanten er for denne gang frelst; men tøver De til i morgen i Stockholm, da indestår jeg ikke for Deres liv. Vil hr. løjtnanten følge mit råd, så går De nu lige hjem, for ikke at vække mistanke. Lad i aften i skumringen deres bagage ved Deres betjent bringe til den første poststation, og lad ham

derpå vende tilbage til Dem. Hr. løjtnanten skal ikke oppebie ham, men på en omvej begive sig til stationen, hvor De vil træffe en pålidelig mand, der kan ledsage Dem til Malmø, men på krydsveje; for dette vil blive nødvendigt for at lede dem vild, der muligvis vil sætte efter Dem. Af samme grund skulle jeg heller ikke persuadere hr. løjtnanten til at sætte over fra Helsingborg. Ved ankomsten til København vil jeg ydermere anbefale hr. løjtnanten at holde sig så meget muligt skjult, indtil De har fået brev fra mig."

Ernst huskede majoren på, at han havde modtaget udfordringen til i morgen. Men han svarede med et mørkt ansigt: "Således som sagerne nu står, har *point d'honneur* kun lidt at gøre med den. Hr. løjtnanten skal rejse. I morgen tidlig kunne det hænde, at Deres modstandere mødte Dem med andre våben end med pistoler. Og hermed vil jeg ønske Dem at leve vel og anvende al den forsigtighed og klogskab, der er nødvendig."

Majoren tog med disse ord afsked, og Ernst gik ingenlunde vel til mode hjem. Han anvendte resten af dagen til at bringe nogle affærer i orden, og besluttede efter nøje overlæg i ét og alt at følge sin agtede vens råd.

På stationen traf han et lille køretøj allerede forspændt og den af majoren omtalte person. Med denne gik det nu i stor hurtighed, men på forskellige omveje, til Malmø, hvorfra han alene tog over til København. Her hade han omtrent opholdt sig en 14 dage, og imidlertid afgjort det fornødne med sin faders handelsvenner, men ellers levet meget indgetogent, da han erholdt et brev fra majoren af følgende indhold:

"Jeg har anset det for min skyldighed at avertere hr. løjtnanten om adskillige for Deres sikkerhed foruroligende omstændigheder. Kaptajn R** har været nær ved døden, vel ikke så meget en følge af skuddet, som af hans lidenskabelige, heftige karakter, der gjorde kuren difficil. Han er nu, antager man, uden fare; men De, hr. løjtnant, ikke. Hans venner har udspredt, at De har morderisk anfaldet ham og siden på en æreløs måde flygtet, for at undgå en duel med hans hævnere. Det sande heri ved De lige så godt som jeg. Men desværre kan det heller ikke nægtes, at dette opspind ved hr. løjtnantens pludselige afrejse *sans adieu* har erholdt en vis sandsynlighed, som jeg ikke ser mig i stand til at adsprede; jeg har allerede blandet mig i denne affære mere end jeg måske burde. Uagtet jeg ikke vil opmuntre hr. løjtnanten til nogen som helst *timidité*, har jeg dog troet at burde meddele samme min kun alt for vel grundede frygt, at man vil søge at forsikre sig Deres person endog i København og måske prøve på at fremstille Dem som norsk desertør og deltager i forræderiske anslag. De her udspredte rygter ville ikke gøre noget sådant umuligt, og ved det indtrådte venskabelige forhold mellem Danmark og Sverige vil det ikke falde vanskeligt at virke ind på vedkommende autoriteter i Danmark. I så fald kan jeg, af grunde, hr. løjtnanten vil fritage mig for at berøre, ikke være Dem til nogen nytte og mindst

> optræde som Deres vidne. Jeg ser altså ikke anden udvej for Dem end snarest muligt og under et antaget navn at begive Dem til Tyskland eller et andet land, hvor De kan være sikker, og der oppebie et til Deres retfærdiggørelse gunstigere tidspunkt. Jeg er med al højagtelse og attachement hr. løjtnantens" – osv.

Denne skrivelse satte Ernst i den højeste grad af forvirring og bekymring. Han indså, at når majoren, hans eneste vidne, ikke ville eller kunne tage sig af hans sag, da ville det være ham umuligt at retfærdiggøre sig. Han begreb ligeledes, at hans forfølgere, rimeligvis af frygt for at han hin nat havde afluret dem en farlig hemmelighed, ville anvende ethvert middel, ja endog efter deres uædle opførsel ved duellen og majorens ytringer at dømme, falsk vidnesbyrd, for enten at kunne forsikre sig hans person eller blot få ham betragtet som morder og derved svække tiltroen til hans udsagn om hin nats samtale. Hvis han og i tilfælde af arrestation ikke havde nødig at frygte for livsfare, kunne dog sagen af mangel på opløsninger drages betydeligt i langdrag, og han imidlertid forhindres fra at arbejde til bedste for sin familie ved de påtænkte handelsrejser til Hamburg og Amsterdam. På den anden side var den tanke ham utålelig, anden gang at flygte og derved næsten ganske sætte sin ære på spil.

Under disse tvivl og bekymringer havde han tilbragt hele dagen uden at kunne fatte nogen beslutning, da han sildigt på aftenen fik besøg af en fortrolig ven, Adolph N*, der var ansat ved det udenlandske departement. Denne trådte ind med

bestyrtet mine, lukkede først døren af og sagde derpå: "Ernst! hvad er det for en sag, du er blevet indviklet i? Du står jo hvert øjeblik i fare for at blive sat fast?"

Uagtet Ernst ingenlunde var af frygtagtig karakter, blev han dog noget rystet ved disse ord. Han fortalte i korthed sin ven sagens sammenhæng og bad ham om råd. "Jeg kan ikke," svarede denne efter noget overlæg, "råde dig til andet end til i al stilhed ar rejse herfra. Gør du det ikke, da vil du i intet tilfælde blive fri for arrest; og risikerer du end ikke at dømmes som morder, står du dog fare for at dømmes som duellant. At duellen har fundet sted i et land, med hvilket vi kun halvt om halvt står på fredsfod, vil næppe komme dig til gode. Det forekommer mig desuden, at denne sag er af den beskaffenhed, at den med tiden vil enten ved majorens hjælp eller på anden måde, oplyse sig af sig selv, så det ikke er umagen værd at udsætte sig for en måske langvarig personlig arrest."

Ernst, der var sig sin uskyldighed bevidst, frygtede ikke for sit liv. Men den tanke at være længe fængslet, indespærret i et måske slet og indskrænket værelse, adskilt fra sine venner, sine sædvanlige sysler og sin frihed, denne tanke var for ham, der fra sine tidligste år var vant til at lade og gøre hvad han ville, mere afskrækkende og nedslående end tanken om en mulig livsfare. Hertil kom, at det syntes ham alt for galt, anden gang at udsætte sig for de vilkårlige følger af hans modstanderes lumpne fremgangsmåde. Hvad han altså under andre omstændigheder havde gjort i tillid til sin ugyldighed, nemlig fremstillet sig for sine dommere, var ham nu, netop fordi han var så aldeles brødefri, en modbydelig tanke. Han besluttede altså ved en hurtig flugt at unddrage sig den øjeblikkelige fare,

dog således, at han ville begive sig til Norge. Dels ville han retfærdiggøre sig for prinsen, hvis agtelse gjaldt ham over alt, dels håbede han gennem denne at kunne adsprede hele uvejret, og dels – men dette var han sig selv kun utydeligt bevidst – håbede han ved fortællingen af den natlige scene at kunne give den kun alt for umistænksomme prins et vink om muligheden af et ham farligt modparti i Sverige.

Hvad der også meget anbefalede en flugt til Norge, var den omstændighed, at et af hans faders skibe lå her sejlfærdig på rheden og ventede kun på hans nærmere ordre. Kaptajnen, der førte det, var en tavs, pålidelig mand, der i krigens år mangen god gang med sit letsejlende skib var sluppet gennem de engelske krydsere, og fornemmeligt ud på efteråret, når de fjendtlige eskadrer ikke turde udsætte sig længere for stormene, var blandt de dristige skibsførere, der da vovede sig ud for at forsyne Norge med korn og andre levnedsmidler. Til ham besluttede man at betro sig, idet Adolph ganske tidligt den anden morgen skulle ro ud til ham og forberede ham på at modtage Ernst. Denne, der enten samme nat eller næste morgen kunne vente arrestordren, tilbragte natten hos Adolph, der også i al stilhed lod hans tøj transportere ud til skibet.

Mens Ernst den næste morgen fuld af uro ventede på sin vens ankomst fra skibet, havde imidlertid en politifuldmægtig med nogle betjente været i hans bopæl og gjort den opdagelse, at fuglen var fløjet. Undersøgelserne hos husfolkene førte til intet; betjentene var netop i færd med at bortfjerne sig igen, da man meldte dem, at et bud, der straks var gået igen, havde bragt en billet adresseret til Ernst. Man brød denne uden omstændigheder og fandt deri blot følgende ord uden

underskrift: *"Efter nærmere overlæg kan mit skib bedst tage imod Dem lidt norden for Vedbæk."* – Dette hang således sammen: Skipperen og Adolph havde først aftalt, at Ernst skulle indfinde sig noget ovenfor kalkbrænderierne, hvor en båd skulle afhente ham; men dette fandt kaptajnen, kort efter at Adolph havde forladt skibet, af mange grunde farligt; han sendte altså i en jolle et bud efter ham, der mundtligt skulle angive Vedbæk som samlingsstedet. Buddet traf Adolph i hans bopæl, men blev forsinket på hjemvejen. Kaptajnen, ængstelig for at det ikke skulle have truffet sin mand, skrev den ovennævnte seddel direkte til Ernst og lod storbåden sætte ud med ordre til at lade på Toldboden en pålidelig person besørge det efter udskriften. At Ernst imidlertid havde skiftet bopæl, enten vidste kaptajnen ikke eller tænkte i skyndingen ikke derpå.

Denne seddel indeholdt tilstrækkeligt vink for rettens folk om den vej, Ernst havde i sinde at tage, og som følge heraf blev to med instrukser forsynede betjente udsendt, der såvel på vejen til Vedbæk, som især på selve dette sted skulle søge at gribe flygtningen. Af alt dette vidste Ernst intet. Adolph havde underrettet ham om at skipperen var gået under sejl og op ad dagen ventede at kunne tage ham ombord udenfor Vedbæk, hvor han lidt ovenfor fiskerlejet ville forefinde en båd, kendelig ved to oprejste, krydslagte åreblade. Han tog altså afsked med sin trofaste ven og gik, da han antog at en fodgænger var mest herre over sine handlinger, til fods ud af Østerport, ikke ledsaget af andre end af sin hund, en sort puddel, han holdt meget af.

Det var en af disse klare, friske efterårsmorgener, hvormed vi undertiden hertillands får erstatning for enten overvættes hede

eller fugtige somre. Ernst, der i de sidste dage havde lidt under trykket af en hans væsen unaturlig vaklen og uvished, følte sig, alt som han gik, friere og lettere og genvandt efterhånden den ham mere egne ro og ligevægt i sindet, det herredømme over sine tanker og beslutninger og den åndens spændkraft, han en tid, ved at være en bold for tilfældet og andres råd, havde savnet. Ene og overladt til sig selv, forfrisket af den kølige morgenvind, syntes det ham, at hans livs ubehageligheder, såvel disse dages kvaklerier, som den mislige forfatning af hans og hans families formue, forsvandt for lysere udsigter, og hvad der endnu kunne forurolige ham og som en uvis sky viste sig i hans tankers horisont, var kun erindringen om hin nats mystiske samtale og den mattende, skønt forgæves bestræbelse for at udfinde dens sammenhæng med en ophøjet, ham så dyrebar persons fremtid.

Han var imidlertid ankommet til Lille Vibenshus, hvor han tog ind, da han denne morgenstund næsten ikke havde taget sig tid til at nyde noget. I det værelse ved siden af gæstestuen, man anviste ham, havde han opholdt sig omtrent et kvarter, da en grønmalet bræddevogn holdt for døren, hvoraf, som han fra sin plads ved væggen bemærkede, en korpulent, undersætsig mand og en anden, der var noget mere langstrakt, steg ud og gik ind i den forreste stue. De havde ikke opholdt sig her ret længe, før den ene med en ubehagelig basstemme sagde til den anden: "Det er nok bedst, at vi får os en forsvarlig hjertestyrkning her, for Gud skal vide, hvor længe vi kan komme til at traske omkring efter denne hersens løjtnant." Den anden, der lod til i det samme at have drukket en snaps – for han gav et langt "Ah!" fra sig, ledsaget af et klask med tungen – svarede:

"Ja, hjertestyrkningen kan aldrig skade, om vi så aldrig får fingre på ham. Men apropos, du! det er på tide, at jeg hører noget af signalementet. Er han i uniform?" – "Nej, nu skal du høre!" vedblev den første og begyndte at læse op. – Hvad Ernst nu hørte, var ikke meget trøsteligt; for signalementet beskrev hans udseende, hans klædedragt og andre biomstændigheder så nøje, at ikke engang hans hund var glemt. Ved at høre denne nævnes, bøjede han sig uvilkårligt ned og holdt den om snuden, for at den ikke ved at knurre eller gø skulle røbe ham. Selv besluttede han at holde sig rolig og oppebie udfaldet. Hvorledes man så hurtigt var kommet efter den vej, han agtede at tage, var ham uforklarligt; men for øjeblikket var her ikke andet at gøre end at lade det komme an på, om de to mænd allerede her ville begynde at inkvirere eller uden videre tage bort igen.

Det sidste skete efter nogen tids forløb, og han havde den fornøjelse at se dem stige op på vognen og køre bort, efter at han først nøje havde mærket sig deres udseende og ansigtstræk. Han blev derpå endnu en halv time i værtshuset, lagde betalingen for sin fortæring på bordet og gik ubemærket bort. Fra landevejen bøjede han ind på en af markerne og overvejede, hvad der nu var det klogeste at gøre. Hunden, indså han, ville snarest røbe ham, og hans første tanke var at skille sig ved den, uagtet han holdt særdeles meget af den. Adskillige forsøg på at jage den tilbage var forgæves, og han tænkte på, med et tov han fandt, at binde den fast ved et træ i nærheden af et hus; men som der i sig selv ikke lå noget meget betryggende deri, da den sagtens snart ville løses og finde vejen til ham, så var det ham desuden umuligt at få den fat. Det stakkels dyr, der instinktivt anede en fare, holdt sig bestandig i en stor afstand

fra ham, indtil Ernst, opbragt over denne forgæves jagen – han var dengang ført langt ud på en mark – og seende, at her var intet andet for, trak en lille lommeterzerol op og lagde an. Hunden gjorde en vending og trak sig tilbage; men da Ernst råbte: "Hector! lig stille!" lagde den sig plat ned og krøb med et sagte hyl hen til sin herre. Da var det ham, ved at se det tro dyr så nær, umuligt at trykke løs, og han nøjedes med at jage den tilbage. Udfaldet viste også, at Hector, der som de fleste pudler var en ypperlig fortolker af sin herres ansigtstræk, enten de indeholdt vrede eller opmuntring, havde forstand nok til på hele turen at holde sig i en vis distance fra ham.

Ernst, der antog det for rimeligst, at de to betjente fulgte Strandvejen, agtede sig gennem Charlottenlund og Dyrehaven. På det førstnævnte sted så han Neermanns familie stige af vognen, og her opstod først den tanke hos ham, at cachere sin flugt ved at give sig i selskab med en familie, der gjorde en lysttur; dog tænkte han ikke på at kunne udføre denne idé allerede nu, da det var sandsynligt at disse pyntede folk gjorde holdt her; men, da han ved mekanisk at opholde sig i nærheden af dem, stødte på den snaksomme Flor og ved et par behændige spørgsmål havde udlokket af denne, at man agtede sig til Vedbæk, blev det en fast beslutning hos ham enten ved en ligefrem anmodning eller på hvilken som helst anden tålelig måde at tilbagelægge vejen i deres selskab. Hvorledes dette lykkedes, er os allerede bekendt, og vi behøver blot at tilføje, at han ved nærmere bekendtskab til personalet anså det for sikrere at stole på deres godmodighed end at udsætte sig for et altid muligt afslående svar. – På sin første vandring med familien troede han det ikke nødvendigt at anvende så stor

forsigtighed, da han hidtil intet spor af betjentene havde opdaget. Men da han med Oline kom til det andet skovløberhus, så han med ubehagelig overraskelse, at den grønne bræddevogn holdt udenfor huset, og det var ikke med det letteste hjerte, at han gav sig til at trække i gyngen for den unge pige. Hundens knurren gjorde ham opmærksom på, at der nærmede sig fremmede; et blik var nok for at overbevise ham om at det var hans forfølgere, og med et spring var han i gyngen, idet han kastede tovet til den ivrige nordmand. Betjentene, der imidlertid nærmede sig og så på dem, anede intet mindre, end at en mand, der blev forfulgt af justitsen, morede sig med at gynge i skoven; og de tog langt mindre notits af ham end af hende, de kaldte "kvindemennesket ved siden af ham". – Man vil nu allerede kunne gætte, at det var synet af den ham kun alt for bekendte grønmalede vogn, der bevægede ham til i Dyrehaven så pludseligt at snappe tømmerne fra kusken og bøje ind under træerne, og på bakken ved Klampenborg indgød ham at bytte hat med Stenersen, ligesom det også her var en af betjentene, han gjorde uskadelig ved at kaste lænestolen over ham. Den sidste hændelse gjorde det imidlertid betænkeligt at følge længere med den Neermannske familie, da ved et nyt møde med betjentene i Vedbæk disse nu så let kunne give sig i snak med dem og derved få lejlighed til at tage ham nærmere i øjesyn. Mens han holdt sig skjult i Bellevue tænkte han i førstningen virkelig på at gøre resten af turen alene. Men han bemærkede pludseligt, at det faldt ham svært at skilles fra denne familie; og at den unge, smukke pige, hvis bekendtskab han nylig havde gjort, ved sin elskværdige karakter, ved den åbenhed, hvormed hun idelig ligesom afslørede sig selv, havde

fyldt ham med et velbehag, der truede med at blive ham til fornødenhed. Men dette ville han ikke tilstå for sig selv, og lavede sig allerede til at bortfjerne sig gennem haven, da han til al lykke huskede på, at han ikke havde givet Stenersen sin hat igen, og han bestemte sig nu til at blive, således som næsten ved alle vore deliberationer de ubetydeligste ting gør udflaget. – I Vedbæk var det hans lykke, at han kort efter sin ankomst steg i båden; for betjentene, der på denne tid spiste til middag i kroen, kom ned til stranden ikke ret længe efter at Neermanns familie var kommet tilbage fra roturen, og patruljerede hele den øvrige del af dagen ved kysten; men dengang var det, som vi har set, allerede for sildigt.

Efter at have meddelt disse oplysninger, vender vi tilbage til kahytten, hvor Ernst sad og skrev og Hector lå på en måtte og bredte sig uden at ænse sin herre ligesom i følelsen af sin nuværende tryghed mod de overstandne besværligheder. Kaptajnen kom ned og meldte, at man samme aften ville løbe ind i Christiania Fjord, og aftalte med Ernst de nærmere forholdsregler, han havde at iagttage for at skaffe ham ubemærket i land, da han intet pas havde.

Dette lykkedes uden vanskelighed, og Ernst tog endnu samme nat på en vogn ud til en gård, der lå et godt stykke fra Christiania, og hvor en gammel ven af hans familie boede. Fra dette sted arbejdede han selv ved breve og hans venner ved mundtlige forestillinger på at bevæge prinsen til at interessere sig for ham. Hvad udfald disse insinuationer havde for øjeblikket er os ikke ganske bekendt. At Ernst var flygtet fra Danmark, ignorerede man, da der hverken fra dansk eller svensk side gjordes efterspørgsel efter ham i Norge; den

svenske anklage kunne ingen tillid finde i et land, hvor hans karakter og personlige tapperhed var almindeligt bekendt; om selve sagen skulle der efter løfte ske undersøgelser i Stockholm ved prinsens forestående ankomst dertil; men man rådede dog Ernst til at tage sin afsked fra regimentet og begive sig på den forehavende rejse til udlandet, for i påkommende tilfælde at undgå ubehageligheder. Hvad indtryk beretningen om den samtale, Ernst hændelsesvis havde afluret de tre herrer, gjorde på prinsen, vides ikke; men det er troligt, at han ikke har taget stort hensyn til den, da det ikke var den eneste advarsel, han fra norsk side fik, uden at han troede at burde række øre dertil.

Ernst rejste endnu samme efterår med en skipper til Hamburg. Med opholdet i denne by og Amsterdam gik størstedelen af vinteren, og han erholdt imidlertid ved breve fra sine venner underretningen såvel om sine egne anliggender som om de begivenheder, der så højligt interesserede ham. Prinsens afrejse fra Norge til Sverige, om hvilken en svensk historieskriver siger [Note 2)]: "at den var udmærket af et udtryk af kærlighed, sorg og savn hos nordmændene, der i uforstilt redelighed og utallige rørende beviser næppe turde have sin lige i historien" fyldte ham med dyb kummer; men han trøstedes nogenlunde herfor ved beretningen om prinsens entusiastiske modtagelse i Sverige på hele rejsen til Stockholm og om folkets stigende kærlighed for ham under hans ophold i denne by. Fra major C*** fik han brev om, at kaptajn R**, der nu var fuldkommen restitueret, havde, formodentlig opfordret af prinsen, erklæret, at han var blevet såret i en duel og ikke ved et overfald, og at der herom var sendt oplysning til de vedkommende danske autoriteter; men at de to andre herrer

vedblev at urgere på, at Ernst var flygtet uden at tage imod deres udfordring, og at han derved og ved nogle andre mistænkelige omstændigheder havde givet dem retmæssig grund til at forlange ham anholdt.

Ernst var i Königsberg, da han modtog den ikke blot ham, men hele Norden forbavsende og bedrøvende efterretning om prinsens voldsomme og pludselige død, ledsaget af det almindeligste rygte om en forgiftelse. Det traf ham som et lyn, der et øjeblik kastede et klart lys over betydningen af hin natlige scene i Stockholm, men straks derpå forsvandt og indhyllede alt i uigennemtrængeligt mørke. Han skrev uopholdeligt til majoren og besvor ham om at meddele ham alle de oplysninger, der stod i hans magt; men det svar, han efter flere ugers forløb modtog, var ikke tilfredsstillende. "Vær overbevist, min hæderlige ven!" skrev majoren, "at hverken De eller jeg eller noget menneskeligt væsen formår så snart at løfte det slør, der er kastet over denne sørgelige begivenhed. En retskaffen svensk patriot ser med tårefulde øjne såvel på den fortræffeligste fyrstes kun alt for tidlige bortgang og på et opbragt folks egenmægtige og blodige hævn [Note 3)]."

Ernst havde intet mere at gøre i Tyskland. Hans families affærer var så vidt ordnede, at han ved sin tilbagekomst til Christiania turde vente at se handelshuset fortsætte sine operationer med den ældre kredit. Da nu majoren tillige havde underrettet ham om, at den duel, han på hans vegne havde tilbudt de oftere omtalte tvende svenske herrer, måtte falde bort, da disse kort efter prinsens død selv havde duelleret, hvorved den ene blev skudt og den anden var flygtet; så besluttede Ernst at vende tilbage til Norge og derfra indhente

efterretninger fra København om, hvorvidt han turde anse sig for sikret mod justitiens forfølgelse.

I Neermanns hus var der imidlertid foregået adskillige forandringer. Flor havde fået kald i Jylland og var, efter at have holdt bryllup med Susanne, taget over til sit bestemmelsessted. Stenersen var blevet her vinteren over, og tænkte nu på at rejse tilbage til Norge. Få dage inden han tog bort sad han en aften alene og talte med Oline om de norske skiløbere, da han med ét fo'r op, greb hendes hånd og sagde: "Hør, ved De hvad, jomfru Oline! Vi to, vil jeg parere, kom godt ud af det, når vi var gifte sammen!" – "Gifte sammen!" udbrød hun og lod af forskrækkelse sit sytøj falde; "hvor kommer De på det?" – "Ja, vil De, så slå til! De skal få en bra' karl i mig, der mener det ærligt og redeligt, og ingen af disse arrogante, vindige herrer; men én, som De kan bygge på så trygt som på de norske fjelde."

Oline standsede strømmen af hans ord idet hun bestemt, men så skånsomt det var hende muligt, forestillede ham, at en og anden forskellighed i deres karakter gjorde det dog ikke så ganske vist, at han altid ville komme godt ud af det med hende, men at hun i hvert tilfælde endnu ikke havde i sinde at forlade sine aldrende forældre. Stenersen, der dennegang, som altid, kom hurtigt, men kun en smule for sildigt, til besindelse, når han fik tid til at betænke sig, så et øjeblik ned for sig og sagde derpå med et kraftigt håndtryk: "I grunden har De ret, jomfru Oline! De er meget for god til mig. De er en perle blandt fruentimmer, og jeg er en fusentast. Men lad det nu være godt! Venner bliver vi jo altid som hidtil."

Hermed blev denne sag afgjort i al mindelighed imellem begge parterne, og den unge mand rejste kort efter tilbage til Norge.

Sommeren gik stille og ensformigt hen i det Neermannske hus, kun nu og da tåleligt oplivet af et besøg, man modtog eller aflagde. Efteråret nærmede sig allerede, og med den vækkedes erindringen om det gådefulde møde, familien året tilforn havde haft på Strandvejen med den fremmede herre. Især hos Oline fremkaldte den egne efterårshimmel og det gulnende løv ligesom af sig selv billedet af Ernest, hvis person var i hendes fantasi smeltet sammen med denne hendes kæreste årstid. Som den havde han en føje tid vist sig for hende med hele sin tiltrækkende kraft, og som den hurtigt og med et tungsindigt blik taget afsked.

En formiddag, da hun og forældrene var samlet i dagligstuen, kradsede der noget på døren. Hun lukkede op og en sort puddelhund fo'r ind og snusede til dem alle, men gik derpå igen hen til den lukkede dør og lyttede med hældende hoved. Kort efter bankede det på og – Ernst trådte ind! Oline udstødte et højt udråb af forundring og glæde, og Neermann og hans kone var næsten lige så overraskede som deres datter. Der var nu ingen ende på spørgsmål og svar, indtil det lykkedes Ernst, da den mere sindige Neermann havde bragt nogen ro til veje, at give en fyldestgørende oplysning om hin dags begivenheder og grunden til den tvetydige rolle, han havde spillet. Hos disse tre mennesker, der alle var velvilligt stemt imod ham, behøvede han ikke megen kunst for at overbevise dem om nødvendigheden af hans fremgangsmåde, og man var i alle henseender beroliget, da han endte med, at efter den

underretning, han endnu samme dag selv havde forskaffet sig hos en vedkommende autoritet, var sagen for lang tid siden betragtet som endt til hans fuldkomne retfærdiggørelse.

Hensigten med Ernsts rejse til København var for en stor del at besøge den Neermannske familie, som han følte sig så forbunden, og i særdeleshed – vi kan ikke nægte det igen at se Oline, hvis billede hverken på hans rejser eller i Norge havde forladt ham, men stod snarere for hans fantasi som en god forsonende ånd mellem al hin tids mistrøst og ubehageligheder. Ved et længere ophold i København, hvor han var en daglig, kærkommen gæst hos Neermanns, overbeviste han sig endmere om hendes fortræffelige egenskaber, og vinteren var endnu ikke forløbet, før han i en fortrolig time anholdt hos hende om hendes hånd og hjerte. Den henrykte, rødmende pige, der for lang tid siden havde skænket ham hjertet, nægtede ham heller ikke hånden, og forældrene, til hvem de dernæst henvendte dem, kunne intet indvende mod et så fordelagtigt parti. Henimod foråret blev han forenet med Oline, og valgte, da han havde ladet sin broder som hidtil være hovedet for handelshuset, København til sit opholdssted. Det gik ham som flere nordmænd, der længe havde opholdt sig i Danmark: de savnede i Norge den næring for deres ånd, den dannede omgang og vel til dels også de adspredelser, der i København var blevet dem til fornødenhed.

Ernst anstillede i den følgende tid flere forsøg på ved en rejse til Stockholm, ved hemmelige forskninger efter den overlevende svenske herre og ved andre midler at komme på spor efter den sande sammenhæng ved prinsens pludselige død; men uden at han kunne komme til noget resultat. Over

tyve år er siden den tid forløbet, og endnu, skønt en del skattérlige oplysninger om hin tids hemmelige historie er kommet for lyset i Sverige, indhylles den sørgelige katastrofe af den dybeste nat. Har en forbrydelse her fundet sted, da er den så stor og oprørende, at vi vel tør trøste os med Shakespeares ord, at jorden ikke kan gemme den i sit skød; og fremtids Nemesis vil da stævne den for sin domstol.

Købmandsbetjenten

I stueetagen af et temmelig uanseligt hus på Vestergade befandt sig en eftermiddag i denne sommers slutning tvende personer i dyb samtale. Den ene af dem, et noget magert, aldrende fruentimmer, med spor af lidelser og misfornøjelse i sit ansigt, sad ved vinduet og strikkede. Hun talte med iver og eftertryk, men lod sig dog ikke af samtalen hindre i at se ud og gøre bemærkninger i parentes over genboer og forbigående. Den anden var en rask, stærkbygget mand, ligeledes til års, ja måske ældre end den førstnævnte; men hans ansigt bar kun spor af arbejde og eftertanke, ikke af modløshed. Tværtimod, der lå et godt håb om hans mund og en lys fremtid i hans øje. Han talte med mere inderlighed end iver, men nu og da med stort eftertryk.

Inden vi meddeler læserne indholdet af disse tvende personers samtale, vil det være nødvendigt at forudskikke et par ord såvel om dem, som om den kreds, hvortil de hørte.

Uheldige konjunkturer havde sat den engang rige og ansete købmand Richter således tilbage, at han nødtes til at gøre opbud. Af sorg og græmmelse derover døde han, endnu inden boet var sluttet, og efter at han som redelig mand havde givet alt hen, hvad han ejede, for at fyldestgøre de indløbne fordringer. Efter hans død traf hans broder, der tillige var associé af huset, en overenskomst med dettes kreditorer, der vel altid faldt bedre ud, end man kunne vente, men dog ikke sikrede Richters enke og børn, en søn og to døtre, mere end der behøvedes til det tarveligste udkomme. Sig selv levnede han

intet. Da boet var sluttet, og han havde ordnet sin broderkones anliggender, såvidt de sørgelige omstændigheder tillod, rejste han til Nordamerika, enten han nu ikke befandt sig vel på et sted, der i lang tid havde været scenen for hans virksomhed, eller han gjorde sig håb om fornyet virksomhed i den nye verden.

Fru Richter forstod imidlertid under knappe kår at give sine børn en omhyggelig opdragelse. De tvende døtre voksede op som vakre piger, der var almindelig afholdte; og hendes søn Ludvig havde efter et års forløb den uventede lykke at komme på kontoret hos en af vore første købmænd. Han udførte sine forretninger her med flid og lyst, var kendeligt yndet og betroet af sin principal og havde til sidst den glæde at kunne hjælpe sin moder og sine søskende med overskuddet af sin løn. Længere hen, da døtrene voksede til, formåede også de ved håndarbejde at bestride deres egne fornødenheder, og denne lille familie var således i det mindste fri for næringssorger. Men erindringen om en ældre, lykkeligere tid, et så meget bekvemmere liv, taber sig ikke lettelig. Også i denne kreds var man ikke så tilfreds med det nærværende, at man jo hemmeligt stolede på bedre tider. Både moderen og børnene havde et dunkelt håb, at Richters broder eller, som han sædvanlig kaldtes, onkel Andreas, engang ville vende rig og anset tilbage fra Amerika, og da visselig ikke glemme sine nære, ham altid så dyrebare slægtninge. Man havde altid antaget ham for et udmærket handelsgeni og holdt for, at han blot behøvede en tumleplads for sin virksomhed, for igen hurtigt at kunne hjælpe sig i vejret.

Men dette håb blev smerteligt skuffet. Omtrent syv år efter Richters død forlod også hans kone det jordiske. Allerede ved

efterretningen om hendes hjælpeløse sygdom havde onkel Andreas begivet sig på hjemvejen til Europa. Men han ankom ikke som den rige, ansete mand. Hans kår var indskrænkede, og han gjorde ingen hemmelighed deraf. Hvis han end ikke syntes at trænge til andres hjælp, så kunne han dog mindst af alt understøtte sine slægtninge. Men uagtet han nu ingenlunde formåede at sætte børnene tilbage i den forrige velstand, var han dem dog til stor nytte. Han bragte deres indtægter i bedre orden, opstøvede hos en gammel bekendt en behageligere bopæl til dem for tålelig pris, og forstod endog at skaffe dem adskillige små bekvemmeligheder, de hidtil havde savnet. Hos Ludvigs principal, med hvem han endnu fra gamle dage stod i et venskabeligt forhold, satte han igennem, at det unge menneskes virksomhed på kontoret blev udvidet og, som en følge deraf, hans årlige løn betydeligt forhøjet. Allerede herved var denne families omstændigheder således forbedrede, at der for et nogenlunde nøjsomt sind kun var liden grund til klage. Men det syntes ikke, at nøjsomheden skulle have et uforstyrret hjem i denne kreds. Ludvig og hans søstre, der engang havde opgivet drømmen om den rige amerikanske onkel, var vel ikke vanskelige at tilfredsstille, og tog sig endnu ikke verden så nær. Men det var ingen god ånd, der kom ind i huset, da børnenes gamle tante, en søster til fru Richter, ved dennes død flyttede ind til dem. Hendes sjæl hang ved det verdslige; kun i velstand og rigeligt udkomme fandt hun sin jordiske lyksalighed. Allerede ved hendes svogers fallit og kort efter indtrufne død var hun fortrydelig over, "at man havde frelst så lidet", at man ikke havde sørget for at sikre hans enke og børn en bedre eksistens. Nu, da hun dagligt var vidne til mangt et lidet savn,

vel også mangen ydmygelse, der er de uundgåelige følger af indskrænkede kår, gav hun oftere sin fortrydelse luft. Onkel Andreas, der aldrig havde yndet denne sin svigerinde, var ved ankomsten hertil meget misfornøjet over, at hun var flyttet sammen med hans broderbørn. Kun alt for ofte havde han lejlighed til at ærgre sig hemmeligt over den utilfredsheds ånd, hvormed hun forringede værdien af den glæde, han i stilhed havde beredt børnene. Men for det første var der intet herved at gøre. Han lod det altså bero ved at modarbejde hende så godt han kunne, og søgte undertiden i enrum at bringe hende på fornuftigere tanker. – Det var mellem ham og tanten den samtale fandt sted, hvis indhold ovenfor blev lovet.

Tanten, sad, som fortalt, ved vinduet med sin strikkestrømpe og så ud. Onkel Andreas, der i sine egne tanker gik op og ned af gulvet, standsede nu og da mekanisk og så på de spillende figurer, eftermiddagssolen dannede i en krog af værelset. Omsider afbrød tanten stilheden, idet hun sagde:

"Det er forskrækkeligt med de mennesker derovre! I dag kører de ud, tre vogne i følge – mennesker, der for få år tilbage ikke har vidst af andet køretøj at sige end mælkevogne og høvogne."

"Ja, man vænner sig snart til at sidde i en wienervogn," sagde onkel Andreas.

"Men man skal ikke glemme, hvor man har siddet før. Manden derovre kom hertil som simpel landsoldat. Nu gør han figurer som porcelænshandler, holder heste og vogn og har i sommer lejet værelser på Strandvejen. Sådanne mennesker skulle have det, mens andre –"

Hun afbrød sig selv, men blev kort efter ved: "De havde bud hos os i går, om vore pigebørn kunne påtage sig noget fransk broderi. Men jeg lod svare Nej. Det stolte pak skal dog ikke indbilde sig, at man trænger til dem."

"Men vi trænger jo virkelig til dem. Så er det jo ufornuftigt at afvise dem."

"Ja, men hvorfor trænger vi til dem? Hvis er skylden? Havde jeg altid været med, var nu en del anderledes. Da min svoger måtte opgive sin handel, kunne man have sørget lidt bedre for hans børn."

"Nu, det har vi allerede oftere disputeret om. Hans børn har det jo heller ikke så slet."

"Ikke slet? Er det ikke en ynk, at vore pigebørn må brodere for penge? Er de piger fødte og opdragne dertil? – Jeg ved nok, at jeg ingen ret får hos Dem, lige så lidt som det kan nytte, at man taler til Ludvig."

"Gudskelov," sagde onkel Andreas smilende; "af et ungt menneske at være har han ganske forstandige anskuelser."

"Kan gerne være. Men jeg tror ikke at hans anskuelser vil hjælpe ham langt frem. Hvad har han hidtil gjort for sine søstre?"

"Der gør De ham virkelig uret. Han har måske gjort mere, end hans indtægter tillod. Han har nægtet sig selv mangen uskyldig fornøjelse for at kunne hjælpe på husholdningen herhjemme. Hans eneste glæde er jo at se sine søstre glade."

"Det kan alt sammen være godt nok; men jeg ser ikke, at det har bragt os synderligt videre. Skulle han ikke kunne hjælpe dem med noget mere klækkeligt? Nu har han på sjette år været hos købmanden, og slider hos ham fra morgen til aften. Hans

løn er så lille, at den ikke kan betragtes som vederlag for hans arbejde. Men se til de andre betjente og til så mange andre unge mennesker, der er ansatte i købmandshusene. De går prægtigt klædt, slår stort på og har tilovers til dem selv og deres venner. Skulle der ikke ved en så stor handel falde så meget af, at han kunne hjælpe sine søstre og rive dem ud af denne jammer?"

"Med *rette* falder der vel intet af. De siger selv, at hans løn er lille. Han måtte altså på en ulovlig måde sætte sig i besiddelse af sin herres gods."

"Å, på en ulovlig måde! Om han nu tog et stykke silketøj, nu nogle lærreder eller deslige, hvem ville savne det i et så stort hus? Det er der så mange, der har gjort, og de er hverken blevet værre eller bedre derfor."

"De har ret; tabet for købmanden ville ikke være betydeligt. Men der ville dog følge et uopretteligt tab deraf. Hans handlinger ville bringe slethed ind i denne kreds. Hans søstre, der er opdraget i gudsfrygt, ville erfare, hvad uret og uredelighed er. De ville vinde en silkekåbe og miste et langt kostbarere smykke, deres åbne, retskafne tænkemåde. Det slette, lave og egennyttige har stor magt over mennesket og griber utroligt om sig, når det først får indpas. Disse unge piger, i hvis hjerte nu ingen uren tanke har rum, ville i begyndelsen med frygt og urolighed modtage hans kostbare foræringer. Efterhånden ville de vænnes til tanken at besidde uretfærdigt gods, og denne ene tanke ville forrykke og fordreje alle deres andre tanker. Netop det, hvorfor disse børn er os så kære, ville gå tabt – og kun for en silkekåbes skyld."

"Å, det får De mig ikke til at tro."

"De kan tro mig. Min mening er ikke, at de smukke klæder ville fordærve dem. Sligt er vel allerede slemt nok, men sætter kun fluer i hovedet. Nej, deres fordærvelse ville være den hemmelige bevidsthed, at deres ejendom er *ulovlig*. Denne bevidsthed er en giftdråbe, der sniger om sig og angriber de ædleste dele."

Onkel Andreas standsede her, ligesom om noget krydsede hans tanker. Omsider vedblev han: "Lad mig fortælle Dem en episode af mit ophold i Nordamerika. Den er ganske lærerig og vil bedst kunne oplyse, hvad jeg nylig har sagt. Jeg har en lille halv time tilovers; hvis De altså har lyst –"

Tanten holdt nok af at høre på en lille fortælling, og onkel Andreas begyndte:

"Mens jeg opholdt mig i New York og søgte at friste livet så godt, jeg kunne, udførte jeg en tid nogle speditionsforretninger for en af de rigeste, men tillige en af de retskafneste købmænd på stedet. Hos ham konditionerede to unge mennesker, hvoraf jeg vil kalde den ene *Smith*, den anden *Brown*. Disse tvende var indbyrdes meget forskellige. Smith var en letsindig og lystig patron, men undertiden, når det behøvedes, hurtig og adroit i sine foretagender. Brown var af stillere natur, næsten bly, men i alle sine handlinger højst samvittighedsfuld og pålidelig. Han stod åbenbart i størst gunst hos den gamle principal, der vel ikke miskendte Smiths gode egenskaber, men alligevel ikke kunne fatte ret tillid til ham. Én ting havde imidlertid disse to unge herrer tilfælles: de var begge forelskede i deres principals datter, den smukke *Effy*, men ytrede denne kærlighed, som De vel kan tænke Dem, på meget forskellig måde. Smith viste hende tusinde små opmærksomheder, sprang på hendes vink

og forstod at sige hende mange smukke ting. Browns kærlighed hørte til den stumme slags. Den var ikke at miskende, men ytrede sig alligevel mere ved tilbageholdenhed end ved tilnærmelse. Uagtet nu Effy hidtil ikke havde givet nogen af dem et kendeligt fortrin, og uagtet Smith var intet mindre end blind for sine personlige, anbefalende egenskaber, så var han dog klog nok til at indse, at hun efter den stille opdragelse, hun havde fået, næppe ville have noget væsentligt at erindre mod Browns bly og tilbageholdne adfærd; tværtimod ville denne måske stemme bedst med, hvad hun selv hidtil var vant til; ja, fejlede han ikke, så ville hendes faders forkærlighed for Brown meget let kunne have til følge, at også hun omsider ville vise ham forkærlighed. For nu om muligt at modarbejde et sådant resultat, tænkte han på at give hende smag for en muntrere tilværelse, en gladere nydelse af livet. Til den ende aftalte han med sin søster, at hun i sit og sin moders navn skulle invitere Effy til små aftenselskaber, hvor man ved en samling af lystige, unge mennesker og ved at opbyde alt, hvad man formåede, efterhånden kunne give hende afsmag for det stille liv hjemme. I disse selskaber ville han desuden have den store fordel, at han oftere var i hendes nærhed og bedre i stand til at vinde hendes gunst – for ikke at tale om, at han var sig bevidst, her at kunne vise sig til sin fordel; for han var selv munter og livlig, uudtømmelig i påfund og gerne set i de fleste selskaber. *Mary* – således hed hans søster – var dengang en god og vakker pige og af opvakt hoved, føjede ham gerne. Hun havde gået i syskole med Effy og var endnu bestandig, som man siger, hendes bedste veninde. Effy blev altså indbudt og tog imod indbydelsen. Hun var netop i den alder, da man ønsker at se sig

lidt om i verden; og hendes hjemmeliv var så ensformigt, at hun nok kunne længes efter lidt afveksling. Heller ikke havde hendes fader, der overhovedet sjældent lagde hindringer i vejen for hendes handlinger, noget imod at hun tog derhen, da Smiths moder var bekendt som en gammel agtværdig kone. – Således begyndte disse aftenselskaber og fandt tre-fire gange sted til alle parters tilfredshed. Smith var især over al beskrivelse lykkelig. Effy havde moret sig, havde engang med et taknemmeligt blik takket ham, som om hun nok vidste, at egentlig han var mester for det hele. Da hun senere, ved en lejlighed hjemme, igen takkede ham, svarede han meget forbindtligt, 'at han vel følte, hvorledes disse små sammenkomster fik deres bedste prydelser og værd ved hendes nærværelse,' og tilføjede, 'at hans moder havde tilladt ham og hans søstre, at deres fælles venner og veninder måtte samles hos dem én gang ugentlig, en tilladelse, der dog kun havde værd for ham, når han hver gang turde regne på, at hun ville forskønne selskabet med sin nærværelse.' Disse smukke, glatte ord lod ikke til at have været hende ubehagelige og hun lovede at indfinde sig, så ofte hendes fader tillod hende det. – Men Smiths glæde truede med at blive kortvarig. I sin letsindighed havde denne fusentast ikke betænkt, at deslige såkaldte små selskaber, selv om de toges økonomt, hvad hverken han eller hans søster forstod, udfordrede en større formue, end en så slet husholder som han kunne råde over. Hans kasse var tom. Hans kredit var heller ikke stor, og for øjeblikket udtømt. Hvad skulle han altså gribe til? Skulle han opgive det hele og derved udsætte sig for railleri og, hvad der var det værste, afskære sig et så virksomt middel til at vinde Effy? Dette tillod ham hverken hans

forfængelighed eller hans kærlighed. Han måtte altså blive ved, da han engang havde begyndt, og se til at skaffe sig penge, på hvad måde det så skulle ske. Desværre havde han et middel i hænde, der kun var alt for nemt. Såvel han som Brown var ansatte ved deres principals store lager, dog således, at de havde deres forretninger hver i sit pakhus. Her måtte meget betros til deres redelighed. Et nøjagtigt tilsyn under så store omsætninger, som de, der idelig fandt sted, var en umulighed. Ville en betjent begå underslæb, da kunne han med lidt klogskab og forsigtighed i lang tid være betrygget for at opdages. – Smith betænkte sig just ikke længe. Han bildte sig ind, at en uimodståelig nødvendighed tvang ham, og – han begyndte med at praktisere et par stykker kostbare silketøjer hjem til sig – måske også nogle lærreder; jeg ved det ikke så bestemt. – Heraf tog han først forlods så meget, som der behøvedes til en silkekjole til Mary; for dels var han en god broder, dels havde han besluttet at gøre hende til sin medviderske – enten han nu engang var vant til at have hende til sin fortrolige, eller han trængte til hendes assistance for at gemme og anbringe disse sager, eller, hvad jeg snarere tror, han ikke ønskede at bære ene på sin forbrydelse. For menneskene er sjældent i stand til i lang tid at bære en forbrydersk beslutning eller handling i det tavse bryst. De søger medvidere, ikke så ofte for at have bistand, som for at lette sig samvittighedens byrde, eller for ligesom at påtrykke deres handling en almindelig menneskelig skrøbeligheds segl.

Mary Smith blev meget forskrækket, da hendes broder, efter at han klogt nok først havde givet hende det smukke tøj til en kjole, betroede hende, hvorledes og hvorfra han havde skaffet

sig det. 'Gud, William!' udbrød hun, 'det skulle du ikke have gjort. Det kan aldrig gå godt. Hvad ville Effy sige, om hun vidste det? Du bliver ulykkelig, hvis nogen kommer på spor derefter,' – og hvad hun ellers kunne sige. Hendes broder søgte at berolige hende. Uagtet han selv ingenlunde var vel til mode, bestræbte han sig dog for at tage sagen på den lette skulder. 'Det hele var ikke umagen værd at tale om,' mente han. 'I et så stort handelshus ville ingen savne det, ja ikke engang mærke tabet. De andre gjorde det samme. Hvorfor skulle han være bedre end andre?' Dog," vedblev onkel Andreas lidt sarkastisk, "De ved jo selv, kære svigerinde, hvorledes man kan undskylde en handling af den natur, når man just har lyst dertil. Hans grunde forfejlede heller ikke ganske deres virkning på Mary. Det var desuden nu engang sket og – den nye kjole, hun fik for sin part, var så smuk, at den kunne bringe hende til at glemme meget. For også hun var alt andet end fri for forfængelighed.

Det er det første skridt, der er svært, siger et gammelt fransk ordsprog. Smith havde fundet på en erhvervsgren, der var så bekvem og indbringende, at han, så ofte det behøvedes, tog sin tilflugt dertil, og uden at nogen fattede mistanke til ham. Med dette held svandt hans få betænkeligheder, mens hans dristighed tiltog. Også Marys betænkeligheder svandt efterhånden aldeles. Ja, det hændte undertiden, at hun selv huskede ham på at gnide den mægtige Aladdins-lampe, han havde opdaget, når han selv ikke straks var villig til at ty til dens hjælp.

De begriber, kære svigerinde, at der nu ikke længere var noget i vejen for Smiths aftenselskaber, og at disse hverken havde nødig at stå tilbage for naboers eller genboers, hverken

for indbildske porcelænshandleres eller andre rige folks. De blev efterhånden bedre indrettede, fandt oftere sted og afvekslede med kørepartier og længere udflugter; og ved alle disse lejligheder sørgede Smith for, at Effy, der som oftest var til stede, var festens dronning. I almindelighed antog man, at den gamle madam Smith havde fået en betydelig arv, og børnene søgte at bestyrke denne mening. Hun selv, som alderen havde sløvet, troede, at hendes søns fortjeneste hos købmanden var så god, at han nok kunne tillade sig deslige udgifter.

Den arme Brown stod i al den tid i skygge. Han bemærkede med kummer, at Effy tidligt og silde var hos Smiths, og spåede sig intet godt deraf. Smith, vidste han, var ham overlegen i mange selskabelige talenter og besad en ikke ringe smidighed og evne til at gøre lykke hos damerne. Hvor kunne Brown måle sig med ham? Han var undselig og bly i dameselskab. Han manglede den dristighed, der behøves, siger man, for at håndtere disse smukke forføreriske skabninger, hvis de ikke straks skal slippe os af hænderne. Han var desuden uformuende og kunne ikke tillade sig ret mange unødvendige udgifter. Måtte han ikke frygte for, at Effy ville ængstes for at forbinde sig med én, der syntes bestemt til at leve i dunkelhed? – Sorgen over disse tanker afprægede sig i hans åsyn; han sygnede og svandt hen. Ofte, når Effy talte til ham, fyldtes hans øjne med tårer. Men hans mund var lukket; han blev endogså stillere og mere tilbageholdende. – Effy forstod meget vel hans kærligheds stumme sprog. Den gav hende en følelse af uro og beklemthed, som hun antog for medlidenhed, men snart måtte tilstå var mere. Hun havde hidtil ikke tænkt alvorligt på, hvem

af de tvende unge mennesker hun ville give fortrinnet, hvis de anholdt om hendes hånd. Men nu påtrængte sig denne tanke af sig selv. Smiths utallige opmærksomheder, de mange hentydninger, der lå i hans ord, og endnu mere de mange vink, hans søster Mary lod falde om hendes broders følelse og de forhåbninger, han gjorde sig, alt dette havde allerede flere gange sat hende i forlegenhed. Måske det virkelig var lykkedes Smith og hans søster at fængsle hende i den kreds af fornøjelser og en til dels tom lystighed, de havde bragt hende ind i. Men tanken om den stakkels Browns hemmelige kummer bragte hende dog nu til at tænke nærmere og alvorligere over Smith og Mary. Det faldt hende en aften ind, da hun tilbagekaldte sig ældre tider, at Smith på den sidste tid havde forandret sig meget, at der var kommet en påfaldende uro og hvileløshed i hans væsen, at han ofte var distræt og ligesom i en sygelig spænding. Men især kom hun, med forbavselse næsten, til at tænke på, hvor forandret Mary dog i grunden var blevet. Det godlidende og eftergivende, der forhen gjorde hende så behagelig i omgang, syntes forsvundet og i dettes sted var trådt en ikke behagelig påståelighed og en indbildskhed eller hovmod, som hun vel ganske listigt havde søgt at lægge bånd på mod Effy, men som dog nu gennem enkelte småtræk, denne erindrede, samlede sig til et stødende billede. Hun fik vel ikke straks en så tydelig forestilling om alt dette, at hun kunne danne sig en pålidelig mening; men et fruentimmer kan hjælpe sig langt med en dunkel følelse. Hertil kom endnu, at hun engang i et selskab tilfældigvis hørte nogle ytringer, der indeholdt en dadel over Smiths ødsle og overdådige liv. Hvis hans moder, blev der sagt, også havde arvet noget – og

betydeligt kunne det næppe være – så burde man dog ikke så letsindigt sætte det overstyr. – Disse ytringer slog Effy og gav hende en ubehagelig følelse af utilfredshed med sig selv. Hidtil havde hun antaget det for en selvfølge, at Smiths havde råd til de udgifter, de satte sig i. Hun var selv opdraget i rigdom og havde ikke det bedste begreb om, hvor meget eller hvor lidt der gik med ved slige lejligheder. Nu påkom der hende en hemmelig frygt, at hun selv havde foranlediget en del af denne ødselhed. Hun kunne vel ikke straks trække sig ganske tilbage, men besluttede dog at modtage Smiths indbydelser sparsommere.

Det var desværre så, at disse to søskende havde forandret sig meget. Smith var ingen forhærdet forbryder, han var kun lidet skikket til at bære på bevidstheden af en ulovlig handling. Uagtet han havde en god portion letsindighed, led han dog jævnligt af samvittighedsnag og – hvad jeg gerne vil tilstå – måske mest af frygt for at opdages. Når han hos sin gamle principal opgjorde de ugentlige regnskaber, påkom der ham ofte en skælven, og han måtte slå øjnene ned. Han kunne ikke se ind i hans åbne, redelige ansigt, han tålte ikke hans øjekast; det syntes ham, som om den gamle betragtede ham prøvende og forskende. – Uagtet al denne angst stod det ikke længere i hans magt at træde tilbage. Han var allerede gået for vidt. Det ene ulovlige indgreb i hans principals ejendom gjorde, når dets beløb i kort tid og letsindigt var sat overstyr, et nyt og større indgreb nødvendigt. Ulykkeligvis blev også hans søster Mary hans plageånd. I begyndelsen forlangte hun kun af ham, hvad hun behøvede til pynt og stads; jo mere hun så sig beundret for smag og elegance, desmere ville hun lade 'visse folk' mærke, at

hun kunne rivalisere med hvem det skulle være, og iblandt andet ikke havde nødig at stå tilbage for Effy, den rige købmandsdatter. Men efterhånden afløstes denne pralesyge af en ulykkelig gerrighedsdæmon. Hun ville nu benytte lejligheden, ville lægge til side og samle en kapital for en tilkommende tid. Her kendte hendes plagerier ingen grænser. Smith havde den største møje med at tilfredsstille hendes voksende begærlighed. På samme tid blev hendes gemyt hårdt og ukærligt. Det forhen smukke og uskyldige forhold mellem disse to søskende blev nu et pinligt og unaturligt. – Smith søgte at bedøve sig, forfaldt til nattesvireri, til højt spil og til mange andre dårligheder. Ved dette levned og ved sin urolige sindsbevægelse var han blevet så forandret, at hans følelser for Effy næsten ganske trådte i baggrunden. Når han endnu bestræbte sig for at vinde hendes hånd, da skete det kun af hensyn til fordelen, og måske endnu mere, fordi tanken om en forbindelse med hende tjente til at berolige hans samvittighed. Blev Effy, der var sin faders eneste barn, forenet med ham, da kom han med tiden til at arve sin principals rigdomme, og han trøstede sig med, at han i så fald ikke havde berøvet ham andet, end hvad han engang kom i besiddelse af. Samvittigheden, kære svigerinde, kan rigtignok vækkes så let som et barn i en vugge; men den falder lige så let i søvn igen, når man bare forstår at synge den rette sang for den. Det talentløseste menneske har et stort talent, når det kommer an på at besmykke laster og slemme vaner.

Men nu fik Smith pludselig en efterretning, der var et tordenslag for ham. Den gamle, vistnok redelige, men nu affældige og sløve opsynsmand over pakhusene skulle have sin

afsked, forstår sig i nåde og med pension, og den unge Brown indsættes i hans sted. Han forudså med skræk, at denne ville vise en ganske anden orden og påpasselighed, gøre enhver ulovlighed umulig for fremtiden og rimeligvis snart komme efter, hvad der med uret var skaffet af vejen. At hans frygt ikke var ugrundet, viste sig allerede i de første dage efter Browns ansættelse. Alle udgange og låse blev efterset, på flere steder blev jernstænger og skodder anbragt, og adskillige af pakhusfolkene, til hvem Brown ingen tillid havde, fik deres afsked. Iblandt disse sidste var ulykkeligvis én ved navn *Adrian* eller den lange Adrian, som han almindeligt kaldtes. Af ham havde Smith jævnligt benyttet sig for at få de sager bragt til side, han satte sig i besiddelse af. Han havde naturligvis betalt ham hans ulejlighed godt og desuden ofte været nødt til at se gennem fingre med de små uredeligheder, Adrian på egen hånd tillod sig. For det er en af de forbandelser, der så ofte hænger ved et lastefuldt liv, at de redskaber, vi nødes til at benytte, altid trækker os et par skridt dybere ned, end vi ellers ville komme. – Så længe Adrian blev godt betalt, kunne man stole på ham. Han var af tavs, indesluttet natur og vekslede sjældent et ord med sine kammerater. Men under denne tavshed lå der en underfundig karakter og fordærvede sæder. Da han kom fra pakhuset og derved mistede en god fortjeneste, mente han, at den ting måtte endnu kunne gøres om. Han havde ikke lyst til at lade sig afskedige, i det mindste ikke så let. Han gik da op til Smith og forlangte, at denne på en eller anden måde skulle tage sig af ham. 'Det var ganske sandt,' sagde han, 'at han på den senere tid ikke havde vist den troskab og akkuratesse i pakhuset, som han skyldte sin principal. Men hr. Smith vidste

selv bedst, *hvis* skyld det var, at han havde tilsidesat sin pligt. Det var ikke let for en fattig karl, der manglede den rette indsigt, at stå imod, når man blev fristet af sine foresatte. Han ventede nu, at hr. Smith efter de tjenester, han havde vist ham, enten ville erstatte ham ved en klækkelig dusør for den gode post, han havde mistet, eller tale hans sag hos hr. Brown.' Forgæves forestillede Smith ham, at han jo med lethed kunne få en ansættelse hos en anden købmand, og at i så fald intet var tabt for ham. Den lange Adrian mærkede for godt, at Smith var ængstelig og forknyttet, og at han havde ham i sin magt. Han endte med at forlange en ublu sum. 'Fik han ikke den,' sagde han, 'så måtte hr. Smith ikke tage ham det fortrydeligt op, at han selv talte sin sag hos hr. Brown og ligefrem gik til bekendelse, hvordan han var kommet til at blive så forsømmelig. Kunne visse andre blive i pakhuset, så kunne han sagtens med.' Efter denne frække trussel gik han sin vej og lod Smith tilbage i fortvivlelse. Det var ikke usandsynligt, at den lumpne karl, måske i håb om en belønning, kunne blive hans angiver. Frem for alt måtte han derfor søge at forsikre sig hans tavshed. Men den sum, den elendige havde forlangt, var det ham ikke muligt at opdrive. Han ejede ikke engang så meget, at han foreløbig kunne stoppe munden på ham. I denne pine og forvirring faldt det Smith ind, at hans søster Mary havde lagt en ikke ubetydelig sum til side. Hvis nogen skulle hjælpe ham, måtte det være hende; for hun kunne bedst bedømme hjælpens vigtighed for dem begge. Med et tungt hjerte gik han ind til hende; han følte kun for vel, at hun ikke længere var den kærlige, deltagende søster, til hvem han i forrige tider betroede alle sine små sorger. – Mary hørte på ham med stor rolighed og

afbrød ham ikke. Men da han nu omsider rykkede frem med at anmode hende om 100 dollars, for dermed at forsikre sig Adrians tavshed, udbrød hun: 'Nej, det må du ikke forlange. Vær du glad ved, at jeg har sparet noget sammen, mens du som et galt menneske har kastet med pengene. Holder jeg nu ikke på den smule, jeg har, så vil jeg se den, der for fremtiden hjælper mig.' – 'Men betænk,' sagde hendes broder, 'hvad følgerne vil blive, når den slette karl gør alvor af sin trussel. Jeg vil med skam og vanære jages fra kontoret, min fremtid vil blive tilintetgjort, Effy for bestandig være tabt for mig, og alt hvad vi begge har stræbt for, vil være til ingen nytte. Adrian er i stand til alt. Jeg kender ham.' – 'Ja, Adrian kender også *dig*, det er tingen. Han har nok mærket, hvem han havde for sig, og benyttet sig af dit kujoneri. Var han kommet til mig, skulle jeg have givet ham en anden besked. Vil han angive sig selv, så lad ham. Det er endnu et spørgsmål, om han kan overbevise dig om noget.' – 'Desværre, det kan han, og det er derfor han trodser. Hør mig, Mary! lad mig ikke bede dig forgæves. Vil du ikke hjælpe mig af godhed for mig, så betænk, at det er mig, du skylder alt, hvad du har samlet sammen. Det er da vel ikke for meget, om du nu i min yderste nød giver mig en del deraf tilbage.' – 'Jeg har allerede sagt dig, at jeg gør det ikke. At du i svir og spil har sat alt, hvad du ejede overstyr, er ikke min skyld. Hvad du engang har givet mig, bør du nu ikke tage fra mig. Vil du lyde mit råd, så skal du kaste Adrian ned ad trapperne, når han igen kommer op til dig, og du skal se, det vil hjælpe.' – Smith tog sin hat, sagde blot: 'Mary, du vil fortryde din hårdhed' – og forlod sin unaturlige søster.

Dagen efter at denne scene fandt sted, sad tidligt om morgenen Smiths gamle principal i sit kontorværelse og så med et mildt ansigt hen til døren, der gik op. Han havde ladet sin datter kalde, og hun trådte netop nu ind, meget forundret over, hvad hun skulle på denne tid af dagen. 'Sæt dig ned hos mig,' sagde den gamle; 'jeg har et ord af vigtighed at tale med dig. En ung mand af god familie anholder om din hånd. Han anbefales af en af mine gamle venner, en udenlandsk associé af vort hus, der kender ham nøje. Også jeg kender ham så godt, at jeg kan give ham det bedste skudsmål.' – Effy spurgte med rødmen og stammende: 'Hvem er det unge menneske?' – 'Det skal jeg straks sige dig; men forinden må du svare mig oprigtigt på et spørgsmål. Jeg har allerede en tid lagt mærke til, at to af vore kontorbetjente har et godt øje til dig; jeg har hidtil ikke blandet mig deri, da jeg havde tillid til din egen eftertanke. Er der nogen af disse to, der har gjort indtryk på dig?" – Effy tav og så ned for sig. – 'Ja, du må svare mig, mit barn. Den ene af dem er Smith. Har du nogensinde tænkt på at give ham fortrinnet?' – 'Nej,' svarede Effy med temmelig bestemthed, 'det har jeg ikke.' – 'Har da Brown måske været heldigere?' – 'Ja, kære faer! jeg tror, at en forbindelse med Brown vil gøre mig meget lykkelig.' – Den gamles ansigt opklaredes mærkeligt, og han ville just gøre en bemærkning over hendes valg, da døren gik op, og en af kontorets ældre betjente efter en del undskyldninger trådte ind og dernæst kendeligt bestyrtet hviskede noget til sin principal, hvoraf Effy ikke hørte andet end navnet Smith. Hendes fader fo'r forskrækket op og ... og –"

Onkel Andreas, der under sin fortælling oftere var gået hen til vinduet, standsede her og så ud.

"Nå, hvad blev så slutningen af historien?" spurgte tanten.

"Slutningen? Ja, jeg ser vor Ludvig kommer derhenne i fuldt firspring. Så må vi nok opsætte slutningen til en anden gang."

Kort efter trådte Ludvig med sine to søstre, som han havde trukket med sig fra det andet værelse, ind til dem. Hans øjne strålede, han kunne knap tale. "Tante! Onkel!" udråbte han, "ved I, hvad der er sket? O, jeg er det lykkeligste menneske under solen."

"Men hvad er der da sket?" spurgte tanten og de unge piger.

"Jeg er blevet forlovet med min principals datter."

"Forlovet?" råbte fruentimmerne i munden på hverandre. "Du, Ludvig! og med den fortræffelige pige! Og sådan et rigt parti! Men det har vi jo slet ikke drømt om. Fortæl, fortæl, hvordan det er gået til."

Ludvig fortalte. Han havde allerede længe, sagde han, båret kærlighed til den unge pige, men aldrig haft mod til at lade sig mærke dermed. Det forekom ham altid, at hun foretrak et af de andre unge mennesker, der var ansat på kontoret. Men så for et par aftener siden havde han haft en samtale med hende, hvori hun selv begyndte at tale om hans medbejler og på en sådan måde, at han nok mærkede, han intet havde at befrygte fra den kant. Hun var den aften så god og så venlig, at han tog mod til sig – og inden han vidste af det, havde han friet, og hun havde givet ham sit Ja. Men nu kom det bedste: for lidt siden havde hans principal ladet ham kalde, havde sagt ham, at han var underrettet om deres kærlighed til hinanden, og at han gerne gav sit minde dertil, såvel af godhed for ham som fordi en rig købmand fra New York, der var associé af deres hus, nylig var

ankommet og med megen varme havde taget sig af denne forbindelse.

Tanten, der med underlige miner havde hørt på denne historie, så noget mistænkelig hen til onkel Andreas og sagde: "En rig købmand fra New York? Hvem kan det være?"

"Ja, det ved jeg ikke," svarede Ludvig og sprang op. "Min principal har sagt, at jeg vil træffe ham her. Han skal være en gammel ven af vor salig fader, og, som han har ytret, have en gæld fra forrige tider at likvidere med os. Har her da ingen været? Ved du ikke noget derom, onkel?"

"Her har nok ingen været," svarede onkel Andreas og smålo, "og kommer nok heller ingen anden uden jeg; så jeg formodentlig er den associé, du taler om."

"Du, onkel?"

"Ja min dreng. Sandt at sige, er det ikke gået mig så galt i Amerika, især på den sidste tid. Jeg har virkelig allerede i et par år været din principals associé under det navn, jeg af grunde, vi en anden gang kan tale om, havde antaget i New York. Du kan tro mig, at den gamle har ment mig, så meget mere, som jeg med glæde erkender, at jeg har en gæld fra forrige tider at likvidere med jer, børn!"

Denne tilståelse fremkaldte naturligvis stor overraskelse og jubel. Efter at man var kommet lidt til rolighed igen, sagde tanten: "Men kære, bedste hr. svoger! tag mig ikke mit spørgsmål fortrydeligt op. Af hvad grund har De under hele Deres ophold her holdt denne lykkelige omskiftelse i Deres kår skjult for os?"

"Nu, der var forskellige grunde dertil. Ved min ankomst til København var min formue problematisk. Den stak for en stor

del i et par skibsladninger, som vi en lang tid manglede al underretning om. Men De mener vel, at jeg i alt fald kunne have gjort noget mere for mine broderbørn. Nu ja – jeg syntes det gik dem ret godt, og at de ikke trængte til mig. De ved, jeg har mine egne begreber om velstands lykke. Er den ikke erhvervet ved egen flid og anstrengelse, så bliver den let af kort varighed og skaffer liden glæde. Men i hovedsagen, tror jeg, var Ludvig skyld i, at jeg en stund blev i mit skjul. Jeg havde lagt mærke til hans kærlighed; men jeg ønskede – og hans principal var heri af samme mening som jeg – at han ikke skulle takke andre end sig selv for sin lykke. Jeg ønskede, at pigebarnet selv skulle erklære sig og derved vise, hvad hun satte mest pris på, enten skinnet eller det sande værd. Men jeg måtte give tid. Ludvig har haft en farlig medbejler."

"O, min Gud, hvad husker du mig på;" udbrød Ludvig pludselig. "Ved du, onkel, hvad der er blevet af den ulykkelige? Har du hørt hvad Adrians angivelse har bragt ham til?"

"Desværre, jeg har hørt det," svarede onkel Andreas, og idet han henvendte sig til tanten, tilføjede han halvsagte: "Det er slutningen på min historie: Smith har i morges skudt sig."

Den gerrige i Balsora

I Balsora, en by i Persien, levede engang en mand, der, uagtet han havde formue, dog var så gnidsk og karrig, at det var alt det, han undte sig selv det tørre brød. Hans navn var *Schemseddin*, og han var vidt og bredt berygtet for sin gerrighed. På samme tid opholdt der sig i Kusa, en anden persisk by, en købmand ved navn *Abu Mustapha*, der en tid havde levet højt og sat sine penge overstyr, men nu, som det går så ofte, lidt for sildigt tænkte ved sig selv, at han ville holde så meget bedre hus med stumperne af sin formue. Han gav sig da til at spare, som han kaldte det; han spekulerede dag og nat på, hvorledes han kunne indrette sit hus ret økonomt; men rent ud sagt var det ikke andet end den styggeste karrighed, så han mangen god gang ikke spiste sig mæt, men gik sulten til sengs, i det håb, at søvnen, der lader os glemme så meget, skulle også lade ham glemme, at han var sulten. Til denne mand nåede også rygtet om Schemseddins gerrighed, i hvilken han efter folks sigende ikke havde sin lige. "Af ham måtte man kunne lære noget," sagde Mustapha en dag til sig selv. "Jeg vil rejse hen til ham. Han skal være mit mønster og give mig råd." – Forsynet med et anbefalingsbrev fra en af Schemseddins gamle skolekammerater, begav han sig på vejen og ankom træt og mat – for han var naturligvis gået til fods – en eftermiddag til Balsora.

Schemseddin modtog ham godt. "Vær velkommen i mit hus, Mustapha!" sagde han. "Synet af dig forfrisker mine gamle øjne. Eller er det ikke sandt, hvad en af vore digtere har sagt: En ædel

gæst i mit hus er bedre end en anvisning på shahens skatkammer; for når han kommer, træder lykken ind med ham. Ved vor velsignede Profets skæg, du behøvede ikke dette brev fra min skolekammerat. Også uden det havde du været mig anbefalet."

"Men hvad kan jeg gøre for dig?" vedblev Schemseddin. "Jeg ser, du er træt af rejsen, og du trænger til noget at styrke dig på. Hvad har du der i din pose?"

Mustapha tog noget hårdt og skimlet brød frem, der allerede var fordærvet, da han tog det med hjemmefra, men som nu var så godt som uspiseligt.

"Nej, Mustapha!" udbrød Schemseddin – "det brød kan du ikke spise, det er alt for dårligt; det er jo næsten skimlet. Om jeg også ville give dig frugter fra Schiras og honning fra Arabien dertil, det hjalp ikke. Husk på, hvad vor fortræffelige digter Firdusi i retfærdig harme skrev til shah Mahmud, da denne belønnede hans kongekrønike så gnieragtigt: 'Er et træ af skarp og bitter natur,' sagde Firdusi – du må vide, han er min yndlingsdigter, og jeg anser det for en ære, at jeg kan store stykker af ham udenad. – 'Er et træ af skarp og bitter natur, da kan du plante det om og sætte det ved Paradisets floder, du kan vande det med mælk og honning, det vil ikke fornægte sin natur, det vil dog til sidst bære skarpe og bitre frugter.' Nej, Mustapha, det brød kan du ikke spise. Kom, jeg vil gå hen med dig til hofbageren og købe frisk og godt brød til dig. Det er dig mere tjenligt. Hofbageren bor rigtignok temmelig langt herfra; men hans brød er unægteligt det bedste, og jeg har besluttet at sætte det bedste for dig, som man kan få her i byen."

Mustapha var tilfreds hermed, og Schemseddin klædte sig om for at gå ud. Iblandt andet tog han et par store, svære tøfler på, der var stærkt beslåede med søm og kobberplader. "Disse tøfler," sagde han til Mustafa, "har jeg arvet efter en af mine ældste venner, en udmærket mand, og jeg søger nu at ære hans minde ved altid at tage dem på, når jeg går ud om aftenen. Hvad siger en af vore digtere: 'Den, som hædrer de afdøde, han sætter et monument af jaspis på sin egen grav.' – Kom, min broder Mustapha, og lad os gå."

Da de trådte ind til hofbageren, sagde Schemseddin. "Achmed, jeg bringer dig her en gæst, der i aften gør mit hus lykkeligt. Han er fremmed og ønsker at lære brødet i Balsora at kende. Har du godt brød at overlade os?"

"Nu, det skulle jeg tro," – svarede Achmed – "hvis ellers nogen her i byen har det. Se her!" – og i det samme tog han et hvedebrød og brækkede det midt over – "er dette brød ikke så frisk, blødt og vellugtende som nykærnet smør?"

Schemseddin studsede og tog sin gæst til side. "Lagde du mærke til, at han sammenlignede sit brød med smør? Så må jo smør være bedre end brød; for ellers ville man ikke bruge det til sammenligningen. Gør vi da ikke rigtigst i at købe smør? Jeg under dig det bedste, man kan opdrive. Jeg kender en kone – hun bor rigtignok et stykke vej herfra; men hun har et stort navn for sit udmærkede smør. Lad os gå hen til hende."

Mustapha var tilfreds hermed og tænkte ved sig selv, mens de gik til smørhandlersken: "Han er dog i grunden en skikkelig mand, denne Schemseddin, kun at han ikke tager det så nøje, som jeg havde tænkt. Hvis smørret er så udmærket, som han

siger, kan jeg være godt fornøjet. Lidt brød dertil får man sagtens."

Efter at have gået et godt stykke vej, ankom de til den omtalte kone. "Lad os se dit smør, min kære Fatme," sagde Schemseddin; "men vis os det bedste, du har." – "Bedre end dette," svarede Fatme og tog en stenkrukke frem, "har dine øjne ikke set. Se kun, hvilket smør! Smag på det! Det er frisk og velsmagende som den kosteligste olivenolie."

"Nu, ved min faders aske!" udbrød Schemseddin, idet han igen tog sin gæst til side, "der ser man, det er sandt, hvad ordsproget siger: 'Man skal vandre længe inden man finder den by, hvor den sande kundskab har hjemme.' Denne kone sammenligner sit smør med olie. Altså må olie være bedre end smør, ellers kunne man ikke bruge det til sammenligningen. Lad os da hellere købe olie, Mustapha. Balsora er berømt for sin olie, og jeg kender en mand, der altid er forsynet med den bedste. Rigtignok er han dyr med sine varer; men jeg har nu engang sat mig det i hovedet, at jeg vil købe det bedste til dig, man kan overkomme."

Også hermed var Mustapha tilfreds. Han forstod at sætte pris på en god olie og var ganske fornøjet med byttet. Kun undrede han sig over, at hans vært bestandig ville købe det dyreste og bedste. Han havde tænkt sig ham mere sparsommelig og nøjeseende.

Efter at de havde gået en vej, der heller ikke var kort, trådte de ind til oliehandleren. "Min retskafne Selim!" sagde Schemseddin, "jeg ved, at du har kun udmærkede varer. Men dog vil jeg bede dig om at vise os din bedste og dyreste olie." – "Deri skal jeg gerne føje dig," gav Selim til svar. "Se kun denne

olie her! Er den ikke lys og klar og gennemsigtig som det reneste vand?"

"*Vand?*" udbrød Schemseddin forbavset og henvendte sig til sin gæst. "Så må jo vand være bedre end olie; for hvorledes kunne ellers denne indsigtsfulde kender bruge det til sammenligningen? Min stakkels Mustapha! hvorfor har jeg da trukket dig denne lange vej gennem byen? Har du ikke gået ti farafanger i dag og kan trænge til hvile? Lad os skynde os og komme hjem. Vand har jeg hjemme i min brønd, og jeg vil se den i Balsora, der har det bedre."

Herved blev det, og de begav sig begge på hjemvejen, Mustapha lidt slukøret. Da de trådte ind igen i huset, satte Schemseddin en stor krukke med vand på bordet og et par træbægre. Tillige sagde han: "Ved du, Mustapha, at jeg for din skyld har haft samvittighedsskrupler, nu da vi gik hjem? Jeg bebrejdede mig, at jeg før omtalte med ringeagt det brød, du har bragt med. Det var ikke smukt af mig. Man skal ikke krænke den nøjsomme og gøre ham sørgmodig, når han er glad ved sin ejendom. Men for at du kan se, at mine ytringer ikke har sin grund i et hovmodigt hjerte, men kun i ubesindighed, så vil vi nu tage dit brød frem og dele det imellem os. Jeg vil tillige derved søge at hædre min gæst, ved at lade ham give sin andel til vort aftensmåltid!" – Med disse ord tog han brødet af Mustaphas pose, og de gav sig nu begge til at spise og drikke.

Mens dette tarvelige måltid stod på, var det blevet mørkt, skønt der endnu var langt til sovetid. Schemseddin rejste sig nu, da de var færdige, og sagde til sin gæst: "Jeg har indført den skik i mit hus, at vi ikke tænder lys om aftenen, men begiver os til ro, så snart det er blevet mørkt. Dette synes at stemme bedst

med naturens orden. Desuden elsker jeg natten og søger at gøre den så lang som muligt. Hvad siger den herlige Essedi? 'Dagen er en forræder, natten er vor fortrolige. Dagens åsyn er smertefuldt, nattens er ædelt og fuldt af rolighed.' Og var det ikke i den hellige nat Kadr, at Koranen (der være evindelig priset!) blev sendt til menneskene? – Lad os derfor gå til hvile, Mustapha. Derhenne i krogen står en magelig træbænk, hvor du i ro og uforstyrret kan vederkvæge dine trætte lemmer."

Da Mustapha den næste morgen havde taget afsked med sin vært og igen befandt sig på vejen til sit hjem, sagde han til sig selv: "Det er en stor mand, denne Schemseddin, og jeg har lært meget af ham. Sandt nok spiste han det halve af mit brød, og for så vidt har han snydt mig. Men jeg fortryder alligevel ikke denne rejse. Jeg har haft stor fordel af den – Profeten være lovet!"

Frants Mandius

I den lille, ret smukke, men i almindelighed meget stille by Ærøskøbing var der i efteråret 1664 med ét kommet en uvant bevægelse og livlighed over folk. En afdeling dragoner, omtrent en 30 mand, der på et transportfartøj skulle føres over fra Sjælland til det sydlige Fyn og under det urolige vejrlig havde søgt ind mellem øerne, blev siddende fast på grundene lidt nord for Ærø. Skibet, der var gammelt og ikke duede stort, fandtes efter strandingen så stærkt beskadiget, at man ikke kunne tænke på at gå videre. Mandskabet tilligemed hestene blev med ikke ringe ulejlighed sat i land på øen og indkvarterede i den omtalte by, hvor de måtte opholde sig en tre ugers tid, indtil der kunne gøres andre og bedre anstalter til deres overfart til Fyn. Tiden tilbragte de, for at holde folkene i ånde, med adskillige militære øvelser; men størstedelen af dagen drev de omkring, og var til byrde eller til fornøjelse for folk, alt som det kunne falde. De, der holdt værtskab, stod sig godt med dem og så dem gerne; thi hos dem kommerserede og pokulerede de en stor del af dagen og natten med, mens de på mange måder slog gækken løs. Satte og alvorlige folk, der holdt af rolighed og ikke ville forstyrres i deres vante forretninger, ønskede sig vel af med dem.

Blandt dem, der så dem gerne, eller i hvis liv de snarere gjorde epoke, var præstens tiårige søn Frants. Hjemme var han hidtil blevet holdt strengt. Hr. Erik Mandius havde til hensigt at gøre en lærd mand af sin søn, og så i ham en efterfølger i kaldet. Fra den tidlige morgenstund blev han holdt til bogen og

havde ingen anden fritid end den, han kunne stjæle sig til. Men heri skete der ved dragonernes ankomst en stor forandring. Hos præstens var to mand indkvarteret, hvoriblandt en vagtmester, der gjorde store fordringer og i kort tid havde vendt op og ned på den vante orden i huset. Bag præstegården var der en eng, der hørte dels til hr. Mandius' dels til byens jorder. Denne blev benyttet til øvelser for dragonerne og var hver formiddag opfyldt af tilskuere, ikke mindst af præstens tyende, for hvem alle disse evolutioner og manøvrer var noget ganske nyt. Frants var ikke den sidste, der hver dag indfandt sig; men han var den sidste, der forlod pladsen. Hans fader havde så meget at tage vare under al den støjhøj, at han ikke med sin gamle iver kunne passe på sin sønneke.

En smuk formiddag, efter at manøvren var forbi, havde vagtmesteren spændt sit kyras af, lagt hjelmen og den svære pallask fra sig på et stenbord og et øjeblik begivet sig ind. Frants, der med ufravendte øjne fulgte alle hans bevægelser, så ham næppe inde i huset, før han gik hen til bordet for nærmere at beskue disse fortræffelige, af ham så ofte beundrede sager. Han løftede hjelmen, og da han ikke fandt den så særdeles tung, satte han den på hovedet, hvilket ret godt lod sig gøre, når han lod den falde noget ned i nakken. Derpå tog han pallasken, så længe tvivlsom på den, men fattede endelig mod og trak den ud. Kyrasset måtte han lade ligge, da han nok indså, den var tre gange for vid til ham. Men med hjelmen på, med pallasken i hånden spankulerede han stolt og lykkelig op og ned, og efterlignede omsider en hest, der galoperer, og en rytter, der gør indhug.

Et højt og tordnende udråb: "Dreng! rider Satan dig?" gjorde ende på hans lyksalighed. Det var vagtmesteren, der allerede havde ham i kardusen og ruskede ham. "Skal din djævleunge ikke lade mine sager ligge i fred?" Frants så på ham uden at blive forskrækket og uden at gøre mine til at skille sig ved de erobrede herligheder; thi han vidste nok, at vagtmesteren ikke mente det så slemt. – "Nå, dreng, vil du lystre?" – Skal jeg ikke bære det ind? – "Nej, det er nok bedst, jeg gør det selv. Din fa'er skulle vist sætte et bøst ansigt op, når han så dig i den positur. Du skal jo være præst med tiden. Så duer hjelm og pallask ikke stort for dig."

"Jeg vil ikke være præst!" råbte Frants med stor ivrighed. "Jeg vil være en tapper dragon som I er, sidde tilhest og hugge løs på svensken, når vi får krig med ham."

I det samme tog et par lange, hårde fingre fat på ham i øret. Frants vendte sig forskrækket og så sin strenge papa stå foran sig. "Så du vil være dragon, min søn? Du vil sidde tilhest og hugge løs på svensken? Ja, det er dog bedst, at du nu går ind med mig og sidder på din podex og tager fat på din Sallustius – hvis ikke jeg skal hugge løs på dine rygstykker."

"I skal ikke være så streng mod jeres søn, pastor!" sagde vagtmesteren. "Han synes mig ikke skikket til boglig lærdom; men derimod kunne der nok blive en god soldat af ham, og det trænger kongen til i disse tider."

"Mener I? Ja, da vil jeg dog forsøge, om jeg ikke kan gøre en god præst af ham. Det trænger kongen endnu mere til i disse ugudelige, babelske tider, da ingen skøtter om at lytte til Herrens ord, men vil hellere svire i kroer og kipper og spille i

brættet og bringe forstyrrelse og forargelse blandt fredelige og kristelige borgere."

Med disse ord, der tydeligt nok sigtede til vagtmesteren og hans svirende kammerater, rev præsten den skinnende hjelm fra drengens hoved og trak ham ind i huset, mens vagtmesteren brummede noget om pedantiske sortkjoler og præstesnak.

En uges tid efter den fortalte lille scene blev dragonerne ført over til deres bestemmelsessted. Byen var igen lige så stille og adstadig som den havde været inden deres ankomst, og alting gik igen sin vante, jævne gang. Frants måtte endnu et halvt år stå under sin faders kommando, men så blev han sendt til en søster af pastorens kone i Vordingborg, en madam Crone, og sat i den latinske skole.

Med Frants forlader vi Ærøskøbing; thi det er kun med ham eller med nogle af hans fata vi agter at beskæftige os. Om skolelivet er der imidlertid ikke stort at melde. Han udmærkede sig just ikke ved sin flid, men desmere ved en del spilopper, der nu og da skaffede ham et ekstra traktement. At han ligefuldt holdt skolen ud og omsider med ret anstændige kundskaber og et tålelig godt testimonium kunne afgå til Universitetet, skyldtes hans ualmindelig gode og hurtige nemme og et muntert, indsmigrende væsen, der gjorde ham, uagtet alle hans excesser, vel lidt af lærerne.

Der var én omstændighed, der bidrog ikke så lidet til, at han i det sidste skoleår gjorde sig noget mere flid end ellers. Hans mosters afdøde mand havde en gift søster i Svendborg. En datter af denne kom i besøg til Vordingborg og opholdt sig sommeren over hos madam Crone. Anne Jørgensdatter Hemmendorf, således hed hun, var på den tid knap 14 år

gammel, men allerede godt udvokset, med smukke, behagelige træk. Hun og Frants mærkede snart, at de syntes som skabte for hinanden, og allerede dengang blev, uagtet begges ungdom, ved det daglige samliv lagt en grund til de følelser, der holdt ud for resten af deres liv. Annes bestemmelse var, i det påfølgende forår at tage til København, hvor hun til sin videre uddannelse skulle opholde sig hos en broder af hendes fader, en vel anset mand, der førte et smukt hus. Heri lå en mægtig spore for Frants til at anstrenge sig, for at han til samme tid kunne være i hovedstaden; og det lykkedes ham da virkelig så godt, at han ved årets slutning afgik til Universitetet.

I København var Frants desværre alt for meget overladt til sig selv. Han så sig med ét befriet for skoletvangen, kunne lade og gøre hvad han ville og skyldte ingen regnskab for sine handlinger. Det var nu vistnok meget behageligt, men ikke til fordel for hans studeringer. Også på hans sædelighed skulle det have virket fordærveligt, dersom ikke lykken havde været ham så god, at han straks i begyndelsen af næste år var blevet optaget i den familie, hos hvem Anne Hemmendorf opholdt sig. Som jævnlig gæst i denne ved dannelse udmærkede kreds og fængslet af den unge piges smukke og priselige egenskaber, afholdtes han fra mangen udskejelse, han ellers kunne være tilbøjelig nok til.

Det første universitetsår gik således ret fornøjeligt hen for ham. I byen var alting ham endnu nyt og sysselsatte ham på mange måder. Af muntre og lystige omgangsvenner havde han fuldt op, og i Hemmendorfs hus fandt han, når han følte sig træt eller kunne længes efter sit gamle opholdssted, trøst og opmuntring. Så ung Anne var, så tænksom og forstandig var

hun. Under det fortrolige forhold, der var imellem dem endnu fra Svendborg, forstod hun godt på sin sagtmodige og blide måde at tale ham til rette, når hun mærkede, han var nær ved at geråde på afveje, når hun således havde erfaret hans deltagelse i studenternes nattekommers og klammerier; og han lyttede gerne og villigt til hendes ord. Det unge par så sig med hver dag mere draget hen til hinanden, og inden året var helt omme, blev de hemmeligt forlovede. Hun var dengang kun femten år gammel, han lidt over tyve.

På samme tid omtrent eller lidt før, begyndte et ungt menneske, der hed Holger Ewertsøn, at komme meget ofte i Hemmendorfs hus. Han studerede medicin og blev antaget for at have et godt nemme og allerede ret smukke kundskaber. Men han var alligevel ikke meget afholdt, eftersom han stødte folk fra sig ved sit fordringsfulde væsen, sin påståelighed i disputter, og tydeligt nok lod sig mærke med, at han følte sig hævet over de fleste andre. Hans forældre var fornemme og formuende folk, der ikke behøvede at lade ham mangle noget; han opførte sig desårsag galant nok i klæder og var sædvanligt udstafferet med alskens klenodier, som skik og brug kunne være på den tid. Det var let at mærke, at han, ligesom flere andre, havde et godt øje til den unge, opblomstrende Anne Hemmendorf. Dels lader sligt sig ikke godt skjule, dels havde Holger Ewertsøn så store indbildninger om sin person og sine fortrin fremfor de andre, der kom i huset, at han mente, han kunne være sine hensigter bekendt og ikke skulle frygte for, at noget stod ham i vejen. Imidlertid måtte han dog lidt efter lidt tilstå sig selv, at Anne, uagtet hendes farbroder og dennes kone protegerede ham, snarere undgik end søgte ham. Dog varede

det endnu en tid, inden han derover tabte modet, i det visse håb, at det nok skulle lykkes ham at vinde en så ung piges yndest og kærlighed. Men da han omsider kom efter, at hendes tanker allerede var andensteds henne, og at det var Frants Mandius hun foretrak, da var hans harme og ærgrelse ubeskrivelig. For denne medbejler behøvede han, efter sin egen mening, ikke at stå tilbage; før dette skulle ske, ville han med alle de midler, han havde i sin magt, søge at forpurre deres kærlighed. Dette gjorde han også ærligt, til stor ulejlighed for det unge par. Af hans spydige ord, af hans idelige træden imellem, når han traf dem sammen, mærkede de snart, at han var kommet efter deres hemmelighed og fandt fornøjelse i at plage dem. Mandius brød sig ikke stort derom, da det var ham lige kært, enten Holger bifaldt denne forbindelse eller ikke. Men Anne nærede instinktagtigt en frygt for, at der fra den kant truede dem en fare, og talte ofte derom med uro og bekymring. "Jeg tror ikke," sagde hun ved en sådan lejlighed, "at han i hjertet sætter så stor pris på mig. Men han kan ikke tåle, at nogen anden står ham i vejen, hvad sag det så er; og han kunne derfor nok grunde på en eller anden skalkestreg, for at hævne sig." Frants søgte at berolige hende, og mente, at i alle tilfælde var faren ikke så stor.

Der var dengang, ligesom der endelig er endnu, et velrenommeret vinhus på hjørnet af Vimmelskaftet og Klosterstræde, men ikke i den anselige bygning, der nu findes på dette sted. Denne er først opbygget 1807 [Note 4)]. På hin tid var bemeldte hjørnehus, om just ikke stort og anseligt, dog større og bedre end de fleste andre, der fandtes deromkring. Beværtningen var i stuen, der havde flere rummelige værelser,

hvor husets gæster forsamlede sig. Disse bestod af studenter, militære og borgere fra byen, hvilke tilhobe endnu fra den tid, da de med fælles anstrengelse forsvarede byens volde mod svenskerne, jævnligt fraterniserede.

En aften i begyndelsen af foråret 1674 kunne man i en af stuerne træffe en talrig forsamling af forskellige personer, der ofte mødtes på dette sted, ligesom ved en stiltiende overenskomst. Øverst ved det runde bord i midten af værelset sad en militærperson, vi allerede har omtalt forhen, vagtmesteren fra Ærøskøbing, der for kort tid siden havde fornyet sit bekendtskab med Mandius til begges største fornøjelse. De kom ofte sammen, dels på offentlige steder, dels i kasernen og på eksercerpladsen, hvor Mandius med samme interesse som i drengeårene bivånede hestfolkenes øvelser. Ved den lejlighed forekom det ham ofte, at hans lyst og hu stod mest til den militære stand, og at han selv nu, hvis valget var overladt ham, ikke ville tage i betænkning at foretrække denne for den studerendes vilkår. Skønt nu omgangen med vagtmesteren spildte ham en del tid, var dette militære bekendtskab dog ikke ganske uden nytte for ham. Han havde lejlighed til at øve sig i ridning under sin vens vejledning uden at det var forbundet med udgifter for ham, og han tog også del i den undervisning, nogle unge, adelige herrer erholdt i at fægte og hugge; men om alt dette kunne være ham til gavn og nytte på hans teologiske bane, tør vi ikke påstå. – Den omtalte aften på vinhuset var vagtmesteren midt inde i en levende skildring af de krigsbegivenheder på Fyn og i Sjælland, han havde taget del i under Karl X's indfald i Danmark. Der var så få år forløbet siden hin tid, og et hemmeligt håb om at kunne erobre de

provinser tilbage, vi havde tabt til Sverige, var endnu så levende hos alle, at man med udelt opmærksomhed hørte på hans fortællinger. Med disse og med de samtaler, der i anledning af dem førtes, gik aftenen hen og det begyndte at blive silde. Flere gæster havde allerede forladt stuen, da Holger Ewertsøn trådte ind. Han var meget stadselig klædt, som om han kom fra et selskab, og tog plads ved et bord i et hjørne af stuen, hvor nu vagtmesteren og Mandius havde sat sig hen noget afsides fra dem, der endnu var tilbage. Mens han skyllede et par glas vin ned, han havde ladet bringe, og med en skadefro, udfordrende mine så på sin medbejler, sagde han: "Jeg kan hilse jer fra Anne Hemmendorf."

"Hvor har I truffet hende?" spurgte Mandius, der vidste, at ingen var hjemme hos Hemmendorfs den aften.

"Hos Marquards," gav Holger til svar; "der var et stort kompagni, og dans og lystighed. I ved vel, at den ældste søn har et godt øje til Anne, og med al flid stræber at komme til målet."

"Den møje kunne han ret vel spare. Anne skøtter kun lidet om hans person og end mindre om hans alamodiske manerer, så vidt jeg har kunnet mærke."

"Det skal I just ikke sige. Hun er ikke så stærblind, at hun jo nok ser, der er forskel på en fin og galant kavaler her fra byen, og de kluntede folk, der kommer til os fra provinserne."

Mandius mærkede godt, hvor Holger ville hen med sine spydige ord, men betvang sig dog så temmelig. "I glemmer," sagde han, "at hun er selv fra en provinsby. Men forresten undrer det mig, at just I er så fornøjet over at Marquard gør sig flid for at vinde jomfru Annes yndest."

"Hvad vil I sige dermed?"

"Det ved I lige så godt som jeg. Eller vil I nægte, at I selv har et godt øje til hende?"

"Hvis jeg har, så er det min egen sag," udbrød Holger opfarende; "og I kan da stole på, at hverken Marquard eller I eller nogen skal stå mig i vejen."

Mandius formåede endnu at bemestre sin vrede. Dels antog han, at Holger havde drukket vel meget i det selskab, han kom fra, dels var han sig bevidst, at han i hele denne affære var sin modstander overlegen, eller at han, ved sin hemmelige forlovelse, allerede havde taget luven fra ham. Han sagde derfor blot i en skæmtende tone: "I har måske betænkt at bryde en lanse for den skønne jomfru?"

"Derpå skal det ikke komme an," gav Holger til svar; "det kan I være forvisset om. Men –" vedblev han i en bestandig mere ophidset stemning "- jeg tvivler stærkt på, at I skulle tage mands mod og hjerte til jer og bryde en lanse for hende."

Nu tabte Mandius tålmodigheden og blev måske også ægget ved at vagtmesteren så på dem med store øjne. "I taler som en dåre," sagde han og rejste sig; "ingen har endnu tvivlet om mit mod, og allermindst skal det brøste derpå, når det gælder Anne Hemmendorf; det ved hun, og det kan hun i liv og død stole på."

Disse noget uforsigtige ord, der indeholdt en temmelig ligefrem erklæring af hans følelser for Anne, ja endog af deres indbyrdes forståelse, fortrød han, lige som han havde udtalt dem. Men det var måske netop dem, Holger havde villet lokke ud af sin medbejler. Også han rejste sig og svarede med en hånlig mine: "Ej, I tager jer lidt for varmt af den sag; det behøves vist ikke. Jeg tror nok, I skulle vise jer mandhaftighed, når det gjaldt Anne Hemmendorf. Hahaha – I skulle vist gå i

vand for hende til hagen, når I blot kunne slippe for at blive våd."

"Det siger I som en skalk og æreskænder!" udbrød Mandius forbitret. "Hvis glatte ord og baldyrede klæder var nok, da skulle vist I bære prisen for de fleste andre. Men i gerningen, det ved Anne og det har hun ofte udladt sig med, kan hun af eder hverken vente kærlighed eller forsvar."

Holger blev bleg og sprang op fra sin plads, greb en tom flaske fra bordet og gjorde mine til at kyle den i hovedet på Frants. Men vagtmesteren, der med største forundring havde fulgt deres ordstrid, rejste sig hurtigt, holdt hans arm tilbage og hindrede ham med magt i hans forsæt.

"Hvor tør I vove?" sagde Holger opbragt, henvendt til vagtmesteren.

"Jo, det skulle jeg tro, at jeg tør. I er her blandt agtbare og honnette folk, der plejer at hjælpe sig på andre måder end med flaskeskår. Hvis de gode herrer, efter de ord at slutte, der nys er faldet, har en stridighed at afgøre, så må det ske med ærlige våben, som skik og brug er."

"Godt – det er jeg tilfreds med. Jeg skal i morgen tidlig sende min sekund med nøjagtig cartel angående sted og tid." Med disse ord greb han sin hat og begav sig hastigt bort.

At en æressag på hin tid blev udfægtet med våben, var ikke uden eksempel blandt de studerende. Hos disse havde endnu fra Københavns belejring, hvor de indlagde sig så megen ære, en krigerisk ånd forplantet sig. Unge og gamle gik dengang som oftest med kårde ved siden; også dette bidrog til at man i påkommende tilfælde tyede til et sligt militært forsvar. I den stemning, Frants under samtalen med Holger var kommet i,

havde han da heller intet imod en afgørelse med blanke våben, og hans ven, vagtmesteren, der fulgte med ham fra vinhuset, var mindst skikket til at afholde ham derfra. Han tilbød sig tværtimod straks at være hans sekundant og ordne sagen på den for ham fordelagtigste måde.

Frants var gået hjem yderlig opbragt på Holger Ewertsøn og med den faste beslutning at give ham en lille erindring for fremtiden. Men den næste morgen fandt ham mere afkølet. Han indså nu, at den hele strid var en dårlighed og ville bedrøve Anne, der så bønligt havde lagt ham på hjertet at undgå enhver strid med Ewertsøn. Dengang udfordringen blev bragt ham – det skete tidligt på formiddagen ved tvende studenter, Holgers omgangsvenner – var han derfor meget tilbøjelig til at søge sagen bilagt, og lod nogle ord desangående falde. "De fornærmelige udladelser, der fra begge sider blev klaget over, kunne gå op mod hverandre, og en simpel erklæring fra begge parter måtte, som det syntes ham, være nok." Men sekundanterne forsikrede ham, at Holger havde indskærpet dem, ikke at tage mod mindeligt forlig, som han under ingen betingelse ville gå ind på. "Ja, I må ikke tro, at det skorter mig på mod, heller ikke frygter jeg for, at min modstander i denne rencontre skal være mig farlig; thi jeg trøster mig til, at jeg i alle henseender kan måle mig med ham i at håndtere kården. Kan det ikke være anderledes, så lad det ske." Det blev da bestemt, at duellen skulle finde sted to dage efter på en udkant af Amager og tidligt om morgenen.

Når Holger Ewertsøn med så stor hårdnakkethed havde besluttet at afvise ethvert forslag til forlig, da var det ikke hine fornærmelige ord, der lå ham i tankerne, ikke nogen egentlig

æreskrænkelse, for hvilken han søgte oprejsning. Det var en dybfølt, nagende jalousi, der opfyldte hans sind. Af hin aftens ordstrid var det ham mer end tydeligt, at hans modstander virkelig havde erobret Annes hjerte, at sagen allerede var afgjort imellem dem, og at han var den forsmåede, den tilsidesatte, over hvem de måske hemmeligt gjorde sig lystige. Det var denne tanke hans stolthed ikke kunne udholde, det var den, der gjorde det til en fornødenhed for ham at søge en blodig udgang på deres mellemværende.

Men det var ikke skæbnens beslutning, at disse unge menneskers trætte skulle ende på den af dem bestemte måde. Aftenen før Frants skulle mødes med Ewertsøn, var han spadseret ud af porten med vagtmesteren. Samtalen drejede sig om, hvad der forestod den næste morgen, og vagtmesteren var just i færd med at forklare, hvor nødvendig forsigtighed var, når man ville gøre udfald med kården, da man så en fem-seks unge mennesker, og blandt dem Holger Ewertsøn, komme dem i møde på vejen. De havde alle tilbragt aftenen på et nyt traktørsted uden porten og vendte nu tilbage i højrøstet samtale og måske også i forhøjet stemning efter de drikkevarer, de havde taget til sig. Vejen, hvor de mødtes, var smal, da den i midten blev lagt om, og til siden var en temmelig dyb grøft. Holger, der allerede i frastand kendte vagtmesteren og Frants, lod, da han kom nærmere, nogle ord falde, som den sidstnævnte gerne kunne holde for fornærmelige, men han ville dog gå videre uden at ænse dem. Måske kryere ved hans tavshed, gik Holger ham rask i møde og tog med et par af sine ledsagere forsætligt så megen plads op, at Frants, for ikke at glide ned i grøften, måtte gribe fat i ham, da han netop gik

yderst. "Hvad? Understår I jer at lægge hånd på mig?" råbte Holger, og bibragte ham med det samme et slag i ansigtet, der øjeblikkelig blev gengældt. Vagtmesteren og de andre ville skille dem ad, men det lykkedes ikke. De to unge mænd fo'r med hidsighed løs på hinanden, og brødes for at kaste hinanden til jorden. Holger var som ude af sig selv i et vildt raseri. Frants, uagtet opbragt og i lidenskabelig bevægelse, var dog ikke så betaget, at han ikke vidste, hvad han gjorde og nøje gav agt på sin modstander. Dette var hans lykke; thi Holger, der snart mærkede, at han ikke kunne måle sig med ham i kræfter, tog en kort daggert eller tollekniv op af brystlommen og havde til hensigt at stikke ham. Men Frants greb ham med sin venstre hånd hurtigt om håndleddet og bøjede kniven indad. Under denne manøvre kom begge grøften så nær, at Holger styrtede ned i den, rev Frants med sig, men faldt så ulykkeligt, at han jog kniven ind i sit eget bryst og udstødte et skrig. Frants, der endnu ikke vidste, hvad der var sket, men følte sig fri, sprang op fra grøften; Holger derimod blev liggende uden bevægelse og våndede sig. Hans ledsagere og vagtmesteren sprang straks ned og opdagede med skræk den ulykkeliges tilstand; Frants blev stående ved randen af grøften og hørte bleg og stum på de andres udråb. "Guds død!" sagde vagtmesteren, der nu kom op igen, "med ham er det galt fat. Når det blot ikke er forbi! Hvor fanden er det gået til?"

"Han trak kniven for at stikke mig," svarede Frants; "men i faldet må han selv have fået den i livet."

"Det er en styg historie; men lad os ikke tabe kontenancen. En af de unge herrer, der er med ham, skal nok være kirurg; vi får nu høre, hvad han siger."

Holgers venner havde imidlertid forsigtigt løftet ham op af grøften. Den omtalte unge kirurg undersøgte såret og søgte så vidt muligt at standse blodet. En anden af selskabet skyndte sig afsted for at der kunne gøres anstalter til at transportere ham hjem eller til hospitalet. Vagtmesteren spurgte nu den kirurgiske kandidat afsides, hvad håb der var. – "Ikke det ringeste!" lød svaret; "det er et spørgsmål, om han tåler at transporteres herfra. Kniven er trængt dybt ind. Eders ven har gjort et godt stykke."

"Efter alt hvad jeg kan se," svarede vagtmesteren, "er han uskyldig i denne ulykke. Eller er kniven ikke hr. Holger Ewertsøns egen? Og var det ikke ham, der førte den mod hr. Mandius?"

"Da vil I dog vel ikke få os til at tro, at han har trukket kniven for at stikke sig selv? Mandius har vristet den fra ham og givet ham sin rest; anderledes kan det ikke være gået til."

Vagtmesteren gik hen til Frants, der var i så stor indre bevægelse, at han ikke fremførte et ord til sin retfærdiggørelse. "Hvad har I nu i sinde, hr. Mandius? Det kan blive en farlig sag for eder. Jeg frygter, I må se til at komme bort fra byen."

"Nej, jeg vil blive. Jeg vil oppebie, at jeg lovlig renses for denne beskyldning."

De gik nu hjem, og nogle af Frants' fortrolige venner blev taget med på råd. Alle var af den mening, at han det snareste muligt skulle tage fra byen. Holger Ewertsøns slægtninge havde megen indflydelse. Døde han af sit sår, da kunne man være vis på deres hævn og forfølgelse. Den første storm skulle Frants se til at undgå, hvilket bedst kunne ske ved at tage over til Sverige.

Der kunne han underrettes om sagernes stilling og handle således som omstændighederne tilrådede det.

Frants skrev den næste morgen et brev til Anne, fortalte hvad der var sket, og bad om en samtale. Mødet med hende fandt sted om aftenen. "Jeg har kun slet fulgt dine råd, Anne!" sagde han til hende. "Vel har jeg min samvittighed fri, hvad den store ulykke betræffer, der er overgået Holger. Men jeg har ikke, som du så ofte og bønligt bad mig, skyet at komme i ordstrid med ham, og må nu bøde hårdt derfor. Det er en tung tilskikkelse, hvis jeg nu nødes til at forlade dig. Men jeg skal dog, næst Guds hjælp, tage herfra med et mere roligt sind, når jeg ved, at jeg urykkeligen kan stole på din kærlighed, uden hvilken mit liv har kun ringe værdi for mig. Lov mig derfor, min allerkæreste pige, at du ikke for denne min dårligheds skyld vil slå hånden af mig, men bevare mig det samme hjertelag som hidtil." Anne henflød i tårer, men søgte dog at trøste ham. "Det er en stor sorg, der er beredt os i vor ungdom," sagde hun. "Men vi må bære den med tålmod og med hengivenhed i Guds vilje. Vær forvisset om, at jeg ikke anser dig for skyldig i den ulykke, der er hændet Holger Ewertsøn. Jeg ved, at du aldrig var i stand til nogenslags underfundighed. Tvivl heller ikke på, min eneste, elskede ven! at jeg nu, da jeg har skænket dig mit hjerte, vil være dig tro i liv og død, hvorhen så din skæbne fører dig, og hvor lang skilsmisse der forestår os. Stol kun på mig lige så urykkeligen som jeg stoler på dig og lad os sætte vor lid til Gud allersommægtigste og give vore dage i hans hånd." Ved afskeden forærede hun ham et lille kors af emalje, bad ham gemme det og, når han var bedrøvet og længselsfuld, tage det frem og mindes disse hendes ord.

Han blev endnu et par dage i byen og holdt sig hjemme eller viste sig dog ikke på offentlige steder. Denne tid skete der ingen forandring til det bedre med Holger Ewertsøn; lægen turde intet håb give. Silde den anden dags aften fik Frants et brev fra Anne, hvori hun indstændigt rådede ham til, på en tid at begive sig fra København. Hun havde fået vis underretning om, at der i Holgers familie var tale om at forfølge denne sag ved domstolene, for at få den skyldige krævet til regnskab, dersom her virkelig var begået en forbrydelse. – Denne advarsel bestemte Frants. Med en af sine venner traf han aftale angående de sager, han måtte efterlade, de breve, der kunne indløbe fra hans fader, og de gensidige meddelelser, han og Anne kunne lade hinanden tilkomme. Forsynet med pas og medtagende de nødvendigste af sine ejendele forlod han København den næste dag hen imod aften og begav sig i en båd over til Malmø.

Om hans ophold i Sverige, der trak meget længere ud end han nogensinde kunne formode, skal vi nu meddele, hvad der er kommet til vor kundskab.

I Malmø gjorde han allerede en af de første dage bekendtskab med en ung adelig herre, der var fra Stockholm. Denne fandt så meget behag i hans omgang, at han ved en lejlighed spurgte ham, om han ikke kunne føle sig fristet til at rejse med ham til Stockholm, hvorhen han selv agtede sig. Han så gerne, at rejsen kunne foretages med en ledsager, der var veloplært og ved sine underholdende eller lærerige samtaler kunne forkorte ham vejens besværlighed. Alle udgifter ville han naturligvis påtage sig. – Frants havde dengang modtaget tvende breve fra sine venner i København. I begge meldtes der, at Holger Ewertsøn

vel ikke var død endnu, men antoges at være uden håb. At han var blevet såret under et slagsmål, var nu ingen stor hemmelighed, ligesom man også vidste eller troede at vide, hvorledes det var gået til. Hvis han døde, da ville der uden tvivl ske undersøgelser, og mistanken snart ledes hen til den rette pågældende på grund af dennes flugt fra byen. Under disse omstændigheder indså Frants, at han ikke så snart kunne tænke på at vende tilbage til København. Opholdet i Malmø ville på den anden side blive drøjt at gå på i længden. Han tog derfor med glæde mod den svenske herres tilbud, der gav ham udsigt til at se sig om i verden og adsprede sindet for de mørke tanker, der nu og da forfulgte ham. Efter at han havde sendt sin ven i København og gennem ham Anne en foreløbig underretning om denne forandring i opholdssted, gik rejsen for sig. Den medtog næsten en måned, da man gjorde rastdag på flere steder og befordringen på hin tid heller ikke var den hurtigste. I Stockholm søgte han at indrette sig så godt han kunne og tillige så økonomt som hans få ressourcer tilrådede. Fra København blev der kun én gang sendt ham penge. Hans fader havde, vi ved ikke på hvad måde, fået nys om det passerede og hans flugt fra byen; i en skrivelse havde han udtalt sin største misbilligelse og erklæret, at han ikke ville understøtte en søn, der ved sine dårskaber havde gjort sig til landstryger. Frants skulle altså nu subsistere alene ved sine egne anstrengelser, hvilket i en fremmed by ikke var nogen let opgave. Hans nye svenske ven, med hvem han jævnligt traf sammen, mærkede formodentlig, at der var noget galt fat, og spurgte ham en dag, hvad der var i vejen. Frants tilstod ligefrem, at det faldt ham vanskeligt at slå sig igennem, og at han ikke, som han havde stolet på, kunne så

snart vente subsidier hjemmefra. "Jeg har tænkt mig noget sådant," svarede den svenske herre, "og anset det for min skyldighed at komme jer til hjælp, såsom det er mig, der har lokket eder så langt bort fra eders hjem. Jeg har nu et forslag at gøre jer, hvis I har lyst til at gå ind derpå. En af mine venner, en baron L**, en i alle måder agtet og hæderlig mand, søger i denne tid en hofmester. Jeg har talt til ham om eder, han er villig til at antage jer på min anbefaling, vilkårene er gode, og jeg tror, I skulle entrere." Dette forslag måtte Frants under sin voksende forlegenhed anse for en uventet lykke, og han modtog det med taknemmelighed. Den følgende dag indfandt han sig hos baronen, der lod til at synes godt om ham, og, efter nogle spørgsmål om hans tidligere karriere, antog ham i sin tjeneste. Han flyttede nu ind i baronens palæ, der var stort og smukt, og fandt sig snart til rette i sin nye stilling.

Baron L** hørte til en af de ældste og mest ansete adelsfamilier i Sverige. Han var endnu en ung mand eller dog endnu i sine bedste år, af et smukt udvortes og af ridderlig tænkemåde, men ikke fri for ærgerrige, højtflyvende planer. Stemningen blandt Stockholms adel var dengang meget urolig og sat i bevægelse af forskellige lidenskaber. Carl XI. havde nylig i en meget ung alder tiltrådt regeringen, men flere af de mænd, der under hans mindreårighed havde forestået regeringen, besad endnu megen indflydelse. En allerede længe forberedt foranstaltning, hvis nødvendighed burde være alle indlysende, vakte nu som tidligere megen misfornøjelse. Vi sigter til reduktionen af de krongodser, der i en ældre tid, til stort tab for staten, var overdraget til private, og nu søgtes indløst på moderate betingelser. Iblandt dem, der stod kongen

nærmest, var især rigskansleren udsat for had. Man beskyldte ham for, at han hemmeligt ringeagtede og talte ondt om den unge konge; man gik endog så vidt, at en greve Banér, der stod i spidsen for et komplot, havde påtaget sig at dræbe kansleren. Dette forsæt blev vel ikke udført, men ved alle disse machinationer pådrog kansleren sig efterhånden kongens unåde. – Vi berører disse omstændigheder, fordi baron L** blev beskyldt for at være deltager i og underhånden virksom ved det her anførte. Men i virkeligheden stod han endnu helt udenfor partierne. Som alle yngre mænd følte han sig vistnok hendraget til oppositionen, hos hvilken måske også hans sindsstemning og mange af hans anskuelser ville finde den ham naturligste virkekreds. Der var imidlertid to omstændigheder, der endnu holdt ham passiv. En gammel, i hans familie nedarvet loyalitet havde indtil nu bestandig bundet ham til kongehuset; så mange nådesbevisninger, hans nærmeste slægt havde modtaget, syntes at forbyde ham enhver deltagelse i machinationerne mod regeringen. Og til dette kom endnu en vigtig omstændighed: hans hjerte var fanget af en ung skønhed, en komtesse Palmblad, hvis fremtid ganske var lagt i rigskanslerens hånd. Brød han med denne magnat, da måtte han opgive ethvert håb om komtessens hånd. Spørgsmålet var altså kun, om kansleren ved at falde i unåde hos kongen, hvortil der netop nu var udsigter, ville lettere finde sig i oppositionens handlinger. Men dette sidste var, efter denne herres karakter, i det mindste tvivlsomt. Derimod gik der et rygte, at den unge dames hånd var halvvejs lovet bort til en nevø af en høj prælat. Var dette rygte grundet, kom det dog an på, om man ikke, for at få baronen til allieret, gerne gjorde denne bestemmelse om.

På den tid, da Frants Mandius blev hofmester hos baronen, var dennes forhold til hoffet og kansleren indtrådt i et vendepunkt, hvis endelige udgang endnu var meget tvivlsom. I den pinlige uvished, hvori han i længere tid befandt sig, greb han til et hjælpemiddel, der ikke var så usædvanligt i de dage. Han besluttede at rådføre sig med en klog kone. Af sådanne gaves der dengang flere, der stod i mere eller mindre anseelse. Ikke blot almuen, men også de fornemme søgte råd bos dem. Det var en anden og simplere form for den astrologiske kundskab, man i middelalderen lagde så megen vægt på, og der i Sverige som i andre lande havde sine dyrkere [Note 5)]. Den kone, baronen agtede at henvende sig til, hed Ebba Stenstrøm, eller til daglig brug, Mo'er Ebba; hun stillede hverken horoskoper eller gjorde lange beregninger. Hun spåede i kort og gav øjeblikkelige og prompte svar. Baronen, der gerne ville overtyde sig om hendes pålidelighed, besluttede at sætte hende på prøve, og lod i den anledning Mandius kalde. Dennes personlige karakter havde han hurtigt fattet tillid til; han var desuden fremmed i landet og stod i få eller ingen forbindelser, syntes altså uden fare at kunne indvies i dette forehavende. "Du må i aften ledsage mig," sagde han en dag til ham. "Vi vil hen til den gamle Mo'er Ebba på Fiskertorvet; du har vel hørt tale om hende. Men hun skal ikke vide hvem jeg er, og for at være sikker på, hvorvidt man kan stole på hendes ord, er det bedst, at du tager min kappe og fjerhat på og denne guldkæde om halsen; jeg vil da låne din hat og kappe og agere din tjener. Vi får da at se, hvordan mutter vil skille sig ved sine svar."

Om aftenen i skumringen begav de sig begge hen til den omtalte spåkone, efter at de først ved en skriftlig seddel havde

meldt deres ankomst. Ebba boede i et meget uanseligt hus, kun ét stokværk højt. De blev ført over en lang, mørk gang, måtte vente noget, og trådte dernæst ind i et lille, fattigt møbleret og svagt oplyst værelse. I en krog fandtes et fyrrebord, bag hvilket Ebba sad i en lænestol, halvt skjult af puder. Hun var gammel, syntes svagelig, havde et godmodigt ansigt med almindelige træk, men kloge, gennemtrængende øjne. Med disse stirrede hun på de indtrædende, efter at hun havde drejet lampen således, at lyset faldt lige på dem. Frants trådte efter aftale først frem, omtalte kortelig, hvad der havde bragt ham til at søge råd hos hende, og rakte hånden frem, i den tanke, at hun spåede af hånden. "Behøves ikke, tænker jeg," tog hun til orde. "Jeg kan vel læse i mine kort, hvad der er at svare på nådige herres spørgsmål." Hun lagde nu kortene op, så nogle øjeblikke betænkelig på dem, og slog dem igen sammen, blandede dem derpå omhyggeligt og lagde dem på ny op. Efter nogen hovedrysten sagde hun til Frants: "Ja, jeg må nok alligevel se eders hænder." Han rakte hende den højre. "Hm! den er ikke tydelig. Lad mig se den venstre – Rigtigt, dér traf det sammen. Ja, nådige herre, I kommer jo til mig, for at høre sandheden og erfare lidt om den kommende tid. Men det ser ikke rigtig godt ud for eder. Der er blod på eders venstre hånd, og en blodskyld ligger tungt på eders sjæl." – Mandius, der havde hørt roligt på hende, eftersom han antog, at spådommen ikke angik ham, så spørgende hen på sin herre. Denne skiftede farve med et mørkt åsyn, men holdt sig tavs. Ebba vedblev nu, henvendt til Mandius: "I spurgte mig, om eders forehavende ville lykkes. Men jeg kan ikke tydeligt se, om I har noget af så stor vigtighed fore. Derimod er det mig ganske tydeligt, at eders liv i løbet af

få år vil trues af en stor fare, og at I –" dette udtalte hun langsomt og med stort eftertryk "- enten som følge af det, jeg nys omtalte, eller af andre grunde, vil komme til at klæde stejle og hjul."

Baronen fo'r ved disse ord stolt og opbragt i vejret, trådte frem og gav Frants et vink. Denne, der endnu følte sig temmelig uberørt af spådommen, trak sig tilbage, idet han sagde til konen: "Vil I nu også spå ham!" – Hun stirrede igen et øjeblik på baronen, blandede kortene sammen og lagde dem op. "Ja, med dig, min søn! –" begyndte hun efter en kort betænkning "- ser det lysere ud. Jeg tror vist, jeg kan spå dig en god fremtid. Lad se! Der er noget, du i denne tid går og spekulerer på. Det kan lykkes dig, når du bærer dig klogt ad. Der er én – ja, man siger jo, under krumstaven er det godt at bygge – men du skal dog se til at hytte dig for ham. Gør du det, da tør jeg love dig, at du vil komme til magt og anseelse; thi det ser jeg til min forundring, at dine tanker går ud på. I kærlighedssager kunne lykken også blive dig god, som jeg mærker. Men der er én, der står dig i vejen, ham må du skaffe bort; og én, der er dig imod, ham må du vinde."

Baronen syntes meget tilfreds med det, der blev forkyndt ham, kastede en guldmønt på bordet og gik med en munter hilsen, efterfulgt af Mandius. Den gamle Ebba så efter dem, enten med virkelig eller forstilt forundring; thi det var tydeligt nok, at herren og tjeneren med ét skiftede roller.

Begge gik tavse hjemad, hver fordybet i sine egne tanker. Frants' var just ikke behagelige. Vel kunne han endnu ikke kende baronens private liv så nøje, men det var dog indlysende, at Ebba, uagtet hun syntes at antage ham for en underordnet

person, havde truffet de rigtige berøringspunkter og talt således, at hun fortjente tillid. Men skulle da nu han selv også fæste lid til hendes ulykkelige spådom? Ja, det var sandt, der klæbede blod ved hans hænder; men han var jo uskyldig i den skrækkelige skæbne, der havde truffet Holger Ewertsøn. Skulle han, selv i det værste tilfælde, frygte for stejle og hjul? Det gøs i ham ved den tanke. Det hjalp ham ikke, at hans samvittighed sagde ham fri. Han gik hjem med mørke, ængstende tanker i sindet, heller ikke i de følgende dage formåede han at rive sig løs fra disse forestillinger; de forfulgte ham over alt. Han pinede sig selv med de skrupuløseste undersøgelser, om han også virkelig var så ganske uskyldig i det udgydte blod, og i mange triste timer troede han, forvirret af Ebbas ugleskrig, at han var hjemfalden til en jordisk og himmelsk straffedom. Det var i denne stemning at han, for at trøste og berolige sig, nedskrev adskillige religiøse betragtninger, af hvilke han samlede nogle i et lidet skrift, der under titel "*Christi Krybbe, de Troendes Himmel*" i det følgende år udkom i trykken [Note 6)].

På den tid, da baronen søgte oplysning om sin fremtid hos Mo'er Ebba, var alle i Stockholm spændte på udfaldet af de vigtige begivenheder, der nåede hovedstaden. Krigen mellem Sverige, som Frankrigs allierede, og Tyskland, Holland samt disses allierede, Danmark, var i fuld gang. Wismar, der længe havde holdt stand og antoges at kunne holde sig, blev i årets slutning erobret af de danske. Men dette tab var intet mod de efterretninger, det følgende års første halvdel bragte. Øen Gulland var taget i besiddelse af Niels Juul, og den svenske flåde var ved Jasmund blevet således medtaget, at den ikke efter sin bestemmelse kunne hindre de danskes indfald i Skåne. Man

erfoer nu, kort tid efter hinanden, at landgangen virkelig havde fundet sted ved Helsingborg, at denne by, Malmø, Lund og endog Christianstad var okkuperede, og at der fra Norge var sket et udfald, der allerede truede Gothenborg.

Under disse begivenheder var baron L** – det er os ikke bekendt, på hvad måde – kommet i høj gunst hos magthaverne. Så snart de danskes indfald i Skåne var rygtedes, blev en vigtig anførerpost betroet ham, og han beredte sig nu til skyndsomst at afgå til sit bestemmelsessted. Der var dengang gået næsten tre måneder hen siden hin aften, da han besøgte og rådspurgte Mo'er Ebba, men uden at han i al den tid med et ord havde talt til Mandius om hendes spådomme. Også han troede dengang, under det første indtryk, at hendes ildevarslende ord til sidstnævnte i grunden gjaldt ham selv, og da hun straks efter forudsagde ham en skøn og glimrende fremtid, agtede han ikke videre på hendes første spådom. At denne virkelig kunne sigte til hans hofmester, faldt ham så meget mindre ind som Frants med største rolighed og uden at vise nogen sindsbevægelse havde hørt på hendes forkyndelser. Nu, på den sidste tid, fattede han dog mistanke eller blev opmærksom på den forandring, der var foregået med hofmesteren, hans indesluttede væsen og noget uroligt, hvileløst, der var kommet over ham. En aftenstund, omtrent en uge før han skulle rejse til armeen, var Frants inde hos ham med nogle regninger, og ville, da disse var gennemgået, bortfjerne sig, da baronen bad ham blive. "Der er noget," begyndte han, "jeg så tit har villet spørge dig om. Hvad mente den gamle Mo'er Ebba med sine ord, at du med tiden kunne vente dig stejle og hjul?"

"Det ved jeg ikke, nådige herre!"

"Men det synes mig, hun talte noget om, at der var blod på dine hænder, at du havde en svar synd på din samvittighed."

"Jeg vil håbe til Gud, at hun har talt usandhed. Min samvittighed siger mig fri."

"Har hun da talt hen i vejr og vind? Er der slet intet, hun kunne sigte til?"

"Jo, det er der nok, men intet, jeg kunne have at bebrejde mig, eller for hvis skyld jeg skulle lide en så gruelig straf."

Han fortalte nu baronen, hvad vi kender om hans forhold til Holger Ewertsøn og den ulykkelige udgang af deres tvistighed. Han tilføjede, at han af den grund og indtil sagen kunne oplyses tilstrækkeligt, var blevet nødt til at flygte til Sverige, men at han ikke tvivlede på, han jo ved sine venners hjælp skulle retfærdiggøres.

Baronen rystede på hovedet med en mine, som om han just ikke fæstede stor tillid til hans fortælling. "I faldt begge i grøften, siger du, mens du holdt ham om hans hånd, og alligevel jog han sig selv kniven i brystet! Det var som Fanden! Hjalp du ikke lidt til undervejs?"

"Nej, nådige herre! Det er den rene sandhed, hvert ord jeg har sagt."

"Nu lad gå! Men hvad har du nu i sinde? Bilder du dig ind, at du nogensinde kan vende tilbage til Danmark? kender jeg ret eders love og dommere, så bliver du straks, når du lader dig se dér, sat ved vingebenet. Hvor vil du kunne bevise, at det ikke var dig, der gav ham nådestødet, mens I lå og sloges i grøften og i mørk nat?"

"Bevise det kan jeg vel ikke, men på den anden side kan det modsatte heller ikke bevises, og så må vel mit ord stå til

troende."

"Passiar! Du siger, din modstanders familie er anset og har indflydelse. Hvad tror du så at kunne sætte igennem? Nej, lyd nu mit råd og hør det forslag, jeg vil gøre dig. Du skal slå dig fast her oppe hos os, ikke længere tænke på dit gamle hjem, men se til at gøre din lykke her. Om otte dage går jeg, som du ved, til armeen. Du skal følge med mig som min ordonnans; du er en flink, rask karl, der ser mig ud til at kunne tage din mand. Du har desuden lært noget og kan være mig til nytte på mere end én måde. Er man duelig og har mod i brystet, så gør man under en krig hurtigt sin lykke – –"

"Nådige herre," afbrød Frants ham, "det er ikke eders alvor. Skulle jeg føre våben mod mit eget fædreland?"

"Men for tusind djævle –" udbrød baronen og fo'r op "- når dit fædreland truer dig med stejle og hjul, skal du så betænke dig?"

"Ligemeget. Jeg kan aldrig ophøre at være en søn af det land, der gav mig livet. Skal jeg tage del i denne krig, da er min plads på den anden side. Sæt eder i mit sted, nådige herre! og I vil tænke ganske som jeg."

Baronen stod op og svarede kort: "Så følg da dit eget hoved! Jeg har villet gøre din lykke, men når du står dig selv i lyset, kan jeg ikke hjælpe dig. Du får da se dig om efter en anden tjeneste, når jeg nu tager herfra."

Frants tilbragte en urolig nat efter denne samtale. Ved baronens afrejse var hans udsigter igen mørke. Han havde håbet, under dennes fraværelse at kunne blive i sin bestilling og bestyre hans affærer, men indså nu, at det var der ikke at tænke på.

Den næste morgen blev han kaldt ind til sin herre, der nu modtog ham med et oprømt ansigt. "Jeg har tænkt nøjere over den sag, vi talte om i går aftes," sagde han. "Du har ret, i dit sted ville jeg handle som du. Men du skal ligefuldt tage med mig og lade dig indskrive i mit regiment, og må da finde dig i at bære svensk mundering på din danske krop. Derimod lover jeg dig, at du ikke skal behøve at tage del i nogen fægtning. Jeg har betænkt at ansætte dig som min fourér; du skal gå mig til hånde med skriveri og stå mig bi ved alle sådanne lejligheder, hvor jeg trænger til en betroet mand, der er vant at omgås mig og forstår at gøre mig det tilpas. Er du så fornøjet?"

Dette tilbud mente Frants at kunne tage imod, og anvendte nu de følgende dage til at forberede sin afrejse med baronen. Et af hans ungdomsønsker, at blive militær og ved et rytterregiment, at flankere og fare afsted til hest i en strålende montering, blev altså nu opfyldt, skønt under andre omstændigheder end han havde tænkt sig det. At han som dansk fik en ansættelse i et svensk regiment, kunne netop på hin tid ikke forundre så meget. Fra de i forrige krig erobrede danske provinser var der mange med det gode eller onde optaget i regimenterne, der få år i forvejen havde stået som fjender ligeoverfor deres nuværende kammerater. For Frants var det en fordel, at han i det år, han nu så nær havde tilbragt i Sverige, med stor flid havde lagt sig efter sproget, så at man ved regimentet måske ikke engang ville betragte ham som udlænding.

Det rytterregiment, Frants således kom til at høre under, forlod ugen efter Stockholm og ankom under et især i de sidste dage forceret ridt til sit bestemmelsessted. Der var hvilen kun

kort; man skulle længere sydpå. Det var derhen kongen var taget, og til ham skulle man slutte sig. Men de danskes fremgang var så hurtig og uventet, at man på alle punkter måtte trække sig tilbage, og kongen selv fandt det nødvendigt at begive sig til de nordlige provinser. Det liv, Frants i lang tid førte, var da meget uroligt og ingenlunde behageligt. For den egentlige krigstjeneste var han vel, efter baronens løfte, fri; men at høre til en armé, der var draget ud under den visse forventning at skulle sejre, når den blot viste sig, men nu så sig jammerligt skuffet, var for ham som dansk pinligt og besværligt. Han fulgte hemmeligt med den mest levende sympati sine landsmænds våbenlykke; men alle omkring ham var forbitrede derover, og gav på mange måder deres følelser luft. Baronen, der vel også havde bygget meget på dette felttog, var som oftest i ondt lune, og tog i hans nærværelse ikke i betænkning at bande de danske og ønske dem al landsens ulykker. Et par måneder gik hen med idelig forandrede marcher, med fremrykken og tilbagetog, og man kom allerede ind i sommeren, på den tid var der hyppigt ankommet stafetter fra Stockholm til baronen, og bud med brevskaber fra ham var igen afgået. En aften omsider lod han Frants kalde, affordrede ham nogle forseglede papirer, han havde i forvaring, og gav ham nogle befalinger, der den følgende dag skulle udføres. Morgenen derpå erfoer man, at baronen var beordret op til kongen og afrejst om natten; om tre eller fire uger ventedes han tilbage. Hvad der var at forudse indtraf nu. Den næstkommanderende, der i baronens fraværelse fungerede som chef, fandt ingen grund til at lade Frants være fri for aktiv krigstjeneste. En så rask, velvoksen karl, så flink i alle sine

foretagender, kunne i krigens tid benyttes bedre end til at sidde med pennen i hånden. Han lod ham straks gøre tjeneste som underkorporal, og Frants måtte altså nu tage del i rekognosceringer og deslige og var udsat for ved første lejlighed at kunne komme i håndgemæng med sine egne landsmænd. Herover følte han sig meget ulykkelig; men at gøre indvendinger derimod ville være til ingen nytte og endog farligt for ham. Han måtte lade det komme an på, om lykken ville være ham så gunstigt, at der intet fjendtligt sammenstød fandt sted, mens baronen var fraværende. Men uheldigvis blev denne meget længere i Stockholm end man havde antaget. På samme tid syntes lykken at vende sig fra de danskes våben. Adskillige af de vundne positioner gik igen tabt, og de svenske anførere drev nu ivrigt på, at man måtte trænge skyndsomt frem og benytte konjunkturerne.

Silde en aften blev der meldt til hovedkvarteret, at en betydelig afdeling af den danske armé havde lejret sig nedenfor nogle bakker i omtrent halvanden mils afstand. At dømme efter deres øjensynlige sorgløshed og den ringe omhu, der var anvendt med hensyn til de ydre forposter måtte man antage, at de mindst anede svenske tropper så nær ved dem; de kunne da vel overrumples og måske alle tilintetgøres eller tages til fange. Denne efterretning modtoges med stor jubel. Endnu samme nat brød man op og søgte så stille som muligt fra to forskellige sider at nærme sig de danske. Kl. 4 om morgenen var man kommet dem så nær, at kun de omtalte bakker var imellem. Fra forskellige punkter kunne man overse den fjendtlige lejr. På nogle enkelte, som det endog syntes, sovende forposter nær var den i fuldstændig hvile. Intet antydede at man antog et overfald

for muligt. Antallet af den her forsamlede troppestyrke var rigtignok meget større end man havde formodet; dens stilling var godt valgt og iblandt andet var de omgivende bakker for bratte og uvejsomme til at der kunne føres kanoner over dem. Men ved et pludseligt, uventet angreb fra flere sider kunne der ikke være tvivl om, at man ville erholde en fuldstændig sejr. For imidlertid at gå frem med den tilbørlige forsigtighed udsendte den højstkommanderende flere små afdelinger på rekognoscering, og blandt disse en officer med to mand, der skulle sondere et sted, der syntes det bekvemmeste til et hovedangreb, men også syntes besat af en større forpostvagt. En af de folk, der fulgte med officeren, var den stakkels Frants. Det øjeblik, han så længe havde frygtet, var omsider kommet, og meget værre end han havde tænkt sig det. Han skulle føre våben mod sit eget lands sønner og under et uventet, morderisk angreb se dem næsten sovende hugges ned for fode. Beklemt og ilde til mode fulgte han ved siden af sin kammerat efter officeren. Da de kom til et højt punkt af bakkerne steg de alle af. Officeren gik videre med den ene rytter og befalede Frants at føre hestene ned og blive hos dem, men nu og da liste sig til at observere, hvad der foregik i den fjendtlige lejr. Han var nu alene. Med bankende hjerte stirrede han over til de danskes lejr, hvor der endnu bestandig herskede en ulykkespående stilhed; men om få øjeblikke ville den være afbrudt og alle et bytte for død og fordærvelse. Idet han kastede et øje over de svenske tropper, der bevægede sig tyst, men hurtigt frem, så han, at en eskadron ryttere med et batteri var i færd, under megen møje og besvær, at føre kanonerne over de lavere bakker for at kunne omgå den højre fløj af de danskes stilling. Lykkedes dette, da

var udfaldet af kampen aldeles utvivlsomt; selv om man i lejren, inden overfaldet, mærkede uråd, ville dog den modstand, man kunne gøre, være til ingen nytte. Idet han, snappende efter vejret, så hen i denne retning, var det ham med ét klart, hvad han havde at gøre, Han gik hurtigt ned til hestene, der stod bundet ved foden af bakken, løsnede dem, svang sig op på sin egen og greb tømmerne af de andres; hvorpå han med alle tre heste jog i den stærkeste karriere hen til de danskes lejr, idet han styrede lige mod den forpost, officeren var på udkig efter. At hans flugt straks ville opdages, vidste han ret vel; men de, der var ham nærmest, officeren og den anden nytter, var nu til fods og lod nok være at indhente ham. Hverken disse eller nogen af de andre ville lettelig falde på at skyde efter ham, thi dette ville så meget des før vække opmærksomhed i den fjendtlige lejr, hvorfor det også var strengt forbudt at løsne skud inden der kom ordre til angreb. Værre var det, at man fra de danske forposter, når man så ham komme farende i den svenske mundering, kunne sende ham et par kugler. For at forhindre dette fæstede han i hast sit lommetørklæde på sablen og svingede det, da han nærmede sig de første poster.

På den danske forpost var man imidlertid blevet opmærksom på støvet, der slog i vejret og, som det syntes, blev bevirket ved flere, der kom farende til hest. Den, der havde kommando over posten – det var tilfældigvis den et par gange forhen omtalte vagtmester – befalede folkene at spænde hanen på deres karabiner og skyde, når han gav tegn dertil. "Det er en svensk rytter!" råbte nu en af folkene; "der er kun én, men han har to håndheste med sig." – "Ja, vær på jeres post, karle!" sagde vagtmesteren; "der kan komme flere bagefter. Hvor skulle én

alene vove sig hen til os?" – "Det er nok en overløber," mente en anden. "Ja, lad os nu se til at få fingre på ham, så vil det nok vise sig, hvem det er." – I samme øjeblik råbte Frants, da han troede at være nær nok til at kunne høres: "Op, alle mand! De svenske er der! I kan vente et overfald!" – "Hvad siger du, din svenske hund?" skreg en af forpostens ryttere; "tror du, vi er bange for de svenske?" Han lagde karabinen an, Frants slog den til side med sablen, men blev også i samme øjeblik omringet og revet af hesten. Til lykke fik han øje på vagtmesteren, kendte ham straks, og nævnte ham ved navn. "Kom mig til hjælp – det er for eders egen skyld! I kan stole på mig – I kender dog vel endnu eders gamle ven, Frants Mandius?" – "Hvad?" udbrød vagtmesteren; "er det jer, hr. Mandius? Ja, så min sjæl – slip ham, karle! Lad os høre, hvad han vil." – Frants forklarede nu i største hast, hvorledes sagerne stod, at intet øjeblik var at miste, hvis den højre fløj ikke skulle omgås, og bad ham straks gøre melding til generalen. – "Guds død!" udbrød vagtmesteren, "kan vi risikere et overfald? Og fløjen er truet – afsted, karle! Meld hvad I har hørt ... Men I, hr. Mandius, må følge med mig. I er i svensk mondur, og det ser altid lidt mistænkeligt ud." En del ryttere fløj nu afsted. Over alt i lejren sporede man snart bevægelse og tummel; fra forskellige punkter blev der affyret alarmskud, og det varede ikke længe, inden alle mand var på benene, folkene stod slagfærdige og artilleri og dragoner drog ud i den retning, der var betegnet som især truet. Frants var imidlertid blevet kaldt hen til generalen og måtte give udførlig beretning om de svenskes styrke og deres positioner. Til sin sorg mærkede han, at der blev holdt skarpt øje med ham, og at han hele tiden blev ledsaget af

nogle ryttere. Foreløbig kunne han ikke undgå at blive betragtet som en almindelig overløber, hvis udsagn ikke altid var at stole på.

Situationen var imidlertid blevet helt forandret. De svenske, der til deres ærgrelse så fjenden fuldkommen færdig til at modtage dem, og med en overlegen troppestyrke, turde ikke tænke på et åbent angreb; de måtte være glade ved, at de, beskyttede af terrænet, efterhånden kunne trække sig tilbage.

Frants blev nu, da hans udsagn i ét og alt var befundet overensstemmende med sandheden, behandlet på en ganske anden måde og med den tillid, han havde vist at fortjene. Vagtmesteren, der straks fik en passiar med ham, kunne ikke høre op med sine spørgsmål, så ubegribeligt var det ham at se sin unge ven som svensk rytter. Frants gav da først ham og siden generalen, til hvem han om aftenen på ny blev kaldt ind, en fuldstændig beretning om sine fata i Sverige og udhævede især, at han kun havde taget svensk krigstjeneste efter baron L**'s udtrykkelige løfte, at han ikke skulle komme til at føre våben mod sine landsmænd. Generalen, der syntes godt om den unge, flinke, velvoksne svend, spurgte nu: "Men, hr. Mandius, kunne I ikke have lyst til at tage dansk krigstjeneste? Vi behøver i denne tid folk med mod og konduite. I er rigtignok student og teolog, men blev ikke den eneste i vor armé. Er altså lysten der, unge mand! så slå til! I har i dag bevist os en så væsentlig tjeneste, at jeg på eget ansvar kan tilbyde jer en plads som kornet [Note 7)] ved det dragonregiment, vi har med os. Er lykken føjelig, vil avancementet heller ikke udeblive." Frants indså ikke, at han kunne gøre noget bedre. Han manglede for tiden ethvert middel til at subsistere og måtte være glad ved

det, der tilbød sig. Han nærede endog det håb, at en sådan, ganske anselig militær stilling kunne med tiden måske allerbedst beskytte ham mod følgerne af den uheldige historie med Holger Ewertsøn.

Dennegang var altså hans ungdomsønske virkelig gået i opfyldelse, og han befandt sig under den følgende tid af krigen "på sin rette plads" eller på den side, hvor han hørte hen. Efter at der var sørget for hans ekvipering og han var kommet noget til ro, spurgte han vagtmesteren i en fortrolig time, om han ikke vidste, hvad indtryk hans flugt fra København havde frembragt, om hans navn var blevet nævnet, og om han var blevet efterlyst. Men herom kunne vagtmesteren ingen underretning give. At Holger Ewertsøn måtte være død af det sår, han erholdt, mens de brødes, antog han for afgjort. Men kort efter Frants' flugt blev den eskadron, han hørte til, forflyttet til Næstved, så han kunne intet vide om, hvad der senere var forefaldet.

Frants gjorde hele krigen med, og havde mere end engang lejlighed til at vise mod og mands hjerte, så han stod vel anskreven hos sine foresatte. Men om enkelthederne af hans hændelser i denne periode er ingen efterretninger kommet til os. Kun én begivenhed, der nær nok var blevet afgørende for hans liv, er ved hans egen beretning blevet besvaret, og denne skal vi nu meddele.

Den krig, der dengang førtes i de skånske provinser, er af en svensk forfatter med rette blevet kaldt en folkekrig; alle samfundets klasser, adelen lige så godt som bønder og byernes beboere følte sig interesserede i dens udfald og tog hemmeligt eller åbenbart parti. De danske generaler kunne næsten altid være visse på at finde understøttelse hos byernes og landets

befolkning. Der var ikke gået tyve år hen siden disse provinser havde hørt til Danmark; hengivenheden for dette land var endnu ikke formindsket. Det svenske herredømme fandt man trykkende og i mange retninger despotisk; en del fordele for handel og søfart, der flød af den frie forbindelse med de danske øer, faldt nu bort; gammelt nationalhad kom til, og alt dette tilsammen indgav mange, under de nuværende omstændigheder og under de danske våbens held især i begyndelsen af krigen, håb om at kunne unddrage sig fra foreningen med Sverige. Det kan næppe betvivles, at de tabte provinser kunne dengang være generhvervede, dersom landkrigen var blevet ført med større enhed og med samme hærfører-talent som søkrigen, ja måske dersom blot Danmark ved fredens afslutning havde besiddet diplomatisk dygtighed til at hævde den ret, der efter krigens udfald tilkom det. De svenske indså fuldtvel, hvor farlig den oprørske stemning var dem, og søgte ved mange voldsomme midler at kue den. Flere danske adelige, der besad godser i Skåne, blev aktionerede og deres ejendomme inddraget. Imod byerne og bønderne, især mod de tapre, utrættelige beboere af skovdistrikterne, de såkaldte snaphaner, blev der udsendt tropper, der fo'r frem med stor strenghed, Galger med stejle og hjul sås oprejst på forskellige steder, og man gjorde da kort proces med dem, der blev grebet med våben i hænderne. Desuagtet varede det længe inden modstanden blev brudt; snaphanerne [Note 8)] fremfor alle vedblev til det sidste at understøtte de danske, hvor de kunne komme til.

I Foråret 1677 stod de to nordiske konger, i spidsen for deres armeer, første gang lige overfor hinanden. Mens den danske

hær var lejret ved Landskrone, ankom der en del bønder fra omegnen, der fortalte, at den svenske konge var i anmarch; senere blev der meldt, at han havde posteret sig omtrent en mil fra Landskrone. Hans armé kunne i antal ikke måle sig med vor, og var tilmed udmattet af en anstrengt march. Intet var derfor rimeligere end at man straks havde angrebet den. Men den rette tid dertil blev desværre forsømt, og kong Carl, der snart overbeviste sig om, at fjenden var ham overlegen, lod ved nattetid bryde op, for skyndsomst at trække sig tilbage. Det lykkedes også, skønt hans flugt blev så betids røbet af bønderne, at man den følgende dag kunne sætte efter ham. Ved denne lejlighed kom det til et sammenstød, hvorved de svenske mistede 14 kanoner og et halvt hundrede mand. Men kongen og armeen undkom og trak sig i forcerede marcher op mod Christiansstad. Da de kun befandt sig to mil fra denne fæstning, blev de på ny indhentet. Det var dengang sent på aftenen, hvorfor de danske opsatte angrebet til den følgende morgen. Men også denne gang brød deres fjende midt om natten op i al stilhed og søgte at undkomme. Først om morgenen erfoer man det og satte i al hast efter de flygtende, afskar og tilintetgjorde et helt regiment og erobrede en snes kanoner. Den svenske armé trak sig nu ind i de store, nærliggende skovstrækninger, hvor man kun med den største forsigtighed kunne følge efter dem.

Mens denne kongelige jagt stod på, befandt Frants sig i fæstningen Christiansstad, og ikke under de behageligske omstændigheder. Fæstningen havde alt en tid været belejret og helt indesluttet af de svenske. Det liv, han førte, var både trættende og foruroligende. Dersom fæstningen, uagtet den

blev tappert forsvaret, skulle nødes til at overgive sig, og han i dette tilfælde blev taget til fange, da måtte han vente, at de svenske behandlede ham som desertør, og han ville da ikke komme derfra med livet. Men denne frygt blev han uventet befriet for. Tidligt en morgenstund blev de vagter, der var posteret på udenværkerne, meget overraskede ved, at de ikke kunne opdage en eneste fjende; de regimenter, der havde ligget udenfor og daglig foruroliget fæstningen, var alle trukket bort. I begyndelsen antog man det for en krigslist, beregnet på at lokke besætningen i en fælde. Men bønderne fra de nærliggende skove, der var utrættelige i at spionere for vore tropper, indfandt sig snart og fortalte, hvorledes sagen hang sammen. Den svenske konge, der blev forfulgt af den danske armé, var retireret ind i de smålandske skove, og havde nu, for at forstærke sig, om natten trukket de regimenter til sig, der lå udenfor fæstningen. Denne efterretning blev naturligvis modtaget med stor jubel. Men kommandanten indså, hvor vigtigt det var for den danske armé, der nu drog efter i skovene, at underrettes om den forstærkning, deres fjende havde forskaffet sig. Dertil kom endnu, at fæstningen led mangel på alle fornødenheder og trængte til undsætning, hvis belejringen skulle fornys. Man besluttede da at afsende en pålidelig mand, der først skulle se til at træffe vore tropper i skoven og dernæst begive sig til kongens hovedkvarter ved Landskrone. Hertil blev Frants udvalgt. Han fik nogle brevskaber og en mundtlig instruks med og til ledsager en af de bønder, der var ankommet.

Endnu samme morgen begav de sig på vejen, Frants til hest og fuldt bevæbnet, bonden bar en gammel luntebøsse, der lod

til at være i bedste stand. Denne mand, der hørte til snaphanerne og hed Svend Grubbe, var allerede tilårs, men af en kraftig bygning, med hårde, alvorlige ansigtstræk og en bestemt, sammensluttet mund. "Er du en god skytte?" spurgte Frants, inden de endnu var kommet ind i skoven.

"Såmænd – jeg er ikke af de sletteste."

"Falder der meget vildt her i egnen?"

"Å ja – især på det sidste år."

"Er det kronvildt?"

"Hm – ja, vil I kalde de svenske hunde for kronvildt –"

"Nå, er det svenskerne du mener!"

"Det er dem, jeg har været mest på jagt efter i den sidste tid."

"Har du da skudt mange af dem?"

"Jeg tænker så en halv snes stykker. I fjor var vi en hundrede mand samlede heromkring. Vi vidste, at en flok løst folk drog omkring som vilde dyr, brød ind i husene, slog ihjel hvem de traf og tog med sig hvad de kunne stjæle og plyndre. Det kunne være en 60 til 70 mand, der rigtignok hørte til regimenterne, men som der er slet mandstugt iblandt dem, så drev de om på egen hånd. Vi faldt over dem lidt syd for skoven, og der undkom ikke ret mange. Den dag skød jeg for min part fire."

De var imidlertid kommet ind i skoven, hvis skygge på den varme junidag var dem meget velkommen. Høje, mægtige bøgetræer strakte deres unge, lyse løv over stien, hvor de gik, og gav Frants et indtryk af Sjællands og småøernes skove. På den genvej, de slog ind, nåede de snart den danske armé, der ved terrænets beskaffenhed havde mange vanskeligheder at overvinde. Efter de oplysninger, man nu erholdt om den svenske konges forstærkning, måtte det anses for dobbelt

utilrådeligt at fortsætte forfølgelsen. Man lod derfor Frants, da han dog skulle til hovedkvarteret, medtage en skrivelse, der forklarede grundene til standsningen og indeholdt nogle andre budskaber af vigtighed. Efter et par timers rast tog han afsked og havde igen Svend Grubbe til ledsager. Deres vej gik dennegang gennem den nordlige part af skoven. Den var her åbnere, med store plæner og adspredte boliger, mest beboede af kulsviere. Svend Grubbe fulgte ikke de køreveje, der fandtes, men holdt sig altid i en vis afstand fra dem. Han var også på denne vandring meget mere opmærksom på omgivelserne, stod ofte og lyttede og besteg bakker, for at vinde udsigt. Frants, der fra hesten kunne se ud over de buske, han red forbi, opdagede i en hundrede skridts afstand nogle ryttere på den vej, der løb parallel med stien, de befandt sig på. "Der er svenske ryttere derhenne, fire eller fem," sagde han til Svend.

"Så stig straks af hesten; ellers ser man jer." Med disse hurtigt udtalte ord brød Svend igennem buskene og forsvandt. Men han kom snart efter tilbage og sagde med et eget, mørkt udtryk: "Det er som I siger, der er fem ryttere, men de drager forbi. Der er ingen fare, de lægger ikke mærke til os. Vent mig kun her." I bukket stilling gik han tilbage, indtil han kom til en åbning i buskene, som han krøb igennem. Ti minutter gik omtrent hen; da hørte man et skud fra den kant og røg steg i vejret. "Han har skudt efter dem!" udbrød Frants; "men er han forstyrret i hovedet!" Bonden kom straks efter gående med sit sædvanlige rolige udtryk i ansigtet, idet han tørrede sit gevær omhyggeligt af. "Men hvad går der af dig?" sagde Frants i en vred tone; "nu må de jo straks blive opmærksomme på os, og gå efter, hvor skuddet kom fra."

"Vær I kun ubekymret, herre! De søger ikke efter os. Når de godtfolk mærker, der er nogen af os på lur i skoven, så takker de Gud, at de slipper helskindet bort. Stig op på eders hest, og I skal se, jeg har ret."

Frants så virkelig, at de fire ryttere i karriere fløj afsted, med en løs hest imellem sig, den femte rytter havde da vel fået sin rest. "Men hvorfor skød du ham? Det klogeste havde dog været, at lade dem ride i fred."

"Jeg kunne ikke andet, herre! Jeg har nu næsten en måned luret på ham, jeg skød. Jeg kendte ham straks; han er et godt hoved højere end de fleste andre. Det er ham, der er skyld i, at min yngste broder måtte ende sit liv i galgen. Han og hans kammerater brød ind hos os, stjal hvad de kunne, og førte min stakkels broder med sig. De andre ville lade ham gå, men han, den kæltring, stod på, han skulle med. Nej, jeg har svoret på, han skulle falde for min kugle det første jeg mødte ham, og det er nu sket."

Frants rystede på hovedet, men kunne ingen indvendinger gøre. Krigen dengang førte deslige scener med sig. Imidlertid viste det sig dog snart, at Svend Grubbe havde gjort rettest i at lade sin privathævn hvile til en anden tid. Det var tydeligt, og Svend vidste det ret godt, at de vestlige skovdistrikter var oversvømmede af enkelte hobe marodører. Mandstugten i den svenske arme var på den tid, efter en almindelig klage, overmåde slet. Soldaterne ville plyndre; derfor, mente de, gik man i krigen.

Frants og hans ledsager havde næppe fortsat deres vej en halv time, før de langt oppe på den samme skovvej opdagede en trop

ryttere, vel en halv snes. "Nu er gode råd dyre," sagde han til bonden.

"I har en rask hest og et godt forspring, I kan nok undkomme. Den vej, vi er på, fører lige ud af skoven; bliv så ved at ride, indtil I ser to veje for jer; når I følger den, der ligger til venstre, vil I snart være udenfor al fare og støde på afdelinger af jeres egne folk."

"Men hvad har da du i sinde?" spurgte Frants.

"Jeg har endnu femten skud tilbage. Skulle de derhenne få lyst til at jage efter mig, skal jeg nok holde mig dem fra livet."

Med disse ord smuttede Svend Grubbe ind i krattet og Frants jog afsted det bedste han havde lært. Der var ingen tvivl om, at han kunne undride dem, der var bag ham. Men idet han nærmede sig enden af skoven, så han til sin skræk, at en stor, uordentlig hob soldater til fods tilligemed en tre-fire ryttere kom dragende op ad landevejen, der lå for ham, men straks efter forsvandt i en dybere liggende del af vejen. Der var gode råd virkelig dyre. Bag ham en halv snes ryttere og foran denne vilde sværm, der sandsynligvis blev anført af de samme, der før var flygtet og nu vist ville gennemsøge skoven på kryds og tværs, for at gribe dem, der skød deres kammerat. Han så sig rådvild om for at opdage, om der endnu var en udvej mulig. Stedet, hvor han var standset, havde kun enkelte grupper af høje træer, og imellem dem hist og her tykt krat. På en rund, åben plads lige ved vejen var en galge oprejst, og ved siden fandtes tre stejler, hvoraf der lå døde kroppe på de to; den tredje var tom. Svenskerne brugte, når de havde hængt eller skudt nogen af snaphanerne, at lægge dem på stejle, til skræk og advarsel for andre. Dette syn, der ikke var sjældent i en egn,

hvor krigen med bønderne havde huseret allerværst, bragte ham på en udvej, som han rigtignok først gøs ved, men dog greb, da han ingen anden vidste. Han sprang hurtigt af hesten, trak bidslet og hovedtøjet ned over dens hals, gav den derpå et par dygtige rap, der bragte den til at galopere ind i skoven i nordlig retning. Derpå afførte han sig hurtigt hjelm, kyras og sine øvrige munderingsstykker, hvilket han alt sammen skjulte dybt inde i et krat. På et andet sted gemte han de brevskaber, han førte med sig, og hvis bevaring lå ham meget på sinde, derpå klatrede han med en rask beslutning op ad stangen på den tomme stejle og lagde sig udbredt på hjulet, således som han så de to andre lå. På dette skrækkelige sted, åndeløs lyttende og med bankende hjerte, lå han en stund, da han hørte høje råb og sang fra sværmen, der nu fra landevejen bøjede ind i skoven. Han havde håbet, at de uden at opholde sig ville drage forbi, men det skete ikke. De standsede på vejen tæt ved, hvor han lå, og syntes uvisse, om de skulle gå dybere ind i skoven. "Var det her, Jøran blev skudt?" spurgte en af fodfolket, der lod til at være befalingsmand over troppen.

"Nej," gav en af rytterne til svar; "det var et godt stykke højere op."

"Ja, lad os så se til at få ham med. – Du siger, at der var en ti, tolv stykker af de halunker efter jer? Og hvor mange er vi – tredive? Å, så tænker jeg ikke, at de vover at angribe os. Kom da! og den, vi får kløer i, ham slår vi skallen ind på, og så op med ham på en af stejlerne her hos hans kammerater."

Efter nogle aftaler om, hvorledes de ville afsøge skoven, beredte de sig, skønt med kendelig ulyst, til at drage videre, da befalingsmanden pludselig standsede og udbrød: "Nej, vent

lidt, karle! Hvad var det nu for en prat, Claes Petterson kom med? Har du set en af de danske dragoner heroppe, dengang vi red over højene derhenne?"

Claes trådte frem og svor på, at han havde set en dragon, men at han straks forsvandt igen.

"Å snak, så måtte vi andre også have set ham. Her er jo vidt og bredt ikke en kat at få øje på. En rytter og hans hest ved jeg, for Djævlen, kan ikke krybe ned i jorden som en muldvarp. Men lad gå! Vi kan jo altid sende et par mand hen for at undersøge de nærmeste buske. Du, Claes, skal gå med; så får vi se, om du kan kende den igen, du så."

Denne befaling opfyldte den stakkels Mandius med stor skræk. Hvis man fandt de munderingsstykker, han havde skjult under buskene, og måske endog de brevskaber, han førte med sig! Så var han forloren, så ville man ikke helme, før man havde fået fingre på ham. Men til hans lykke havde de udsendte folk ikke stor lyst til at undersøge buskene, hvor flere end én kunne være skjult og måske sende dem en hilsen med et par kugler. De vendte derfor snart tilbage med den erklæring, at der var intet at opdage.

"Det tænkte jeg nok," sagde befalingsmanden. "Claes har uden al tvivl set en af de danske kæltringer, der rider her oppe på stejlerne, og i sin forskrækkelse har han troet, det var en rytter til hest."

En almindelig latter lønnede denne bemærkning, og befalingsmanden blev ved: "Ja, Guds død, kammerater! forsigtige må vi være. At der er danske oppe i skoven, ved vi jo; spørgsmålet er kun, hvor mange. Det klogeste er derfor, at vi ikke spreder os, men holder sammen. Og så afsted!"

Hele troppen satte sig nu i bevægelse og drog op i skoven. Frants, der med spændt opmærksomhed havde lyttet til hvert ord, der var faldet, og med øjnene havde fulgt alle deres bevægelser, åndede først friere, da han ikke længere kunne se noget til dem, og da den sidste lyd af deres støjende tale døde hen. Han steg derpå forsigtigt ned, med tak til Gud for sin frelse, iførte sig hurtigt sin mundering, gemte igen brevskaberne på brystet, og begav sig på vejen med hurtige skridt, ofte seende sig tilbage. Efter en halv times march blev han råbt an; han troede sig allerede forrådt, da han til sin store glæde opdagede Svend Grubbe, der skråede over til ham og førte hans hest med sig ved tøjlen. "Der bar I jer klogt ad, herre!" sagde bonden med et svagt smil; "det var et dristigt stykke."

"Men hvor kommer du fra?" udbrød Frants. "Og min hest, hvorledes har du fået fat på den?"

"Det var just dyret, der bragte mig til at vende om og forandre min første beslutning. Den kom springende oppe i skoven – jeg kunne allerede i afstand se, at det var eders – halvvejs blev jeg bange for, at der var uråd på færde. Jeg fik den nu fat, sneg mig tilbage og så, hvad I havde for. Men jeg måtte tøve en stund inden jeg kunne følge efter eder, da I begav jer på vejen igen; de slyngler snusede om i skoven og kunne let blive mig va'r."

"Tror du da ikke, jeg kan befrygte, at de snart vender tilbage?"

"Å nej. Der er en anden trop, de er stødt sammen med, så nu er de mandstærke og vil søge efter under enhver busk. De bilder sig nok ind," vedblev han spottende, "at skoven må være fuld af folk, fordi man har været så dristig at skyde den lange Jørgen

Helsinge. – Men jeg mener dog, herre, at I nu skal stige til hest og ride rask til. Når I er kommet til den vej, der går til venstre og har redet omtrent en halv mil, så ser I nok en stor gård med røde gavle. Der kan I, da det nu aftnes, søge nattely og, hvis det behøves, hilse fra mig. I kan da i morgen være i god tid hos kongen med eders brevskaber."

Frants ville tilbyde ham nogle penge for de tjenester, han den dag havde bevist ham. Men bonden rystede på hovedet: "Det trænger jeg ikke til. På penge brister det just ikke i denne tid – var ellers alt andet som det skulle være."

De skiltes med et håndtryk, og Frants fortsatte nu sin vej, indtil han kom til den betegnede gård, hvor han overnattede. Efter at han havde søgt hvile og lå og overtænkte dagens begivenheder, fo'r han pludselig i vejret med det udråb: "Ebba!" Hendes spådom var altså virkelig gået i opfyldelse – dog ikke til hans død og skændsel, men til hans frelse. Om det var dette, hun havde læst i kortenes utydelige skrift, var vel uvist. Men han trøstede sig til, at han turde forstå det således, og så deri et forbud om en lysere fremtid.

Den næste dags formiddag ankom han til hovedkvarteret, afleverede sine depecher, og vakte almindelig forbavselse ved fortællingen om, hvorledes han var sluppet fra de svenske. Kongen, der endnu opholdt sig i lejren og var i det bedste humør over et bud, han samme dag havde modtaget om Niels Juels sejr ved Kolbergerheide [Note 9)], lod vor eventyrer kalde, for af hans egen mund at høre beretningen om hans fata. Kongen lo hjerteligt derover og viste sig meget nådig. Ved afskeden ytrede han venligt, at Frants skulle henvende sig til ham, hvis der engang var noget, han kunne ønske at udbede sig. – Også

disse opmuntrende ord bidrog meget til at styrke hans tillid til den kommende tid.

Krigen endte, som man ved, to år efter. I de fire à fem år, den stod på, var det ikke lykkedes Frants at erholde fra hjemmet nogen tilforladelig underretning om Holger og Anne Hemmendorf. Mens han opholdt sig hos svenskerne, var forbindelsen med Danmark afbrudt. Vagtmesteren kunne, som alt anført, ingen oplysning give ham, og et brev, han skrev til sin fortrolige ven i København, erholdt han vel efter lang tids forløb svar på, men uden at han blev klogere af dette svar end af det, han fik i Malmø kort efter sin flugt. Om Holger vidste man intet, hverken om han levede eller var død. Familien, der var fornem og stolt, lod til at ville neddysse sagen, Anne Hemmendorf havde forladt byen året efter hin begivenhed og var taget hjem. Om hendes hånd var fri endnu, vidste brevskriveren ikke. Et brev, Frants senere afsendte, blev ubesvaret, fordi hans ven, hvilket han først længe efter erfarede, var blevet befordret til kapellan hos en præst i Jylland, og brevet havde da ikke nået ham. – Nu, da Frants ved fredsslutningen blev stationeret med sit regiment i Frederiksborg, besluttede han, det måtte gå ham, som det ville, at søge permission og tage til København, for at komme ud af den pinlige uvished, han længe havde levet i. Men inden han kunne udføre denne beslutning, traf han hændelsesvis på en gård i nærheden af Hillerød en gammel bekendt fra Universitetet, en medicinsk kandidat, der praktiserede der i egnen. Denne havde været til stede både i vinhuset og udenfor Østerport ved det, der foregik under hans strid med Holger Ewertsøn, og var på hin tid en omgangsven af sidstnævnte. Af ham fik han den glædelige

efterretning, at det knivstik, Holger havde erholdt i brystet, vistnok var særdeles farligt, men dog ikke absolut dødeligt. I hans familie havde der ganske rigtigt været alvorligt handlet om at få Frants indstævnet for retten til at afgive forklaring. Men den slemme omstændighed, at Holger selv havde trukket kniven, ubestrideligt i den hensigt at dræbe eller såre modstanderen, gjorde det betænkeligt at føre sagen for retten; udfaldet kunne lettelig blive tvært mod deres forventning, dertil kom, at Holger selv, så snart han kom til sans og samling, gentagende ytrede det ønske, at man skulle gøre alt for at denne sag ikke kom ud blandt folk. Heri føjede man ham, og han blev nu i al stilhed behandlet af en læge i en af sine slægtninges hus, hvorved det bliver forklarligt, at Frants under sit ophold i Sverige havde så ondt ved at erfare noget om hans tilstand. Helbredelsen gik meget langsomt for sig, en rum tid svævede han mellem liv og død, men kom sig dog omsider så vidt, at han formåede at tage hjem til sine forældre; senere rejste han til udlandet, til et bad, for at restitueres fuldkomment. Han havde i øvrigt mere end en gang erklæret, at han selv var årsag i den ulykke, der var vederfaret ham, og at den ikke kunne tilregnes nogen anden.

Da Frants havde modtaget denne beretning, var det ligesom en sten blev væltet bort fra hans bryst. Han takkede i stilhed Forsynet for det lykkelige udfald af en sag, der ved hans og hans modstanders ubesindighed kunne have haft de bedrøveligste følger. Til København ville han nu ikke tage for øjeblikket; derimod søgte han orlov for at begive sig hjem til sin fader. Denne havde, da han erfoer hans flugt fra Universitetet, som før omtalt, aldeles slået hånden af ham, og ville ikke lade sig

formilde af de breve, sønnen sendte ham fra Malmø. Fem år og derover var imidlertid gået, og Frants, der følte trang til at forsone sig med ham, håbede, at det nu ville lykkes og at hans vrede havde lagt sig. Den gamle, iltre præstemand var nu just ikke vel til mode ved at se sønnen i fuld uniform træde ind hos ham. Men på den anden side havde han, som alle andre, med den største interesse fulgt denne krigs hæderlige begivenheder, og han følte dog en slags tilfredsstillelse ved, at en søn ham af havde taget del deri. At denne var blevet stedet til audiens bos kongen og behandlet nådigt, lagde også en sten i vægtskålen. Men hvad der allermest hjalp til at tilvejebringe en forsoning, det var Frants' erklæring, at han ville opgive krigstjenesten og ufortøvet tage fat på sine teologiske studier. Hertil lovede faderen ham straks den forrige understøttelse, og forhøjede den endog med et tillæg.

I hans faders hus blev der beredt ham en uventet glæde, ja måske den største, der kunne beredes ham. Hans moster fra Vordingborg, den gamle madam Crone, hos hvem han havde tilbragt skoleårene, var straks ved hans ankomst til præstegården blevet underrettet om, at han lykkelig var vendt tilbage. Da han altid havde været hendes yndling, og hun allerede betragtede ham som død og borte, blev hun så glad over denne nyhed, at hun over Lolland og siden med en skipper fra Nakskov tog til Ærøskøbing, for endnu engang at se sin plejesøn. Frants var tilvisse ikke mindre glad ved at gense sin moster, der så ofte havde båret over med hans skrøbeligheder. Men hovedgrunden til hans glæde over gensynet var dog, at han af hende omsider erholdt pålidelige efterretninger om Anne Hemmendorf. Hun havde i denne sommer besøgt madam

Crone og for to år siden ligeledes været i Vordingborg. "Nej, gift er hun ikke," sagde mosteren på hans spørgsmål, "og forlovet ikke heller, uagtet jeg ved, hun har haft mange friere og forældrene ønskede, hun skulle vælge en af dem. Hun er en sød, rar pige, opdraget i gudsfrygt og ærbarhed: men hun har altid haft sine egne tanker, som hun ikke var at få fra. – Om dig spurgte hun ellers meget flittigt og ville vide, om vi endnu ikke havde erfaret, hvor du var i verden. Ja i fjor, da hun skrev til mig i et ærinde fra sin moder, var der et postscriptum i brevet, hvori hun igen spurgte om dig og bad mig skrive, dersom jeg vidste noget om dig. Men du er nok også kommet meget sammen med hende, inden du tog fra København, så jeg kan godt forstå, at hun forhørte sig så meget om, hvordan det gik dig." Frants var nær ved at falde sin gamle plejemoder om halsen for denne velsignede underretning. Men han betvang sig, da han dog endnu ikke kunne vide, om Annes tanker var uforandret de samme. Men i præstegården havde han ikke ro længere, han blev endnu tre dage for mosterens skyld og tog dernæst lige til Svendborg. Annes forældre kendte han ikke, men han håbede at kunne indføre sig som en bekendt af datteren. Da han straks efter sin ankomst gik hen, hvor hun boede, traf han hende ved et lykkeligt tilfælde alene. Hun kendte ham ikke straks. Under den lange skilsmisse var han vokset stærkt ud og havde i meget forandret sig; munderingen bidrog også til at gøre ham ukendelig. Men ved den første lyd af hans stemme, da han hilste på hende, fo'r hun op: "Frants! er det dig! Ja, det vidste jeg, at du ville komme!"

"Anne! Min kæreste Anne! Så du har ikke været i tvivl om din vens kærlighed og troskab? ikke frygtet, at jeg kunne have glemt

dig?"

"Nej, dertil er Gud mit vidne! Det er aldrig faldet mig ind. Jeg har stolet lige så trygt på dig, som du kunne stole på mig."

I disse få ord lå deres fornyede pagt. Det var, som de aldrig havde været adskilte. Hun spurgte ikke engang om hans hændelser i den forløbne tid eller hvorved han var blevet forhindret fra at lade høre fra sig. I gensynet lå for hende en så stor lykke, at hun syntes, alt var som det skulle være. Først da forældrene kom til, fortalte han, hvad der i den lange tid havde holdt ham fra hjemmet, men undgik naturligvis her ligesom for sin fader at berøre det forhold, han havde stået i til Holger Ewertsøn.

Hans permission tillod ham ikke at blive mere end et par dage i Svendborg. Med Anne aftalte han i en af deres fortrolige timer, at han nu med det hurtigste ville søge at tilendebringe sine studier og dernæst anholde om hendes hånd. Med fornøjet hjerte og et muntert håb i perspektiv tog han så tilbage til sit regiment, søgte straks sin afsked og fik den i hæderlige udtryk. I København tog han nu med megen flid fat på studeringerne, og formåede også, efter et års forløb at underkaste sig den teologiske eksamen, ja erhvervede sig endog kort efter magistergraden. På den tid var der et kald ledigt på Lolland i Vindebysogn. Dette søgte han og leverede ansøgningen personlig til kongen, idet han tillod sig at bringe majestæten hans nådige tilsagn i erindring. Det var formodentlig dette, der hjalp; thi han blev ved kongens egenhændige resolution straks udnævnt. Med sin faders samtykke og bifald friede han nu formelig til Anne Hemmendorf, og havde to måneder efter den

glæde at kunne føre sin unge, smukke kone ind i den nylig tiltrådte præstegård.

Anmærkninger.
Frants Mandius er udarbejdet efter nogle få notitser om ham i Worms forfatterleksikon og P. Rhodes *Lollands og Falsters Historie*. Han benævnes i almindelighed Hans Eriksen Mandius (eller Mand), men da jeg også har fundet ham anført med fornavnet Frants, valgte jeg dette, der lå mig bekvemmere.

Et blad af en ung digters debut

Julius Vestmann, en af vore yngre poeter, om hvis talent man nærede de bedste forhåbninger, havde den glæde, at det første arbejde, han sendte ud i verden, blev modtaget med stor velvilje såvel af publikum som af kritikken. Det var et episk digt, som han havde givet navn af "*En herregårdsnovelle*". Imidlertid var han ikke blind for sit arbejdes mangler. Meget, indså han, kunne være anderledes, bedre gennemført og mere afrundet. En del hårdheder i versene kunne også have været undgået. Da det nu virkelig var hans alvor at ville bringe det til noget i sin art fortrinligt, så vidt det stod til ham, lod han nogen tid gå hen, inden han på ny satte publikums gunst på prøve. Hans næste arbejde, der udkom halvandet år efter det første, var igen et fortællende digt, men i romancer og henlagt til trubadurernes tid, af den grund også mere rigt i sproget og versifikationen. På dette digt havde han anvendt megen tid og flid, prøvet det ved oplæsning for flere af sine venner, og blandt disse for nogle, der havde overtaget den æstetiske artikel i et par dagblade. De vink, der var givet ham, havde han efter bedste evne taget til følge, bogen blev trykt og overgivet det store læsende publikum, og som de fleste i lignende tilfælde ventede han nu med stor spænding på det indtryk, den ville frembringe. Kritikkens dom faldt i almindelighed meget fordelagtig ud; men måske netop denne omstændighed gjorde ham ængstelig for, hvad den meget større rest af læsere ville sige om bogen. Thi han havde en lille melankolsk følelse af, at han stod sig godt med kritikken, at venskab eller personligt bekendtskab havde ikke så

liden andel i pressens fordelagtige udtalelse om ham. Deslige domme bliver nu og da underkendt, men stundom, når de ofte og vedholdende gentages, kan de også, i alt fald for en tid, kaste en glorie om et tomt hoved. Vestmann var meget for redelig i sin stræben til at kunne glæde sig ved en sådan hæder.

De fri-eksemplarer, han havde erholdt af sin forlægger, og deres antal var temmelig stort, sendte han omkring til dem, han stod i nærmere forbindelse med, og blandt disse indtog en del unge damer en betydende plads. At bogen skulle sælges, var ham en modbydelig tanke. "Kunne man dog," ønskede han, "forære hele oplaget bort! Man var da vis på, at modtageren i det mindste ikke, fordi han havde betalt bogen, ville anse sig for berettiget til at rive den ned." Han kunne have lagt til, at i dette tilfælde ville modtageren, smeltet af den høflighed, der vistes ham, anse det for mest passende, med smukke ord at ytre sin tilfredshed med gaven. Heraf har mange forfattere ladet sig skuffe.

De fleste af dem, der havde erholdt mæcen-eksemplarer, undlod da heller ikke, enten mundtligt eller skriftligt at aflægge deres taksigelse og med smigrende ord. Nogle unge herrer, han stødte sammen med hist og her, på offentlige steder og i familier, var ikke ganske så høflige, men havde heller ikke erholdt mæcen-eksemplarer. Disse, der gerne ville anses for genier, gjorde ham med deres forskruede talemåder en del af de indvendinger, der sætter en forfatter i fortvivlelse, just fordi de har ingensteds hjemme, og man intet kan stille op imod dem.

Endnu stod de unge damer tilbage, til hvem han havde sendt sin bog. Han lod en otte dages tid gå hen, inden han ved et besøg skaffede sig kundskab om deres dom, og glædede sig nu

hemmeligt i forvejen over at høre henrykkelsen udtalt af så smukke læber. Ganske gik det ikke, som han havde ventet. Et par enkelte ytrede sig vistnok forstandigt, og deres glæde over bogen syntes oprigtigt ment. Men ét sted måtte fruen i huset hviske til datteren, at hun ikke skulle glemme at takke for hans artighed. Den unge pige sprang da straks op og oprettede det forsømte, men føjede til, at hun endnu ikke havde fået tid til at læse bogen. "Vi har så forskrækkelig travlt. Moder har tilladt os at brodere gardiner til de fire fag inde i salen, og så længe det står på, er her ikke tid til nogen ting." Vestmann måtte altså have tålmodighed, dersom han ønskede at glæde sig ved denne dames "henrykkelse"; thi gardinerne ville sysselsætte hende mindst et halvt år. – Samme dags aften var han i et selskab, hvor han traf en ung, først for et år siden konfirmeret pige, for hvis naive, ufordærvede væsen han havde megen godhed. Hun takkede ham straks med strålende øjne for "den yndige foræring" – men på hans spørgsmål, om hun allerede havde fået lejlighed til at læse bogen, svarede hun: "Nej, endnu ikke. Jeg har kun talt bladene og læst overskrifterne." Med denne dames familie stod han på en fortrolig fod. Han tog derfor ikke i betænkning at bede hende, da deres omgangskreds var overmåde stor, ikke at låne bogen for meget ud – "ikke for min skyld," lagde han til, "men for min forlæggers." – "Den skal ikke komme ud af min hånd," svarede den unge pige med ivrighed. "Jeg vil lægge den ned i min kommode, blandt mine franske handsker, og ikke et menneske skal komme til den; jeg vil ikke engang selv læse den." Det var nu just ikke hans mening; men han stolede på, når hun så til sine franske handsker, ville bogen

falde hende i hænderne, og i en god stund friste hende til gennemlæsning.

Hans eneste trøst den aften var nu en fru E., der ventedes i det samme selskab, og til hvem han også havde sendt bogen. Hun var meget anset for sin dannelse og åndrige konversation. Denne dame kom noget senere og skuffede for så vidt heller ikke hans forventning, som hun næppe havde set ham, før hun med forbindtlige ord takkede ham for gaven, idet hun lagde til: "Det er unægteligt et i mange henseender udmærket arbejde."

Glad over denne introduktion tog han plads med hende på en kanapé i et hjørne af stuen, idet han begyndte: "Synes fruen virkelig, at mit digt interesserer under læsningen?"

"Ja," svarede hun og trak lidt på ordene, "at det interesserer, kan man jo nok sige. Men, når jeg i al beskedenhed tør gøre en bemærkning, så tror jeg, at det kunne være rigere på begivenheder og især noget mere spændende. Det bedste er uden spørgsmål episoden om tvekampen og dens følger. Men den er mig så bekendt, som om den var taget nogensteds fra."

"Nej, den er dog af min egen opfindelse. – Så er det måske karakter-tegningen af de forekommende personer, der mest har behaget fruen?"

"Ja, til dels; men det er dog egentlig kun Raimbaut, der kan være tale om, og han er ikke fri for at være fortegnet; de andre er almindelige og bekendte."

"Hvad synes De da om fremstillingen, om versifikationen?"

"Jo, ret godt; men jeg tror dog, at De ikke denne gang har været så heldig deri, som i Deres første digt."

Lidt utålmodig brød nu den stakkels poet ud: "Men tillad, det forekom mig, at De fandt dette digt udmærket. Hvad har da

behaget Dem deri?"

"Jo, gud, der er jo meget, der er smukt i den, som sproget og så mange enkelte skildringer."

Vestmann sukkede indvendig. Gik det således med det grønne træ, hvad kunne han da vente af de andre!

Den følgende dag kom en juridisk kandidat, Bernhard L**, en af hans intimeste venner og et lyst hoved, op til ham. For denne beklagede han sig. "En digters kår," sagde han, "er kun lidet misundelsesværdige. Han lægger sine friske, poetiske syner, lige som botanikeren sine planter og blomster, mellem blade og sender dem sirligt indhæftede ud i verden. Men når de kommer til læseren, er de tørre og indskrumpede, de livlige farver er falmede og næppe at genkende. Når jeg har måttet høre en sådan omtale som den i går aftes, så forekommer det mig selv, at romancerne i min bog er uden farve og duft."

"Ja, det er også umagen værd," svarede hans ven, "at lægge fru E.'s meninger på hjertet! Hun vil brillere med sin forstand, sin dannelse. Derfor er hun næsten altid af en anden mening end den, hun taler med. Lad én i hendes nærværelse komme med indvendinger imod dit digt, og jeg vædder, at hun med samme veltalenhed skal tage det levende i forsvar. Pokker skulle bryde sig om vore damers kritik!"

"Da lægger jeg ikke så liden vægt på deres mening. De lever mere end vi for og i en poetisk verden. Deres fantasi er ikke så stækket, deres følelser ikke så afstumpede, som vore lettelig bliver ved de forskelligste sysler. Men forresten tager du fejl, når du tror, at forkerte, prosaiske anskuelser ikke findes, og det i højere grad, hos vore unge herrer, især hos de såkaldte gode hoveder. Forleden traf jeg sammen med Svenningsen – du ved,

han har nylig fået en fod indenfor et af ministerierne og sætter næsen temmelig højt. Han spurgte mig, om det var sandt, at der allerede kunne tænkes på et nyt oplag af den bog, jeg udgav i fjor. Jeg bejaede det. Om det også var sandt, at jeg fik samme honorar som for første oplag. Jeg tilstod, at jeg endog fik et betydeligt større. "Ja, I digtere," udbred han nu, "kommer min sjæl let til jeres indtægter!" Se, det var alt, hvad han fandt at bemærke ved den sag: den pekuniære fordel. Og en digter, mente han, kommer let til sine indtægter! Hvor kan man mene det? Der er nok ingen, der kommer så tungt til sin ringe indtægt som en digter, især hertillands. En købmand lader et skib, forsender sine varer, og sidder stille, mens skibet arbejder for ham, ågrer for ham og bringer vindingen hjem. En landmand lægger sin sæd i jorden og lader jorden give sine bedste kræfter, sit indres varme, sin guddommelige, befrugtende magt. I al den tid sidder han med hænderne i skødet og ser til, og overlader til sol og skyer, til vind og vejr omsorgen for at hans ager kan forrente sig. Men en digter? Det skib, han udruster, bestiger han selv og fører det gennem farlige klipper og under rystende storme; thi skibet er hans fantasis vidtfarende snekke. Hans eget bankende hjerte, hans idelig arbejdende hjerne er den mark, hvori han lægger sæden, der engang skal bringe ham hæder og vinding; og nat og dag giver han af sine bedste kræfter for at væksten kan komme til modenhed. Denne jord gøder han med sit hjerteblod, vander den med sine varme tårer, – og man siger, han kommer let til sin gevinst!"

Vestmann holdt inde, revet hen af sine egne ord, men vedblev dernæst: "Og denne indtægt, man misunder ham, afhænger af

de tilfældigste omstændigheder. Hans værk kan være godt, endog udmærket; men har det ikke lykken med sig, så er der intet menneske, der ser på det."

"Ja, det er just dette," tog hans ven til orde, "man skal tage i betragtning. Det er kun alt for hyppigt tilfældigheder, der bestemmer en bogs lykke. Jeg kan derfor ikke billige, at du så ængsteligt vil lytte til de ofte søvnige domme, der kan fældes om din virksomhed."

"Men det er desværre disse domme, så uensartede de også kunne være, der bestemmer en forfatters betydning i litteraturen."

"Det tror jeg ikke. Men selv om så var, fører det til intet at reflektere derpå. Hvad er det man forlanger? Du har gjort lykke med din første bog. Nu venter en mængde læsere, at du i hver ny bog giver dem det samme, der har behaget dem i den første. Det er hemmeligheden med mange poetiske celebriteter. Ved hvert nyt værk hedder det: 'Der har den store mand igen skænket os en gave i hans bekendte manér, der endnu overgår alle de forrige, og uden tvivl vil modtages med glæde af hans muses talrige velyndere.' Uagtet jeg vist ønsker dig alt muligt held med dit nye digt, skulle jeg dog intet have imod, om man ikke straks fandt sig til rette deri. Det ville være et tegn på, at du ikke havde gentaget dig."

Vestmann var ikke meget modtagelig for denne trøst. Til hans fortrædelighed kom endnu, at et af de mindre ansete blade havde optaget om hans bog en temmelig malicieux anmeldelse, i hvis slutning det hed, "at den sandsynligvis ville gå en nær opløsning i møde, kun omtalt og begrædt af de få, der havde holdt ud til enden." Men dette blads redaktør havde han

også meget uforsigtigt forsømt, ikke engang sendt ham et eksemplar, endsige gjort ham sin personlige opvartning og udviklet for ham, "hvad han havde tænkt sig ved sit digt", og især hvilke fordelagtige domme denne og hin betydende kritiker privatim allerede havde fældet om bogen. Hos de små anmeldende profeter er denne manøvre af megen nytte.

På den tid modtog han et brev, der kastede en solstråle ind i hans forstemte sind. Brevet var fra en komtesse Z. Vestmanns nu afdøde fader, i sin tid en anset købmand, men senere sat tilbage, havde i en lang årrække haft forretninger med komtessens fader, besørget pengeomsætninger for ham og deslige. Derved var de to familier, skønt deres borgerlige stilling var meget forskellig, kommet i berøring med hinanden og sønnen Julius i et fortroligt forhold til den unge, elskværdige dame. Hun var et verdensbarn, af et muntert, livligt temperament, men tillige af god forstand og et modtageligt gemyt. Vestmann havde ikke så lidet indvirket på hende. Brevet, der var dateret fra et adeligt gods i Sjælland, hvor komtessen nu befandt sig på besøg, lød således:

> "Min kære digter!
> Allerførst må jeg takke Dem for Deres nye digt, som jeg med stor interesse straks læste, da jeg havde modtaget det fra Dem. De har i mine tanker virkelig overgået Dem selv. Men herom mere mundtligt. Hensigten af min skrivelse i dag er at bringe Dem en invitation fra familien herude, jægermesteren, hans frue, søn, døtrene osv., der alle har hørt meget tale om Dem og Deres arbejder og nu længes efter at gøre digterens bekendtskab.

Se endelig til, at De kan komme snart. Jeg indestår
Dem for, at De vil være velkommen.

Deres osv."

Af deslige breve skrives der mange mellem år og dag. Uden at være ligefrem usande, siger de dog meget mere, end brevskriveren i grunden selv mener. Men modtageren er ikke bange for at tage hvert ord for gode varer og endog at lægge lidt til.

Vestmann var så meget mere fornøjet over denne indbydelse, som han vidste, at hans ven Bernhard også agtede sig derud, men noget længere hen. Han selv besluttede efter komtessens opfordring at tage afsted snarest muligt. To dage derefter gik han med Roskilde jernbane til en af stationerne, hvorfra han med en bondebefordring kørte til jægermesterens gods. Undervejs, mens vognen just ikke alt for hurtigt rullede afsted i den smukke efterårsdag, sysselsatte hans tanker sig mest med den modtagelse, der ventede ham. Af Bernhard vidste han, at det var et muntert opholdssted, især for nærværende tid, da flere af omegnens beboere, lokkede af de store jagtudflugter, man agtede at foranstalte, opholdt sig på gården. At man ventede ham med en vis spænding, vidste han eller troede han at vide af brevet. Det kom da an på, om han kunne fyldestgøre forventningen. Dette smigrede han sig med. Formodentlig ville man anmode ham om at forelæse sit nye, endnu ikke for alle bekendte digt. Han var sig bevidst at være en god forelæser og antog, at en så talrig, med velvilje lyttende forsamling ville anspore ham til at læse endog ualmindelig godt. Under disse behagelige tanker – thi han så sig i sine fantasier snart som

middelpunktet for alle gårdens besøgende – ankom han om eftermiddagen kl. 4 til sit bestemmelsessted.

Det var just ikke det heldigste øjeblik, han ankom. Idet han med sin uanselige bondevogn og i sine støvede overklæder bøjede ind i det store gårdsrum, fandt han sig midt iblandt et stort, elegant jagtselskab, herrer og damer, tilvogns og tilhest, der alle nylig var arriverede. Under en forvirret tummel af hestetrampen, piskesmæld og hundeglam udstedte nogle af herrerne befalinger eller kaldte på tjenerne, andre fløjtede ad hundene, damerne blev hjulpet ud af vognene eller ned af deres rideheste; og da under al denne støjhøj bondens vogn stod i vejen for nogle af de ankomne, blev han med just ikke høflige ord kommanderet til side. Vestmann skyndte sig ned af vognen og skilte sig i en hast ved sit overtøj. At nogen skulle tage notits af ham eller forestille ham for herskabet, var ikke at tænke på; blandt alle de tilstedeværende kendte han ikke en eneste. Til al lykke fik han øje på komtessen, der i en fortryllende ridedragt og, som det syntes, i strålende humør konverseredes af nogle herrer, og han trængte sig nu frem for at hilse på hende. Hun modtog ham meget venligt, kaldte på en af husets tjenere, og lod det for ham bestemte værelse anvise. "De har endnu næsten to timer til at forandre Deres toilette," sagde hun med nogen betoning. "Kl. 6 samles vi alle ved middagsbordet, og lidt før vi går til bords, skal jeg nok få lejlighed til at forestille Dem for familien." Han så da til at sno sig ud af vrimlen, fik sin kuffert, skønt vanskeligt nok, bragt op på sit værelse, og søgte her at sætte sit toilette, så vidt muligt, i niveau med de elegante kostumer, han nylig havde set for sig.

Familiens forskellige medlemmer modtog ham, da han blev forestillet af komtessen, meget artigt, og ytrede i almindelige udtryk, hvor kært det var dem at gøre hans ærede bekendtskab. Bordet var behageligt, maden og vinen udsøgt og konversationen levende, kun at den drejede sig om genstande, Vestmann mere eller mindre stod udenfor, mest om vedkommendes held eller uheld på denne dags jagttur, om nyheder fra nabolaget og deslige.

De tre følgende dage gjorde man, da vejret var udmærket smukt, dels små jagtture, dels udflugter i omegnen. Om aftenen satte man sig regelmæssig til spillebordene. – I al den tid lod det ikke til at falde nogen af de tilstedeværende ind, at der eksisterede et digt om troubadouren Raimbaut, og at dets forfatter, en ung dansk poet af de bedste forhåbninger, var til stede i selskabet; ja, det syntes ikke engang, at man tænkte på, at der overhovedet gaves poeter, thi konversationen gik snarere i alle andre retninger end i dem, der berørte litteraturen. Mismodig over denne skuffelse befandt Vestmann sig en aften i et sideværelse, da en tjener kom farende ind med de ord: "Hr. Vestmann, alle mennesker derinde spørger om Dem!" Han troede allerede, at hans time endelig slog, greb mekanisk i lommen, hvor et eksemplar af hans digt "tilfældigvis" befandt sig, og skyndte sig ind. Men her var intet spor af, at en tilhørerkreds ville ordne sig, hvorimod spillebordene som sædvanlig var trukket frem. Han erfarede nu, at man var i største forlegenhed for at få en fjerde mand til et whistparti for en gammel overførster, hans frue og opløbne søn. Hertil måtte nu trubadurernes sanger nedlade sig.

Under disse omstændigheder fortrød han meget, at han var taget herud; thi han vidste ikke, hvad han skulle blandt mennesker, der ikke delte en eneste af hans interesser! Dette udtalte han engang for komtessen, da han traf hende alene, noget, der herude hørte til sjældenhederne. Men hun var ikke stemt til at lytte til hans beklagelser. Ved sin ungdom og skønhed, sit muntre væsen og vel også ved den fornemme kreds, hun hørte til, var hun her en almindelig genstand for herrernes opmærksomhed, og ligesom ædelfalken, når den under afretningen bestandig og på en unaturlig måde holdes i ånde, var hun ved den almindelige kuren til hende blevet lidt forstyrret i sindet og ført bort fra sine ældre vaner og tilbøjeligheder. "Selv De, kære veninde," sagde Vestmann, "svarer mig adspredt og med ligegyldighed. Da jeg forleden kom til at berøre et nyt arbejde, jeg foreløbig havde lagt planen til, hørte De på mig med ikke større forventning, end om talen var om en ny hat fra Paris."

"Men, Julius," udbrød hun med latter; "er De ikke ret klog? Vil De, at jeg skal vente på et værk af Dem eller nogen dødelig med så stor længsel som på en ny hat, og oven i købet en hat fra Paris?"

"Charlotte! Kan også De tale så letsindigt!"

"Men så brug i det mindste rimelige lignelser."

"Nu, måske har De ret, og det bedste for mig er vel at tage hjem igen. Jeg passer ikke ind her. Jeg føler mig ensom og tilovers. Husker De endnu det skønne digt af Novalis, vi så ofte har læst sammen og begge følte os så grebne af?"

"Ein traurig Loos ward mir beschieden,
Ich irre ganz verlassen hier,
Ich brachte Allen Luft und Frieden,
Doch Keiner theilte sie mit mir.
Es wird ein jeder seiner Habe
Und seines Lebens froh durch mich;
Doch weisen sie mit karger Gabe,
Des Herzens Forderung von sich.

Man läßt mich ruhig Abschied nehmen,
Wie man den Frühling wandern sieht,
Es wird sich keiner um ihn grämen,
Wenn er betrübt von dannen zieht.
Verlangend sehn sie nach den Früchten,
Und wissen nicht, daß er sie sät;
Ich kann den Himmel für sie dichten,
Doch meiner denkt nicht ein Gebet."

Komtessen blev blød ved disse ord og greb hans hånd: "Jo, kære Julius, disse vers husker jeg godt, og de har altid rørt mig. Men De må ikke tage Dem den sag så nær, hører De? De er også kommet her på en uheldig tid! Blandt alle de mennesker og al den daglige tummel har ingen tid til at sanse og tænke på noget fornuftigt. Når først de fremmede er taget bort, og vi er alene med familien, skal De se, det bliver anderledes."

Men denne trøst, indså Vestmann, var ikke stor. Af nogle samtaler, han havde haft med fruen i huset, den ældste søn og døtrene, måtte han desværre slutte, at ingen af dem plejede at tage en bog i hænderne eller bekymre sig om litteraturen.

Da Bernhard ankom, mærkede han snart, at hans vens humør ikke var rosenrødt og fik lettelig grunden at vide. "Hvad er det for mennesker," udbrød Vestmann, "jeg her er stødt sammen med! Hvad er det, der sysselsætter deres tanker!"

Bernhard lo. "Ja, hvis du er taget herud for at trøstes over hovedstadens kulde, så kunne jeg i forvejen have sagt dig, at du ville finde dig skuffet. Men deslige erfaringer, som man ikke så sjældent gør, anfægter mig ikke stort. Når alt kommer til alt, burde poesien, under det daglige livs mange og mangeslags svingninger, ikke være for påtrængende, ikke forlange, at enhver og til enhver tid skal interessere sig for dens skikkelser, og endog mest for dem. De godtfolk, der er samlet herude, damerne som herrerne, lever ikke således i en digtet verden, som måske du og jeg for det meste gør. Livet har en mængde krav til dem, som de ser sig i stand til at fyldestgøre. Denne lykke forstår de at skønne på. De ældre herrer har deres godser, deres formue at bestyre, deres gæld at opgøre, deres tilgodehavende at inddrive; de yngre har deres heste og jagtrekvisitter, damerne deres pynt og påklædning, og begges tanker optages af det indtryk, de ved deres personlige optræden håber at kunne frembringe. Tror du så, at de har megen tid til overs til at tænke på et digt fra trubadurernes tid? De læser det måske nok – thi vi har alle vore ledige timer, der skal udfyldes – men i deres konversation forsvinder det under massen af så meget andet, der ligger dem nærmere. Men derfor er din stilling som digter ikke forringet. Poesien har til visse ikke blot sine dyrkere, men og sine hengivne og ufortrødne venner. I teatret er det måske allertydeligst, at den har en menighed i alle stænder. Men man vil også ellers have lejlighed til at iagttage

det samme. – Vil du lyde mit råd, så bliv her den tid, du havde bestemt, og giv dig hen til de forskellige indtryk, en så broget forsamling kan efterlade. Uagtet alle disse mennesker og deres daglige sysler forekommer dig prosaiske, så kan det dog hænde, at du blandt dem vil finde stoffet til et digt eller til livlige situationer i et digt, og det er heller ikke at foragte. Men du må i så fald ikke tænke for meget på dig selv, men fæste din opmærksomhed på dine omgivelser; og dem må du betragte med en digters øje. Måske da flere af de personligheder, du nu ærgrer dig over, vil forekomme dig som perler for din poesi. En slet tilhører ved et digt kan være en ypperlig person i digtet."

Vestmann, der nu engang var kommet ud over de første illusioner, lyttede villigt til sin vens råd. Slutningen af hans ophold på herregården forekom ham ulige behageligere end de første otte dage, enten han nu virkelig i stilhed samlede studier eller han blev oplivet ved at Bernhard var til stede, altså dog én, med hvem han kunne skifte tanker og meninger.

De forlorne krøller

(Skitse fra et par ugers ophold i København.)

På en gård i Jylland et par mil fra Vejle sad en formiddag i august måned familien om frokostbordet, alle mer eller mindre sysselsatte med at læse. Posten fra København var nylig ankommet og havde bragt sine skatte. Fruen gennemløb nogle breve, hendes småpiger og en ung niece, hun havde taget til sig, læste aviserne eller bladede i nogle nye, udkomne æstetiske bøger.

"Nej," udbrød med ét den ældste datter, Marie – en pige på omtrent 11 år, der sad og studerede den Berlingske Tidendes morgenblad, – "det er da mageløst hvad der alt er at se i København i denne tid! Vil du høre, moder! Tivoli har et stort vauxhall på 12.000 lamper, et brillant fyrværkeri – og vi stakler, der aldrig har set et rigtigt fyrværkeri! – og beridere, linedans og dobbelt trapez; det er vist noget udmærket, for det står med så store bogstaver. Og Alhambra har et fransk ballet-selskab, der giver "*Le pied de mouton* eller Bukkefoden" med ganske nye dekorationer fra Paris. Og på Alleenberg og alle de andre steder er der sang, musik, dans og jeg ved ikke alt hvad. Læs, moder, og husk så på, hvad du nu så længe har lovet os."

"Hvad har jeg lovet jer!"

"At du ville tage over til København og tage os alle med. Fru Falck spørger dig jo i alle sine breve, om vi ikke snart kommer; vi skal bo hos hende, der skal stå to gæsteværelser parate til os. Det har hun skrevet, det har du selv sagt. Og nu går der et

dampskib fra Vejle lige til København. Hele rejsen varer knap en halv snes timer."

"Det er besynderligt," sagde fruen, idet hun henvendte sig til husjomfruen, der var i færd med at tage fra bordet, "det er besynderligt med os mennesker. Da jeg bestandig boede i København, brød jeg mig kun lidt om alle disse herligheder. Selv museerne og kunstsamlingerne besøgte jeg, hvad jeg nu ofte bebrejder mig, kun sjældent. Dengang var landliv, en stor have, mejeri, fjerkreaturer genstandene for mine ønsker. Nu, da jeg har alt dette, men hovedstadens herligheder er mig så fjerne og vanskelige at opnå, nu gribes jeg undertiden selv af længsel derefter; og når jeg læser avisernes bekendtgørelser om disse mange og forskelligartede nydelser, så kan jeg fristes til at dele børnenes ønske. Er vi mennesker da kun skabte til at glæde os ved det uopnåelige eller det, der er vanskeligt at opnå, mens vi er ligegyldige ved det, vi besidder?"

Disse ord, som de unge tilhørerinder lyttede til med stor opmærksomhed, bragte dem nu til at bryde ud i et frydeskrig. "Nå, moder," sagde Marie og faldt hende om halsen, "nu har du selv tilstået din lyst til en københavnsrejse. Nu kan du ikke være bekendt andet end at tage derover, og så kommer vi nok med."

Fru Holm – dette var navnet på den ældre dame – havde blandt de modtagne breve fundet et fra sin veninde fru Falck. Som alle dennes breve endte det med den indstændigste anmodning om at besøge dem, og endelig at komme snart, inden den gode årstid var forbi. Denne fornyede invitation gjorde sit til, at hun virkelig besluttede at opfylde de yngres brændende ønske. Dog troede hun at kende sin venindes og de københavnske husholdninger så godt, at hun ikke turde så

aldeles slå lid til den erklæring, "at der altid skulle stå to gæsteværelser parate til hende og børnene." Som en klog kone skrev hun forud til fru Falck, at hun ville komme og omtrent på hvilken dag.

Denne forsigtighed viste sig ved ankomsten til København at være meget nødvendig. Thi så hjertelig og venskabelig modtagelsen var, især fra fru Falcks side, så kunne det dog ikke skjules, at man var i største forlegenhed for at placere de rejsende. To gæsteværelser var der ganske rigtigt, men det ene havde Annette, datteren i huset, nylig taget i besiddelse og med megen forkærlighed udstyret og pyntet op, så man ikke kunne nænne at tage det fra hende – hun syntes heller ikke selv meget tilbøjelig til at overlade det – og det andet værelse var endnu ikke bragt således i orden, at det kunne afgive et komfortabelt ophold. Men man enedes dog om, at fru Holm med sine to døtre skulle bebo dette værelse; det andet skulle Annette dele med fru Holms niece, Sophie.

Den første dag var noget nær en Jerusalems forstyrrelse. Fruen i huset havde travlt med at sørge for de rejsendes modtagelse og beværtning; fru Holm ikke mindre travlt med at undersøge de medbragte kufferter og kasser og udtage sit og børnenes tøj. Værst farne var de tre unge piger, der ventede sig så mange herligheder i hovedstaden, men der var ingen der kunne vise dem om i byen. Fru Holm, der med et par ord trøstede dem, så med det samme hen på Annette, om hun måske ville tage sig af dem. Men hun i sin udsøgte pynt satte et så fornemt og udeltagende ansigt op, at man ikke turde vente hjælp fra den kant. Til al lykke fik familien besøg af en juridisk kandidat, Julius Flindt, der var nærbeslægtet med justitsråden

og anbefalede sig ved et muntert, opvakt væsen. Han tilbød sig straks at være cicerone, "at sige," tilføjede han, "hvis mine nye, unge veninder ville tage til takke med mig." Deres taknemmelige, glade miner var det bedste svar. "Altså vandrer vi. Går du med, Annette?" – "Det kan jeg jo ikke," svarede hun noget genert. "Jeg er endnu ikke færdig med den tegning i vandfarve, jeg har begyndt på; og frøken Gjødesen kommer i morgen formiddag." – "Ja, så går vi alene. Jeg skal nok føre mine unge damer i vinden. "

Fru Holm, hvem Annettes måde at te sig var uventet, tog hende noget nærmere i øjesyn. Hun var unægtelig en smuk, ung pige, figuren ulastelig og hendes manerer elegante, et tegn på, at hun tidligt var kommet i de bedste familie-forbindelser. Men der var noget blaseret i hendes væsen, noget fremmed og koldt i hendes svar, når man rettede et spørgsmål til hende. Og om denne datter havde der i alle moderens breve fra flere år tilbage været tale som om et halvt vidunder. Hun var så tidligt udviklet, så eksempelløs flittig, blev beundret i skolen for sit ypperlige nemme, sine mange talenter. Med Annette begyndte, med Annette endte brevene; hun blev anført som en autoritet, og når noget tvivlsomt berørtes, hed det: " Annette var straks af samme mening, og hun har en sjælden forstand for sin alder." I det sidste år forekom rigtignok disse ytringer sjældnere, og da fru Holm nu ved ankomsten sagde sin veninde et par forbindtlige ord om datteren, svarede hun blot: "Ja, er hun ikke vokset godt til sin fordel?" og gik straks over til at tale om noget andet.

Justitsråden så man i denne og de nærmest følgende dage kun ved middagsbordet. "Han er så opslidt af forretninger,"

undskyldte hans kone ham; "når han ikke er på kontoret, så er han i sit arbejdsværelse og hænger over akter og brevskriveri." Men hun kunne dog have lagt til, at når han ikke var hjemme om aftenen, så fik han et parti whist i kongens klub.

Dersom ankomstens dag var forstyrret, så var aftenen det næsten endnu mere. Fru Falck havde allerede dagen forud givet sine piger tilladelse til at tage til en stor festivitet i Alhambra, og kunne eller ville nu ikke tage denne tilladelse tilbage. Tjeneren, som hun havde stolet på, var uheldigvis hele aftenen ude i justitsrådens ærinde med breve. Hun var altså nødt til at søge hjælp hos en familie i huset, hvoraf følgen var, at man måtte vente utilbørligt længe på maskinen og bordets servering. Annette, der sad ved klaveret, lod ikke til at tænke på, at hun kunne stå sin moder bi. Sophie, der hjemme var vant til at give en håndsrækning, når det behøvedes, hviskede til fru Holm: "Skal jeg ikke spørge, om jeg kan hjælpe med noget?" men fik et benægtende svar. Mens selskabet, der var blevet formeret med Julius og en frøken Martin, en gammel og afholdt veninde af fru Holm, sad og ventede, råbte Julius over til Annette: "Vil du ikke, i stedet for den lange og kedelige sonate, synge og spille det digt af Heiberg, jeg gav dig forleden, *Den fattige Tjenestepiges Sang*?" – "Det har jeg nu ikke lyst til." – "Å jo, gør det. Jeg har nu fabrikeret et nyt vers i stedet for det første, og det passer fortræffeligt til situationen hos os i dette øjeblik. Heibergs vers lyder således," vedblev han, idet han vendte sig til fru Holm:

Mit herskab kommer sildigt hjem,
jeg stakkels pige sidder her alene,
i skoven de fornøjer dem,
men jeg ser aldrig skov og grønne grene,
    lyset brænder ned i stagen,
    tavst er alting her.
Men tys! Jeg hører en melodisk klagen:
    det nattergalen er.

Således skrev Heiberg i 1830, og dengang passede disse linjer uden tvivl i ét og alt. Men tiderne har forandret sig. Nu må dette vers lyde således:

"Vor pige kommer sildigt hjem.
Jeg stakkels herskab sidder her alene.
Hun i Alhambras stolte hjem
fornøjer sig med Bukkefodens scene,
    lyset brænder ned i stagen.
    Lampen snart går ud.
Hvis hun kommer hjem før næste dagen,
    kan vi takke Gud."

Man lo over denne parodi, men indrømmede, at den passede ikke så ilde til de nuværende forhold. Ved den lejlighed bemærkede frøken Martin: "Det har ofte forundret mig, at øvrigheden ikke finder anledning til at i gribe ind i den ugenerthed, hvormed vore forlystelsessteder holdes åbne til den dybe nat, eller rettere til morgenstunden. Mig synes, at der er en gammel bestemmelse om deres lukning kl. 11. Men Carstensen havde næppe etableret sit Tivoli, før han fik sat igennem, at dets almindelige lukning blev kl. 12, og at det ved

højtidelige lejligheder, som et stort vauxhall, kunne holdes åbent til kl. 2 og derover. Og således er det vedblevet til den sidste tid, og denne uskik er adopteret af de andre lignende steder, kun med den forskel, at den almindelige lukning nu må være sat til kl. 1; thi da de hyppige fyrværkerier først afbrændes kl. 12, kan man ikke vente lokalet rømmet før en time derefter. Det er denne nattekommers, der er det demoraliserende. Der er kommet uro og forstyrrelse i vort huslige liv. Byens befolkning og omegnens bønder, der skarevis søger til disse steder, er blevet vant til en i alle tilfælde usund nattesværmen. Turde jeg råde, da skulle den almindelige lukning finde sted kl. 11 og kun ved ganske enkelte lejligheder kl. 12. Men frem for alt burde intet fyrværkeri brændes af sildigere end kl. 10; thi det er disse, der frister folk til at blive. Har man da sit tyende eller sine børn i Tivoli, da er det ikke muligt at få dem hjem før den sidste raket er gået i vejret. Og imidlertid må, når tyendet er ude, det stakkels herskab, som Julius siger, sidde alene og enten blive oppe for at lukke dem ind eller overlade dem port- og køkkendørs-nøglen til fri brug eller misbrug."

"Men et fyrværkeri kl. 10," indvendte Julius, "ville ikke tage sig så meget godt ud i de lyse sommeraftener."

"Altid lige så godt som ved fuldmånebelysning kl. 12. For mit vedkommende finder jeg mest behag deri, når luften ikke er for mørk. Lidt af effekten kan måske gå tabt; men så slipper man igen for det pludselige bælgmørke, der følger efter hvert nummer og altid, som mig synes, virker som en spand vand over hovedet."

Samtalen blev her afbrudt af maskinen og tetøjet, der blev bragt ind, og opmærksomheden henvendte sig nu til andre,

solidere materier. Selv Annette forlod klaveret og satte sig til bords ved siden af sin kusine.

Da man havde rejst sig fra aftensbordet og enhver gik til sit, tilbragte husets frue og fru Holm endnu en halv times tid i fortrolig samtale. Til sidst sagde fru Falck: "Hør, Mille, der er noget, jeg vil sige dig, og som du skal tage dig af. Ved du, at du er nær ved at blive gammel?"

"Jo, desværre," svarede fru Holm leende, "det kan man ikke så godt være uvidende om. Jeg går i mit 43. år; vi to er nok omtrent i samme alder."

"Ja, men du ser gammel ud, du har forandret dig."

"Det er rimeligt."

"Men det er for tidligt. Hvorfor har du ikke gjort noget imod det?"

"Hvad er der at gøre? Kan jeg skrue mine år tilbage?"

"Nej, men du kan stryge de hår tilbage, der begynder at blive grå, eller klippe dem rent af."

"Og gå med forlorne krøller?"

"Justement."

"Gør da du det?"

"Det gør jeg rigtignok."

"Det skulle man ikke tro. Jeg har just beundret dig, at dit hår holdt sig så godt."

"Det samme skal du gøre, Mille, og det så meget hellere som du i mange andre henseender ikke har forandret dig. Dine øjne er lige så levende og smukke som før, din teint er frisk og sund, dine tænder fortræffelige; jeg ville ønske, at mine var så gode. Er det så ikke dårskab, at du vil gå med hår, der allerede gråner?

Og at du går klædt og fører dig som du allerede var en gammel kone?"

Disse ord forfejlede ikke ganske deres indtryk på fru Holm. Hidtil havde hun, der efter sin mands død næsten ganske opofrede sig for sine børn, ikke synderlig brudt sig om de forandringer i hendes udseende, tiden medførte. Hendes omgivelser, der daglig så hende, lagde knap mærke til det, og de få omboende, hun stod i forbindelse med, gjorde i al fald intet væsen af det. Men allerede på rejsen og under nogle dages ophold i Odense, måtte hun forundres over enkelte jævnårige damers unge udseende, over den omhyggelighed, hvormed de fulgte tidens klædelige, på en vis måde foryngende moder, uden at nogen fandt det upassende. Og nu, ved ankomsten her til byen var hun skarpsynet nok til at mærke af sine venners og bekendtes iagttagende blikke, at en betydelig forandring i hendes ydre måtte være indtrådt, og at den af alle blev bemærket. Fru Holm havde altid haft navn for at være et udmærket smukt fruentimmer. Da hun ankom, var derfor de yngres forventning spændt, måske mest Annettes, og vel ikke uden lidt urolig skinsyge. Men forventningen blev skuffet, hun forekom dem intet mindre end udmærket, hun syntes vel ugenert og ligefrem i sit væsen, uden tournure, uden smag i påklædningen. "Hvor er det muligt," sagde Annette afsides til sin moder, "at hun nogensinde har kunnet være udråbt for en skønhed. "

Som sagt, fru Holm følte sig noget slået af sin venindes ord. Imidlertid svarede hun dog: "For jer her i København kan det være rigtigt, at I holder skridt med hvad de fleste gør. Jeg synes ikke, at jeg har ret lyst til det."

"Og hvorfor, om jeg måtte spørge?"

"Jeg skammer mig ikke ved at jeg er gammel."

"Men det er du jo ikke. Er man gammel med 42 år? Og desuden, er dit sind, dine tanker, dine ønsker og forhåbninger allerede gamle? Har din munterhed forladt dig? Det kan jeg ikke mærke, og det er heller ikke at mærke af de breve, du lige til det sidste har skrevet os til."

"Det kan alt sammen være sandt, hvad du siger. Men man skulle dog, så vidt jeg skønner, indrette sit liv efter naturens gang. Begynder man at ældes, så må man finde sig i, at håret gråner eller bliver tyndere. En del illusioner må man da vistnok opgive; men så kan man jo igen trøste sig med, at grå hår æres og agtes."

"Om det er tilfældet hos jer ovre i Jylland, ved jeg ikke, her i København har jeg ikke mærket stort til det. Det er tværtimod ganske almindeligt, at grå hår i vor alder, især damernes, vækker en opmærksomhed, der er meget besværlig. Når man derimod bøder på dem med kunstige midler, så finder alle, at det er i sin orden."

"Ja, i et Babel som København er, eller i den senere tid lader til at blive, går det måske således. Men hvor sæderne er jævnere, vil man dog ikke nægte alderdommen den skyldige ærbødighed."

"Kære Mille, lad os være oprigtige. Ligger tabet af vor ungdom i en tand, der falder ud, eller i et gråt skær, der kaster sig over håret? Og mener du, at man af den grund bliver med ét spring sat og alvorlig, og kan vente at respekteres som en gammel, ærværdig matrone? Jeg ved ikke, hvoraf det kommer, men vist er det, at i vor tid får mange, både herrer og damer,

gråt, ja endog hvidt hår i en meget tidlig alder. Men det falder ingen af dem ind, derfor at opgive deres vante virksomhed eller sætte sig i en anden stilling til deres omgivelser, og heller ikke behandler man dem af den grund anderledes end tilforn. – Du skal forresten ikke fæste lid til mine ord alene. Men tal med vor fælles veninde Mathilde Martin. Hun var af samme mening som jeg. Også hun ytrede i aften, at du gjorde synd mod dig selv, når du ikke sørgede bedre for dit eksteriør."

"Så? Har hun virkelig sagt det?"

"På mit ord, og da vi begge jo altid har betragtet hende som en autoritet, så – skal vi så i morgen formiddag begive os hen til en af vore hårkunstnere, som de nu hedder, og til nogle andre hæderlige folk og se til at bringe den sag i rigtighed?"

"Ja, lad mig sove på det. I morgen tidlig skal jeg give dig min endelige bestemmelse."

Om nu søvnen virkede, eller frøken Martins autoritet eller den veltalende fru Falcks grunde, det skal jeg ikke kunne sige. Men den næste morgen blev det bestemt, at man straks efter at have drukket te skulle begive sig hen til en frisør, en modehandlerske, en kræmmer osv. og på bedste måde sørge for fru Holms foryngelse. Dennes børn tilligemed niecen Sophie var imidlertid meget lykkelige ved et tilbud, Julius havde gjort dem, at anvende den samme formiddag til at bese Thorvaldsens museum. Med dem fulgte Annette, enten det nu var for at have den fornøjelse at følges med Julius – thi disse tvende lod til at have et godt øje til hinanden – eller for at slippe fri for den fornøjelse at gå med moderen, der havde ønsket at hun skulle følge med hende og fru Holm og stå dem bi med gode råd; thi dette var ikke ganske efter den unge dames smag.

De to ældre veninder kom sildigt hjem. Hele formiddagen var gået hen, og tilbragt dels under den kunsterfarne hårfrisørs hænder, dels hos kræmmere og modehandlere. Fru Falck var utrættelig og måske ret egentlig i sit es; hun var i grunden aldrig mere glad end når hun havde travlt med at udføre egne og andres ærinder. Men hun blev også belønnet for denne dags anstrengelser. Fru Holms smukke og livlige ansigtstræk kom virkelig først nu til deres fulde ret ved de flatterende omgivelser, hårkunstneren gav dem, og da en moderne hat, en tilsvarende mantille og nogle andre modesager kom til, udbrød fru Falck i henrykkelse over det gode udfald af sit råd:

"Hør, Mille, du ser ikke ti, men tyve år yngre ud. Det er mageløst som den coiffure har forandret dig."

Da man kom hjem, var indtrykket hos familiens lemmer måske endnu større, dog uden at man udtalte det lydeligt, som jo også god tone fordrede. Endogså den temmelig tørre justitsråd opholdt sig længere end sædvanlig ved middagsbordet, og henvendte flere gange nogle artige ord til sin forskønnede naboerske.

Der var især to personer blandt de tilstedeværende, på hvem den omtalte forandring frembragte et stærkt, ja næsten alt for stærkt indtryk. Den ene var Julius. Han havde straks fra begyndelsen gerne underholdt sig med den muntre og forstandige fru Holm. Nu kom der noget til, der ganske tydeligt var mere end interesse for hendes forstand, men snarere viste, at han var fængslet af hendes skønhed. Men dette var aldeles ikke efter Annettes hoved, og hun generte sig ikke for at lade ham mærke, hvor fortrydelig hun var over hans, som hun udtrykte sig, overdrevne galanteri. – Den anden var Sophie.

Lige som fru Holm trådte ind, udbrød hun: "Men tante, hvordan er det, du ..." Længere kom hun ikke, vist tilrette ved et strengt blik af hendes tante. Men hendes tavshed var næsten værre. Med åben mund og forbavselse i alle sine miner stirrede hun i ét væk på de forlorne lokker, fortryllet af dette syn således som man fortæller, at folk kan fortrylles ved synet af slanger. Fru Holm, der var meget ærgerlig over denne evige stirren, kaldte hende efter bordet ind til sig. "Hør nu, Sophie," sagde hun med noget for hende usædvanlig hårdt i stemmen, "det går ikke an, at du lægger så nøje mærke til, hvordan jeg er klædt eller ser ud, og i andres nærværelse endog kommer med dine bemærkninger." – "Men tante," afbrød Sophie hende, "du ser i dag så forandret ud, du ser jo ud som du var ganske ung." – "Hvordan jeg så ser ud, så må jeg alvorligt pålægge dig, at du vænner dig af med denne upassende stirren. Man skal aldrig se for meget på tredje mands påklædning, hans ansigt, hår, hænder eller deslige. Man betænker ikke, at den, der er genstand for en sådan beskuen, øjeblikkelig bliver det var, og forstemmes af det. Du må i tide lægge dig efter den kunst, at se som om du ikke så, og frem for alt holde dine bemærkninger for dig selv."

Den stakkels Sophie, der ikke var vant til, at hendes tante tiltalte hende så hårdt og irettesættende, gav sig til at græde. Fru Holm var ikke ret tilfreds med sig selv.

Efterhånden levede de rejsende, det vil da sige de yngre af dem, sig ind i det københavnske liv og dets herligheder. Alt hvad der var at se blev taget i øjesyn, adskillige indkøb gjorte, og udflugter til den nærmeste omegn foranstaltede, alt

sammen især til ungdommens største tilfredsstillelse. På den anden side levede fru Holm sig dagligt mere ind i sin venindes hus og huslige forhold, men just ikke altid til sin største tilfredsstillelse. Hvad hun fra den første dag havde formodet fandt hun bestyrket: der var ikke det bedste forhold mellem fru Falck og hendes datter. Annette kunne, når hun var ude og i selskab, være ret behagelig, konverserende og imødekommende; hjemme var hun som oftest i ondt lune, uvillig, surmulende og pukkende. Blandt andet havde hun, og det var just ingen smuk retning i hendes karakter, meget at udsætte på sin moder, og tog ikke i betænkning at udtale sig om det endog i fru Holms nærværelse. Snart syntes hun, at moderen var for ødsel, snart for knap, eller hendes bemærkning gik ud på, at hun besøgte en vis familie for ofte eller forsømte andre, eller at hun gik for meget i butikkerne, opholdt sig der for længe og passiarede for meget med kræmmerne og deres folk. En aften, da der blev talt om, at man den næste formiddag, der var en søndag, ville se Rosenborg slot, sagde fru Falck: "Vi er i det hele otte, og flere vil vi ikke være." – "Ja, mig skal du ikke regne med ," bemærkede Annette på sin sædvanlige noget fornemme maner. – "Vil du ikke gå med? Hvorfor ikke?" – "Jeg vil i morgen i kirke, og det ved du, jeg forsømmer ikke gerne." – "Å, for den ene gangs skyld kan du gerne følge med os. Jeg synes, du går nok i kirke. – I denne uge har du engang været til aften-gudstjeneste." – "Det kan jo ingen dadle mig for. Det er ethvert menneskes pligt at høre Guds ord så tit der er lejlighed til det. Men du, moder, det ved jeg nok, du bryder dig ikke om kirken, eller om at høre en god prædiken. I de to sidste måneder har du slet ikke været i kirke, og det kan aldrig være

rigtigt. Man bliver først ret opmærksom på sine pligter, når de indprentes gennem en agtværdig gejstlig mands ord og under den højtidelige handling."

Fru Holm, der hørte på disse med megen selvbehagelighed udtalte ord, udbrød næsten forbavset: "Men, Annette, jeg tror, du moraliserer for din moder." – "Moraliserer!" gav Annette noget forvirret til svar, "det gør jeg slet ikke. Men det er jo sandt hvad jeg siger, at moder er ligegyldig for –"

"Ja, lad nu det være nok," afbrød fru Falck hende; "vi har allerede talt for længe om den sag. Vil du ikke gå med i morgen, så kan du jo blive hjemme."

Derved blev det. Annette satte sig hen ved et bord for sig selv med en meget fornærmet mine.

Fru Holm talte i en af de følgende dage med frøken Martin om Annettes måde at være på, og spurgte, hvorledes det var gået til, at den unge pige havde antaget så mange unoder. Som barn tegnede hun jo godt og blev rost for sine gode anlæg, sin flid og sin opførsel i skolen.

"Og med rette," svarede frøken Martin. "Men så vidt jeg nu husker, har De, kære veninde, nok aldrig gået i en skole i Deres barndom."

"Nej; jeg tog del i en privat undervisning hos en familie, vi stod i nær forbindelse med."

"Ja, så kan De måske heller ikke sætte Dem ind i hendes væsen. Netop hendes flid og evner har skadet hende. Hun var altid nr. 1 i sin klasse. Hun blev af skolens bestyrerinde og ved de offentlige eksaminer omtalt som en prydelse for instituttet. Hendes karakterbog blev hjemme vist frem, hendes stile og afhandlinger, ja endog enkelte småvers, hun havde gjort, blev

læst og prist. Men når en berømt digter har sagt: "Det er vore dyder, der er os farlige," Note 10) – så gælder denne sætning ikke mindst om skolefliden. Er det vanskeligt for os ældre at bevare resignation og beskedenhed, når vi er os en fuldkommenhed, et talent bevidste, så tør man ikke vente, at et pigebarn på 13-14 år skal formå det bedre. Vænner man et barn fra hendes 7. eller 8. år til at beundres, til at fremstilles som et mønster; tåler man, at det ved alle lejligheder kommer med sin skolevisdom, og finder det mageløst, at et sådant barn allerede ved dette eller hint, ja endog ved forekommende lejlighed siger: "Spørg hende, hun ved det bestemt" – så kan man være vis på, at dette barn, uagtet alle sine gode anlæg, vil i en alder af 15 eller 16 år være mere eller mindre utåleligt. – Annette fik da lidt efter lidt store tanker om sig selv, om sin betydning og vigtighed i huset. Hun anså sig nu så omtrent for den klogeste af dem alle, og hendes moder, der betragtede hendes ord som et orakel, gjorde ærligt sit for at bestyrke hende i den tro. Herved skete det, at hun meget snart blev indbildsk, disputeresyg og påståelig. Og således er hun endnu. At få hende fra en mening, hun har udtalt, er en umulighed; hun ulejliger sig ikke engang med at anføre grunde. "Det må De forlade mig; det ved jeg bedre" – andet argument bruger hun ikke.

Det er i øvrigt ikke så sjældent –" vedblev frøken Martin – "at mødre, selv om de behandler deres børn med lidt mere forstand, kommer under tøflen af deres skolebesøgende døtre. Enhver husgerning, enhver lille håndsrækning skydes til side med det frygtelige ord, *lektier*. Da man naturligvis interesserer sig for børnenes fremgang i skolen, så giver man efter, og der udvikler sig nu hos den lille dame en slags skole-aristokrati.

"Det må du ikke forlange, moder! det kan jeg ikke. Jeg har en så svær stil til den franske lærer." Men skal hun til bal eller i selskab, så kan hun altid: "Vi har så lette lektier; jeg kan godt læse i morgen tidlig." Mødrene er svage nok til at trykke et øje til for det.

"Men nu," indvendte fru Holm, "går Annette jo ikke i skole, og tager dog ikke del i noget."

"Ja, men nu har hun spilletimer og skal øve sig; hun har timer i italiensk, hun går på forelæsninger, hun sværmer for at høre den præst, der har konfirmeret hende. Der er altid grunde."

"Hun er ikke behagelig i sit hjem, det er vist nok. Selv jeg, der dog skulle være hende noget fremmed, kan ikke rose mig af, at hun behandler mig med stor høflighed. Hun er snarere tvær imod mig."

"Ja, dertil er der rigtignok en aparte grund," svarede frøken Martin leende, "og den kan måske undskylde hende noget."

"En grund? Hvilken grund?" spurgte fru Holm forundret.

"Hun er jaloux på Dem."

"På mig? Hvordan skal jeg forstå det?"

"Hun frygter for, at De skal snappe Julius fra hende, at han viser Dem en ualmindelig opmærksomhed, kan enhver se. Jeg for min del er overbevist om, at det ingen dybere grund har, og at det mindst er et hjerteanliggende. Men Annette har nu sat sig i hovedet, at han er hende utro; og selv den omstændighed, at hun så ofte må se sig tilsidesat af ham for Deres skyld, er meget mere end hendes stolthed kan finde sig i. Da De efter Deres natur er venlig og imødekommende mod enhver, så er Annette nok ikke langt fra den mening, at De lægger snarer for Julius og har "alvorlige hensigter", som man siger. De ser altså,

min kære veninde, at De ikke så let kan vente at komme i nåde hos husets unge herskerinde."

Fru Holm blev meget forbavset over denne meddelelse, og ville ikke ret fæste lid til den. Men hun blev i den følgende tid overbevist om, at frøken Martin havde set rigtigt. Regelmæssigt hver gang Julius indlod sig i samtale med hende, rejste Annette sig i vrede og forlod stuen. Men også fru Falck gav kendelige tegn på, at hans galanteri, eller hvad man vil kalde det, ikke var efter hendes hoved. Af mange småtræk, fru Holm nu kom til at tænke på, måtte hun indrømme, at hendes gamle veninde i den sidste tid havde været koldere mod hende, langt fra så hjertelig og venskabelig som hun havde vist sig i begyndelsen. At hun ikke før havde lagt mærke til dette, grundede sig i, at hun var vel meget sysselsat med sig selv og måske en lille smule beruset af den lykke, hun ved den forskønnende og foryngende toilettekunst gjorde over alt, både i justitsrådens hus og i de selskaber, hun med familien tog del i. Når hun alvorligt spurgte sig selv, om hun havde givet Julius nogen anledning til hans kurmageri, turde hun ikke fragå, at det unge smukke menneskes opmærksomhed havde smigret hende, og at hun var kommet den lidt mere i møde end man måske ville finde passende. Alt dette var hende nu både ærgerligt og ubehageligt, og det så meget mere som hun ved en senere samtale med frøken Martin kom efter, at denne sag havde taget en temmelig alvorlig vending. Annette havde ikke kunnet holde sig fra, ligefrem at bebrejde Julius hans "kurmageri til en dame, der næsten kunne være hans moder", som hun udtrykte sig, og Julius, vred på hende for disse ord, var i et par dage blevet fra huset. Men det havde fru Falck ytret megen urolighed over. Både hun og

hendes mand anså en forbindelse mellem Annette og Julius for såre ønskelig. Han var et vakkert og flinkt ungt menneske og eneste søn af formuende forældre. Annette holdt af ham, og han havde allerede fra flere år tilbage følt sig tiltrukket af hende; thi mod ham var hun rigtignok en del anderledes end mod sine nærmeste. Der var altså intet i vejen for denne plan, og det var dobbelt fortrædeligt, at der nu så uventet skulle indtræde en forstemning i det gode forhold. Hun antog vel ingenlunde, at han kunne have nogen alvorlig hensigt med fru Holm; men hemmeligt frygtede hun for, at han ved denne uenighed skulle få øjnene op for nogle af Annettes ikke priselige egenskaber, og af denne grund trække sig tilbage. En sådan frygt havde hun alt tidligere imellemstunder næret.

Fru Holm besluttede nu allerførst at sætte sig i et andet forhold til Julius, for efterhånden at fjerne ham fra sig. Men da dette ikke faldt så meget let, og hun jo heller ikke turde behandle ham uhøfligt, var der kun ét middel tilbage: at forkorte opholdet i et hus, hvor hun ikke længer var så vel set som forhen. Heri blev hun bestyrket ved en lille omstændighed, der netop i de samme dage kom til.

Justitsråd Falck, der var kontorchef i det udenlandske departement, stod som sådan oftere i forbindelse med udlændinge. I denne tid havde han hyppige konferencer med en franskmand, en chevalier N*, der efter hans sigende var en meget elskværdig og dannet mand. Man kunne ikke undgå at invitere ham, og han var således to gange indbudt til middagsselskab, og kom et par aftener af sig selv til te.

Flere dage før disse selskaber fandt sted var der blandt damerne i familien megen tale om, hvorledes man på bedste

måde skulle skille sig ved konversationen med denne udlænding. Fru Falck var ikke stærk i det franske sprog, men hun stolede på Annette, der i skolen altid havde fået UG i fransk og var blevet rost for sin færdighed i at udtrykke sig. Annette lod sig også temmelig ligefremt mærke med, at hun nok tænkte at kunne klare for sig. Den første middag kom da, justitsråden havde taget fru Holm til bords og chevalieren husets frue. Herved skete det, at han kom til at sidde ved siden af fru Holm. Ligeoverfor dem sad Annette, der med en kun slet dulgt prætension og i forventning af den rolle, hun skulle spille, indtog sin plads. Da nu konversationen med husfruen ikke ret ville gå, henvendte chevalieren sig engang til fru Holm. Denne havde fra sine tidlige år haft den bedste lejlighed til at tilegne sig det franske sprog, eftersom der i den familie, med hvis børn hun blev undervist, var en fransk guvernante. Hun udtrykte sig med lethed, havde en god udtale, og denne blev endmere hævet ved det behagelige tale-organ, der var hende egent. Chevalieren, henrykt over dette og vel også over sin sidedames smukke ydre og hendes forstandige bemærkninger, ofrede nu hende næsten al sin opmærksomhed, og ligedan gik det de følgende gange, da han indfandt sig i familien. På Annette blev der ikke tænkt. Ved et par lejligheder havde han vekslet nogle ord med hende, men følte sig generet af hendes tvungne udtale og de mange danismer, hun på god skolevis blandede ind med, hvorfor han også snart trak sig tilbage.

Fru Holm måtte ikke være et fruentimmer, hvis hun ganske havde følt sig uberørt af det øjensynlige fortrin, der blev vist hende af chevalieren. Han var, skønt just ikke ung længer, en særdeles smuk mand, af fin dannelse og en franskmands livlige

temperament. Den ild, han talte med, rev også hende med sig, og et par gange blev hun selv overrasket ved at gribe sig i en alt for levende udtalelse, eller i en ivrighed i sine påstande, hun ellers plejede at vogte sig meget for, især i det selskabelige liv. Justitsråden, der, som allerede omtalt, skænkede hende mere opmærksomhed end andre damer kunne rose sig af, bevidnede hende om aftenen sin erkendtlighed for den munterhed og det liv, hun havde bragt i konversationen ved bordet, og lagde til, at chevalieren havde omtalt hende med den største erkendelse af hendes sjældne egenskaber. At alt dette bragte nogen uro og forvirring i hendes sind, en forstyrrelse af den hende ellers egne ligevægt, vil man ikke undres over. Hun var ganske rigtigt, som fru Falck havde spillet på, endnu ikke ufølsom for denne verdens forskelligartede og fristende indtryk.

Men en morgenstund, kort efter det andet middagsselskab, hvortil chevalieren var indbudt, kom Sophie ind til hende og sagde hviskende: "Hør, tante, det er galt fat med Annette, hun er rent ude af sig selv. I nat har hun ligget og grædt, og i morges hørte jeg, at hun under gråd og hulken beklagede sig for sin moder." – "Beklagede sig? over hvad?" – "Hun sagde – ja, døren stod på klem, du må ikke, tro, at jeg lurede; men jeg kunne ikke gøre for, at jeg hørte hvert ord, der blev talt – hun sagde, at hun ikke kunne holde det ud længere, at du, tante, bestandig satte hende i skygge, at hun altid måtte stå tilbage for dig – hvad synes du? Det følger jo af sig selv – og at det nok ikke varede længe før du også – ja, hvad der så kom kunne jeg ikke forstå, da hun så i det samme stak i at græde, og hendes moder tyssede på hende."

"Jeg tror, det er en ond ånd, der her er på spil," tænkte fru Holm ved sig selv, da Sophie var gået. Det er jo som om jeg var bestemt til at være en plageånd for Annette og, hvo ved, måske for flere end for hende.

Samme dags aften, da de yngre var gået til ro, og hun også ville begive sig ind, kom fru Falck meget ilsomt ud fra sin mands arbejdsværelse. Han havde været ude om aftenen og var først for en halv times tid siden kommet hjem. "Vent lidt, Mille, jeg har en stor nyhed at fortælle dig."

"En nyhed? Lad høre!"

"Ja, du har rigtignok gjort lykke hos vor franskmand!"

"Den lykke har vist ikke stort at betyde. Han er på de franskes vis artig imod mig som mod alle damer."

"Således har han dog ikke vist sig mod alle damer," svarede fru Falck med lidt betoning. "Men hør nu hvad jeg har at fortælle. Da min mand i eftermiddag var oppe hos ham, og deres forretninger var endt, bragte chevalieren talen på dig. Han roste dig meget, fandt, at du var så 'aimable', så 'spirituelle', og forhørte sig dernæst om dine omstændigheder, om din stilling var uafhængig og sikret, og lignende ting. Til sidst erklærede han, at han ville prise sig lykkelig, dersom han kunne vinde en så distingveret dames hånd og hjerte."

"Nu har jeg hørt det med! Men hvad svarede din mand til det?"

"Han kunne ikke svare noget afgørende, men antog, at du af hensyn til dine børn ikke lettelig ville indgå et nyt ægteskab. – "Hvor længe har hun da været enke?" spurgte chevalieren. – I syv år. – "I syv år!" udbrød han forundret. "Hvor længe har hun da været gift?" – Omtrent i 15 år. – "Det er umuligt! Hvor

gammel er hun da?" – Hun er 42 år. – "Men De tager vist fejl. Hun kan umuligt være ældre end højst 30 år." – Min mand forsikrede, at det forholdt sig som han havde sagt, og tilføjede, at du havde en søn, der om et år skulle afgå til universitetet. "Så er hun jo den anden Ninon de Lenclos! Men ligemeget! Det kan ikke hindre mig i at bejle til den lykke at besidde hende."

Fru Holm, der havde hørt på denne beretning med kendeligt mishag, rejste sig nu hastigt: "Tjen mig i, ikke at tale mere om den sag. Lad endelig din mand sige ham, at det er min faste beslutning, ikke at indgå et nyt ægteskab. Har jeg ikke gjort det før, så gør jeg det vist mindre nu."

Ved denne erklæring blev hun, uden at ville give efter for sin venindes indvendinger. Om disse var oprigtigt ment, vil jeg ikke påstå. Måske deres hensigt blot var, at føre denne sag til et vist punkt og derved virke ind på en tredje person i familien.

Fru Holm tilbragte en urolig nat, ikke ganske fri for at lytte til det uventede tilbud, der var gjort hende, og der heller ikke vel kunne undlade at smigre hendes kvindelige natur. Den næste morgen, lidt før hun skulle ind til familien, satte hun sig et øjeblik hen og lod den sidste tid eller sit ophold her i byen passere revy. Der var intet, hun med nogen skellig grund kunne bebrejde sig, men desuagtet så hun ikke med tilfredshed på denne korte tid. Hun var blevet ført ind i noget, hun hemmeligt ikke bifaldt og måske ville have dadlet hos andre, noget der vel i og for sig selv ikke var så dadelværdigt, men der hos hende truede med at virke forstyrrende. Idet hun rejste sig, faldt hendes øje i spejlet. Den smukke, klædelige hårpynt var hende nu næsten modbydelig. "Hvad er hensigten med det?" udbrød hun. "Man vækker meninger hos andre, der viser sig at stå på

løs grund. Det har jeg allerede erfaret. Og andre ulejligheder kan vel også flyde deraf." Hun kom til at tænke på, at Annette, for et par aftener siden, igen og i hendes nærværelse havde moraliseret for sin moder, og ment – måske med en lille allusion til fru Holm – at moderen ikke klædte sig efter sin alder, men gik med så meget, der kun passede sig for unge fruentimmer. "Måske jeg –" tænkte fru Holm – "også kan opleve, at mine børn moraliserer for mig og af samme grund. Nej, det klogeste er nok, at jeg tager hjem, og det hellere i dag end i morgen; før kommer jeg ikke igen i mine gamle folder."

Fru Falck kom i det samme ind til hende og spurgte, om hun endnu ikke havde skiftet mening. Chevalieren var, efter hendes mands sigende, af en meget hæderlig karakter, hans familie anset og han selv i en udmærket stilling; privat formue havde han også. – Fru Holm svarede hertil, at hendes beslutning var nu fastere end i går. "Lad os ikke tale mere om den sag," vedblev hun. "I morgen vil jeg, med tak for al jeres store godhed og artighed mod os, forlade byen, og så håber jeg, at dette dårlige indfald falder bort af sig selv."

"Vil du allerede rejse hjem? Jeg troede, at du blev hos os i det mindste måneden ud."

"Det var også min første hensigt. Men nu vil jeg benytte de få dage, der er tilbage, til en udflugt i det nordlige Sjælland, til Frederiksborg, Helsingør og hvorhen vi ellers kan nå; jeg ved, at det hører til børnenes hemmelige ønsker. Derfra tager vi så over Roskilde hjem."

Ved denne bestemmelse blev det. Da hun var i færd med indpakningen, kom frøken Martin til. Ved en lejlighed spurgte hun denne, om ingen havde tænkt på at føre Annette fra den

urigtige vej, hun var slået ind på. "Hun er jo i grunden et ret begavet pigebarn, og så vidt jeg kan skønne, er der intet i vejen fra hjertets side. Hendes unoder grunder sig dog vist for en del i barnestreger eller, som De mente, i en lyst til at anbringe sin skolevisdom. Skulle det slet ikke være muligt at vække de bedre impulser, der vel endnu kun slumrer?"

"Jeg har allerede betænkt at prøve på det," sagde frøken Martin; "måske man kan benytte den sidste tids begivenheder til at give hende en god lektion."

Denne lektion blev først efter fru Holms afrejse givet Annette, men vi kan straks meddele den her. Frøken Martin forestillede hende i en fortrolig samtale, hvor nødvendigt det var, at hun forandrede noget i sin opførsel, blandt andet satte sig i et bedre og mere passende forhold til sin moder. Flere havde gjort bemærkninger over det og dadlet hende for det. Selv Julius havde engang spurgt, om hun altid var således, og hvorledes hun var faldet på en så stødende adfærd. – "Har Julius?" udbrød Annette. – "Som jeg siger dig. Jeg undskyldte dig så godt jeg kunne, men han lod til at blive meget tankefuld over denne sag."

Herved må vi dog bemærke, at denne beretning var ikke ganske overensstemmende med sandheden. Annette var klog nok til at pålægge sig tvang i Julius' nærværelse. Men hun følte sig ikke aldeles sikker, og var nødt til at tro det.

"Du har i disse dage set," vedblev den kloge frøken Martin, "at der just ikke behøves meget, for at et ungt menneske skal ledes i et andet spor. Taber han først agtelsen for dig, så går kærligheden snart den samme vej."

Annette var opløst i tårer. Lektionen hjalp virkelig for øjeblikket. Om den vil hjælpe for længere tid, er ikke så sikkert. Bliver hun forlovet med Julius – thi endnu er spørgsmålet svævende, da justitsråden ønsker at oppebie hans ansættelse i et af ministerierne – men bliver der alvor af denne forlovelse, da tør man vente sig det bedste af hans indflydelse på hende. Måske det vil lykkes ham at fuldende hendes opdragelse. Denne er hos unge piger, der bliver forlovede, ikke altid endt, men det skal først nu vise sig, hvad retning den vil tage.

På afrejsens dag indfandt fru Holm sig hos familien om morgenen ved tebordet med håret glat strøget til side og uden at lægge skjul på det grå skær, der faldt over det. Fru Falck bemærkede det med forundring. "Hvorfor har du i dag ikke gjort brug af din smukke hårpynt?" spurgte hun hende, da de var alene.

"Fordi jeg ikke har i sinde at gøre brug af den tiere."

"Hvilken dårskab! Så udmærket den klædte dig!"

"Ja, det syntes du og mange andre. Jeg selv måtte dog til sidst frygte for, at den ville forstyrre hovedet på mig, og altså just ikke klæde mig så meget godt."

"Men det er jo griller og indbildninger!"

"Nej, det er det dog ikke. Havde jeg altid levet sammen med jer her i København, skridtvis gjort alting med, klogt eller tåbeligt, som moden påbød, så havde jeg måske også i dette vedblivende fulgt skik og brug. Men nu har det ikke virket godt på mig; jeg er kommet ud af trit, som man siger. Undertiden havde jeg en følelse, som om jeg var blevet fremmed for mig

selv, som om jeg ville gælde for noget, der dog ikke lod sig sætte igennem."

Da fru Falck rystede på hovedet, vedblev hun: "Misforstå mig ikke. Jeg dadler ikke dem, der ved deslige midler søger at standse en stund den ubarmhjertige tid i sin flugt. Men kan man ikke gøre det med et let sind, så skal man opgive det. Man kan måske behage andre, men man mishager sig selv. Kan du huske det lille vers, Julius forleden anførte:

> Eines schickt sich nicht für Alle!
> Sehe jeder wie er's treibe,
> und wer steht, dass er nicht falle!

Det er disse linjer, jeg har lagt mig på hjerte."

Fru Falck fandt sig vel ikke overbevist, men hun gjorde ikke flere indvendinger.

Kl. 11 tog fru Holm, hendes børn og Sophie med et jernbanetog til Frederiksborg og havde tilfældigvis en kupe for sig selv. Mens de fo'r afsted, strømmede fra en klar himmel den friske efterårsluft ind til dem, som om den ville feje byens tåger og forstemninger bort og åbne sindet for renere indtryk. "Hør, tante," sagde Sophie, "jeg synes, at du er meget kønnere som du nu ser ud end da du havde den hårbesætning med krøller på, som du gik med i byen."

"Synes du virkelig," spurgte fru Holm smilende.

"Ja, det må vist alle mennesker mene."

"Alle vel ikke, mit barn! Men, vil jeg håbe, alle, hvis kærlighed og gode mening vi sætter pris på; og andet og bedre bør man ikke forlange."

Grynmøllen

eller *Historien om den rige møller.*

Skovrideren i den store skov var død for en otte dage siden. Rettens folk fra hovedstaden, der lå temmelig langt borte, var ankommet og huserede i hans embedsbolig, anviste af et aldrende kvindeligt tyende, der endnu opholdt sig på stedet. De skrev alting op, hvad der fandtes, efter at have undersøgt skabe og skuffer. Under deres forretning stod en dreng på omtrent ni år, med store, kloge øjne og et sat væsen, i et hjørne af dagligstuen og stirrede ufravendt på hvad disse fremmede folk foretog sig. Han var ganske tydeligt forbavset over at de således turde rumstere, at de turde gå over de helligste skuffer i skrivebordet. Men da en af retsbetjentene tog en kostbar bøsse, der var indlagt med sølv, ned fra væggen, da kunne han ikke længere styre sig. Han trådte frem med en pudsig bestemthed i miner og stemme og sagde: "Den må ingen røre ved! Det er faders egen bøsse." Betjentene lo, og det gamle tyende, der tyssede på drengen, bad dem undskylde ham: "Han har ikke bedre forstand. Han ved ikke hvad her foregår." – Der var en anden i stuen, der ligeledes fulgte hvert skridt af de fremmede med øjnene; det var en stor hønsehund, der var krøbet ind under ovnen og stak hovedet frem. Men også denne blev af et hemmeligt instinkt hindret i at komme med de protester, den uden tvivl havde lyst til, at dømme efter en sagte knurren, den nu og da lod høre.

Rettens folk var omsider færdige, og en af dem spurgte drengen, om han var en søn af skovrideren. Da dette blev bejaet, vendte han sig til de andre med de ord: "Så ser det galt ud for den kønne dreng. Der er ikke andet end gæld i boet."

"Hvor vil du da nu være?" spurgte han dernæst drengen.

"Kan jeg ikke blive her?"

"Nej, nu går vi og lukker dørene i lås og sætter rettens segl for."

"Tør jeg da ikke blive i vor lille have?"

"Men hvoraf vil du leve? Hvad vil du spise og drikke?"

Drengen svarede efter lidt betænkning: "Der er gulerødder i haven – og et æbletræ – og hønsene i gården lægger engang imellem et æg ..."

"Ja, det skal du komme langt med. Men desuden – du har jo ikke tag over hovedet. Er der ingen her i nærheden, du kan tage til?"

"Jo, jeg kan godt tage til fru Martini. Hun har så tit sagt, jeg måtte komme, når jeg ville."

"Hvor bor hun?"

"Ved udkanten af skoven. Herren kender hende vist. Hun er kendt af alle mennesker."

Øvrighedsbetjenten spurgte nu det gamle tyende, om hun troede, at denne frue ville tage mod drengen.

"Vi må prøve på det," var svaret; "det er i alle tilfælde det eneste sted, vi kan tænke på. Men hun har altid holdt meget af ham, så det var nok muligt. Det er en god og barmhjertig frue."

Det blev da bestemt, at drengen skulle gå med pigen til den gamle frue. "Men har du ikke flere klæder at tage med, end

dem, du går med?" spurgte nu betjenten, idet han igen henvendte sig til drengen.

"Jo, jeg har nogle andre dagligklæder, og så de nye, jeg går med om søndagen."

"Så tag dem med; og, hvis der ellers er noget herinde, der tilhører dig selv, så har du lov at tage det med."

"Ja, den lille flint, der ligger på bordet, den har fader engang foræret mig. Må jeg beholde den?"

"Det må du nok. Men kan du skyde?"

"Ja, til et fast mål. Men fader, han kunne skyde et dyr, når det var i det stærkeste løb."

Betjenten, der åbenbart ville den lille dreng vel, tog det mindste af to sølvure, der var lagt frem, og sagde: "Det ur kan du vist også tage; det tilhører nok dig."

"Nej, det er det ur, fader altid gik med; det tør jeg ikke tage. Men må Trofast ikke følge med mig?"

Hunden mærkede formodentlig, at den blev omtalt; i det mindste kom den frem fra sin krog, strakte sig og stillede sig hen ved siden af drengen. Den fik naturligvis lov til at følge med.

Rettens folk aflåsede og forseglede nu huset, og kørte deres vej. Drengen og den gamle pige, begge belæssede med hans klæder, linned og fodtøj, og med en del skramleri, der tilhørte ham, flinten ikke at forglemme, vandrede nu gennem skoven til fru Martinis hus, fulgte af Trofast.

Huset, denne frue beboede, var en smuk bygning med fire længer, der næsten gav den udseende af en lille forpagtergård. Der hørte en god have dertil, en eng og græsning til et par køer. Skønt den lå inde i skoven eller på grænsen af denne, havde

man fra stuevinduerne udsigt til marker, bakker og fjernere skove, så dens beliggenhed på dette sted kunne ikke være bedre. Om fru Martini vidste folk der i egnen ikke rigtigt, enten hun var formuende eller ikke. Hun var meget velgørende, men sjældent med penge, mest med levnedsmidler, klædningsstykker og deslige. Men engang, da en del af en naboby brændte af, sendte hun så meget af deslige sager til de brandlidte, at hun umuligt kunne have gjort det, når hun ikke stod sig godt.

Da skovriderens pige trådte ind til hende med drengen, sad hun i et lyst, overmåde renligt værelse og spandt. Solen skinnede ind og gav hende og alle omgivelser et muntert, fredeligt udseende. Hun lod til at være henimod de halvtreds, var lille af vækst, havde temmelig almindelige ansigtstræk, men af disse lyste forstand og især stor godmodighed. Idet døren gik op, løftede hun hovedet og hilste på de indtrædende. "Kommer du endelig, Anton!" sagde hun til drengen og rakte ham hånden. "Var du ikke kommet i dag, så havde jeg sendt bud efter dig. Hjemme kan du nok ikke blive. Kan du vel?"

"Nej, de har lukket vort hus og sagt, jeg kunne ingensteder blive."

Han stak i at græde. Som det lod, fik han først nu en erkendelse af sin forladte stilling.

"Du skal ikke være så modfalden, lille Anton. Det kan nok blive godt igen. Hvis du har lyst, så kan du være her hos mig; jeg tænker nok, jeg kan sørge for dig indtil du bliver større og kan hjælpe dig selv. Har du lyst dertil?"

"Det har jeg rigtignok," svarede han med strålende øjne, og den praktiske frue undersøgte straks hans medbragte klæder

og sørgede efterhånden for, at han fik andre og bedre. Allerede den næste dag blev han sendt til skoleholderen i en nærliggende landsby, for at erholde den første undervisning; thi hidtil havde han ikke lært stort andet end at læse rent i en bog. Den begyndende færdighed, han havde opnået i at skyde med sin lille flint, blev der også taget hensyn til. En af skytterne i jagtdistriktet tog sig af den sag, til drengens ubeskrivelige glæde.

Hos denne vakre og hjælpsomme frue var Anton i to år, og blev derefter sendt til en stor by, hvor der var en lærd skole og universitet. I den første tilbragte han tre år og ved universitetet var han omtrent lige så længe. I al den tid viste han sig flittig og sædelig og opførte sig til fruens fuldkomne tilfredshed. Ferierne tilbragte han hos hende til gensidig glæde for dem begge. Hvis han med største kærlighed hang ved hende, så var det også tydeligt, at hun nærede de moderligste følelser for ham.

Han var nu 18 år, vokset godt til sin fordel, havde et smukt og frejdigt væsen og var vel oplært i, hvad der kunne forlanges af et ungt menneske, der forlader universitetet. Han vendte nu, forsynet med de bedste anbefalinger og testimonier, tilbage til sin plejemoder og antog, at han en tid skulle forblive hos hende. "Ja," sagde hun, efter at den første glæde over gensynet havde sat sig noget, "nu skal du blive hos mig et par måneder og efter alle dine anstrengelser især i den sidste tid forfriske dig i vore smukke omgivelser, gå på jagt og more dig hvormed du ellers vil. Men så er det min mening, at du bør begive dig på rejser for at se fremmede lande. Er du tilfreds hermed?"

Da han naturligvis var mere end tilfreds med, at dette hans hemmelige yndlings-ønske blev opfyldt, så traf hun i de følgende dage en aftale med ham, hvorledes hun havde tænkt sig den sag. Han skulle ethvert sted, han kom hen til, gøre sig nøje bekendt med dets mærkeligheder, således i anstalter for kunst og videnskab, dets manufakturer og fabrikker, bjergværker, handel og søfart, og overhovedet med største flid søge at erhverve så mange kundskaber i forskellige retninger, som tid og omstændigheder tillod. Med fuldkommen tilstrækkelige kreditiver eller anvisninger, hvor han undervejs kunne hæve penge, skulle han forsynes; resten måtte hun overlade til hans gode forstand og konduite. Alt dette gik han villigt ind på, og ønskede blot, at han måtte svare til hendes forventninger og i gerningen vise, hvor stor hans taknemmelighed var for alt hvad hun gjorde for ham.

Aftenen førend den til afrejsen bestemte dag tog hun en lille skrevet bog frem, gav ham den og tilføjede: "Hidtil, min kære Anton, har du mere eller mindre levet under andres opsyn og vejledning. For fremtiden må du være din egen vejleder, og det er for et ungt menneske just ikke altid så let. Læs denne bog opmærksomt igennem. Du vil i den finde mange gode maksimer og korte tankesprog, som du skal mærke dig. Du vil ikke fortryde det."

Han tog bogen op med på sit værelse og gav sig til at læse deri. Det var en mængde til forskellige tider nedskrevne sætninger af stor praktisk anvendelighed, og ofte blev han overrasket af den fynd og korthed, hvormed en sandhed var udtrykt. Men alt som han læste videre, mærkede han, at flere sætninger stod indbyrdes i strid. Der stod således: "Nægt aldrig

den fattige en gave, om du endog ikke sidder i overflod." Men et andet sted hed det: "Den som giver til han tigger, skal slås til han ligger." Ét sted fandt han: "Tal altid sandhed, og lad dig ikke forvirre af betænkeligheder." Længere hen læste han: "Det er undertiden farligt, ja endog uret at sige den rene sandhed." Og når der på én side stod: "Mistro ingen uden velovervejet grund" – så fandt han længere hen: "Tro ingen for vel" – og således fremdeles.

Han gik ned igen til fruen og gjorde hende opmærksom på disse modsigelser. "Ja, min søn!" svarede hun, "dersom ret og uret, det sande og falske var så tydelige for enhver, at man kunne gribe dem med hænderne og aldrig var i tvivl, da behøvede mennesket ikke sin forstand og dømmekraft, der er det store skillemærke mellem ham og dyret. Der kræves ofte skønsomhed for at vælge det rette, indsigt og overvejelse. Imidlertid, da du er så ung, og jeg kan forstå, at verden imellemstunder vil trække dig til forskellige sider, så vil jeg give dig noget med på rejsen, der i ældre tider har været mig til nytte og vel også kan gavne dig. Se her –" vedblev hun, idet hun af et gemme udtog et fladt guldur "- det er et repetérur, et gammelt arvestykke i min familie. Bær det bestandigt i vestelommen, op mod brystet. Er du i tvivl om en handlings tilladelighed, da vil du, hvis den er forkastelig, høre nogle stærkere eller svagere slag."

Med en så uvurderlig medgift tiltrådte Anton sin udenlandsrejse. Ved denne skal vi dog ikke opholde os, men kan forsikre, at han i ét og alt stræbte efter at gøre sig sin velgørerindes tillid værdig, og at han efter tre års fraværelse vendte tilbage, beriget med en mængde kundskaber i de

forskelligste retninger. Under rejsen havde han bestandig tilskrevet hende, hvor han opholdt sig og hvad han især lagde sig efter. I sine svar ytrede hun megen tilfredshed med den plan, han fulgte; men ofte overraskede hun ham med bemærkninger og praktiske vink, der syntes at ligge langt over et fruentimmers horisont. Uret havde han kun sjældent lejlighed til at rådspørge. Han gik den lige vej, kun sysselsat med at nå det mål, der var sat ham.

Efter tre års forløb vendte han altså på ny tilbage til sin plejemoder, og blev hos hende omtrent et halvt år. I denne tid søgte hun ved hyppige samtaler med ham at forvisse sig om den skat af kundskaber, han havde indsamlet, og han blev atter forbavset over hendes egen indsigt i så mange grene af kunst og håndværk, fabriksvæsen og deslige. "Men nu, kære Anton," sagde hun omsider en aften til ham, kan du ikke længere blive her. Du står nu ved det mål, jeg i mit stille sind har sat dig, og som du, håber jeg, vil stræbe hen til med samme beredvillighed som hidtil. Det brev, jeg her giver dig, er stilet til en gammel veninde af mig, en fru Hilaire. Hun bor en snes mil herfra i en landsby, der ligger nær op til den store stad, du finder betegnet i adressen. Hun er endnu og har i mange, mange år været husbestyrerinde hos en rig, vidt og bredt bekendt grynmøller, og hos ham skal du søge ansættelse. Hun er den eneste, der kan skaffe dig den, og jeg ved ganske bestemt, at hun vil sætte det igennem. Men da mølleren er overmåde vanskelig og sær, så kan det nok være, at han kun vil ansætte dig i en meget underordnet stilling, men selv om han forlanger, at du skal være hans opvarter eller passe hans heste, eller påtage dig en lignende bestilling, der ikke passer for den dannelse, du har

erhvervet dig, så må du dog ikke undslå dig derfor; men søge at erhverve hans velvilje. Thi deraf afhænger både din egen og mange andres fremtid."

Anton erklærede, at han heri som i enhver anden henseende ville følge hendes råd, og vi ser ham nu den næste morgen til hest, iført en jagtklædning, med bøssen om skulderen og en velforsynet vadsæk bag på hesten, trave ned ad landevejen, der gik langs med skoven. Tredje dagen derefter var han i den store stad, der var betegnet ham. Straks ved ankomsten spurgte han værten i herberget, om han ikke kunne beskrive ham den nærmeste vej til den rige grynmøller.

"Den rige grynmøller?" udbrød værten og tog huen af. "Har herren forretninger med ham?"

"Forretninger just ikke. Jeg vil søge en ansættelse hos ham."

"Nå, ikke andet!" sagde værten og satte huen igen på. "Men den ulejlighed kan I gerne spare jer. Nu har han boet så længe på det sted, og mange har søgt ansættelse hos ham, men han har ikke antaget en eneste. Hvorledes han driver det uhyre værk, må Vorherre vide. Han har hverken møllerkarle eller andre folk, men bor så godt som ganske alene på møllen. Nu kan I selv se; jeg skal give jer en dreng med, der kan vise jer vejen."

Straks ved indtrædelsen i landsbyen blev Anton den højtliggende møllebygning va'r. Den lod til at være meget gammel, var opført af røde sten, med tårne og udbygninger, og så snarest ud som en ridderborg. Men fra et af tårnene gik fire uhyre møllevinger og drejede sig rundt i jævn bevægelse, uagtet det var blikstille. Drengen, der fulgte ham, sagde, at således gik de altid, nat og dag, enten det var stille eller den stærkeste

blæst. Fru Hilaires bopæl blev snart opspurgt; det var et ligeledes gammeldags hus, der lå tæt op til møllen, med en muret gang imellem. Man viste ham op til første stokværk, hvor han trådte ind i et stort, velmøbleret værelse. I midten deraf stod et fruentimmer med en høj og kraftig figur, skønt den nu var bøjet af årene. Dog var det ikke så nemt at sige, om hun virkelig var så gammel som de snehvide, under hovedtøjet nedhængende hår syntes at antyde; thi hendes bevægelser var raske, hendes stemme klar, ansigtets farve frisk og de mørke øjne endnu spillende. Som han snart bemærkede, var hun af en næsten ungdommelig munterhed. Omkring bordet stod nemlig henved 30 børn fra landsbyen, til hvilke hun uddelte stegte pepiner og løgæbler. Da de alle var forsynede, sagde hun: "Nå, børn, nu skal jeg, som jeg har lovet, fortælle jer en historie." Og hun vedblev nu i syngende tone:

"Kender I fortællingen
om kællingen,
der sloges med ællingen
om skrællingen,
dengang vællingen
var på hældingen?"

"Nej, nej!" råbte børnene, "fortæl os den!"
"Hvad? Kender I ikke fortællingen

om kællingen,
der sloges med ællingen"

osv. – og hun gentog nu vist en halv snes gange og bestandig hurtigere hele denne remse, til hendes egen tydelige fornøjelse og mens børnene bestandig råbte imellem: "Nej, fortæl kun

den!" – "Stille, børn!" råbte hun, og faldt igen ind i den syngende tone:

Hvis én af jer mukker
stopper jeg hans mund med sirup og sukker.

"Gør det! Å, gør det!" skreg børnene i munden på hverandre; og hun vedblev:

"Ja, så skal jeg ham ruske
og kaste barn blandt mine stikkelsbærbuske;
eller passe, han kommer
midt mellem mine æbler og blommer;
eller falder som et kræ
på et kirsebærtræ."

Da børnene bestandig råbte: "Å, gør det!" sagde hun: "Er I så slikvorne? Ja, så hører nu den værste straf:

Den, der er kræsen,
han skal dratte på næsen
midt i et fad
med velsignet mad."

Børnene jublede: "Jeg er kræsen! Lad mig falde!" men nu afbrød hun endelig støjen. "Gå nu, børn! Se, her er endnu et æble til jer hver på hjemvejen. Skynd jer så! Der er en mand, der vil tale med mig."

Med taknemmelige øjne og mange taksigelser gik børnene stille og artige bort, og den lystige frue vendte sig nu til vor unge ven: "Der er jo Anton, skovriderens søn! Kom og sæt dig herhen. Vi to skal nok snakke med hinanden."

"Fruen kender mig?" spurgte Anton forundret.

"Ja, det har jeg godt ved. Din plejemoder har i alle sine breve skrevet mig til om dig. Fortæl mig derfor intet om dig selv. Jeg kender dig så godt –" lo hun "- at jeg næsten ved, hvor mange knapper du har i din kjole. Nå da –" vedblev hun lidt mere alvorlig "- du ønsker altså en ansættelse hos mølleren? Det er just ingen let sag, men jeg tænker dog nok, jeg skal sætte det igennem. Vent her, så skal jeg gå over til ham. Ja, det er jo ikke godt for et ungt menneske at være ledig. Spis derfor så længe et par stegte æbler, hvis du har lyst."

Hun gik og blev borte næsten en halv time. Da hun kom igen, var hun, som det syntes, noget ophidset af samtalen med mølleren, dog uden at det gjorde afbræk i hendes gode humør. "Han gav efter," sagde hun ved indtrædelsen, "eller snarere han *måtte* give efter, enten han sang eller peb. Du er blevet ansat på møllen, og kan nu gå over til ham og selv tale med ham. Men bryd dig ikke om, hvad forretninger han forlanger af dig; du får så alligevel intet at bestille. Men glem ikke at spørge, hvor megen løn du kan vente dig. Derpå må han give dig et bestemt svar. Lover han dig ikke løn, så anser han sig heller ikke for bundet, men jager dig bort, når han har lyst."

Anton gik nu, ikke lidet spændt på dette nye bekendtskab, han skulle gøre, over til mølleren.

Han fandt ham i et af de øverste tårnkamre, siddende ved et stort egetræsbord, der lå fuldt af papirer og gamle regnskabsbøger. Det var en ældgammel mand, men af stærk bygning og bredskuldret. Ansigtet var fuldt af dybe rynker, det grå hår hang vildt og uredt om hovedet, og de skinnende øjne var overskyggede af tykke, endnu temmelig mørke øjenbryn. Da døren gik op, skelede han hen til den indtrædende, men blev

så ved at stirre på et papir, der lå foran ham, uden at sige noget. Anton begyndte da: "Jeg tager mig den ærbødige frihed at gøre eder min opvartning."

"Opvartning! Vås! Tal fornuftigt! Hvad vil du?"

"Jeg ønsker at blive ansat her på møllen."

"Ansat? Og her på møllen? Er du forstyrret i hovedet? Hvem er ansat her? Ikke en kat, ikke en hund!"

"Jeg håbede, at fru Hilaire allerede havde talt min sag."

"Å, fru Hilaire! Hvad skal det sige, at hun tager sig så hedt af dig? Der må stikke noget under, det er jeg vis på."

"I har dog vel ikke mistanke til en så fortræffelig dame?"

"Mistanke? Jeg tror ingen, knap mig selv. – Nå, så sig os da, hvad forstår du? Hvad kan du? Skriver du en god hånd? En tydelig hånd?"

"Jeg tænker, I vil blive tilfreds dermed."

"Hm! Så? – Er du stiv i at regne? Kan du regne de 4 species?"

"Jo."

"Men brøk, det forstår du nok ikke."

"Jeg kan også regne brøk, og kender overhovedet de fleste regningsarter."

"Så? Nu, det er i al fald godt – så kunne jeg nok bruge dig. – Men hvad er du ellers? Du ser ud som en jæger. Kan du skyde? Og er du sikker på dit skud?"

"Det tør jeg nok sige. Jeg har flere års øvelse og fejler sjældent mit mål."

"Så? Hm! Det synes jeg nok om. Ja, så kan du blive her. Du skal være min fuldmægtig, og efterse mine regnskaber, og så skal du engang imellem hjælpe mig med at passe på; for her er nok af gavtyve i egnen, der har lyst at rapse, når de bare kunne

komme til. Og så – ja så," vedblev han med sit stikkende blik, "så skal du hjælpe mig med at strigle mine to heste. Det er nu tyve år siden de blev sidst striglede."

Anton erklærede sig villig til alting; skønt det ikke smagte ham at strigle heste, især så gamle. Men tillige ønskede han at vide, hvad løn han kunne vente for sit arbejde.

"Løn?" råbte mølleren og rejste sig. "Er det ikke nok, at du bliver ansat der på møllen, hvor ellers ikke en kæft tør sætte sin fod? Løn! Nu har jeg hørt så galt!"

Anton lod sig ikke forvirre. "Uden løn kan man intet arbejde påtage sig. Vil I betjenes godt, så må I heller ikke nægte mig løn for mit arbejde."

"Nå, ja – deri har du jo ret," brummede mølleren. "Nu godt, du skal få en pose gryn om året."

Anton vidste ikke rigtigt, om denne underlige betaling virkelig kunne betragtes som løn og sikre ham for at jages bort. Han sagde da: "I holder mig vel knapt."

"Knapt? Er din spirrevip ikke fornøjet med et så godt tilbud? Du sætter næsen forbandet højt i vejret. Men det er det samme – hvis jeg er tilfreds med dig, så skal du få to poser. – Men nu skal du gå, hvis jeg ikke skal kaste dig ud."

Anton gik da, noget slukøret og i den tanke, at mølleren havde lagt ham en snare. Da han trådte ind til fru Hilaire, så hun forundret på ham. "Er der noget galt?" spurgte hun. "Han har dog vel antaget dig, skulle jeg tro."

"Jeg er blevet fuldmægtig hos ham."

"Ej, ej! Det er jo en stor ære for dig! Og hvad løn har han lovet dig?"

"Ja, deri stikker det. At dømme efter lønnen, har han vist haft mig til bedste. Jeg får en pose gryn om året."

"En hel pose? Har han virkelig sagt det?"

"Mener I måske, at han skulle tælle mig grynene til?"

"Ja, det gør han med andre, og da han ofte er kneben og nøjeseende, så har man her i egnen givet ham navn af Per Nittengryn. Men du får en hel pose!"

"Herregud, hvad skal jeg da med den? Jeg laver ikke min mad selv."

"Men, Anton, hvordan har du det? Hvad gryn tror du, der er tale om?"

"Det ved jeg ikke, og det bryder jeg mig heller ikke om."

"Passiar! Du har jo lært så meget – har du da aldrig hørt, at man siger om en mand, han har gryn; og ved du ikke hvad man mener dermed?"

"Nej ... jeg må tilstå –"

"Man mener, at han har penge, har kontanter. Og det er de gryn, der males ovre på møllen. Har du nu forstået mig?"

"Kære fru Hilaire, hvorledes kan man male penge på en mølle, ikke deres værdi, men pengene selv?"

"Kom og sæt dig hos mig, så skal jeg forklare dig det, i det mindste hvad jeg ved om den sag. Ser du, mølleren derovre kom allerede som ung mand med et skib til Guldkysten i Afrika. Her opholdt han sig længe og havde lejlighed til at se, hvorledes man indsamlede gruset, floderne førte med sig, rensede det og udskilte de guldkorn, der indeholdtes deri. Men tillige lagde han mærke til, at fremgangsmåden var meget ufuldkommen, og at langtfra det hele forråd af guldkorn blev indvundet. Han faldt da på at tilforhandle sig selve gruset, ligesom det blev

skyllet ned med floden og samlet op. Han fik en søkaptajn overtalt til at lade sit skib dermed og bragte det nu hertil. Ved den større omhyggelighed, hvormed rensningen her blev foretaget, var udbyttet så stort, at han for fremtiden kunne selv befragte fartøjer og holde agenter derovre på forskellige steder af kysten. På den måbe drev han det nu i en række af år og blev bestandig rigere. Men så kom han i kast med en lærd araber, der påtog sig at iværksætte rensningen med en ganske anden nøjagtighed. Han byggede nu møllen derovre, der er anlagt på en tårnbygning fra gammel tid, og drives ved de fire store vinger, der går nat og dag uden hensyn til vejrliget. Efter flere gange at være renset i vand kommer gruset ind i et rum, der svarer til pilleværket i grynmøllerne, hvor, som du nok ved, skallerne på kornet adskilles fra kernerne. Her kastes det så længe frem og tilbage, at til sidst kun de klare guldkorn er til overs, og falder ned i et andet rum dybt nede. I dette rum ligger de næsten altid i store dynger; thi da vor kære møller er meget for mistænkelig til at lade nogen anden betræde dette sted, så må han selv veje guldkornene af, komme dem i poser og bære dem op på lofterne, hvor de nu er opstablede i en ganske utrolig mængde. Efter hvad han har sagt mig, er værdien af enhver pose 20.000 gylden, og du ser da, at du kan være ganske fornøjet med en pose om året."

"Ja, når det hænger således sammen!" udbrød Anton. "Jeg har ikke ventet mig tiendedelen så meget. – Men hav nu den godhed at forklare mig, hvorledes det går til, at han, der er så mistænkelig og ikke tåler et menneske i sin nærhed, nu i så lang tid har beholdt eder hos sig og, som det synes, ikke engang godt kan være eder imod."

"Det har en god grund. Jeg har ham i min magt, det ved han meget vel; og så må han nok give efter for mig. Ser du, han gjorde engang et slemt fald i møllen, lå længe syg, og følte sig efter den tid så svag, at han troede sin ende nær. Da han nu klagede sin nød for den arabiske doktor, lovede denne at tilberede en guldtinktur eller, som han også kaldte det, en livsbalsam, der skulle give ham al hans forrige sundhed og førlighed igen. Til belønning derfor skulle han, så længe han opholdt sig her, månedlig have to poser gryn."

"En guldtinktur!" indvendte Anton; "det er jo et stort spørgsmål, om den eksisterer."

"Men doktoren lavede den alligevel, og det var ganske forunderligt, så hurtigt den hjalp mølleren igen på fode. Hans taknemmelighed var så stor, at han virkelig i et helt fjerdingår holdt sit løfte og gav doktoren hver måned to poser gryn; men så kunne han ikke længere udholde den tanke, at han skulle skille sig ved så meget af sin mammon. Han erklærede doktoren rent ud, at det var til ingen nytte, han slæbte så meget guld med sig. Poserne kunne godt blive stående på møllen, og hvad han engang med tiden behøvede, kunne han så altid få. Doktoren gjorde ham da det forslag, at han en gang for alle skulle give ham 50 poser. Men da mølleren heller ikke ville gå ind herpå, rejste doktoren bort og lod sig ikke mere se. Det var nu vor patron derovre ganske fornøjet med; så var han ham kvit. Men da omtrent et år var gået hen, mærkede han, at hans forrige svækkelse vendte tilbage, og han huskede nu med skræk, at doktoren engang havde sagt, tinkturen hjalp kun et år; så måtte den tilberedes og bruges på ny. Han fik da travlt, kan du tro, skrev til alle verdens kanter for at få doktoren

tilbage; men ingen vidste, hvor han opholdt sig. Nu må du vide, at denne arabiske læge havde jeg altid stået mig godt med. Jeg var jo dengang yngre, så vel også ret godt ud, var altid munter og en opmærksom eller, om du vil, nysgerrig tilhørerinde, når han fortalte om sine rejser og om nye opdagelser, der var gjort i kunst og videnskab. Kort efter at han havde gjort det store kunststykke med tinkturen, bad jeg ham at lære mig, hvorledes man skulle tilberede den. Når jeg blev gammel og svag, kunne jeg have godt af at bruge den og ved lejlighed også tjene andre dermed. Men han afslog uden videre min begæring. "At forlænge eller forny livet ved deslige kunstige midler," sagde han, "er farligt; det er et oprør mod naturen, der hævner sig selv. En guldtinktur ville indvirke forstyrrende på eders glade og frejdige liv, der afhænger af andre betingelser end dem guldet, en så mærkelig kraft det også besidder, kunne gengive eder. Med mølleren er det en anden sag. Hans sjæl er som gennemtrængt af guldtørst. Ham kan min tinktur gengive den tilværelse, der for ham er den eneste mulige." – "Nu," svarede jeg, "så lær mig at berede den for hans skyld. Han kan igen komme til at trænge til den, og I er ikke altid til stede." Men heller ikke derpå ville han indlade sig. Derimod sagde han i en spøgende tone: "Jeg kan måske hjælpe eder på en anden måde. I er jo en så stor mester i at bage pandekager?" – ja, det er jeg rigtignok, Anton; der er ingen, der kommer mig nær i den kunst:

Ingen bager
pandekager,
der kan måle sig med mine.
De er lækre, de er fine,
og så sprøde, at de springe,
når de kommer på knivens klinge.

Med dem havde jeg ofte trakteret doktoren, og undertiden kunne det more ham at stå hos, når jeg bagte dem og ved et kast med panden vendte dem i luften. Dem bragte han da nu på tale og blev ved: "Jeg vil lære eder at frembringe på en jernpande ganske tynde og fine skiver af guld, som vel ikke kan nydes af eder og eders lige, men uden vanskelighed sættes til livs af mølleren. Virkningen af dem vil omtrent være den samme som af min guldtinktur, kun at de må nydes daglig." Dette tilbud tog jeg med fornøjelse imod, og han byggede nu to smelteovne med en indmuret retorte i hver. I den første ovn blev guldet smeltet på almindelig vis, men derfra gik det over i den anden ovn, hvor det ved en egen fremgangsmåde, han lærte mig, blev forvandlet til et ganske tyndt, klart fluidum, hvori det reneste guld var opløst. Drejede jeg nu en hane om og holdt jernpanden under, så bredte denne masse sig ud på panden og størknede øjeblikkeligt. Den var så tynd, at den næsten lignede bladguld, men den var tillige så fast og hård, at den kunne løftes helt op. Jeg har flere gange prøvet, om den var spiselig. At tygge eller knuse den mellem tænderne var let nok, og kostede ikke mere ulejlighed end at knuse æggeskaller. Men at få den ned, var mig en umulighed. – Da doktoren havde lært mig alt dette, indprentede han mig endnu, at jeg ikke med et ord måtte omtale den sag for mølleren, med mindre det viste sig, at han

kunne trænge til et sådant kunstigt middel at styrke sig på. I dette tilfælde måtte jeg imidlertid aldrig tilberede flere guldskiver end der kunne behøves for den følgende dag, og ligeledes forbød han mig at lære kunsten fra mig til nogen anden. – Jeg spurgte nu doktoren, om han virkelig troede, at mølleren kunne genvinde helbred og styrke ved disse guldskiver. "Det vil I snart erfare," svarede han. "Ligesom man giver visse patienter jernholdige medikamenter for at styrke dem, således må man give mølleren guldholdige; thi det er af guldet hans hele tilværelse henter liv og sundhed. Af den grund gav jeg ham min guldtinktur, der for ham er en livsbalsam, og af samme grund ville disse tynde guldskiver gavne ham, da der i dem er en stærk opløsning af guld. – I metallerne," sagde doctoren videre, "har naturen nedlagt en mærkelig kraft. Man taler med føje om metalårerne i bjergene; i disse årer er det, at det hårde og stenede bjergs pulsslag fornemmes. Hvad frøet er for planten, kernen for frugten og træet, det er metallerne for den uorganiske natur. I dem er dens koncentrerede kraft samlet, og I vil da let kunne forstå, at man ved en analyse eller opløsning igen må kunne lokke denne kraft ud. I planteverdenen sker nu en sådan analyse ved naturens egen virksomhed. Når frøet eller kernen lægges i jorden, så udvikles det i dem indesluttede liv ved jordens, ved luftens, ved varmens og fugtighedens indflydelse. Hvad metallerne angår, da kender vi, i forbigående sagt, ikke altid, eller ikke nøje deres underfulde syntese; men i en mængde tilfælde formår vi at opløse dem, om just ikke i deres grundelementer, så dog i andre og nye sammensætninger, der kunne komme os til nytte." – Det er ord for andet hvad doktoren sagde til mig," vedblev fru

Hilaire; "thi jeg brugte dengang undertiden at skrive det op, han meddelte mig. Du, min kære Anton, forstår nok bedre end jeg, om det er noget, der fortjener at lægges på hjerte."

"Jeg har ikke stor tro til den videnskab, han dyrker," svarede Anton; "i den nyere tid har kemien slået andre veje ind. Men hvis alt forholder sig som I siger, så må man indrømme, at han har vist sin tro af sine gerninger."

"Nu, lad mig da blive ved med min fortælling. En måned efter den tid var det, at doktoren rejste bort, og jeg, der fra begyndelsen havde betragtet hele denne sag som et middel til at more eller adsprede mig, lod ovnene skøtte sig selv. Men så var det, at mølleren igen følte sig så afkræftet og ikke længere havde den kostelige tinktur. Skønt han ikke fortjente det, havde jeg dog medynk med ham og besluttede at gøre et forsøg med det, doktoren havde lært mig; men jeg havde stor frygt for, at jeg ville komme galt derfra og stå til skamme. Imidlertid, da jeg ikke let taber humøret, selv om mølleren skulle skælle mig ud for min enfoldighed, så tog jeg fat på værket, fik ved nogle folk guldet smeltet i den første ovn og sørgede selv for resten. Med omtrent en snes af disse guldskiver, som jeg havde fået færdige, begav jeg mig over til ham. Han var dengang så svag, at han ikke kunne rejse sig fra løjbænken, han lå på. Da han hørte mig komme, vendte han sig halvt om og spurgte på sin hurtige, afbrudte måde: "Hvad er det? Hvad vil du? Hvad har du der?" Og da han så de skinnende skiver, der lå opstablede på en bakke, greb han en af dem, brak den i småstykker, som han straks puttede i munden, knuste dem i en fart mellem tænderne og lod dem glide ned. Han tog straks en anden, og således efterhånden fem, som han uden at sige et ord fortærede med en

grådighed, der næsten indgød mig gru. "Men det er jo prægtige sager!" udbrød han nu. "Hvor har du fået dem fra? Har du selv lavet dem? Kom, lad mig kun få dem alle – men har du ikke flere?" – "Endnu i dag," svarede jeg, "kan jeg skaffe jer lige så mange til." – "Godt – gør det, men glem det ikke." – Da jeg så om eftermiddagen kom op til ham med en snes andre, havde han rejst sig fra løjbænken og gik op og ned ad gulvet, så forunderlig var virkningen af denne for alle andre vist ufordøjelige spise. Han selv var henrykt over dens hurtige virkning. "Den er mageløs," råbte han i ét væk; "den er meget kraftigere end doktorens tinktur. Nu giver jeg ham en god dag. Du skal være min doktor. Men du må skaffe mig disse skiver daglig – lad se! Ti om morgenen, og lige så mange ved middagstid og om aftenen; for jeg har allerede mærket, at man må blive ved med den kur – i det mindste en tid." Derved blev det. Jeg har siden den dag, altså nu i over tredive år forsynet ham med et lignende antal. Det er en føde, han ikke kan undvære; går blot én dag over, falder han sammen. – Nå, nu har jeg tømt min pose," vedblev fru Hilaire til sin forundrede tilhører. "Sig mig nu blot, om mølleren ikke forlangte andet arbejde af dig end det, du nylig omtalte."

"Jo – men ét, jeg ikke var så meget fornøjet med. Jeg skal strigle to gamle heste, der hører til møllen."

"Strigle hans heste? Har han sagt det? Så har han altså dog haft en ræv bag øret!"

"Hvad mener I?"

"Jeg mener hverken mere eller mindre end at han lægger an på at tage dig af dage; og jeg kan nu godt forstå, at han har lovet dig en hel pose gryn om året. Du havde så aldrig fået dem. –

Disse to heste har været på møllen så længe, jeg kan huske. De er umådelig stærke. Når der kommer grus hertil fra guldlandene, så belæsser man ti vogne dermed, befæster den ene vogn ved den anden, og disse to heste trækker alle ti vogne fra havnen, der er en mil herfra, og ind i møllen. Sædvanlige heste kan knap trække én vogn. Men at strigles tåler de ikke. Mærker de, at du har noget sådant i sinde, så falder de over dig med raseri, og enten træder eller sparker dig ihjel med hovene."

"Men så er jo mølleren en bundløs kæltring."

"Ja, stort bedre er han ikke, især når hans mistænkelighed kommer med i spillet. Men jeg skal nok lære ham at holde ord og te sig ærligt. Jeg vil straks gå over til ham."

Efter et kvarters forløb kom hun tilbage med to stærke slynger af snoet læder. "Se, det har jeg tvunget ham at give mig, hvis han ellers ønskede, at jeg i morgen skulle skaffe ham af de kære guldskiver. Når du nu kommer ned til hestene, så kan du aldeles uden fare gå hen til dem og på dem begge anlægge slyngerne således, at bagbenene er lidt løst forbundne med forbenene. Når du så begynder at strigle dem, slår de straks ud, men river naturligvis selv med slyngerne forbenene ind under sig og falder plat ned på jorden. Mens de ligger her, skal du strigle dem så meget du kan komme til. Derefter løser du slyngerne og får dem med et par piskerap til at rejse sig, og fra det øjeblik kan du gøre med dem, hvad du vil; de vil lystre dig i alting."

Det varede nogen tid inden mølleren, og, som det lod, med uvilje befalede ham at strigle de farlige dyr; men så indtraf alt som fru Hilaire havde forudsagt; fra nu af var hestene ham underdanige. Derimod blev han straks i de første dage hentet

op til mølleren for at bringe orden i nogle regnskaber og opsummere en mængde tal, hvilket han alt sammen udførte til møllerens tilfredshed, ja næsten til hans beundring. Denne fattede, som det snart viste sig, stor tillid til ham. Efter en måneds forløb gav han ham, til fru Hilaires forbavselse, adgang til det indre, det allerhelligste af møllen, hvor maleværket fandtes, og hvor ikke engang hun havde sat sin fod uden når mølleren var til stede. Enkelte gange tog han ham med i det underste rum, hvor de ophobede guldkorn lå, og lod ham, under sin opsigt, afveje dem og komme i poser. Endelig, efter at have sat hans ærlighed på flere listige prøver, tillod han, at Anton alene gik derned og besørgede dette arbejde. Sandsynligvis faldt det ham nu for besværligt, og han følte nødvendigheden af at have en medhjælper.

Den tid, Anton ikke var sysselsat på møllen, tilbragte han for det meste hos fru Hilaire og, ledsaget af hende, i omegnen. Daglig lærte han mere at vurdere denne muntre og fortræffelige dames gode egenskaber. I landsbyen og i en vid kreds af omegnen var hun næsten tilbedt. Mange familier skyldte hende hele deres velstand. Flere nyttige anstalter, som sygehuse, skoler, legepladser og deslige havde hun anlagt. Også et stort og luftigt danselokale havde hun ladet bygge og trakterede deltagerne hver søndag eftermiddag med forfriskninger. "Jeg gør, hvad jeg kan," sagde hun til Anton, "for at holde ungdommen her fra svir og sværmen, og især fra kortspil, der for almuen er måske endnu mere fordærvelig end for andre. Kort og penge –" vedblev hun i den halvt reciterende, halvt syngende tone, hun så ofte faldt ind i –

Kort og penge
holder længe
bondens drenge
over senge.

Disse flade
malte blade
efterlade
tort og skade –

Tab i tøjet,
søvn i øjet,
sindet bøjet,
ufornøjet."

Engang, kort efter hans ankomst, da han kom ind til hende, sagde han: "Der var nylig en mand derovre, der spurgte om hr. von Divitiis. Jeg forstod, at han mente mølleren dermed. Men hedder han således?"

"Ja, nogle kalder ham således, andre Divitias. Han selv bruger undertiden, ligesom fyrstelige personer, at nævne sig i flertallet. Jeg har set dokumenter, han har udstedt, der begyndte med de ord: "Vi Divitiæ Divitiarum gør herved bekendt," osv. Han er slet ikke fri for forfængelighed. Når de, der søger at afslutte en handel med ham, kalder ham *Excellence*, eller endog *Durchlauchtighed* eller *Deres Højhed*, så bliver han altid fornøjet og lidt mere villig til at give efter for deres begæring."

"Har han aldrig været gift?" spurgte nu Anton.

"Det er mere end jeg ved. Men han har haft to sønner, hvoraf den ene hed Tom, den anden Jens; de er døde for længe siden. Han behandlede dem hårdt, lod dem drive for lud og koldt vand og gav dem næppe det nødvendigste.

Om disse to sønner har meget man talt.
Begge gik det galt:
Tom,
som
kom,
efter alt hvad jeg ved,
på hovedet ned
ad trappen, engang hans fader var vred.
Den stakkel, han brak da halsen derved; –
Mens
Jens,
læns
for penge, drog ud
for at fæste sig en brud,
der kunne på ny ham bringe i skud.
Han bejled' til én, men ikke med held,
en løjtnant, en fyr, der ret gjorde spræld,
han bejlede med, og stak ham ihjel
i duel.

Anton havde nu været et rundt år på møllen og endnu ikke set en skilling af den løn, der var lovet ham. Da han talte til fru Hilaire derom, sagde hun: "Gå over til ham og husk ham derpå; dog skal du ikke stå for hårdt på din begæring. Vær tilfreds, når

han blot på ny lover dig noget." Dette råd fulgte han. Mølleren fo'r op. "Din løn? Hvad løn har jeg lovet dig? Hvad er det for snak!" –

"I har lovet mig en pose gryn årlig."

"Er du ikke ret klog? En pose, en hel pose! Hvad skulle du med den? Du har alting frit hos mig, lever som blommen i et æg. Hvad kan du forlange mere?"

"Jeg forlanger ikke andet end at I som en ærlig mand holder eders løfte. En arbejder er sin løn værd, og I selv har tilstået, at I har nytte af mig."

"Ja, hvad nytte! Jeg kan hjælpe mig selv, når det skal være. Med den snak må du ikke komme til mig. Jeg skal nok huske på dig. Kom igen om nogen tid, så vil jeg se til, hvad jeg kan gøre for dig. Nu må du straks gå ned i stalden. Hestene må spændes for; der er ankommet en skibsladning til mig, dem må vi have hjem fra havnen. Gå nu og skynd dig."

Anton fik nu så meget at tage vare, at han først sent på aftenen kunne komme hjem. Fru Hilaire, hvem han fortalte udfaldet af sin begæring hos mølleren, traf han læsende i et brev. Hun var usædvanlig alvorlig og hørte kun adspredt på, hvad han fortalte.

"Har I erholdt ubehagelige efterretninger?" spurgte han.

"Ikke meget behagelige," svarede hun. "Jeg er i en slem forlegenhed for øjeblikket. Mine udgifter har i flere år været meget betydelige. Alene den kirke, jeg, som du ved, har ladet bygge, koster over 20.000 rigsdaler. Som en følge deraf er jeg nu i gæld på alle kanter. Den gerrige hund derovre lader mig ligesom dig i stikken. Men –" vedblev hun, idet hun så vist på ham "- nu kunne *du* hjælpe mig, dersom du ville."

"Jeg? Gud hjælpe mig selv! Hvormed skal jeg kunne være eder til nytte i denne sag?"

"Det skal jeg sige dig. Af mølleren kan jeg ingen bistand vente, det ved jeg forud, uagtet han, som du ved, aldrig kan gøre nok for mig. Men man kan tvinge ham dertil, uden at han selv ved deraf. En halv snes poser af hans gryn gør ham hverken til eller fra. Han vil ikke engang mærke, at de savnes. Kun må man ikke tage af poserne, for de er alle nummererede, og dem efterser han ofte. Men man skal tage af den dynge guldgryn, der er ophobet under værket. Dertil har ingen adgang uden du. Jeg ved nok, at du hver aften må give ham nøglen, der lukker op dertil. Men tog du et aftryk af den i voks og lod en lignende gøre, så var den sag let bestilt. Se, her skal jeg vise dig en stærk lærredssæk, hvori der går omtrent ti poser. Den skal du fylde, og, hvis du, som jo er billigt, ønsker erstatning for dit eget tilgodehavende, kan du meget godt tage så meget du lyster for dig selv.

Ja, hvis du ville
dette arbejd for mig bestille,
så kunne du pille
med det samme for dig selv en lille,
men ikke så ilde
struttende sæk
væk."

Alt dette sagde fru Hilaire, som det syntes, uden at gøre sig ringeste betænkning derved, og mens hun så på ham med et listigt udtryk i de muntre træk. Anton stod som forstenet. Hjertet bankede næsten hørligt i ham, og det ur, han havde fået fra sin plejemoder, gjorde ganske tydelige slag mod hans bryst.

Han søgte imidlertid at skjule sin bevægelse, tav en stund og sagde dernæst: "Jeg kan ikke svare eder straks herpå. Men i morgen tidlig skal jeg sige eder, hvad jeg formår at gøre for eder." Med disse ord bortfjernede han sig hurtigt.

Da han kom op på sit værelse, gik han længe op og ned, inden han kunne bekvemme sig til at søge hvile. Havde han da så aldeles taget fejl af fru Hilaire? Og hvorledes gik det til, at hun i den grad tog fejl af ham? Den tillid, mølleren viste ham, og ham alene blandt så mange andre, den skulle han skuffe! Hun turde forlange, at han skulle række hånden til og være hende behjælpelig i en så forkastelig handling! Thi mølleren måtte være nok så slet og gerrig, det var jo dog hans ejendom, talen var om, og den skulle han forgribe sig på!

Han tilbragte en urolig nat, men inden han stod op havde han fattet sin beslutning. Efter at have ordnet adskillige sager og pakket sin kuffert, gik han fuldt påklædt og med overtøj på ind til fru Hilaire. "Hvor skal du hen?" spurgte hun forundret.

"Jeg tager herfra om en times tid. Når jeg har sagt farvel til eder, går jeg over til mølleren og underretter ham om, at jeg ikke længere kan blive hos ham. Vil han så ikke betale mig mit tilgodehavende, så får han lade være. Men i ethvert tilfælde vil jeg nu herfra."

"Og hvorfor, om jeg må spørge?"

"Når I virkelig ønsker det, kan jeg gerne sige eder, hvorfor. Jeg har i det forløbne år været tilfreds med min stilling, og måske mest fordi jeg befandt mig vel i eders selskab. Men nu gjorde I mig i går aftes et forslag, som min samvittighed forbyder mig at gå ind på. Og dog nænner jeg ikke at sige eder

rent ud Nej og anføre mine grunde derfor. Det eneste, jeg da kan gøre er at rejse min vej og tage tilbage til min plejemoder."

"Er det årsagen?" spurgte fru Hilaire. "Ja, så følg nu med mig! Der er noget, jeg vil vise dig, der måske kan forandre din beslutning."

Hun tog af en hemmelig chatolskuffe et par nøgler og gik foran over en lang gang og lukkede ham ind i et kammer, hvor han ikke havde været før. Her var på en hylde opstillet omtrent fyrretyve af de omtalte poser. Hun bad ham åbne og undersøge en af dem, og han fandt den ganske rigtigt fyldt af møllerens gryn. "Alle disse," vedblev hun, "tilhører mig. Mølleren var, dengang jeg havde trakteret ham med de kostelige guldskiver, så gennemtrængt af taknemmelighed, eller måske af frygt for at jeg skulle nægte ham denne velgerning, at han ikke blot lovede mig en pose gryn ugentligt, men virkelig holdt løftet i et helt år. Du ser da selv, at jeg med den rigdom ikke så snart trænger til at rapse."

"Nej," udbrød Anton forundret; "men hvorfor har I alligevel –"

"Vent lidt, min søn! vi er langtfra færdige."

Hun lukkede nu ved hjælp af en anden nøgle, hun havde bragt med, døren op til et særskilt, temmelig stort kammer, der ved en dør på den modsatte side stødte op til møllerens eget loft, hvor hans umådelige skatte var opstablede i lutter poser med guldkorn, der var hensat på hylder, den ene oven over den anden. I det kammer, de trådte ind i, var ligeledes en stor mængde poser henstillede, alle nummererede og alle med hendes navn påskrevne. Den sidst hensatte havde nr. 720.

"Al den rigdom, du her ser," sagde nu fru Hilaire, "alle de poser, hvorpå mit navn er skrevet, tilhører ligeledes mig, men

uden at jeg har rådighed derover. Mølleren holdt, som sagt, sit løfte i et år, men så erklærede han glatvæk, at på den måde ville han ikke blive ved; det var en urimelighed; jeg havde hverken nu eller fik nogensinde brug derfor. Doktoren havde imidlertid pålagt mig, at jeg, hvis mølleren ikke af fri vilje viste sig erkendtlig for den store tjeneste, jeg gjorde ham, skulle selv gøre fordring derpå; dog holdt han for, at 2 poser gryn om måneden måtte være et anstændigt vederlag. Jeg stod da nu på min ret, og det endtes med, at jeg for fremtiden virkelig nøjedes med to poser om måneden. Disse skulle med mit navn på henstilles i et rum, eller et kammer, for sig selv; men jeg måtte ikke røre dem før jeg havde opbrugt det, jeg allerede havde fået, og heller ikke erholde nøglen til kammeret. Skønt jeg nu har anvendt ganske anseligt af det forråd, du så først, dels her, dels gennem din kære plejemoder, så kunne det dog vare længe, inden det hele fik ende, og sandsynligvis ville jeg ikke selv opleve det. Jeg indlod mig derfor ikke på denne betingelse, men tillod dog, at han havde al denne nye indtægt i et særskilt rum og under sit stadige tilsyn; kun ville også jeg have nøglen dertil, og desuden måtte han give mig en skriftlig erklæring, at hvad der således var mærket med mit navn, tilhørte mig og ingen anden."

"Men, bedste fru Hilaire," sagde nu Anton, "hvad har da bevæget eder til at gøre mig det besynderlige forslag i går aftes?"

"Det var en lille prøve, jeg stillede dig på. Din plejemoder og jeg har bestemt dig til en meget betydelig virksomhed i fremtiden. Jeg ville da forvisse mig om, at jeg fuldkommen

kunne stole på din redelighed. Og du har jo skilt dig meget pænt ved den sag."

"Min redelighed!" udbrød Anton fortørnet; "har I nogen grund til at tvivle om den?"

"Ja, ser du, min kære Anton, Vorherre har givet dig et ansigt, der indgyder enhver tillid til dig, næsten ved første øjekast. Om det så var den mistænkelige møller derovre, så blev han jo som forhekset af dig og betroede dig i kort tid sager, han ellers holdt enhver anden fra. Men jeg lader mig ikke bedåre af et skikkeligt ansigt. Jeg vil være vis i min sag."

"Men I havde dog ingen ret til at mistænke mig så stygt."

"Så, min unge herre, havde jeg ikke? Må jeg da spørge dig, hvorfra du fik de 3000 rigsdaler, du i forrige uge, og uden at sige mig et ord derom, sendte over til den brandlidte by? Da jeg ville hjælpe dem, havde du allerede været der. Af din plejemoder fik du ikke de penge. Jeg har udtrykkelig forlangt underretning om, hvor meget hun sender dig."

Anton lo. "Er det derfor, I har troet, jeg kunne nok berige mig og andre på møllerens bekostning?"

"Ja, min søn, når man har den adgang til møllen som du, så er fristelsen stor. Jeg har ofte været urolig derover. For jeg ved desværre" – og hun faldt nu ind i sin syngende tone:

"Der er en ond og farlig frister,
der lokker med bedragerisk røst.
Han går med kattefjed og lister,
sig oftest ind i den unges bryst.
Tag dig i agt! Han lægger snarer,
der er usynlige, men let
kan bringe den endog i farer,
hvis liv var hidtil uden plet."

"Da har jeg dog aldrig følt mig fristet af møllerens rigdom," sagde Anton. "Den sag, I omtalte, er let nok at klare. En fremmed regering har i længere tid underhandlet med mølleren angående en indveksling af guld mod sølvbarrer. Der er for øjeblikket krig i flere lande af Europa, og guldet er vanskeligt at overkomme. Men mølleren ville ikke, enten af særhed eller fordi han, som I ved, ikke kan afse sit guld. Den herværende agent henvendte sig nu til mig, i den tanke, at jeg kunne overtale mølleren. Det lykkedes mig virkelig, idet jeg forestillede ham, at vi snart ventede flere skibsladninger hjem, der krævede mange udgifter, og hertil kunne han med fordel anvende sølvet. En beregning, jeg viste ham, gjorde udslaget, og han gav nu efter. Af taknemmelighed sendte mig agenten i sin regerings navn 3000 rigsdaler. Jeg havde for øjeblikket ingen brug for de penge – nøden derovre blandt de brandlidte var stor – og så lod jeg hele summen gå til dem. – Vil I nu ikke tro mig, så kan I spørge agenten, der endnu opholder sig her i nærheden."

Fru Hilaire rakte ham hånden. "Jeg ser, jeg har gjort dig uret; men det er vi mennesker udsatte for, og det må du tilgive. – Lad nu den sag være glemt, og følg over med til mit, så skal du høre

det brev, jeg har modtaget. Det er fra din plejemoder og som sædvanligt otte tætskrevne sider stort."

Af dette brev skal vi her give nogle uddrag.

"Det er på tide, kære veninde," skrev fru Martini, "at vi gør alvor af vor gamle plan. Den tør ikke længere opsættes, og omstændighederne er os nu over al forventning gunstige. Mølleren har indrømmet Anton den frieste adgang til sin bedrift; herved vil vort forehavende særdeles lettes. Endnu i år bør vi skride til værket. Den store formue, du har stående hos mølleren, er endnu, ligesom hans egne gulddynger, en ufrugtbar skat. Den må du nu langt om længe tage i besiddelse, og, som jeg forhen har omtalt, er min plejesøn Anton allerede nu skikket til at være virksom ved de forskellige forretninger, vi har påtænkt, og han vil ganske vist efterhånden blive det mere og mere. Han har en mængde, for et så ungt menneske ualmindelige kundskaber; han er af besindig karakter og af hurtig, aktiv natur. Indsigtsfulde folk, man kunne sætte sig i forbindelse med og betro enkelte grene af det, der skal sættes i værk, vil nok findes. Jeg har således nylig gjort bekendtskab med en brav og duelig mand, der kunne påtage sig at anlægge her i egnen et stort jernstøberi, hvorved en mængde mennesker kunne finde sysselsættelse og underhold."

"Man har godt ved at slå vrag på rigdom. Som verden nu er indrettet, er den uundværlig næsten for al virksomhed. Ligesom fattigdom nedbryder modet, hæmmer fremgangen og standser udførelsen, således er formuen en hjælper, en understøtter, der giver mod og midler selv til dristige forsætters gennemførelse. Mølleren, hos hvem du nu så længe med dit

lykkelige humør har holdt ud, er en uting i en stat, en skændsel i vor oplyste tid. Jeg kan kun sammenligne ham med de asiatiske despoter, hvis eneste tanke går ud på at ophobe rigdomme om dem selv, mens landet, de regerer, er udyrket, dets hjælpekilder ubenyttede, og mens indbyggerne lever i slavisk dorskhed og uvirksomhed. Mod ham havde jeg den allerstørste lyst til at konspirere. Men da vi ingen ret besidder til at berøve ham de skatte, der unægtelig er hans ejendom, skønt han forbryder sig ved at lade dem henligge ubenyttede, mens de kunne være en velsignelse for utallige: så skal i det mindste din formue unddrages hans rådighed. Hvorledes dette nu på bedste måde kan ske, må du se til at aftale med Anton."

"Din gamle ven, den arabiske læge, har i sommer besøgt mig. Jeg spurgte ham, hvorfor han havde lært dig at tilberede guldskiverne, og derved forlænget et så unyttigt liv som møllerens. Han svarede, "at dennes mål var ikke fuldt endnu. De rigdomme, han opdyngede, ville spredes ad efter hans død, og det var et spørgsmål, hvad nytte de ville gøre. Men ved at lære dig den omtalte kunst tvang han mølleren til uafbrudt at vise sig erkendtlig ved at afgive til dig en betydelig part af sine skatte, og denne, vidste han, ville engang blive til gavn for mange. Derfor havde han indskærpet dig at stå på din fordring og ikke lade dig noget afknappe." – Da jeg nu forklarede ham, hvad vi havde betænkt, billigede han det i ét og alt, og lovede, med tiden at stå os bi med sin indsigt og erfaring."

Anton var meget forbavset over indholdet af dette brev. "Er det virkelig min plejemoders mening, at alle de poser med guld, I viste mig som eders ejendom, også de, der findes særskilt på

det aflukkede loft, at alt dette skal føres herfra uden møllerens vidende?"

"Ja, det er hendes og min mening."

"Det vil ikke blive nogen let sag."

"Nej," svarede hun leende, "det ved Vorherre! Men derfor har vi valgt dig til at udføre den."

"På én gang," sagde Anton efter nogen overvejelse, "kan det næppe ske."

"Men det må dog ske på én gang, og i en eneste nat. Hør nu, hvad jeg selv har tænkt og sig så, hvad du synes derom. Mølleren plejer én gang hvert år mod dets slutning, omtrent ved jævndøgnstid, at overfaldes af en letargi eller sløvhed, der holder ham uvirksom i sengen i tre dage. På den tid står møllen stille, og ingen tør komme ind til ham. Han nyder ingenting, ikke engang mine guldskiver; kun må et lille forråd sættes ind til ham. Disse tre dage må vi benytte, og allerførst skaffe alle poserne ned til mig her. Hvis du tror, at vi ikke selv kan overkomme at slæbe al den mammon ned, så har din plejemoder lovet at sende os to pålidelige mænd, der kan stå os bi heri, og disse folk kunne jo også ellers være os behjælpelige. Så mener jeg, at vi skal låne et par af møllerens vogne – han kan nok få dem igen – og lægge alle poserne ned deri; de er just skikkede dertil, da de er forsynede med et dæksel, der kan aflåses. Noget af mine egne sager må også læsses på; og når det begynder at mørknes, kører så du og jeg herfra med hele menuetten."

"Kære fru Hilaire, glem ikke, at den sum, talen er om, udgør omtrent 15 millioner gylden i guld. Vægten af disse er meget

betydelig. At transportere dem er forbundet med ikke ringe vanskeligheder."

"Ja, hvis to heste for hver vogn ikke forslår, så må du skaffe fire. Derpå kommer det jo ikke an."

"Det vil gøre alt for megen opsigt blandt folk heromkring. Mølleren plejer aldrig at benytte andre heste end de to stærke dyr, han har i stalden. Vi er udsatte for, at folk samler sig om huset her, for at se hvad de mange heste skal bruges til."

"Ja, så lad os tage møllerens heste – det har jeg slet ikke tænkt på; de to kan jo trække alle vognene, når den ene vogn hægtes til den anden."

"Men går det an? Tør vi det –?"

"Å, vi vil kun låne dem, kun på en nat, og til en tid, da han selv ingen brug har for dem. Når vi er kommet til vort bestemmelsessted, lader vi dem løbe, og jeg indestår dig for, at de galoperer lige tilbage til møllen. Jo, det vil vi gøre; den sag tager jeg på mig."

"Nu, som I vil; vi bliver vel også nødt dertil. Men jeg vil råde til, at vi ovre i byen lader forfærdige nogle handelige kasser eller bedre sådanne fjerdinger, som man bruger til at transportere møntet sølv og guld. I dem vil vi hælde de poser, I allerede nu har rådighed over. Af disse fjerdingers vægt kan vi da beregne vægten af det hele og slutte os til, om de to heste kan magte det."

"Godt," sagde fru Hilaire, "lad det så blive ved den aftale, vi har truffet. I dag skriver jeg til din plejemoder, at hun skal sende os de to pålidelige mænd. Vi har endnu en måned at løbe på, og i den tid må vi se til at træffe alle vore forberedelser."

Anton var ikke ganske vel til mode ved de mange krogveje, man måtte slå ind på, for at komme til målet. Men hans forstand måtte erkende deres nødvendighed, og den gamle påminder, uret, han havde fået af fru Martini, lod sig heller ikke høre. Han slog sig da til ro og anvendte med den ham egne hurtighed tiden til at træffe alle de foranstaltninger, han anså for de hensigtsmæssigste.

Henimod jævndøgnstid begyndte mølleren at føle sig ilde tilpas, led ofte af uro og var endnu vanskeligere at omgås end før. Han befalede omsider Anton at standse mølleværket, lod alle tilgange aflukke og kun stalden holde åben, for at der kunne sørges for hestene; men også dette måtte ingen anden end Anton besørge. Endelig trak han sig ganske tilbage til sine værelser, holdt sengen og gav ordre til, at ingen måtte forstyrre ham i tre dage. Tiden var altså kommet, og det store forehavende måtte sættes i værk. Fru Hilaire og Anton blev enige om at gøre alting færdigt i de to første dage, således at de kunne tage bort den anden dags aften. Herved fik de et forspring af natten og den følgende dag, inden mølleren, når han vågnede af sin lethargiske tilstand og opdagede flugten, kunne tænke på at forfølge dem. Men uheldigvis ankom de folk, fru Martini havde lovet at sende, først højt op på dagen, så at det allerede var langt ud på aftenen, da man skulle til at tømme det loftskammer, hvor de fleste poser var hensatte. Fru Hilaire og Anton var gået herind og havde hængt en lampe på væggen; folkene stod udenfor på trappen i beredskab med kurve. Anton havde netop taget de to første poser ned fra hylden og ville levere dem ud til folkene, da man ganske tydeligt hørte tunge trin på møllerens store loft, der ved den aflåsede dør var adskilt

fra dette kammer. "Der går nogen derinde," udbrød fru Hilaire forbavset. "Hvem kan det være? Tys! Det nærmer sig hertil – nu famler det efter døren!" Straks efter blev en nøgle stukket ind i låsen, drejet om, og – mølleren trådte ind! Han var i nattøj, men med en skindpels over sig og med en lådden hue på. Fru Hilaire, der havde trukket sig tilbage til Anton ved den anden dør, stod som forstenet; hun antog alting for tabt. Men mølleren, der gik med vidtåbne, stive øjne, og var endnu mere bleg eller gulladen end ellers, lod ikke til at agte på dem. Mens begge de andre ikke vovede at flytte en fod og var som fasttryllede til stedet, hvor de stod, gik han hen til hylderne, efterså dem nøjagtigt, og begyndte dernæst at tælle poserne på den nederste hylde, der var sidst fyldt. Da han savnede de to, der nys var taget derfra, ytrede han kendelig urolighed, så efter bagved og på gulvet, og gik dernæst igen tilbage og begyndte at tælle på ny. "Han går i søvne!" hviskede fru Hilaire til Anton, og tog i det samme de to poser, Anton endnu holdt i hænderne, og satte dem hurtigt hen på deres plads på hylden. Da mølleren nu fandt tallet rigtigt, syntes han tilfreds og begav sig bort den samme vej, han var kommet, og aflåsede igen døren.

"Dengang slap vi med skrækken," sagde fru Hilaire, og trak vejret. "Han har altså den vane at gå i søvne; det har jeg ikke vidst. Men det er rimeligt nok, at angsten for hans skatte hverken lader ham ro nat eller dag."

"Når han blot ikke går i søvne i morgen nat, og igen kommer herind!" sagde Anton. "Han vil da straks mærke, at kammeret er tømt, og Gud ved, hvad der da kan ske!"

"Ja, hvad er der at gøre derved?"

"Vi må forhindre ham fra at komme herind. Jeg vil lade et søm slå i nøglehullet, og måske for større sikkerheds skyld spærre døren med en jernstang. Men så meget er vist, at vi nu må skynde os med vort arbejde her, og tage bort i morgen, så snart det mørknes."

For det første bragte man nu ned fra kammeret så meget man inden nattens frembrud formåede. Den næste dag blev resten hentet, og det hele lagt ned i kasser og fjerdinger. Seks af møllerens vogne blev nu trukket hen til bagporten på fru Hilaires våning, hvorfra der gik en jordvej omkring landsbyen, og vognene blev belæssede og aflukkede.

Da det mørknedes, gik Anton ind i møllerens stald for at trække de to heste ud og spænde dem for vognene. Men her stødte han på en uventet og meget betænkelig hindring. Disse heste var fra gammel tid vante til, aldrig at æde om dagen, hvorimod de åd uafbrudt og meget grådigt hele natten igennem. Anton havde derfor til rejsen forsynet sig med flere sække havre. Men da han nu ville binde dem løs og føre dem ud, stejlede de og slog ud. Hans tiltale, som de ellers så villigt lystrede, hjalp ikke, og da han ville anvende hårde midler, blev de vilde og var ikke langt fra at anfalde ham. Han gik da op til fru Hilaire og fortalte hende denne slemme forlegenhed, de var kommet i. "Når jeg ikke kan få dem ud af stalden, ved jeg bestemt, at ingen kan. At få andre heste, så mange vi behøver, og i den korte tid, er næppe at tænke på."

Mens de endnu var ganske rådvilde om, hvad her var at gøre, meldte en af folkene, at der var en fremmed ude, der ønskede at tale med fruen. Den mand, der straks efter trådte ind, var høj og mørkladen, håret gråligt, men det tykke skæg kulsort. Han

var hyllet i en lys burnus, med en hætte, der gik over hovedet, men som han slog tilbage, kort efter at han var trådt ind, og man så nu tydeligere de skarpe ansigtstræk og de mørke, gennemtrængende øjne. "Min gamle ven, doktoren!" udbrød fru Hilaire; "er I her!"

"Jeg kommer fra eders veninde, fru Martini. Ved hende er jeg blevet underrettet om, at I vil tage bort i denne tid. Hvis jeg kan være eder til nogen nytte –"

"Ja, vi er netop nu i en slem knibe," svarede fru Hilaire og fortalte ham om hestenes stædighed.

"Lad mig forsøge, om jeg kan," sagde den arabiske læge; "men jeg ønsker at gå alene ned."

Han tog nu af den vogn, han var kommet med, en sæk, hvori der, som det syntes, var foder, og gik ind i stalden. Et godt kvarter efter kom han ud med begge hestene, uden at ytre sig om, hvorledes det var lykkedes ham at få bugt med deres stædighed. Han ville nu straks spænde dem for vognrækken; men de veg tilbage og var ikke at få fra stedet, så megen umage han også gjorde sig. Først da Anton kom til og talte til dem med gode ord, lystrede de hans bekendte stemme, og der var nu intet mere i vejen. Doktoren rådede til, at man straks skulle tage bort, da rejsen måtte være endt i nattens forløb; og, da dette blev billiget, kom kort efter fru Hilaire, vel indpakket, ned og steg op på den forreste vogn. Da hun så, at det andet sæde, hvor han skulle sidde, var sat omvendt på, spurgte hun, hvorfor hun skulle køre baglæns. "Det vil I snart få at vide," svarede lægen, mens han og Anton førte hestene ved bidslet i skridt omkring landsbyen. Men da de kom ud på den brede og lige landevej, sprang begge op på det forreste sæde, og mens

doktoren holdt tømmerne, satte hestene afsked i et skarpt trav, uden at det svære læs af de seks sammenhægtede vogne syntes i mindste måde at overstige deres kræfter. Farten var så stærk, at lufttrykket blev besværligt, så at fru Hilaire nu var glad ved at køre baglæns. Selv Anton måtte oftere vende sig om, kun doktoren syntes ikke at spore nogen ulejlighed. I denne fart gik det uafbrudt de første ti mil; da fik man hestene, skønt med nogen møje, standsede. Doktoren sprang af og gav dem af det foder, han selv havde bragt med. De åd det med stor begærlighed, men måltidet varede kun et kvarter, så gik det videre i samme fart. De havde næsten tilbagelagt de følgende ti mil, da Anton gjorde doktoren opmærksom på, at man om lidt måtte dreje af til venstre for at komme til fru Martinis bopæl, der var bestemmelsesstedet for rejsen. "Til fru Martini," svarede doktoren, "kan vi af flere grunde ikke tage, vejen til hende går meget hyppigt op ad bakke, og det er et spørgsmål, om hestene så formår at trække det svære læs. Men vi tør desuden ikke blive her i landet. Man kan ikke vide, hvilke foranstaltninger, mølleren kan falde på for at indhente os. Vi må over grænsen. Vejen til naboriget, der ligger omtrent 15 mil fra hvor vi nu er, er jævn og går stadig nedad. Det er dets hovedstad, vi bør styre til. Der er vi betryggede, og der vil også være den bedste tumleplads for de forskellige foretagender, man kan tænke på."

Fru Hilaire, der hørte denne samtale, vendte sig nu om og sagde: "Skal vi ikke til Antons plejemoder? Og jeg, som har glædet mig så meget til engang igen at træffe sammen med min gamle veninde!"

"Det vil netop ske," svarede doktoren, "når vi følger den vej, jeg foreslår, og har valgt efter aftale med hende. Jeg har på

hendes vegne lejet en stor gård, der ligger tæt udenfor byen; i den er der ingen fremmede uden mine folk. Men det er just i denne gård, hun opholder sig, og hvor hun venter os."

Med denne forklaring var man veltilfreds, og man kørte nu en tre-fire mil til i samme retning, da hestene på ny blev standsede for at fodres. Herfra løb de så i et uafbrudt trav, først over grænsen, som doktoren førte dem ind på ad en afsides vej, og så ind i naboriget, hvor de blev standsede ved en stor gård, der lå tæt udenfor hovedstaden. Ved gårdens port stod nogle folk, der så ud som beduiner, de tog straks fat på hestene og førte dem ind på en rummelig gårdsplads.

Således endte denne mærkelige natterejse. I ti timer havde de stærke dyr trukket et så svært læs over tredive mil. Forunderligt nok mødte man på hele rejsen ikke en eneste vogn, ja ikke engang en enkelt vandrer.

Ved ankomsten viste sig straks fru Martini, der glad og kærligt hilste på sin gamle veninde og sin plejesøn. Fru Hilaire, der følte sig noget angrebet af den anstrengende kørsel ved nattetid, søgte nu at genvinde sine kræfter og sit gode humør ved nogle morgentimers hvile. Men doktoren og Anton fik travlt med at lade vognene aflæsse og deres kostbare indhold bære op i værelserne.

Det blev nu bestemt, ak møllerens vogne skulle fra et andet sted og med en fremmed fragtmand, der selv måtte besørge forspandet, sendes til ham så snart som muligt. Hans heste besluttede man at beholde nogen tid, for at han ikke skulle benytte dem til at opspore fru Hilaires opholdssted. Men de var så balstyrige, at man allerede den fjerde dag måtte slippe dem løs og lade dem selv se til at finde hjem.

På den måde blev altså fru Hilaires store formue lykkeligt unddraget møllerens rådighed. Hvorledes man nu efterhånden formåede at realisere de temmelig vidtudseende planer, især fru Martini havde lagt for at gøre den frugtbar og ved den at udbrede virksomhed blandt deres medmennesker, dermed tør vi ikke udførligt opholde os. Kun så meget kan vi forsikre, at man endnu i vore dage sporer de velsignelsesrige virkninger af det, der på hin tid i de forskelligste retninger blev sat i værk. Foruden det omtalte jernstøberi grundlagde man en mængde fabriksanlæg, ophjalp agerbruget ved at forskrive nye redskaber og maskiner, udrustede i nogle af de nærmeste søhavne skibe til at fare på fjerne lande, og etablerede et handelshus, hvis forretninger ved de kapitaler, man kunne råde over, snart blev meget betydelige. Men især søgte man at virke for den uformuende del af befolkningen, ikke ved understøttelser, der så ofte er en kilde til ladhed, men ved at give dem adgang til et tilstrækkeligt erhverv. Ved alt dette var den arabiske læge, så længe han opholdt sig der i egnen, og Anton meget virksomme. Den sidste viste dagligt mere og mere, at hans velgørerinde ikke havde vurderet hans gode egenskaber for højt.

Hermed må vi tage afsked med de personer, der nu sidst er omtalte. Hvad der forresten er hændt dem, vedkommer ikke denne fortælling, men kan måske ved en anden lejlighed meddeles. Derimod må vi igen begive os til mølleren og se, hvorledes han forvinder det puds, skæbnen har spillet ham.

Som Anton frygtede, gik han også den næste nat i søvne, men dennegang med en tændt lygte i hånden, og vi kan da noget bedre følge ham på hans natlige vandring. Henimod midnat rejste han sig som han lå, med skindpelsen og den lådne hue

på, greb lygten, der stod tændt ved siden af ham, og gik ned ad den lange trappe, der førte til den ophobede dynge af guldkorn. Ved trappens ende stod han stille og så på nogle mørke pletter; det var sporene af hans søns blod, der for mange år siden havde fundet døden ved hans hånd. Han sukkede dybt og gik videre, men stod igen stille og så med et bistert udtryk på nogle andre, endnu tydelige spor af blodpletter, der var synlige på muren. I det første år, da han begyndte at arbejde med møllen, holdt han folk, men havde forbudt alle og enhver at betræde dette hellige sted. Efter et ganske almindeligt rygte traf han her en aften silde en af arbejderne og slog ham så voldsomt mod muren, at hjernekisten blev slået ind. I søvne sparkede han nu til muren og vendte sig derpå til dyngen, hvor der lå en vægtskål og nogle tomme lærredsposer. Han holdt lygten hen over dyngen, mens de klare guldkorn lyste og glimrede i skinnet. Efter en stund at have frydet sig ved dette syn, satte han lygten hen og kastede sig næsegrus ned på dyngen, gravede ansigt og hænder ned i kornene, ligesom for endmere at tilegne sig dem, og blev således liggende nogle minutter. Derpå rejste han sig igen, afvejede guldkorn i fire lærredsposer og gik med dem op til gemmestedet på det aflukkede store loft og stillede dem omhyggeligt hen på deres sted. Dernæst tog han en nøgle, der hang på et søm, og ville gå ind på det kammer, hvor fru Hilaires formue var hensat. Men da han med synlig forundring mærkede, at nøglen ikke ville gå ind, søgte han at få døren op ved at trykke den med hele sit legemes vægt, men uden at det lykkedes ham. Efter flere gentagne forsøg vendte han endelig tilbage til sit leje, men var ved disse anstrengelser formodentlig

blevet så afkræftet, at han den følgende dag og nat forblev liggende hen i sin døsighed uden at rejse sig i søvne.

Dagen efter var denne sygelige tilstand endt, og han kunne nu stå op. Af de tynde guldskiver, der i et forråd for én dag var sat hen til ham, nød han en tredjedel, og drak ovenpå en stærk vin. Efter dette sælsomme måltid syntes han at have genvundet alle sine kræfter, forlod sit værelse og satte allerførst mølleværket på ny i gang. Derefter gik han til stalden for at se, om Anton havde sørget godt for hestene. Til sin forundring fandt han stalden tom; men da der tillige manglede en del af vognene i skuret, antog han, at der uformodentlig måtte være indtruffet noget, der gjorde brugen af heste og vogne nødvendig. Idet han ville gå over til fru Hilaire for at erholde oplysning derom, kom han pludselig til at tænke på sin drøm; thi hvad han den næstforrige nat havde oplevet i søvne, viste sig nu for ham som drømt. Tanken om den afspærrede dør blev med ét så levende hos ham, at han skyndte sig op på det store loft, for at forvisse sig om at det kun var en drøm, der ængstede ham. Men – døren var virkelig spærret, nøglehullet tilstoppet, og han kunne tydeligt mærke, at der var noget anbragt indenfor, der hindrede ham i at støde døren ind. Opbragt over denne dristighed af fru Hilaire hastede han over til hende for at få at vide, hvad det skulle betyde. Men hendes dør var lukket, og uagtet han hamrede på og kaldte, lod ingen sig se. Nogle folk fra landsbyen, der kom til, fortalte nu, at herskabet vist var rejst bort, da man hverken i går eller i dag havde set noget til fruen eller hr. Anton. "Hvad skal det sige?" sagde han: "Det skulle dog vel aldrig være galt fat? – Hør du –" råbte han til en karl "– lad straks smeden komme!" Ved dennes hjælp fik han døren

opdirket og trådte ind. Ja, det lod virkelig til, at det var galt fat. Skuffer og skabe stod åbne; alle sager af værdi var taget ud, og det hele viste sig som en ilsom, men temmelig fuldstændig flytning. "Død og Helvede!" skreg han; "har hun måske vovet – ja, det må jeg straks undersøge!" –

Han tog nu en økse fra køkkenet og gik gennem hendes værelser op til de to loftskamre, hvor poserne med guldgryn fandtes. Men øksen, som han ville bruge for at slå dørene op, kunne han have sparet, da de begge stod åbne; og han så nu, at kamrene var tomme! Nu var alting ham klart: Fru Hilaire og Anton var flygtede med al den rigdom, og ved hjælp af hans egne heste og vogne. Hans raseri over denne opdagelse var ubeskrivelig.

Det første, han tænkte på, var at melde tyveriet, som han kaldte det, til øvrigheden. Men hvad kunne det hjælpe ham? Fru Hilaire havde desværre hans forskrivning; man ville erklære, at det, hun havde taget med sig, var med rette hendes ejendom. Han ville da straks sætte efter de flygtende. Men hvorhen skulle han vende sig? Og når de havde hans heste, hvorledes kunne han da håbe at indhente dem? – Hele dagen gik hen med planer, han lagde og igen forkastede. Kun i én ting var han enig med sig selv: fik han dem fat, skulle han nok sørge for, at både Anton og fru Hilaire havde levet deres længste dag.

Natten tilbragte han søvnløs. Han, den rige mand, der ikke vidste enden på sit eje, kunne ikke tåle den tanke, at en forholdsvis så ringe del deraf, der oven i købet ikke var hans, nu var blevet berøvet ham. Den næste morgen rejste han sig udmattet og ville som sædvanligt søge nye kræfter ved at fortære nogle af de hensatte tynde guldskiver, men – der var

ingen! Han så efter over alt og løb i sin urolighed over i fru Hilaires bolig, for at se, om der ingen var sat til side, men til sin skræk kunne han ingen opdage. Først nu indså han sin virkelige ulykke. Det middel til at forlænge livet, fru Hilaire dagligt forsynede ham med, var sandsynligvis for bestandig nægtet ham, og han så sin visse død forud. Hvor gerne havde han nu kaldt hende tilbage og indrømmet hende enhver fordel, hun ville betinge sig. Men hun var uden tvivl nu langt borte fra ham, og selv om hun kunne kaldes tilbage, ville hans livslys, inden det skete, være udslukket; thi han vidste, at inden tre dage var det forbi med ham. Fortvivlet og med store sveddråber på panden kastede han sig på sit leje; skrækken og sindsbevægelsen tillod ham næppe at stå på benene.

De to følgende dage lod han sig forsyne med kraftige spiser, og drak dertil stærke drikke, i den tanke, at dette kunne bøde på hans flygtende kræfter. Men det gjorde kun ondt værre. Han sygnede mere og mere hen.

Den tredje dag lå han kraftesløs på sit leje og kunne næsten ikke røre hånd eller fod. Således lå han hele dagen i stum grublen. De folk, der kom til ham, tændte i mørkningen efter hans befaling en lampe, der stod ved sengen, og gik bort. "Det skulle altså nu være ude med mig," mumlede han for sig selv, "og hvis doktorens spådom er at lide på, skal alle mine herlige skatte gå over til fremmede! – Nej!" vedblev han med heftighed, "det skal dog ikke ske! *Det* i det mindste kan jeg forhindre." Med disse ord skød han, ikke uden anstrengelse, en hemmelig skyder i tapetet til side og trak et bøjeligt rør frem. "Skal jeg endelig gå herfra," udbrød han, "så skal mine rigdomme gå med

mig. Det er min eneste trøst. Ingen fremmed, ikke en eneste skal besidde dem!"

For at forstå, hvad han sigtede til, må man vide, at han engang havde opfordret den arabiske læge til at stille hans horoskop eller ved sit kendskab til stjernernes gang og indbyrdes stilling at forudsige ham den skæbne, der var bestemt ham. Lægen føjede ham, og svaret lød, at han skulle dø en voldsom død, og ved sin egen hånd, og at alle de skatte, han havde samlet, skulle spredes ad og tilfalde andre. Den tanke, at hans møjsommeligt opdyngede rigdom skulle gå over til andre, var ham dengang lige så utålelig som nu. For at forhindre det anskaffede han sig syv fade eller meget store tønder med krudt, som han lod lægge i hvælvingerne under møllværket på forskellige steder, men alle indbyrdes forbundne med rør, der også var fyldte med krudt. Fra en af tønderne lod han en leder anbringe, der gik lige op til hans sengekammer og ved det omtalte bøjelige rør var befæstet i panelet. Når dette blev tændt, ville få sekunder efter hele bygningen sprænges i luften.

"Jeg ved bestemt," sagde han, idet han stirrede på lederen, "at jeg lever ikke denne nat over. Altså lige så godt nu som et par timer senere." Han greb lampen og nærmede den til lederen, men standsede. "Det er rædsomt at tænke sig!" udbrød han; "disse mure vil styrte sammen og knuse mig. Og dog må det ske – det er min faste beslutning." Han tøvede endnu; thi han manglede mod til dette skridt. Da hørte han pludselig en høj vrinsken, der lød op fra stalden. "Det er mine heste, der er kommet tilbage!" råbte han glad. "Måske er de andre kommet med dem – der er måske endnu frelse!" Idet han med en stråle af håb i de indsunkne øjne forsøgte at rejse sig, men ikke

kunne, bragte han med den rystende hånd lampen for nær til lederen. Den tændte øjeblikkeligt, og med et syvfold knald og et forfærdeligt brag styrtede bygningens mure sammen og begrov ham under ruinerne.

Hele mølleværket, gulddyngen og det store forråd af fyldte poser blev med taget slynget i vejret, højt i vejret, så højt, at det varede længe, inden alt dette, spredt ad af vinden, faldt ned igen. Noget af denne store rigdom blev fundet og tilegnet af folk, der var værdige dertil, en stor del af uværdige. Herfra skriver sig endnu den dag i dag den ulige og uforklarlige fordeling af formuen i hine egne.

Af den store og stærke møllebygning blev intet andet stående end tårnet, som møllevingerne var fæstede til. Disse blev ved at gå rundt, bestandigt stærkere og med en susende fart. Til sidst malede vingerne tårnet ned i jorden, og fløj så bort.

En fløj i øster,
en fløj i vester,
en fløj i sønder,
og en fløj i nord.
De fløj, de fløj til alle verdens kanter,
og dalede langt ude, men ingen ved, hvor.

Her ender historien om den rige møller.

Plejedatteren

1

Ved indkørslen til en af de anseligste og største herregårde i det sydlige Sjælland, holdt en smuk sommerformiddag en herre til hest med sin rideknægt. Hans holdning, hans bevægelse på den urolige hest og ikke mindst hans påklædning var meget elegante. Han var endnu i sine bedste år og af et meget tiltalende ydre. Rideknægten var steget af og havde forhørt sig, om hr. Lindaa – således hed ejeren af stedet – var at træffe, og da dette blev bejaet, red den fremmede herre ind i gården, steg af, og begav sig ind i huset. Han ville lige til at gå ind ad den ham betegnede dør, da en ung, overmåde smuk dame trådte ud af et værelse i nærheden, hilste og så på ham med en nysgerrig mine. Hun var klædt efter nyeste mode, dog med nogle tillæg i pynten, der var usædvanlige, næsten fantastiske, skønt ret vel beregnede på at hæve hendes temmelig lille, men fine figur, de mørke, bevægelige øjne og det vekslende udtryk i hendes åsyn. Overrasket af hendes skønhed standsede den fremmede og, åbenbart i den hensigt at betragte hende nærmere, henvendte han sig til hende med det spørgsmål, om det ikke var at befrygte, at han forstyrrede husets herre.

"Det tror jeg vist ikke," svarede hun med et lille satirisk smil. "Ved han, at De er kommet?"

"Jeg har ladet mig melde."

"Ja, så kan De godt gå ind."

Da han var gået, udbrød den unge pige: "Hvem kan den fine kavaler være? Ham har jeg aldrig set. Men det kan man jo snart få at vide."

Hun gik ned i gården, hvor rideknægten holdt, og lod som hun ville bese den smukke hest, den fremmede havde redet, klappede den og sagde: "Det er da et dejligt dyr!"

"Ja, frøkenen ser vel også, at det er en fuldblods," bemærkede rideknægten.

"Ja, det kunne jeg straks se. Har din herre haft den længe?"

"Så nær et halvt år."

"Hvad hedder din herre?"

"Baron Løvenhjelm."

"Løvenhjelm? Hvorfra er han?"

"Hans baroni ligger i Vendsyssel. Men han har også et par godser i Aarhus-egnen."

"Nå ja – så husker jeg nok. Jeg har hørt tale om ham."

Da hun havde fået at vide, hvad hun ønskede, gik hun ind igen, mens et sagte "baronesse!" listede sig over hendes læber. "Ja, hvem siger, han er ugift!" udbrød hun, og gjorde allerede en bevægelse for også at spørge tjeneren om dette vigtige punkt, men betænkte sig, idet hun mente, at det kunne man altid få at vide. Hun satte sig nu i det værelse, hun var kommet ud fra, tog et håndarbejde, som hun i det mindste agerede at beskæftige sig med, men lod tillige døren stå åben, for at være ved hånden, når den fremmede gik bort. Mens hun sad her og gav forskellige tanker audiens, kom et aldrende fruentimmer, husholdersken på gården, ind og sagde med vredagtig stemme: "Nå, frøken, nu har De igen været i spisekammeret og er gået over mit syltetøj."

"Igen? Det er første gang jeg har været der siden i går."

"Men De har ladet døren stå åben, og nu er katten rendt derind og har snappet to af de kyllinger, jeg havde sat hen på et fad."

"Har Mis taget to? Det er vel grovt. Men bi! jeg skal holde en moralsk straffepræken for den, der har vasket sig."

"Ja, de narrestreger skal hjælpe stort."

"Skal de narrestreger hjælpe stort?" vrængede den unge pige efter husholdersken. "Da holdt du selv forleden en lang tale for Mis, og den var så moralsk og rørende, at Anders, der stod hos, erklærede med en ed, at præsten herude ikke kunne have gjort det bedre. Dersom Mis havde sagt, det var narrestreger, så var du nok kommet efter den med et kosteskaft."

Husholdersken brummede og gik sin vej. Og vi må også forlade den unge pige, for at se hvad der er blevet af baronen.

Da han trådte ind til Lindaa, sad denne ved sit skrivebord, men rejste sig hurtigt og gik ham i møde. "Er det dig, kære ven! Det har ingen sagt mig. Kom og tag plads, og undskyld, at jeg straks, da jeg fik at vide, du opholdt dig så nær ved os, tilskrev dig og udbad mig dit besøg. Der er en sag, hvori jeg meget ønsker din gode assistance."

"Jeg står ganske til din tjeneste, kan du vel vide," svarede baronen. "Men inden vi går videre, må du dog sige mig, hvem den udmærket smukke, unge dame er, jeg så ved min indtrædelse?"

"Det er min plejedatter."

"Din plejedatter? Det har jeg ikke vidst, at du er forsynet med den artikel, og oven i købet i et så smukt eksemplar."

"Da har jeg dog været forsynet dermed i længere tid; men det er først et år siden, at hun er blevet optaget her i mit hus. Men forresten er det jo ret heldigt, at du spørger mig om hende; thi hun er just den nærmeste anledning til, at jeg vil rådføre mig med dig."

"Tal! jeg er lutter øre. Men sig mig dog først, hvorledes du er kommet til denne pige."

"Gerne. Det er endogså nødvendigt for at forklare meget af, hvad jeg ellers har at meddele dig. Mit første møde med Judithe – det er hendes navn – var i København for noget over 9 år siden. Ved at skrå over til et fortov så jeg en del mennesker stå omkring en lille pige, der kunne være mellem 7 og 8 år. Hun var meget fattigt klædt og så ud som hun havde grædt. "Hvad fejler den små?" spurgte jeg en tjenestepige. – "Der er en stor tøs, der har taget en mark fra den lille stakkel," lød svaret; "og nu tør hun ikke komme hjem til sin moder." Da barnet blev mig va'r, holdt hun hænderne til øjnene, mens hun med en grædende stemme sagde: "Hun har taget en mark fra mig!" og så med det samme gennem fingrene op til mig. Et andet pigebarn, der kunne være en tre år ældre, råbte nu: "Det er ikke sandt, hvad hun siger; hun har slet ingen mark haft." – "Hvorfor tror du det?" spurgte jeg denne pige. Hun blev undselig og svarede: "Jo, for hun mister hver dag sine penge," og tilføjede, ligesom glemmende sin egen anklage: "Hun kan holde på, hvad hun har, så kan der ingen tage det." Den beskyldte lille pige satte et meget uartigt ansigt op, vrængede til den ældre med munden og sagde: "Hvad kommer det dig ved? Når jeg har lyst til, at de skal tage mine penge fra mig, har jeg så ikke lov til det? De *har* heller ikke taget dem fra mig – ser du det!" Med disse ord

spyttede hun på den anden pige, der til gengæld slog hende, indtil de omstående skilte dem ad og jog dem begge bort. – Denne lille bedragerske – thi for andet kunne jeg ikke antage hende – var af en virkelig påfaldende skønhed, uagtet hendes urenlighed og uartige lader truede med at skjule det. Jeg traf hende siden oftere, sorgløst legende med andre børn, men så snart hun så en velklædt person, sprang hun hen og anmodede i en klynkende tiggertone, men med uimodståelige øjne og den mest bønfaldende mund om en almisse. Man slap hende ikke let."

"Og dette tiggerbarn," spurgte baronen forundret, "er det den unge pige, jeg nylig så derude?"

"Netop. Jeg ved ikke, hvorfra jeg fik det indfald at frelse dette barn, om det var en almindelig filantropisk indskydelse, eller om den umiskendelige kløgt i hendes ansigtstræk, eller om hendes skønhed gjorde indtryk på mig; den sidste forfejler sjældent sin virkning på os Adamsbørn. Nok sagt – thi da det var en tåbelighed, vil jeg ikke pine dig med at udfinde dens motiver – jeg lod hendes moder opspørge, afkøbte hende barnet, og satte det i kost hos en familie i København, hvor jeg vidste, det ville finde omhu og forstandig behandling. Her gik det, efter den underretning, jeg nu og da modtog, en lang tid skævt. Hun gjorde store spilopper og var vanskelig at ave. Engang løb hun endog sin vej og var en dag og en nat hos moderen; men denne bragte hende selv tilbage, og fra den tid var det som om der foregik en forandring med hende. Hun blev lettere at styre, og i undervisningen røbede hun flid – for så vidt hun behøvede det; thi hendes nemme og hurtighed i at opfatte, hendes evne til at beholde det lærte, forsikrede man mig, var

næsten overraskende. Hos denne familie var hun en 3 à 4 år og, som det syntes, var man mere og mere tilfreds med hende. Men så kom man efter, at hun alt i længere tid havde stået i hemmelig forbindelse med sin moder, et fruentimmer, der ikke duede noget. Dels stak hun småsummer til hende af de lommepenge, jeg lod hende tilflyde, dels andre sager, som hun desværre ikke havde rådighed over. Det gik jo ikke an, og man underrettede mig derom. På den tid var min kone en stund i forvejen død, og for at komme mig efter dette smertelige tab stod jeg i begreb med at tiltræde en udenlandsrejse. Jeg antog det nu for bedst, at pigebarnet kom fra byen og blev løsrevet fra sine ældre, ugunstige forhold til hjemmet. Med en familie udenfor bondestanden, der har en gård en halv fjerdingvej herfra, traf jeg den aftale, at de mod en årlig godtgørelse skulle tage hende til sig og lade hende tage del i undervisningen med deres egne børn. Under min fraværelse, der trak sig meget længere ud end jeg fra begyndelsen havde tænkt – som du erindrer var vi sammen i Italien over ét år – fik jeg enkelte gange, og altid gennem husfaderen, efterretninger om min protegé, og disse lød i det hele ret gunstige. Hun selv havde da også tilføjet et par linjer og deri udtrykt sin taknemmelighed i velvalgte ord og ønsket om snart igen at se mig. Omsider kom jeg da hjem og tog, så snart jeg kunne slippe fra København, herud og så dagen efter ind til den omtalte landmand. Her blev jeg i sandhed slået ved synet af den unge pige. Hun var nu 16 år og udviklet til en skønhed, der i sin art kunne kaldes fuldkommen og endnu mere blev hævet ved den aparte pynt efter hendes egen fantasi, hun endnu bestandig finder behag i. Hun modtog mig med et udtryk af overstrømmende glæde og

som én, der havde længtes efter mig. Men tillige undgik det mig ikke, at hun ligesom iagttog, hvad indtryk hun gjorde på mig. – Da jeg var ene med folkene, bad jeg dem uforbeholdent at sige mig deres mening om pigen. Hansen – således hedder manden – udtalte sig ret fordelagtigt, men hans kone ikke. "Jeg frygter for," sagde hun, "at der aldrig vil blive noget retskaffens af hende. Hun er fordærvet fra barnealderen, og ingen omhu vil sandsynligvis kunne udrydde følgerne af det slette eksempel, hun har haft for sig." – "Men," indvendte Hansen, "vor huslærer har dog altid været overmåde tilfreds med hende." – "Ja, det tror jeg!" gav hun til svar; "hun har forstyrret hovedet på ham. Han har jo endog fornylig friet til hende." – "Har han friet?" udbrød jeg; "og hvad svar gav hun?" – "Hun lo ham ud. Det må enhver vente sig, der lader sig bedåre af hendes koketteri og smukke udseende; for køn er hun jo, det kan man ikke nægte." – Uagtet fru Hansen er en brav og fornuftig kone, var jeg dog bange for, at et og andet, måske jalousi på manden blandede sig i hendes ufordelagtige omtale. Jeg spurgte hende derfor, hvad hun da egentlig havde så meget mod pigebarnet. – "Hun er usand og uærlig," gav hun til svar; "hun er oplagt til forstillelse, og ikke bange for små kunstgreb, der just ikke er meget smukke. Vore børn plejer ofte om vinteraftenen at spille lotteri. Den, der vandt oftest, var Judithe. Omsider faldt min yngste datter på, at lægge alle de udtrukne tal til side og så spørge hende om de tal, hun havde vundet på. Det viste sig nu, at to af dem var ikke udtrukne. Naturligvis påstod hun, at det var sket af en fejltagelse. Men da det indtraf oftere, og hun måtte tilstå sit bedrageri, så lo hun højt og mente, at ellers fik spillet aldrig ende; de andre kunne jo gøre det samme. Jeg har aldrig kunnet

stole på hendes ord, og mindst når hun, undertiden af en lille hævn, talte ondt om et af mine børn eller nogen af tyendet." – Denne beretning," vedblev Lindaa, "var jeg just ikke fornøjet med. Men en del af hendes fejl kunne være barnestreger og ville måske forandres, når hun kom i andre forhold. Jeg bad derfor folkene, endnu at beholde hende et par måneder, indtil jeg havde betænkt, hvorledes hun bedst kunne anbringes. Men da jeg i nogen tid havde opholdt mig her på gården og følte mig ensom, besluttede jeg dog at gøre et forsøg med selv at tage hende i huset. Jeg tør ikke nægte, at det var hendes skønhed og ejendommelige væsen, der gjorde udslaget. Jeg antog, at det ville være opmuntrende for mig at se et så ungt, smukt og sælsomt pigebarn færdes omkring mig, sæt også, hendes fejl nu og da kunne være slemme nok. Hun kom altså til mig, det kan nu være for omtrent et år siden. Det var et skridt, jeg mangen god stund vil fortryde."

Baronen, der opmærksom havde hørt til, sagde nu: "Jeg kunne fristes til at gøre dig det samme spørgsmål som du gjorde fru Hansen: Hvad er det da, du har så meget imod hende?"

"Og jeg ville svare dig det samme som fru Hansen svarede mig: Hun er usand, oplagt til forstillelse, hun gør hemmeligt eller stundom åbenbart nar af enhver, hun kommer i berøring med, og jeg ved meget vel, at mine velgerninger ikke befrier mig for hendes spottende lystighed, kun at det sker på min ryg. Hun hitter på tusinde spilopper, og der går sjældent nogen dag, uden at der klages over hende. Der hænger en vanart fra barndommen ved hende, der er uryddelig. At denne vanart tillige er forenet med noget lystigt, hvorved man nogenledes

forsones med den, må jeg dog tilstå. Men det værste er dog hendes tilbøjelighed til at gå på krogveje. Uagtet alle mine advarsler og al hendes nægten, står hun dog selv herude i stadig forbindelse med sin slette og fordrukne moder i København. De lommepenge, hun får af mig, går nok omtrent alle til moderen. Spørger jeg hende, hvad hun kan bruge sine penge til, da har hun enten givet dem til fattige, eller tabt dem, eller hun ved ikke, hvor de er blevet af. Engang plyndrede hun et helt træ med gravenstener og fik dem praktiseret ind til moderen, der naturligvis solgte dem og drak pengene op. Dersom jeg ikke havde vished om, at hun var gerningsmanden, kunne hun godt have skuffet mig. Hun var lutter ivrighed og ledede mistanken hen snart på den ene, snart på den anden. Men da jeg, lidt fortrædelig over hendes adfærd, gik fra hende, så jeg tydeligt, at hun lo på min ryg, i den tanke, at hun havde haft mig til bedste. For nu at styre dette uvæsen tilbød jeg hende nogen tid efter, at jeg ville give moderen en månedlig understøttelse. Men hun mente, at hendes moder nok kunne slå sig igennem uden hjælp – enten hun nu ved dette afslag har villet bortlede mistanken fra sig selv, eller hun, hvad jeg næsten tror, finder mere behag i at hjælpe sin moder på kunstige omveje."

"Men, kære ven," indvendte nu baronen, "når hendes moder bor 7 mil herfra, hvordan kan hun da underholde en forbindelse med hende?"

"Det var også mig en tid uforklarligt, men jeg kom dog efter det. I de første år, hun opholdt sig hos Hansen, havde han i huset hos sig en søn af forpagter Vestergaard – du husker ham vel, han bor en tre fjerdingvej herfra. Denne søn, der kunne være en 4-5 år ældre end hun, tog del i undervisningen, og med

ham legede hun allerede dengang kæreste, og har senere altid stået på en fortrolig fod med ham. Han er nu en 21 år gammel, en rask karl og ret køn. Af Judithe er han som forhekset, lystrer hvert af hendes vink og gik gerne i ilden for hendes skyld."

"Og hun?" spurgte baronen.

"På sin måde er hun også ham hengiven. I det mindste ved jeg ingen, hun har så meget til overs for som for ham. Har man et eller andet at udsætte på ham, så tager hun ham straks i forsvar, og jeg mindes ikke, at hun har omtalt ham på den spottende måde, hun ellers så let forfalder til. – Nu, denne fyr plejer allerede i flere år næsten hver uge at køre til København for sin fader, når denne har noget at sende dertil, og gennem ham kan altså en forbindelse med hendes moder let vedligeholdes."

"Ja, så forstår jeg. Men sig mig nu, hvad bistand venter du af mig i denne sag?"

"Det er sagt med få ord. Du ved, at min søn, det eneste barn, min hustru efterlod mig, efter at være dimitteret fra Sorø Akademis skole, har opholdt sig i København hos en af vor familie, for at fuldende sine studier. For et halvt år siden vendte han tilbage til mig, og følgen deraf vil du formodentlig allerede gætte. Han er, ved daglig at være sammen med Judithe, blevet lige så fortumlet i hovedet som de fleste andre, der kommer i nærheden af dette sælsomme, men farlige pigebarn. Han er af blød natur og formår ikke at stå imod, uagtet han selv indser hendes fejl, i det mindske en del af dem, og jeg endydermere har forestillet ham, hvad han med tiden kan vente sig af hende."

"Men," faldt baronen ind, "har hun da igen vist nogen tilbøjelighed for ham?"

"Hvis du ved tilbøjelighed vil forstå koketteri, så har hun. Det smigrede hende, at hun gjorde denne erobring, og så hurtigt. Men hun forstår meget godt både at lokke ham og at holde ham i frastand. Hele dette forhold er mig over al beskrivelse imod. En forbindelse med Judithe, der efter hans naturel ganske sikkert ville gøre ham ulykkelig, kan og vil jeg på ingen måde tillade. Men på den anden side må jeg være meget forsigtig med ligefrem at modsætte mig. Ved det stille, til studeringer opofrede liv, han hidtil har ført, er han blevet noget tilbøjelig til tungsindighed. De følelser, der nu for første gang i hans liv er vågnet hos ham, har gjort et dybere indtryk end tilfældet ville være hos de fleste andre unge mennesker. At trænge dem tilbage ved et magtsprog, går slet ikke an; det ville kun gøre ondt værre. Derimod tror jeg, at man kunne vente sig et ganske godt resultat af en adskillelse fra pigebarnet på længere tid, når den kun ikke havde udseende af at skulle være en adskillelse; og det er heri, jeg ville udbede mig din bistand."

"Nu, lad høre!" sagde baronen smilende. "På min gode vilje skal det ikke mankere."

"Du ved, at Frederik med tiden arver efter sin moster et gods i Fyn, der har store skove. Såvel han som jeg har længe været enige om, at det var godt, om han af den grund erhvervede sig nogen kundskab i forstvæsenet. Hos mig er der ikke lejlighed dertil. Men dine ejendomme i Jylland er rige på skov, og du er selv en dygtig forstmand. Min anmodning går da ud på, om han måtte opholde sig et års tid hos dig derovre. Allerede det friske liv i skov og mark og den nye sysselsættelse vil, håber jeg, virke styrkende på hans helbred og adspredende på hans humør. Han ville hos dig komme i nye forbindelser, og de ældre

indtryk ville træde mere i baggrunden eller dog miste deres lammende magt. Spørgsmålet er da kun, om det er dig bekvemt at tage imod ham i sommer og helst så snart som muligt."

"Det lod sig jo nok gøre. Men vi vil dog begge overtænke denne sag lidt nøjere. – Hvor er han for øjeblikket?"

"I København, hvor han har forretninger for mig, og vel bliver endnu en tre ugers tid."

"Så længe bliver jeg også her på Sjælland, og for det meste i din nærhed. Vi har da god lejlighed til at træffe en nærmere aftale."

Herved blev det, og samtalen gik snart over til andre genstande.

Da baronen trådte ud af sin vens værelse, gik en dør op, han måtte forbi, og Judithe kom ud derfra, som det syntes, for at begive sig op i huset. Hun havde forandret noget i sin påklædning, især hovedpynten, og så unægtelig indtagende ud. Baronen havde stor lyst til at standse og tiltale hende, men såvel Lindaas nærværelse som den samtale, der nylig var ført om hende, gjorde ham det betænkeligt. Han nøjedes da med en galant hilsen og begav sig ned i gården. Da han var redet bort, spurgte Judithe sin plejefader: "Hvem var den fremmede herre?" Lindaa nævnede hans navn, og hun vedblev: "Er han her fra egnen?"

"Nej, men vi er ungdomsvenner."

"Så? Han må dog vist være meget yngre end De. Han er vist ikke gift endnu. Er han vel?"

"Nej, gift er han ikke. Men han er dog hen imod 40 år. Han har rejst meget og tumlet sig meget omkring i verden. Nu lader

det dog til, at han har lyst til at slå sig til ro."

Da den unge pige havde fået dette spørgsmål besvaret, gik hun op til sit.

2

Inden vi går videre i vor fortælling, må vi noget nærmere berøre Judithes forhold til de to unge mennesker, der, som vi nys erfoer, var fængslede af hendes skønhed. Frederik Lindaa havde, som hans fader udtrykte sig, et blødt naturel og var som oftest stille og indadvendt. Uagtet han var et smukt, ungt menneske og af elskværdig karakter, var han dog ikke skikket til at gøre indtryk på en pige som Judithe. Han følte sig for betaget, når han var sammen med hende. Hendes skønhed og ofte overgivne væsen virkede næsten bedøvende på ham, som den alt for stærke duft af visse eksotiske planter. Når han efter et par dages fraværelse med bevæget stemme omtalte, at han havde længtes efter hende, lo hun og mente: "Å, var det umagen værd! De vidste jo, at vi snart skulle ses igen." Ville han, som studerede personer jo ikke godt kan undlade, oplyse hende om noget i kunst eller videnskab, så snoede hun sig altid fra det med et "det har jeg engang læst noget om; det behøver De ikke at fortælle mig." Når hun nu til andre tider igen søgte at vinde ham og gøre sig behagelig, da lå det mest i, at han var den rige godsejers søn, hvis opmærksomhed smigrede hende, men hun tænkte tillige på, at en sådan frier kunne sikre hende en anset og betydende fremtid.

Henning Vestergaard var af en anden kaliber. Opdraget fra sine tidligste år til at færdes i det fri, havde han erhvervet sig den raske, kraftige optræden, der sjældent falder i stue-

opdragelsens lod og næsten aldrig forfejler sin virkning på unge damer. Han var høj og velvoksen, med et åbent, muntert ansigt. Han og Judithe passede i grunden fortræffeligt sammen; de var begge oplagt til forvovne spilopper, og begge tog livet på den lette skulder. Hun tålte mere af ham end af andre, og han var måske den eneste, der, som en levning af deres yngre års samliv, forstod at imponere hende. Men under indflydelsen af hendes kun halvt tydelige planer med Frederik var hun en tid knibsk mod sin forrige legekammerat, og ville ikke altid tillade, at han, som han plejede, sprang over et indelukke for ubemærket at træffe hende i haven. Gal i hovedet over denne vægelsindethed erklærede han hende en dag med en drøj ed, at han nu ville blive rent borte. Men han mistede ikke let humøret. Da han fik at vide, at Frederik var rejst til København og blev der nogle uger, besluttede han igen at søge hende op.

Lindaas ejendom gik ned til det smukke, brede vand mellem det sydlige Sjælland og Falster. Ved stranden var anlagt et stort badehus med et bækken i midten og en dør, der gik ud til den åbne sø. Judithe søgte dagligt ned til dette sted, så længe årstiden tillod det; det var måske hendes kæreste opholdssted. Men hun kunne ikke længe nøjes med at bade sig. Først øvede hun sig i svømmebevægelser indenfor i det rummelige bækken. Siden vovede hun sig udenfor og søgte ved hjælp af en stang og et tov, der var befæstet oppe i badehuset og om hendes liv, at gøre videre fremskridt, og bragte det ved gentagne øvelser så vidt, at hun omsider blev en færdig svømmerske. Herom talte hun imidlertid ikke til et menneske, da hun stod i frygt for, at det kunne anses for upassende og forbydes hende.

Dagen efter baronens besøg, en varm middagsstund i begyndelsen af juni, havde hun begivet sig ned til badehuset, klædte sig hurtigt af, begærlig efter at forfriskes i de kølige vande, og steg ned udenfor. Da hun ikke troede sig ganske sikker for at overraskes, plejede hun altid at svømme i en tynd chemise, der var hæftet sammen under brystet, og nu i vandet sluttede sig smidigt om de ungdommelige lemmer. Ved de hurtige bevægelser under svømningen var badehætten faldet af hovedet, og det mørke hår opløste sig og rullede ned. Så man hende således skyde frem i solskinnet med det glædestrålende ansigt, mens den blændende hvide skulder snart hævede sig over vandfladen, snart overskylledes af denne, kunne man gerne antage hende for en ung havfrue, der nærmede sig kysten for at friste og lokke de svage dødelige.

På samme tid havde Henning listet sig ind i haven, søgt på kryds og tværs alle de steder, hvor han ellers plejede at træffe hende, og omsider begivet sig ned til stranden, i den tanke, at hun måske samlede muslingeskaller op, en af hendes yndlingsfornøjelser, han et par gange havde taget del i. Da han kom herned, så han én, der svømmede noget ude, og kunne af det lange hår slutte sig til, at det var et fruentimmer. Men hvem kunne det være? På hele gården var der jo ingen uden Judithe, der kunne falde på noget sådant. Han kaldte da så højt han kunne: "Judithe! er det dig?" Hun kendte straks stemmen, vendte sig hurtigt imod ham og råbte, idet hun svømmede lidt nærmere, med et vredt ansigt til ham: "Henning! gå straks din vej! Gå op til det gamle lysthus og vent mig der!" Da han tøvede, vedblev hun: "Hvis du ikke straks går, må du aldrig komme her tiere." Han kunne mærke, hun var vred, og adlød. Hun

svømmede da nu hen til badehuset, og da hun havde forvisset sig om, at han var borte, steg hun op og klædte sig på. Inden hun gik, plukkede hun endnu nogle sivblomsler og flettede dem i sit hår, og så søgte hun Henning op, med den beslutning, at skænde dygtigt på ham. Hun fandt ham et par skridt fra lysthuset liggende på knæ og opmærksomt betragtende noget. Uden at se i vejret, sagde han blot: "Nå, er du endelig der!" og blev ved at stirre.

"Hvad er det, du ser på?" spurgte hun.

"Kom, og sæt dig ned hos mig! Det er en myretue, så stor som jeg aldrig har set den."

Hun lod sig det ikke sige to gange, og begge tilbragte nu en tid med at beskue det forunderlige syn af de små, travle myrer, der, at dømme efter de ting, de slæbte frem og tilbage, syntes udrustede med utrolige kræfter. Det barnlige, der endnu bestandig lå i Judithes væsen og kastede et lysglimt over hendes andre, mindre gode egenskaber, fandt sig her ret i sit element. "Se, hvor de slæber på det store myreæg – der er fire om at få det frem. Hahaha – nu kan de ikke mere; der ligger et par halmstrå i vejen, og det er for dem det samme som et bjerg."

"Jeg vil tage stråene bort," faldt Henning ind.

"Nej, nej! for Guds skyld! det må du ikke! Det morsomste er just, hvordan de vil hjælpe sig. Ser du, nu kommer der flere til, og alle skubber til ægget. Å, hvor de anstrenger sig! – Dér kom det over!" Og af glæde klappede hun i sine små hænder.

Da de var kede af den adspredelse, satte de sig ind i lysthuset. "Men hvad er det, Judithe?" sagde nu Henning. "Svømmer du? Det har jeg ikke vidst."

"Jeg har allerede i fjor sommer øvet mig deri. Men du må love mig, ikke at tale til nogen derom."

"Jeg skal nok tie. At svømme er forresten også min største fornøjelse, og har jeg nu ikke ret? vi to passer for hinanden i ét og alt."

"Så?" sagde hun knibsk; "bilder du dig ind, at jeg har i sinde at svømme med dig?"

"Nej, det gør jeg ikke. Jeg mente blot, at vi har lighed i tilbøjeligheder."

"Men, Henning," sagde hun med ét, just ikke koket, thi med ham koketterede hun ikke; "du ser slet ikke på mig."

"Jeg har hele tiden siddet her og set på dig."

"Hvad synes du da om min hovedpynt? Klæder den mig?"

"Jo. Men alting klæder dig. Du kunne gerne sætte burrer i håret, og det ville tage sig godt ud. – Hør nu, skal du noget sted hen i eftermiddag?"

"Nej, ikke det jeg ved."

"Fader har givet mig lov til at køre et par unge heste til. De er rigtignok lidt balstyrige, men to prægtige dyr. Vil du ikke køre med mig i dag?"

"Å Gud, Henning, det ville jeg med den største fornøjelse. Men tror du, jeg får lov dertil?"

"Det er også ærgerligt! De svøber dig i bomuld her i huset. Når du bliver gift med mig, skal det blive anderledes."

"Gift med dig? Å nej, lad mig se på dig! Hahaha! ja, det er en god snak!"

"Pas på, du *bliver* gift med mig. Den unge Lindaa, er han noget for dig? Dersom du virkelig blev gift med ham, så ville han hænge over sine bøger, og lade dig sidde."

Dette frygtede Judithe vel ikke for. Hun var sig bevidst, at hun nok kunne tvinge sin tilkommende til at vise hende den skyldige opmærksomhed. Men hun havde i de sidste dage temmelig tydeligt mærket på sin plejefader, at han aldrig ville give sit minde til en forbindelse med Frederik, og at han blandt andet søgte at fjerne ham fra hende. At Frederik ikke ville handle mod sin faders vilje, var hun ganske overbevist om. Alt dette var måske grunden til, at hun nu igen var den gamle i sit forhold til Henning.

"Men," sagde denne nu, "lad mig ikke glemme. hvorfor jeg egentlig kommer i dag. I morgen tidlig skal jeg til København for fader. Er der intet, du vil have med, som jeg kunne bringe til din moder?"

"Jeg har ingenting," svarede hun nedslået. "Alle mine penge har jeg givet ud. Her var forleden en bissekræmmer, der havde så mange pudsige sager; og så klattede jeg pengene bort."

"Hvad købte du da?"

"Å, det ved jeg ikke. Jeg har foræret det bort alt sammen til folkene her på gården. Jeg havde slet ingen brug for det juks."

"Men det er sågu' meget urigtigt af dig, min pige. Har man købt det, så skal man bruge det. Han var også hos os, bissekræmmeren, og jeg købte da også et og andet, jeg egentlig ikke behøvede. Men jeg har dog i sinde at gå dermed."

"Ja, nu er det sket engang. Det værste er, at moder vist i denne tid kunne trænge til noget. Hun skrev mig sidst til, at jeg ikke måtte glemme hende."

"Men er der ikke noget, hun kunne have virkelig nytte af, og som du kunne sende hende? – Notabene, jeg indlader mig ikke

mere på at tage to skæpper æbler med. Det har jeg tit nok fortrudt. Du havde nok i grunden ikke ret til at sende dem."

"Så? Havde jeg ingen ret til at sende dem?" vrængede hun efter ham. "Og om jeg nu ikke havde? Tror du, der er nogen, der her spørger, om der er en skæppe æbler mer eller mindre?"

"Det er det samme. Hvad jeg skal tage med, må tilhøre dig selv."

"Ja, så bring hende mit lille guldur. Det er mit, det har hr. Lindaa engang foræret mig. Se der –" hun løste det fra snoren "- giv hende det, men sig, hun må ikke sælge det, da jeg nødig vil skilles derved. Hun skal se til at få noget lånt derpå."

"Så er det bedst, at hun sætter det på Assistenshuset."

"Ja, lad hende det. Og så vil jeg have sedlen, for at jeg selv kan indløse det. – Men nu må du gå, Henning. Jeg hører, at de ringer deroppe med klokken. Så skal vi snart spise, og når jeg ikke kommer, så søger de efter mig."

"Ja, du spiser med de fornemme. Jeg har spist allerede for tre timer siden. – Nå, så lev vel, indtil vi ses igen."

Han rakte hende hånden og gik sin vej.

3

Baron Løvenhjelm måtte tilstå sig selv, at den unge pige, han traf hos Lindaa, havde gjort et mere end almindeligt indtryk på ham. Hans vens dadlende omtale havde så lidet svækket dette indtryk, at han, ved at sammenligne den med hendes personlighed, snarere følte sig mere tiltrukket. Dette lille, fine og graciøse væsen måtte, som det syntes ham, være af en interessant fri og udadstræbende natur, og de mange bånd, der pludselig var blevet pålagt hendes ubundne og lystige barndom,

kunne ganske godt forklare de små udskejelser fra den lige vej. En sådan natur, antog han, måtte behandles anderledes; dens friere ytringer måtte gives afløb, ikke så brat hæmmes, og man kunne da, ved en forstandig behandling, vente sig bedre resultater. Det værste, der var blevet sagt om hende, var dog i grunden, at hun ikke ville rive sig løs fra sin moder; hendes udflugter og usandheder havde vel mest deres grund heri. Men et barns følelser for sine forældre, selv om disse ikke duede noget, kunne man ikke så ubetinget dadle. – I hele dette ræsonnement var der meget sandt og velbetænkt; men hovedsagen var, at han var skudt i hende. Han var af en meget letfængelig natur.

For at lære hende nærmere at kende og forvisse sig om, at han ikke tog fejl – dette indbildte han i det mindste sig selv – aflagde han sin ven efter nogle dages forløb et nyt besøg. At det skete på en dag, da Lindaa var til stede ved et dyrskue, hvortil han selv stillede flere dyr, var måske tilfældigt, måske ikke. Vist er det, at da man meldte ham herrens fraværelse, spurgte han, om der da ikke var nogen anden til stede, hos hvem han kunne indhente besked; om ikke den unge frøken var at få i tale. "Jo, hun var i haven, og man skulle straks sende bud efter hende." "Hvis hun er i haven," var hans svar, "så skal jeg selv søge hende op."

Haven var meget vidtløftig; han gik en stund uden at kunne få øje på hende. Lige da han ville skrå ind i en sidegang, lød en klar, ungdommelig stemme: "God morgen og velkommen, hr. baron!" Han få sig om, men blev ingen va'r. Først da stemmen, ledsaget af latter, lød igen: "Jeg er her – ser De mig ikke?" –

mærkede han, at den kom fra oven, og han skimtede hende nu højt oppe i et stort kirsebærtræ.

"Er De virkelig fløjet derop? Ja, det burde jeg jo vide, at de ikke kunne nøjes med at gå på jorden som vi andre stakler. Men tør jeg ikke håbe, at De vil nedlade Dem igen til jorden?"

"Har De ikke hellere lyst til at komme op til mig? Her er køligt og skyggefuldt, og jeg skal traktere Dem med udmærkede bær."

"Jeg beder om undskyldning. Den rejse vil blive mig lidt for besværlig; jeg har ikke Deres usynlige vinger. Men dersom De vil stige ned, skal jeg hjælpe Dem."

"Nej, hjælpes vil jeg ikke. De må gå syv eller otte skridt til side, så skal jeg i et øjeblik være nede."

"Det tør jeg tilforladelig ikke. Under den nederste gren er der ikke det mindste at træde på. Springer De ned derfra, kan De meget let komme til skade."

"Det kan De være ganske rolig for. Som jeg har sagt, hvis De vil have mig ned, må De gå til side."

Da han endnu tøvede, råbte hun leende: "Ja, nu bliver jeg vred" – og kastede med det samme en håndfuld kirsebær ned, der traf ham lige i ansigtet.

"Nej, De er da en komplet galfrands!" udbrød baronen. "Men jeg får nok at føje mig."

Da han var gået til side, gik hun hurtigt ned fra sin høje plads i kronen, fattede om den nederste gren med den ene hånd – med den anden holdt hun sit lille forklæde sammen, hvori der var kirsebær – og fløj i virkeligheden så let som en fugl ned til jorden. Hun gik straks hen til baronen, rakte ham hånden og sagde: "Er De vred på mig?"

"Vred? Tror De nogen kan for alvor blive vred på Dem?"

"Nu, så tillad, at jeg gør min uartighed god igen med at byde Dem nogle af disse kirsebær. – Og må jeg så spørge Dem, om De er bekendt med haven her?"

"Så langt inde i den som nu har jeg aldrig været."

"Må jeg da ikke vise Dem lidt omkring? Den har adskillige mærkværdigheder, der ikke er at foragte."

Han tog med fornøjelse mod tilbuddet og bød hende sin arm. De gik videre, og hun vedblev i sin lystige stemning: "Den første mærkværdighed er den solide bro, De her ser. Den er ført over en å, hvori der i mands minde ikke har været en dråbe vand. Men broen er der nu engang og vi må derover. Her –" sagde hun, idet de noget derfra standsede ved en forfalden grotte "- er havens største mærkelighed. Behag at træde ind; men De må forberede Dem på en uventet overraskelse."

Han var just ikke meget villig til at gå ind, da han ikke kunne vide, hvilken overraskelse den skælmske pige beredte ham. Dog gik han og spurgte: "Hvad er det, der rører sig derinde?"

"Kan De ikke se det? Det er jo en hellig eremit; han læser i en bibel. Når man går ind i hans celle, så trykker man et bræt ned, akkurat som i spækhøkernes kældre i København, og så rejser han sig og hilser."

"Skal det være en eremit?"

"Ja, han har mistet hovedet, og det er desværre min skyld. Det sad skævt, og så rettede jeg så længe på det til det faldt af, og nu har en af hundene slæbt det ud; hvor det er blevet af, ved jeg ikke. Men en hellig eremit er det; det kan alle karle og piger på gården sige Dem. Med hovedet tager man det ikke så nøje."

Mens hun således blev ved at pludre, førte hun baronen fra sted til sted og blandt andet til de smukkeste udsigter ved

stranden.

Idet de standsede på et højtliggende punkt, hvorfra man havde en vid udsigt over det brede sund mellem Sjælland og øerne, sagde hun: "Denne bænk her er min yndlingsplads. Her kan jeg ofte sidde i hele timer og se på vandet, der strømmer så uophørligt og næsten altid er i bevægelse, og på den mængde store og små skibe, dampskibe og andre, der farer forbi. Når jeg ser, hvor mange midler der gives til at flyve ud i verden, så kan jeg ikke forstå, at jeg og så mange andre bliver hele livet igennem så godt som på ét og samme sted. Var jeg blot en fugl og kunne flyve over til Tåsinge."

"Har De så megen lyst til at se Dem om i verden?" spurgte baronen smilende.

"Om jeg har? Kan man ønske sig noget bedre? Jeg bilder mig ind, at når man bestandig ser så mange nye og overraskende ting, så må der også foregå en stor forandring med én selv; man må selv blive til noget nyt. Er det vel tænkt så dumt?"

"Nej, det er det i sandhed ikke," svarede han, forundret over denne bemærkning, der syntes at vidne om et dybere sind, end han havde tiltænkt hende. "Man bringer fra rejsen et udbytte med sig, der ofte har stor indflydelse på ens hele tilkommende liv."

Vi må her indskyde en bemærkning, der måske vil stemme læserne lidt mildere for dette letsindige barn. Der lå virkelig noget dybere i hendes gemyt. Når hun steg op i træernes højeste kroner, da var det ikke blot for at spise kirsebær, skønt hun var en stor elsker af disse og årstidens andre produkter; men hun kunne ofte sidde længe og stirre op i den blå himmel og iagttage de forbifarende skyer, og derover glemme både

kirsebær og blommer. Hendes lidenskab for at svømme og tumle sig i det åbne hav, hang også sammen med en trang til en bevægelse udad. Lindaa måtte selv tilstå, at hun ofte overraskede ham ved sine spørgsmål om naturgenstande; men han så deri kun et tegn på et godt hoved. Der lå imidlertid mere deri. Men ved hendes forvildede barndom og en temmelig forfejlet behandling senere var mange ualmindelige evner blevet kvalt.

På hjemvejen med baronen lod det til, at den onde dæmon kom over hende. De standsede ved et temmelig bredt, men lavt vandløb, hvorover der var lagt nogle brædder. "Kan man gå på dem?" spurgte baronen. "Jo, det kan De meget godt," svarede hun, mens hun selv hoppede over et af de solideste. Men da han ville følge hendes eksempel på et af de andre, plumpede han i. Hun lo højt: "Blev De våd?" – "Å nej," gav han til svar, "kun lidt på støvlerne; det siger intet." Men han tænkte dog ved sig selv, at man måtte være lidt forsigtig med denne skælmske og viltre unge dame.

Over to timer var gået hen på denne måde, og han indså, at det var på tide at bryde op. "Er De også i dag kommet ridende?" spurgte hun, idet han beredte sig til at tage afsked.

"Ja, min hest holder i gården."

"O, De er lykkelig, at De således kan fare afsted på et muntert og væligt dyr!"

"Men kan frøkenen ikke opnå den samme lykke her hos Deres plejefader?"

"Ja, heste er her nok af, men hverken damesadel eller ridedragt, og det hører dog til. Hverken hr. Lindaa eller hans søn er meget forhippede på at ride."

"Da skulle De komme over til mig. Jeg har fire damesadler og i det mindste én smuk ridedragt til en dame."

"Fire damesadler! Til hvem er de?"

"Til dem, der besøger mig. Når jeg har selskab af herrer og damer, så gør vi jævnligt små og store kavalkader i omegnen."

"O, gid jeg da var ovre hos Dem!"

Han greb hendes hånd, idet han sagde: "Kunne De virkelig have lyst til at opholde Dem nogen tid hos mig?"

Hun følte, at hun var gået lidt for vidt, og sagde derfor: "En så stor ære har jeg mindst tænkt på. Jeg ved desuden slet ikke, hvorledes hr. baronens hus er indrettet."

"Omtrent som Deres plejefaders. Jeg har et forstandigt og dueligt fruentimmer til at bestyre huset. Deres stilling skulle blive ganske som her. Jeg i det mindste skulle gøre alt mit for at berede Dem et behageligt ophold. Tænk derpå, bedste frøken! Jeg ville prise mig meget lykkelig ved at have et så muntert og elskværdigt, kvindeligt væsen i min nærhed."

Med disse ord tog han afsked med et varmt håndtryk, som hun sagte gengældte. Hun fandt det rigtigst eller klogest, ikke at følge ham hen til gården, men blev siddende på den bænk ved havens udgang, hvor han brød op. Hendes tanker gik forskellige veje. At hun havde gjort en erobring, var vist nok; men om den ville føre til noget, var temmelig tvivlsomt. Og Henning – ja, den stakkels Henning! Han havde lagt sin lykke i smukke, men ikke meget pålidelige hænder.

Om dette besøg havde hun helst undgået at tale til sin plejefader. Men det lod sig ikke gøre, da hun måtte vente, at tjeneren ville omtale det. Men hun fortav viseligt, at han havde været der så længe og gjort den store spadseretur i haven med

hende. Dog kunne hun denne og den følgende dag ikke undertrykke et og andet spørgsmål angående baronen, der gjorde Lindaa opmærksom og lod ham formode, at besøget nok ikke var løbet så tørt af, som hun gav det udseende af. Og heri fik han overflødig bestyrkelse af et brev, han allerede anden dags aften modtog fra baronen. Denne omtalte med megen varme sit møde med Judithe. Han havde opdaget så mange gode spirer hos hende, så megen allerede udviklet forstand, så megen munterhed, at han ikke tvivlede om, at hun med tiden kunne blive en prydelse for sit køn. Men hos Lindaa savnede hun, som han formodede, sysselsættelse, og dette havde vel bragt hende til alskens dårligheder, der vel i grunden kun var barnestreger. "Jeg vil nu," endte brevet, "gøre dig et forslag. Du vil have din søn over til mig, og nærmest for at adskille ham fra den unge pige. Lad mig hellere tage hende med mig. Hermed vil det samme resultat opnås. Jeg lover dig den samvittighedsfuldeste omhu for hende; hun skal stå under madam Møllers" (hans husbestyrerindes) "specielle opsigt, og intet skal forsømmes, hvad der kan bidrage til hendes videre udvikling. Af hendes egne ytringer at dømme ville hun intet have imod at tage over til mig." – Lindaa måtte le over dette brev: "Han er forliebt i hende; det er det hele, og det var jo at vente, efter den sammenkomst med hende, han beskriver. Men på det forslag tør jeg ikke indlade mig. Kan Frederik ikke komme over til ham, så må jeg søge en anden udvej, og i hvert fald vil jeg ikke tillade, at hun forskruer hovedet på min gamle ven og måske bringer ham til en eller anden dårlighed."

4

Judithe skilte sig meget nødig ved sit lille ur. Det var det første, hun havde ejet, af udmærket arbejde, og gik så godt som en ung dames ur i almindelighed plejer at gå, altså ikke ganske forkert. Hun tog det ofte frem, åbnede og lukkede det igen med barnlig glæde, og kunne aldrig blive ked af at beundre dets zirater, det kunstige værk med de flade hjul og perpendiklens og uroens bevægelser. Det var virkelig et offer, hun bragte sin moder, da hun nu lod det gå på en så usikker vandring. Derimod havde hun ingen frygt for, at Lindaa skulle komme efter, at hun havde skilt sig ved det. Han plejede aldrig at spørge hende om uret, og i hans nærværelse tog hun det aldrig frem, da der var flere taffel- og stue-ure i værelserne. Og dog kom han efter det, og det allerede den tredje dag efter, at hun havde givet det til Henning. Tingen var, at han ville sende to af sine ure til en urmager i København, for at gøres rene eller reguleres, og det faldt ham nu ind, at Judithes ur kunne trænge til det samme. Han kaldte hende da ind til sig og sagde: "Lad mig se dit ur."

"Mit ur?" svarede hun virkelig forskrækket, i den tanke at han havde opdaget både hendes sammenkomst med Henning, og at denne havde fået uret.

"Ja, dit lille guldur. Har du det ikke hos dig?"

"Hos mig – nej, det har jeg ikke. Men det hænger vist oppe på mit værelse."

"Så hent det ned. Jeg vil måske sende det til København, for at lade det efterse."

Hun var i sin forlegenhed glad ved at slippe bort. Men hvad skulle hun nu gribe til? Hun måtte sige, at uret var kommet bort. Anden udvej vidste hun ikke. Efter en god stunds forløb

gik hun da ned igen og sagde: "Jeg har søgt og søgt, men det er ikke deroppe. Det må vist være kommet bort."

"Kommet bort! Hvorledes skulle det være sket?"

"Ja, det ved jeg ikke."

"Har du ikke ladet det ligge på en bænk i haven?"

"Det tror jeg ikke – ja, måske – jeg skal se ad."

Hun ville gå, men Lindaa, der fandt noget usikkert i hendes holdning, bad hende vente. "Judithe!" sagde han alvorligt, "husk på, at når dette ur er kommet bort, så må vi lade det efterlyse, og mistanken kan da falde på en uskyldig, som vi da kunne gøre stor uret. Hvis det altså ikke er kommet bort, men du, hvad jeg desværre frygter for, har skilt dig ved det, så tilstå det lige så godt straks."

"Det må være kommet bort; jeg ved ikke andet."

"Ja, så må vi se til at finde det. Se efter i haven og hvor du ellers har været."

Uret fandtes naturligvis ikke. Men da hun kom tilbage og havde genvundet sin fatning, så redede hun også bedre for sig. "Hun havde om morgenen," forsikrede hun, "haft det på, og lagt det fra sig under omklædningen, men kunne ikke huske, om hun så tog det til sig igen eller lod det ligge etsteds." Lindaa tav med en misfornøjet mine og vendte sig bort.

Judithe var ikke vel til mode ved hele den historie. Hun kunne ganske godt mærke på Lindaa, at han ikke troede hende, og efter al rimelighed gættede han, til hvem uret var sendt. "Får han det at vide," sagde hun til sig selv, "så vil han blive vred, o, så vred! Jeg får ham vist aldrig god igen."

Hun ventede nu med længsel på Hennings tilbagekomst. Måske bragte han uret igen, måske hendes moder havde været

så fornuftig, at han ikke ville tage imod det, af frygt for, at hendes datter manglede ret til at skille sig ved det – og så kunne jo alt endnu blive godt.

Efter aftale med Henning skulle hun om eftermiddagen træffe ham på det sædvanlige sted i haven. Han var der allerede, da hun kom.

"Se der," sagde han; "her har jeg Assistenshus-sedlen til dig."

"Har du!" svarede hun, ubehagelig overrasket. "Moder har altså taget mod uret?"

"Ja, det holdt hårdt nok. Da jeg første gang var hos hende tidligt på formiddagen, da var hun allerede i en sådan tilstand, at jeg ikke vovede at give hende det. Om eftermiddagen kom jeg igen, og så kunne man da til nød tale med hende. Men lige til den næste morgen, da jeg fik sedlen, var jeg i stor angst for, at det ville gå galt. Lad mig råde dig, kære Judithe, at du ikke tiere sender hende sådan noget. Om et par dage har hun måske ikke en skilling tilbage af de penge. Det bedste var nok at sende hende levnedsmidler, og dem kunne hun godt få fra os derhjemme."

Judithe hørte ikke på, hvad han sagde. Hun så på sedlen. Der var lånt 7 rdlr. på uret, ingen fjerdedel af dets værdi, men meget mere, end hun såsnart kunne skaffe tilveje. "Gid du var gået din vej," sagde hun, "da du første gang var hos moder, og aldrig havde givet hende uret!"

"Hvad nu! Var det ikke dit eget ønske, at jeg skulle give hende det?"

"Men hr. Lindaa er desværre kommet efter, at jeg ikke længere har det, og er blevet meget vred derover."

"Ja, det tænkte jeg nok!" sagde Henning fortrædelig; "du har ikke haft ret til, hvad du har gjort. Men det skulle du have sagt mig; så havde jeg aldrig taget uret med mig."

"Hvad skal det sige? Var det ikke mit ur? Og når det var mit, havde jeg så ikke lov til at gøre med det, hvad jeg ville?"

"Nej, min pige, det havde du langtfra. Han har ikke givet dig det for at du skulle skille dig ved det, men for at du selv skulle have nytte og fornøjelse deraf. Et guldur er ikke at spøge med; det skal man sætte pris på."

"Hør, Henning," svarede hun vred, idet hun rejste sig; "jeg vil ikke vide af dine irettesættelser. Jeg må høre nok deroppe. Du har slet ingen ret til at hovmesterere mig; ved du det! Når du ikke vil vænne dig af dermed, så kan du –"

Hun ville have sagt: – "så kan du ikke komme her oftere." Men hun betænkte, at hun just i denne tid trængte til ham, og sank ordene.

Den stakkels fyr, der for ingen pris ville gøre hende vred, blev forbløffet. "Der er jo intet at blive fornærmet over, Judithe!" sagde han med nedstemt tone. "Hvad jeg har sagt er sket i den bedste mening og for dit eget bedstes skyld."

"Ja, det er godt nok. Men jeg trænger ikke til dine råd, og jeg holder ikke af formaninger. – Men nu må du gå; jeg kan ikke blive her længere. – Kan jeg komme igen i morgen eftermiddag?"

"Nej."

"Når da?"

"Det ved jeg ikke."

"Judithe," sagde han nu med en hos ham usædvanlig blødhed i stemmen, "det er ikke smukt, at du gør dig vred, lige nu, da jeg

dog i grunden har gjort dig en tjeneste. Tror du, der er nogen, der er dig så hengiven som jeg? Og når noget er galt fat, kan du så stole på en eneste så sikkert som på mig?"

Hun følte sandheden af disse ord, rakte ham hånden og sagde: "Prøv på at komme i overmorgen."

De gik hver til sit. Om Judithes kulde og usædvanlige vrede på Henning alene grundede sig i, at hun følte sig fornærmet ved hans ord, eller om der var andre, dybere liggende grunde, er ikke så godt at bestemme. Baronens sidste besøg, den umiskendelige opmærksomhed, han viste hende, havde unægtelig fortumlet hendes hoved en smule. Kom der nogen ridende ind i gården, så fløj hun til vinduet; blev en fremmed meldt, så spurgte hun straks en af folkene, hvem det var. Hendes tanker sysselsatte sig idelig i hendes ledige timer – og hun havde desværre mange af disse – med den smukke, elegante herre, og idelig spurgte hun sig selv, om det også var hans alvor, at hun skulle komme over til ham. Hvor dejligt kunne ikke det være! Hvor muntert og oplivende! Ganske anderledes end på den stille gård hos Lindaa. Og hvis nu baronen virkelig havde godhed for hende – det var jo mageløst! Hvilket liv skulle hun så ikke føre! – Deslige fristende og forføreriske tanker kunne nok gøre en pige som Judithe koldere mod den stakkels Henning, uden at der behøvede at komme andre grunde til.

5

Lindaa var en stor hader af usandheder og udflugter. Skulle Judithe blive i hans hus, måtte denne farlige retning i hendes karakter udryddes fra grunden af. Han var for skarpsynet til at

tro på hendes forklaring angående uret; men han ønskede dog at erholde vished. Det var dog muligt, at han dennegang tog fejl, og såre nødig ville han gøre hende uret. Det gik ham som alle, der kom i berøring med denne unge pige: uagtet alle hendes fejl og slemme egenskaber følte han sig ofte igen tiltrukket af så meget tillokkende og indtagende i hendes personlighed.

Det bedste middel til at komme efter, om uret var sendt til moderen, antog han, var at henvende sig til denne selv. Hvis det så viste sig, at han havde taget fejl, da skete der Judithe ved denne henvendelse ingen stor uret; thi han havde flere gange overbevist sig om, at hun sendte moderen ting, hun ikke så lige havde ret til at sende. – Med det samme han altså besørgede sine egne to ure til København overdrog han sin kommissionær dersteds at forhøre sig angående denne sag, beskrev ham urets udseende og instruerede ham nøje, hvorledes han skulle forholde sig. Denne, der én gang før havde været i Lindaas ærinde hos Judithes moder, indfandt sig nu dér straks ved brevets modtagelse og tiltalte hende således: "Jeg har en hilsen til Dem fra hr. Lindaa. Han har betænkt, at det i disse slemme tider må falde Dem mindre let at slå Dem igennem, og spørger Dem nu ved mig, om De kunne være tjent med et lille månedligt tilskud." Konen, hvis forstand for det meste var omtåget, forstod ham ikke straks. Men da hun begreb, hvorom talen var, udtømte hun sig i tusinde taksigelser og kunne ikke fuldtnok påskønne, hvad hr. Lindaa havde gjort for hende og hendes datter, som han jo lod opdrage som en prinsesse.

"Deres datter!" sagde nu kommissionæren; "ja, det er sandt, lad mig ikke glemme hvad jeg skulle spørge Dem om. Deres

datter har nok i disse dage sendt Dem noget – har hun ikke?"

"Sendt mig –?"

"Netop. Dersom det er solgt, er hr. Lindaa villig til at indløse det, uden at De skal lide noget tab."

"Indløse det – ja, det kan han jo godt. Men jeg har ikke sedlen. Den fik Henning Vestergaard, og han har nok givet den til Judithe."

"Javist, sedlen. De mener sedlen til ..."

"Ih, sedlen, jeg fik, da uret blev sat."

"Nå, sedlen til Assistenshuset – ikke så?"

"Justement. Det er der, det står; jeg var selv derhenne med det. Hos de andre pantelånere får man rigtignok lidt mere, men så er det ikke så sikkert. Og Judithe ville endelig selv indløse det."

Med denne forklaring havde kommissionæren nok. Han gik straks hen på Assistenshus-kontoret og fik, efter at have afleveret en skrivelse fra Lindaa, uret udleveret mod at betale, hvad der var lånt derpå og stille kaution for lånets fulde værdi indtil den udstedte seddel kunne tilbageleveres. Allerede dagen derpå var Lindaa i besiddelse af uret.

Judithe sad den dag oppe på sit værelse og gennemsøgte omhyggeligt forskellige skuffer og gemmer, i det håb, at der var et eller andet, hun uden fare kunne afhænde og derved skaffe sig bidrag til at indløse uret. Men hun fandt intet. De småting, der efterhånden var foræret hende af Lindaa, havde hun enten givet bort igen, når hun var ked af at se derpå, eller de var kommet bort ved skødesløs omgang. "Når jeg blot havde de broche, jeg fik ved min konfirmation, så var jeg allerede hjulpen," tænkte hun. "Men den fik moder, når jeg husker ret,

og hun har naturligvis solgt den for længe siden." Til de projekter, hun nu faldt på, hørte også, gennem Henning at låne den sum, hun behøvede, hos hans fader; men hun forkastede det straks igen. Det var et spørgsmål, om den gamle Vestergaard ville indlade sig derpå, og Henning var i stand til på ny at komme med sine moralske formaninger, hvilket hun ikke skøttede om. – Mens hun således sad og spekulerede, fik hun bud, at hr. Lindaa straks ønskede at tale med hende. "Hvad kan nu der igen være påfærde?" tænkte hun, mens hun hurtigt lukkede sine gemmer og gik ned.

Hun traf ham i dagligstuen, hvor han stod ved vinduet og, som hun straks bemærkede, med et meget alvorligt ansigt. Da hun nærmede sig ham, tog han det lille guldur frem af et papir og rakte hende det. Hun forstummede af overraskelse og skam; thi hun begreb vel, hvorledes han var kommet til det.

"Du burde egentlig ikke have det igen," tog han til orde, "men jeg vil dog ikke nægte dig det, og det skulle være mig kært, om du, hvergang du tager det frem, ret ville betænke, at man kommer ikke langt med usandhed og udflugter og ved at handle på omveje, men at oprigtighed og sandhed fører allersnarest til målet. Din moder vil nu, for ikke atter at bringe dig i fristelse, erholde en månedlig understøttelse af mig. Jeg har før spurgt dig, om hun trængte dertil, men du har svaret Nej, og på samme tid har du sendt hende underhånden og uden mit vidende alt, hvad du kunne overkomme."

"Jeg har sendt hende så lidt," sagde hun nu, men uden at se op.

"Du har ikke sendt hende så lidt. Jeg vil ikke tale om den tid, du er her hos mig. Men allerede hos Hansens var der idelig

nogle af dine sager borte, og så hed det sig, at du havde tabt dem, eller at en måtte have taget dem fra dig. Et par uger efter at du havde fået et nyt sjal, som nok ikke ret behagede dig, forsvandt det, og gik ganske rigtigt til din moder."

"Sjalet? Fik min moder det? Hvem har sagt det?"

"En, der med vished kan vide det. Jeg har det fra fru Hansen, der fik Henning Vestergaard til at tilstå det."

Judithe kneb læberne sammen og tænkte ved sig selv: "Det skal fru Hansen få betalt!"

"Og lad mig nu til slutning sige dig én ting. Fru Hansen har ligeledes fortalt mig, at du, trods alle hendes forbud, bestandig havde hemmelige sammenkomster med Henning Vestergaard. Uret har du gennem ham sendt din moder; det har hun selv sagt. Du står altså endnu i forbindelse med ham, og betænker ikke, at du nu er i den alder, i hvilken deslige møder ikke længere sømmer sig for dig. Hidtil har jeg aldrig haft lyst til at efterspore dine veje. Men nu, da jeg ser, hvilke dårligheder du kan falde på, må jeg alvorligt forbyde dig ethvert hemmeligt møde med den unge Vestergaard, og siger dig forud, at der vil blive passet på dig."

Med disse ord gik Lindaa ind i sit kabinet. Han havde altid ondt af at tale hårdt til hende. Hendes ungdom, hendes hjælpeløshed, hvis hun blev opgivet af ham, og – vi kan ikke nægte det – hendes skønhed gjorde ham det altid tungt at vise sig som den strenge mentor; han formåede ikke engang ret at se på hende, når han var nødsaget til at dadle og irettesætte.

Judithe derimod havde ikke så vanskeligt ved at ryste dadlen af sig. Mens han talte, var det ikke denne, der gjorde størst indtryk på hende, men harme over fru Hansen, der så bestemt

havde lovet hende at fortie for Lindaa, at hun havde sendt sjalet til sin moder, og at det var sket ved Henning Vestergaard. Det skulle hun nok ved lejlighed gengælde. Hun havde altid haft et horn i siden på fru Hansen, denne strenge og nøjeseende husmoder. Men dette forræderi kunne hun slet ikke tilgive hende.

Det allerførste hun nu havde at gøre var at få et brev hemmeligt praktiseret til Henning, hvori hun pålagde ham, for det første at holde sig borte fra haven, og helst indtil han fik nærmere besked fra hende. Dernæst tænkte hun på, hvorledes hun på bedste måde igen kunne forsone sin plejefader, og få ham til at glemme sin vrede. Det faldt hende just ikke vanskeligt. Der var noget hos Lindaa, der, uagtet hans strenge grundsætninger, bestandig talte til hendes fordel, eller, som han engang selv udtrykte sig, der var hos hende noget bedårende, der gjorde, at man ikke længe kunne være vred på hende, og selv i hendes fejl så noget tilgiveligt. Hun var da nu oftere til stede i værelserne, mens han var hjemme, agtede på hans mindste vink og var ved alle lejligheder omhyggelig for hans bekvemmelighed. Hun forstod så vel at vise sig elskværdig, når hun ville, at det også nu lykkedes hende i få dage at bringe det gamle forhold til veje igen.

6

Lindaa var en eftermiddag gået hen til Hansen, for at tale med ham angående udfaldet af det sidste dyrskue. På sidevejen, der førte til dennes ejendom, så han til sin forundring Judithe, der noget ilfærdig kom gående derfra. Hun blev øjensynlig overrasket og, som det syntes, ikke på det behageligste, ved

dette møde, men fattede sig dog hurtigt. "Kommer du fra Hansens?" spurgte han.

"Fra Hansens – Ja, det vil sige," sagde hun leende, "jeg var i stalden, ingen andre steder. En af køerne har kælvet, vidste jeg; og de nyfødte kalve er så morsomme."

"Ja, du er et stort barn, det ved jeg nok. Men se, hvorledes du ser ud! Du har jo fået uld- eller hørtotter på din kjole."

"Har jeg? Ja, De har ret –" og hun befriede sig nu omhyggeligt og hurtigt for det, hun kunne se.

"Det har jeg vist fået på mig i stalden. Er der mere?"

"Nej – men Gud bevares, du har brændt et stort hul i din kjole. Se der!"

Hun blev næsten forskrækket. "Hvor? Ja, der – Å, det var ret slemt! Det er min bedste klare kjole. Jeg var før i køkkenet hjemme, og så er jeg vist kommet for nær ved komfuret."

Hun skyndte sig med at hæfte kjolen sammen, og Lindaa spurgte nu: "Ved du ikke, om der er nogen hjemme derhenne?"

"Nej, Hansen, fruen og børnene er kørt bort i et besøg, tror jeg. Det fortalte en karl, der kom derfra."

"Ja, så vil jeg vende om igen."

Men de havde kun gået nogle skridt, da Lindaa standsede og udbrød: "Hvad var det, der lysnede bag os?"

"Lysnede? Det ved jeg ikke," svarede Judithe, da i det samme skæret gentog sig meget stærkere.

"Jeg frygter for, der er ild etsteds. Lab os gå tilbage."

Men ligesom de vendte om, så de luerne slå i vejret over træerne kun et par hundrede skridt fra dem. "Javist er der ildløs," udbrød han, "og det kan ikke være hos andre end hos Hansen; lagde du slet ikke mærke til noget? Du var jo i stalden."

"Nej, jeg mærkede ingenting," svarede hun bleg af skræk; "og tal endelig ikke om, at jeg var i stalden."

"Ja, lad os blot skynde os derhen. Jeg vil håbe, at der er hjælp mulig."

"Jeg vil hellere gå hjem – jeg er så bange for ildløs."

Med disse ord begav hun sig hurtigt på hjemvejen. Lindaa råbte da blot efter hende, at hun skulle befale folkene på gården, at de så hurtigt som muligt skulle lade den store sprøjte komme. Han selv hastede hen til brandstedet. Det var en lade, nær ved gården, der brændte og i få minutter var omspændt af luerne. Men det var til al lykke stille i vejret, så der var håb om, at ilden ikke ville strække sig videre. Nogle folk fra marken, der havde lagt mærke til røgen og luen, kom løbende, og efterhånden kom flere til. Lindaa lod for en sikkerheds skyld et bud gå efter sprøjten, der langt om længe ankom. Men hverken laden eller den mængde af desværre meget brændbare sager, der fandtes i den, stod til at redde. Lindaa sørgede imidlertid for, at der blev lagt våde presenninger på våningshuset og især på en længe med stråtag, og at nogle brændestabler blev skaffet til side, for at ilden ikke skulle tage fat i dem.

Judithe var imidlertid vendt hjem, gik op på sit værelse, skiftede kjole og forblev deroppe. Lindaa kom først fra brandstedet, da man gik til tebordet, som Judithe blev kaldt ned til. Han så meget bekymret ud. "Jeg frygter for," sagde han, "at Hansen lider et betydeligt tab."

"Hansen?" spurgte Judithe; "jeg troede, det var fru Hansen –"

Han så forundret på hende: "Fru Hansen? Hvorledes falder du på det?"

Hun blev noget forvirret. "Jo, jeg synes, at jeg har hørt – ja, jeg ved ikke rigtigt – men det er nok hende, der har at bestille med hørren i det mindste."

"Ja, men tabet er dog Hansens. Forresten er det sandt, at der var et stort oplag af hør fra forrige år i laden. Men hovedtabet er dog den mængde fin uld, der er brændt. Hansen har jo en stor besætning af udenlandske får, og hans forråd af uld var betydeligt. Der var også sæd i laden og desuden en del andre ting, jeg ikke kender; men at dømme af en ytring af avlskarlen må de have været af værdi."

Efter aftensbordet gik Lindaa ind i sit kabinet og ville tænde en cigar, men huskede nu, at han allerede, da han gik ud, havde savnet de fyrstikker, der plejede at stå i en lille beholder på hans skrivebord. Han lukkede da døren op til spisestuen, hvor Judithe endnu var, og kaldte på hende. "Der var i dag en 7-8 fyrstikker inde hos mig, og nu er der ingen. Har du taget dem?"

"Jeg? – Ja, jeg tog én."

"Har du taget én, så har du taget dem alle. Det er kedsommeligt at tale om en sådan bagatel. Men når man skal bruge dem, og der ingen er, savner man dem. Hvad ville du med fyrstikker?"

"Hvad jeg ville –?" svarede hun synligt forvirret; "jeg – jeg ville tænde en voksstabel."

Lindaa blev pludselig alvorlig og så stift på hende. "Når tog du dem?"

"Da jeg for lidt siden kom hjem."

"Nej, du må huske dig om. Jeg savnede dem allerede, da jeg gik ud, og det var en god stund før du kom hjem."

"Ja, så var det nok før jeg gik ud."

Han så, at hun stod som på nåle, og lod hende gå. Selv gik han tankefuld tilbage til sit værelse. Det var hidtil ikke i fjerneste måde faldet ham ind, at have hende mistænkt for denne temmelig uforklarlige brand. Men nu stod til hans skræk flere omstændigheder med ét for ham, der alle syntes at pege hen til hende. Men var det troligt? Og hvad skulle have bevæget hende til et så fortvivlet skridt? Had til Hansens? Ja, hun havde rigtignok aldrig haft meget til overs for dem, men at gå til en sådan yderlighed –? Og alligevel, hvad ville hun derhenne, da han mødte hende? Hun plejede ellers så meget som muligt at holde sig fra denne familie, uagtet han havde pålagt hende, nu og da at besøge dem. Hun ville se en ko, der havde kælvet. Ligesom man ikke tit nok kunne se dette hos ham selv. Men nu de værste indicier: hør- og uldstumperne, hun havde på sin kjole, og det hul, der var brændt i denne. Og da han spurgte hende, hvorledes hun var kommet til alt dette, så stammede hun og blev forvirret. Når plejede Judithe at lade sig konfundere? Og hvorfor bad hun ham så ængsteligt, ikke at tale om, at hun havde været i stalden? – Han besluttede, den næste dag at udforske hende nøjere, for om muligt at komme efter sandheden. Men foreløbig trøstede han sig med, at han dog muligvis havde taget fejl.

7

Vi må desværre bekende, at Lindaa ikke tog fejl. Judithe, der var af en heftig karakter og let gav efter for pludselige indtryk, kunne, som vi alt har omtalt, ikke tilgive fru Hansen, at hun havde meddelt hendes plejefader den gamle historie med sjalet. Hun var overbevist om, at det var dette, der havde bragt ham på

sporet og givet anledning til, at han kom efter, hvad hun havde anvendt det lille guldur til, og at Henning var den, der gik hendes ærinder. "Hun skal få det betalt!" Det var hendes første og sidste tanke, skønt hun endnu ikke vidste, hvorledes. Men da hun en dag efter sædvane drev om i køkken og kælder, hørte hun en karl fra Hansens fortælle, at han den næste uge skulle til København for fruen med et parti hør. Den hør, der blev avlet der, var på en måde fru Hansens. Hun havde fra begyndelsen givet anledning til, at et stykke jord blev anvendt dertil, havde tilsyn med indavlingen og stod for den videre behandling af hørren. Den fordel, den kastede af sig, tilfaldt hende til fri afbenyttelse, og hun selv havde altid stor glæde af denne virksomhed. Her mente Judithe at kunne give hende en følelig gengæld, og da nu den samme karl ligeledes fortalte, at alle hos Hansens var kørt ud i morgenstunden til en familie et par mil derfra og kom først hjem sent ud på aftenen, så besluttede hun med sin sædvanlige raskhed straks at skride til værket. Men der var i hele hendes foretagende, ved siden af det forbryderiske, noget barnagtigt. Hun antog ikke, at andet kunne brænde end hørren alene. Hun tænkte sig heller ikke, at der af denne var mere end hvad der kunne brænde ud på et kvarters tid, og fornøjede sig endog ved den tanke at kunne stå hos, mens det skete.

Med denne beslutning tog hun altså fyrstikkerne fra Lindaa, i den mening, at kunne sætte andre i stedet, når hun kom hjem, og begav sig på vejen til Hansen. Hun overbeviste sig snart om, at der hos denne var ingen i nærheden. Folkene var på marken, nogle måske i haven. Porten på laden var rigtignok lukket, men hun vidste, at nøglen lå under porten til den ene side, så at man

blot behøvede at stikke hånden ind for at hente den. Da hun nu stod derinde, på det sted, hvor hun for et år tilbage havde tumlet sig så meget med de andre børn, og igen indåndede stedets ejendommelige, noget trykkende atmosfære, blev hun pludselig grebet af angst over det ulovlige, hun havde i sinde, måske også af frygt for, at nogen kunne komme til og gribe hende i gerningen. Men hun var nu engang dér og ville ikke opgive sit forsæt. At der var langt mere hør end hun havde forestillet sig, at der kun få skridt derfra var et stort oplag af uld og desuden andre brændbare sager, reflekterede hun ikke over. Ved hjælp af fyrstikkerne tændte hun hørren på fire-fem forskellige steder, men ængstelig og med usikker hånd, og det var vel derved, at hun brændte et hul i sin kjole. Luen slog snart i vejret med en hende uventet voldsomhed. Hun blev så forskrækket derover, at hun straks skyndte sig ud, slog porten i, og kastede nøglen igen ind. Hun gav sig dernæst til at løbe et stykke, da hun frygtede for, at folk kunne komme til og blive hende va'r; men da hun, ved at vende sig, intet kunne opdage, ingen røg fra laden, så antog hun, at nu var alting brændt ud, og gik langsommere. Noget efter var det, at hun mødte Lindaa.

Den næste formiddag blev hun på sit værelse, ivrig sysselsat med at bøde på den kjole, der var brændt et hul i. Lindaa lod hende kalde ned til sig, og hun gik ind til ham, men just ikke vel til mode.

"Jeg sidder her og tænker på," sagde han ved hendes indtrædelse, "hvad du egentlig ville hos Hansen i går eftermiddag."

"Jeg synes, jeg har sagt Dem det –"

"Men det kan jeg ikke tro på. Jeg har nylig talt med en af folkene derfra. Efter hvad han sagde, er der ingen ko hos Hansen, der i disse dage har kælvet."

"Men det blev sagt her, og jeg troede, det var sandt," svarede hun med lav stemme.

"Og du plejer jo ellers kun nødig at gå til Hansens; og med ét gik du derhen i går."

"Jeg vidste, at de alle derhenne var ude."

"Så?" udbrød han betænkelig, "ja, det er jo sandt! det vidste du?"

Hun indså, at det havde været bedst for hende, om denne omstændighed var blevet ganske fortiet. Desværre var der nu intet at gøre derved.

"Men," vedblev han, "mindst af alt forstår jeg, hvorledes du fik de levninger af hør og uld på din kjole, og hvor du fik et hul brændt deri. Man skulle ikke tro, du havde været i stalden, men snarere i laden."

Hun tav, med sænket hoved og mens al farve veg fra hendes kinder.

"Judithe!" vedblev han nu med hævet stemme; "svar mig oprigtigt, inden det er for sildigt. Har du – skal jeg virkelig tro, at du –"

Hun slog hurtigt øjnene op og så på ham med en så forfærdet, så bønfaldende mine, at han ikke formåede at udtale sin beskyldning. Han behøvede det ikke heller; i dette blik lå hendes tilståelse. Han vendte sig bort og vinkede til hende, at hun skulle gå, mens han selv blev siddende, betagen af sorg og medynk over den menneskelige naturs skrøbelighed.

Men hvad skulle han nu begynde med et så vanartet barn? At hun kunne blive hos ham, var ikke at tænke på. Man kunne ikke vide, hvad hun med sin utrolige letsindighed kunne falde på. Han selv kunne heller ikke, efter hvad han nu havde erfaret, tåle at se hende dagligt omkring sig. Han besluttede til sidst at sende hende til en ham bekendt familie i Sorø, der førte et stille liv og ingen børn havde. Her skulle hun kun blive så længe indtil man kunne skaffe hende en plads et eller andet sted som husjomfru eller noget lignende. I begyndelsen ville han nok endnu understøtte hende noget, men helst ønskede han at komme ud af al forbindelse med hende.

Judithe var imidlertid gået op på sit kammer, bedøvet over samtalen med sin plejefader og med en fortvivlelse i hjertet, hun hidtil ikke havde kendt til. "Han ved alt!" sagde hun, vridende sine hænder; "det var blot af medlidenhed, at han ikke sagde det lige ud! Hvad vil han nu gøre? Når han blot ikke omtaler sin mistanke for andre! – og det kommer ud blandt folk, og man sætter mig fast, og forhører mig! Så var jeg jo ulykkelig for min livstid!"

Uagtet sin ungdom og gode natur sov hun kun lidt den nat, men lå og væltede sig på sit leje.

Vi tør ikke påstå, at det var fortrydelse over den handling, hun havde gjort sig skyldig i, der alene og allerede nu bragte dette oprør ind i hendes sind, skønt hun vistnok tog sig det nær, at branden havde haft så alvorlige følger. Men der var noget andet, der for øjeblikket indvirkede stærkere på hende. Den lykke, hun ved sin personlighed over alt gjorde, den opmærksomhed, hun tydeligt nok vakte hos så mange, havde tidligt udviklet en selvfølelse og stolthed hos hende, der gjorde

hende disse ydmygende tanker, denne ængstende frygt for hvad der kunne ske, aldeles utålelige. Når hun hidtil havde vist sig blandt folk, især på et fremmed sted, så kunne hun meget godt mærke, at hun vakte en hende meget smigrende opmærksomhed. De tilstedeværende mandfolk flokkede sig snart om hende og sagde hende mange smukke ting, og selv fruentimmerne gav i det mindste tilsyneladende efter for den magt, skønheden så let udøver. Men dersom det blev bekendt, hvad hun nu havde gjort sig skyldig i, ja, hvis blot mistanken faldt på hende, til hvem turde hun så komme! Og hvor hun viste sig, ville ikke alle pege fingre ad hende, og trække sig tilbage og lade hende stå!

8

Branden hos Hansen var, som man kan tænke sig, den daglige genstand for samtalen i omegnen, og således også blandt folkene på Lindaas ejendom. Ingen kunne forstå, hvorledes den var opkommet, men alle beklagede Hansens betydelige tab. Thi, som man nu fik at vide, var der netop for et par dage siden blevet fat et par nye, med stor bekostning anskaffede, engelske maskiner ind i laden indtil de kunne benyttes, og disse fandt man nu aldeles spolerede. Hansen var, efter hvad man fortalte, meget nedbøjet over den ham overgåede ulykke, og hans kone og børn ikke mindre. Judithe, der flere gange var til stede ved disse beretninger, hørte derpå med ængstelig nysgerrighed, men uden at spørge. Det bedste bevis på, at der var foregået et omslag i hendes sind, var den omstændighed, at hun ikke følte nogen tilfredsstillelse, når man omtalte fruens bedrøvelse over tabet af det store kvantum hør.

To dage efter branden fik Lindaa besøg af Hansen, der kom for at takke ham for hans hjælpsomme bistand; og sandt er det, at uden de gode dispositioner, han traf, kunne ilden såre let have udbredt sig videre. Judithe, der var til stede, ville efter de første hilsner bortfjerne sig, men Lindaa vinkede til hende, at hun skulle blive. Hun måtte da sætte sig ned hos de andre. Hansen omtalte det tab, han havde lidt, og den slemme indflydelse, det ville have på hans virksomhed i den nærmeste fremtid. "Ja, det er en stor ulykke for mig," vedblev han, "og det er et spørgsmål, om jeg kan rejse mig derefter. Det er et tab, der er kommet lige så uventet, som selve sagen er uforklarlig. Der er nogle, der mener, at ilden må være påsat. Men af hvem? Jeg har ikke det ringeste udestående med noget menneske. Ville man mig til livs, så havde man vel også hellere sat ild på våningshuset. Men laden, forrådshuset! Når har man hørt noget sådant? Dog, det må jo snart vise sig. I en af dagene bliver der optaget brandforhør af herredsfogden; og så får vi se, om der er noget at opdage. Mig vil det i alle tilfælde næppe hjælpe. Den, der har gjort det, hvis det virkelig, hvad jeg som sagt ikke kan tro, er sket med frit forsæt, kan vist ikke erstatte mig mit tab."

Judithe led ubeskriveligt ved disse ord. Hun havde altid holdt mest af Hansen i den familie; han havde altid vist sig god og venlig mod hende og ofte taget hende i forsvar mod hans mere nøjeseende kone – og nu havde hun forvoldt ham en så stor sorg! Hertil kom endnu den nedtrykkende bevidsthed, at hendes plejefader, der hørte disse ord, kun alt for vel kendte den, der havde gjort sig skyldig i al den ulykke. Hun vovede ikke at se op. Men da hendes øjne, idet man rejste sig, faldt hen på

ham, mødte hun et så alvorligt og sørgmodigt blik, at det drev alt blodet fra hendes kinder.

Ved afskeden tog Hansen hende venligt i hånden og sagde: "Se snart ind til os, kære Judithe! Det vil glæde min kone at tale med dig; hun trænger i denne tid til trøst og opmuntring." – "Se ind til dem!" gentog hun, da hun var alene; "nej, jeg vil ikke se en eneste af dem! Jeg kan det ikke – jeg ville forgå af skam og elendighed ved det første ord om, hvad de har lidt og mistet." Følelser, der hidtil var hende fremmede, anger og selvbebrejdelse, blev nu for første gang levende hos hende.

9

Efter baron Løvenhjelms ytringer ved hans besøg hos Lindaa tvivlede denne intet øjeblik om, at han var villig til at lade Frederik tage over med sig for at stå ham bi ved det påtænkte studium af forstvidenskaben. Han skrev derfor straks efter besøget til sin søn angående denne aftale og spurgte ham, hvorvidt han var villig til at gå ind derpå. Frederiks svar indløb i disse dage. "Jeg er ganske enig med dig," hed det deri, "at et sådant studium vil være til mit gavn, og jeg takker din ven for hans velvillige tilbud. Men, kære fader, tillad mig nu en bøn. Du kender mine følelser for Judithe og ved måske også, at hun er ikke ugunstigt stemt imod mig. Da jeg engang inden min afrejse bad hende om at rive mig ud af en uvished, der var mig pinlig, svarede hun: "Hvad hjalp det, om jeg ville føje Dem heri? Tror De, at Deres fader ville give sit minde?" At dømme af disse ord afhænger det blot af dig, kære fader, om denne lykke skal blive mig til del. Der var dengang noget i vejen, der gjorde, at jeg ikke vovede at henvende mig til dig. Men nu, da jeg tænker

på en fraværelse af et år eller længere, kan jeg ikke undertrykke det ønske, at du forinden vil bønhøre mig. Jeg ved, at hun har fejl, skønt vist ikke andre end der med tiden må kunne rettes; men jeg kender intet kvindeligt væsen, der har gjort et så dybt indtryk på mig som hun."

"Jeg skal give mit minde," sagde Lindaa med bitterhed, efter at have læst brevet. "Jeg behøver blot et ord, for at bringe både Frederik og Løvenhjelm til at træde frivilligt tilbage. Men jeg kan ikke nænne at udtale dette ord. Jeg vover knap at tænke det. Når hun ikke selv tvinger mig til at røbe hende, skal denne hemmelighed være begravet hos mig. Men hvordan skal jeg bringe Frederik til fornuft? Enhver anden grund, jeg kunne anføre, vil han næppe agte på. Hun må herfra – det er det første og det nødvendigste, der må ske."

Brevet fra Frederik ankom med hans tjener, der med det samme havde noget at besørge. Tjeneren fortalte på gården, at Frederik agtede sig hjem til sin fader med det allerførste, en efterretning, Judithe ikke var vel til mode ved. Under sin bestandige frygt for at røbes tænkte hun sig straks, at Frederik kunne bejle til hende på ny, kunne tale til faderen derom, og så ville denne ganske sikkert fortælle ham, hvad hun havde gjort, for derved at bringe ham på andre tanker. Mens således hendes uro tog næring af alt, vil man forstå den angst, hun gik i den dag, da brandforhøret fandt sted. Efter hvad hun havde hørt folkene fortælle, troede hun at vide, at enhver kunne indstævnes, at det gik så skrapt til, og at især herredsfogden ikke var at spøge med. "Hvis blot én har set mig i nærheden af Hansens gård på den tid – mere behøves der ikke for at kalde mig til forhør, og så piner de mig så længe med spørgsmål frem

og tilbage, indtil jeg –" hun standsede og skjulte ansigtet i hænderne. Der var ingen, hun vovede at spørge om forhørets udfald; hun vidste ikke engang bestemt, på hvad tid om eftermiddagen det skulle være. Ved middagsbordet var Lindaa tavs og berørte ikke den sag. Kun tilfældigt fik hun til sidst at vide, at det skulle være kl. to.

Noget efter bordet erholdt hun hemmeligt gennem en karl, der tidligere havde tjent på forpagtergården, et brev fra Henning. Den stakkels fyr havde med megen utålmodighed ventet, at hun skulle give ham et vink om, at han igen turde indfinde sig i haven. Nu bad han hende i brevet, at hun dog ikke måtte glemme sit løfte. "Er det ikke ærgerligt," skrev han, "at jeg altid skal stjæle mig til at få dig i tale! Var du blot her hos os! Så kunne vi hver dag være sammen og passiare så meget vi havde lyst. Ja, det skulle just være morsomt! Kan du ikke få lov af din plejefader til at besøge os? Prøv derpå!" – "Han vil igen stjæle sig ind i haven," sagde hun; "nu, på denne tid – nej, det går slet ikke an. Jeg vil skrive til ham, at han endnu i nogle dage må give tid." Brevet var hende imidlertid for så vidt kært, som det viste, at man i det mindste på forpagtergården ikke havde mistanke til hende.

Hun skrev nu i hast et par linjer og gik ned med billetten for at give den til den samme karl, der havde bragt Hennings brev. Da hun så et fremmed køretøj i gården, spurgte hun en af tjenerne, hvis det var. "Det er herredsfogdens," lød svaret; "han kommer fra brandforhøret hos Hansens, og er nu inde hos herren." Hun måtte hurtigt vende sig bort for at skjule sin skræk. Hun ilede igen op på sit værelse uden at få brevet besørget. Tusinde ængstende tanker gennemkrydsede hende.

Hvad ville herredsfogden hos hendes plejefader? Om det nu var angående hende, om en eller anden havde set hende i nærheden af laden eller endog gå ind i denne? Om de nu aftalte dernede, hvad der var at gøre? Om hun blev kaldt ned og i sin plejefaders nærværelse skulle besvare de spørgsmål, der kunne rettes til hende? – "Nej," udbrød hun i angst og fortvivlelse, "det holdt jeg aldrig ud! Jeg vil se til at komme bort – på denne tid vil ingen mærke, at jeg går – og så vil jeg skjule mig etsteds – der skal ingen få at vide, hvor jeg er. Og måske det så kan gå over."

Med denne beslutning, hun i sin uerfarenhed fattede, tog hun hurtigt hat og mantille på og gik sagte ned, kom ubemærket ud af gården og på landevejen. Hendes første tanke var at tage til København, til sin moder. Hun ville gå hele natten og ikke hvile før hun kom dertil. Men hun ængstedes dog snart for den lange vej, og var ikke engang vis på, at hun kendte vejen eller måske kunne fare vild. Men så var der kun ét sted hun kunne tage til, og det var til Henning Vestergaard. Hun ville betro sig til ham, hun ville sige ham alt, han ville nok være tavs og, hvis der blev søgt efter hende, sørge for et skjulested. Der var tre fjerdingvej til forpagtergården, og hun begav sig trøstigt på vejen. Men alt som hun gik og blev roligere i sindet og mere afkølet, forekom det hende dog betænkeligt at meddele Henning sammenhængen. Det var uvist, hvorledes han ville optage det, og endnu mere uvist, om han og især hans fader ville indlade sig på at holde hende skjult. "Jeg behøver jo ikke straks at fortælle, hvorledes det hænger sammen. De skal blot tage imod mig, og skulle der så søges efter mig, så er det tidsnok at betro mig til Henning; og så skal han hjælpe mig bort – det gør han nok."

I dette håb nærmede hun sig omsider forpagtergården. Hun havde ikke lyst til at gå lige til våningshuset. Men hun vidste, at Henning i denne tid havde meget travlt med nogle asparges-bede, han havde fået sin fader til at anlægge i en udkant af haven, og ventede sig megen fordel af. Her traf hun ham. Han fo'r i vejret, da han så hende. "Du her, Judithe! Men hvordan går det til?"

"Jeg har fået dit brev, Henning. Du skriver, at du så gerne så, jeg var her hos eder. Nu er jeg her, og det kommer an på, om I vil tage imod mig."

"Om vi vil? Er det at spørge om? Men har din plejefader virkelig givet dig lov til at være nogen tid hos os?"

"Nej – jeg har heller ikke bedt ham derom. Jeg vidste, det var til ingen nytte. Jeg er gået bort uden hans vidende."

"Uden hans vidende! Men, kæreste Judithe, går det an?"

"Det må gå an. Hans søn Frederik kommer hjem om et par dage. Han ville sagtens begynde med den gamle historie og følge mig som min skygge. I al den tid kunne jeg ikke lade dig komme ind i haven. Ville du så, at jeg skulle blive?"

Den grund, hun her anførte, var klog nok, og den stemte jo også på en måde med sandheden. Men vi ved bedre, at det var ikke derfor, hun tog bort. Frederiks ankomst ville næppe have generet hende synderligt. Henning var imidlertid meget fornøjet med denne grund. "Nej," svarede han, "så har du gjort storlig ret i, at du gik din vej."

"Sig mig nu," vedblev hun, "om du tror, at din fader vil have mig hos sig i nogen tid."

"Ja, det er jeg ganske vis på. Han har altid holdt af dig og så tit spurgt, hvorfor vi aldrig så dig. Skal vi nu gå ind til fader?"

"Vil du ikke gå først og tale med ham. Jeg vil så længe vente her."

"Det skal jeg gerne," svarede han og gik et par skridt, men så vendte han om og sagde: "Ja, det var dog muligt, at fader ikke ville synes godt om, at du således på egen hånd er taget fra din plejefader."

"Tror du?" spurgte hun nedslået.

"Ja, med mindre jeg med det samme kunne sige ham, at vi – at du og jeg ... Kære Judithe, du har selv engang sagt mig, at der var ingen, du holdt så meget af som af mig; lad mig da med det samme sige ham, at du og jeg har godhed for hinanden, at vi er – nu ja, at vi er forlovede. Så vil alt være godt, så forstår han, at det er meget for min skyld, at du er taget fra Lindaa, og han vil da ikke gøre den ringeste indvending."

Hun rakte ham hånden. "Ja, sig din fader det. Jeg vælger ingen uden dig – hvis du er tilfreds med mig som jeg er, hvis du ikke vil tage det for nøje med mine fejl; jeg har vist mange."

"Tage det nøje med dig!" udbrød han henrykt. "Judithe, min søde, min kæreste pige! Jeg skal bære dig på mine hænder. Hvor kan du dog tale således!"

Hun tav og forsøgte at smile, men uden at det ret ville lykkes.

"Hvad er der i vejen med dig?" spurgte han nu; thi det var fra begyndelsen ikke undgået ham, at hun var usædvanlig alvorlig og nedstemt. "Vær ikke så bedrøvet. Jeg kan nok forstå, at det ikke falder dig så let at tage hjemmefra, og jeg tør heller ikke love dig, at du hos os kan få det så fint og galant som hos hr. Lindaa. Men det kan være, at du skal få det mere morsomt og hyggeligt."

"Det er også min mening, Henning; og gør dig ingen urolige tanker for den sags skyld. Tal kun med din fader og lad mig vide, hvad han svarer."

Da Henning var gået, gik hun, tabt i sine tanker, op og ned i haven. Hun var altså forlovet, men tænkte selv ikke på, om hun var glad eller bedrøvet derover. Det var noget, syntes hun, der nu fulgte af sig selv. Hun havde følt sig draget hen til ham fra sin barndom; der var dengang ligesom endnu det fortroligste forhold imellem dem; hun kendte hver fold i hans åbne og ligefremme sind; han var den, med hvem hun enedes bedst, den, mente hun, der allermest ville skønne på og bære over med hende. Det kan nok være, at en anden eller bedre kærlighed formåede hun ikke at føle for øjeblikket. – Men i hendes tanker krydsede sig andre forestillinger. Hun havde en stærk følelse af, at hun nu måtte nedstemme sine fordringer til livet, at de smigrende forhåbninger, opholdet hos hendes plejefader havde vakt, at tanken om dennes søn og endnu mere enhver tanke om baronen måtte falde bort af sig selv. Hun stod i sine egne øjne ikke mere så strålende som før. Det forekom hende, at hun havde mistet adkomsten til den almindelige hyldest, der hidtil var blevet hende til del. Thi en forbrydelse, og mest en sådan, alle har rædsel for, nedbryder uformærket agtelsen for os selv. Tilliden til os selv, og hvad der i det højeste kan træde i stedet er en vis trods mod denne bevidsthed. Men dette lå for fjernt fra hende.

I disse betragtninger, der var hende mere eller mindre tydelige, grundede sig det nedstemte i hendes tone, det alvorlige i hendes væsen. Det var næsten som om disse få dage havde gjort hende ældre.

Henning var imidlertid gået ind til sin fader og fortalte ham både den store nyhed om forlovelsen og hvad Judithe havde meddelt ham angående grunden til, at hun var taget fra sin plejefader. Den gamle Vestergaard havde ganske rigtigt altid holdt meget af hende. Mens hun var hos Hansen, kom hun ofte til forpagtergården og var der undertiden endog flere dage efter hverandre. Selv da hun kom til Lindaa, ophørte disse besøg ikke ganske; kun i det sidste halvår anså hendes plejefader det for rigtigst, at al forbindelse med Henning blev afbrudt. At denne i lang tid havde haft godhed for Judithe, var hans fader ikke uvidende om og var langt fra at misbillige det. Han havde da let ved nu at give sit samtykke. Judithe blev hos Lindaa ganske holdt som en datter af huset, så der hvilede en vis nimbus over hendes lille person; partiet kunne da ret godt smigre hans forfængelighed. At hun af alle blev anset for den smukkeste pige i egnen og vidt omkring, kastede også et lod i vægtskålen.

Henning gik sjæleglad tilbage til Judithe for at bringe hende denne gode efterretning, og førte hende så ind til hans fader. Denne modtog hende med stor venlighed og udtalte sin oprigtige glæde over det, hans søn havde fortalt. "Men, kære barn," lagde han til, "vi må dog sørge for, at hverken De eller jeg og min søn kommer til at stå i et skævt forhold til Deres plejefader, hvem jeg i mange år har respekteret som en sand hædersmand og en velvillig nabo. Jeg kan ganske godt sætte mig ind i, at De, af ængstelse for hans søns frieri har besluttet Dem til det måske vel heftige skridt at forlade ham. Men hr. Lindaa har gjort overmåde meget for Dem; De skylder ham stor taknemmelighed. Jeg holder for, at De må henvende Dem til

ham og underrette ham om, hvad vi nu har aftalt. Helst så jeg, at vi skaffede os hans udtrykkelige samtykke."

"Det nægter han os vist heller ikke," gav hun til svar. "Jeg har allerede betænkt, at jeg vil skrive til ham endnu i aften, for at han kan få mit brev i morgen tidlig. Og når vi har fået hans svar, vil jeg om et par dage selv forføje mig hen til ham og søge at indhente hans tilgivelse for, at jeg er taget fra ham."

Dette blev billiget både af fader og søn, og samtalen gik nu over til forskellige spørgsmål, den gamle Vestergaard gjorde angående hende selv og hendes plejefader. Dagens mest omtalte emne, branden hos Hansen, blev også berørt, og forpagteren spurgte hende, hvad hr. Lindaa mente om den sag. Hun søgte at undertrykke sin forvirring, idet hun blot svarede, at hun ikke så nøje kendte hans mening. "I dag har der været brandforhør," vedblev forpagteren, "og Henning var til stede derved. Men man har ikke kunnet få noget ud." Judithe så sky hen til Henning, og denne tog nu ordet: "Javist var jeg der, og det under hele forhøret. Herredsfogden spurgte alle folkene på kryds og på tværs. Men de redede således for sig, at enhver kunne se, de var udenfor den sag. Men man antog dog, at en af karlene har tændt sin tobakspibe inde i laden og kastet noget brændende svamp eller en tændt svovlstikke fra sig. Men det ville naturligvis ingen af dem tilstå. Herredsfogden måtte da tage bort med den besked."

Ved denne beretning trak Judithe vejret lettere. Der var da i det mindste intet kommet for dagen, der kunne lede mistanken hen til hende selv. Det kom da blot an på, om hendes plejefader ikke havde ladet nogle ord falde til herredsfogden. Det håbede

hun nu, at han ikke havde gjort, om ikke for hendes, så for sin egen skyld.

10

Hos Lindaa blev man først om aftenen opmærksom på Judithes fraværelse. Herredsfogden, der var en gammel universitetsven af Lindaa, og ved sit besøg naturligvis kun havde til hensigt at hilse på ham, blev et par timer og kørte så bort. Lindaa havde endnu et par breve at skrive, og da han derved kom sildig til tebordet, gik der først nu bud til Judithe, at hun skulle komme ned. Men hun var ikke på sit værelse. I haven, hvor man søgte efter hende, var hun heller ikke, og det var til sidst utvivlsomt, at hun var gået ud. Men hvorhen? på denne tid og uden at sige et ord derom? Da klokken var over elleve, og hun endnu ikke var kommet, begyndte Lindaa at frygte for, at hun måske af samvittighedsnag og angst havde gjort en ulykke på sig selv. Men foreløbig var der intet at gøre herved. Han ville nødig, for hendes egen skyld, vække en utidig opmærksomhed.

Næste morgen var hans første spørgsmål, om man havde set noget til hende. Det blev besvaret benægtende, og tillige oplyste man, at hendes mantille, som hun kun brugte, når hun gik ud, ikke hang deroppe. Han gik nu selv op på hendes værelse for at se, om der intet fandtes, der kunne lede på spor. Der lå to breve på bordet, det fra Henning, som vi har omtalt, og det svar derpå, hun havde skrevet, men ikke fik afleveret. Begge havde hun under sin sindsbevægelse og i hastværket ladet ligge. Efter at Lindaa havde læst Hennings brev og deraf så, at hun vedvarende stod i forbindelse med ham, anså han det under de nuværende omstændigheder for tilladt at lukke hendes billet

op. Den indeholdt kun disse få linjer: "I denne uge og for det første kan du ikke besøge mig. Min plejefader giver mig heller ikke lov til at komme til jer. Men du kan tro mig, at jeg i denne tid gav meget til, at jeg var hos jer." At dømme efter disse ord var det ikke så utænkeligt, at hun kunne være taget til forpagtergården. "Måske det virkelig hænger således sammen," tænkte han. "Efter sin gamle manér, at gøre hvad der just falder hende ind, har hun søgt ham, da han ikke turde komme her. Hun har da først skrevet dette brev, men siden ment, at en vandring til forpagtergården var at foretrække."

Han gik nu ned igen, uvis, om han på denne formodning skulle sende et bud til den gamle Vestergaard eller endnu lade nogen tid gå hen. Men af denne uvished blev han bragt ved et brev fra Judithe, en af forpagterens folk afleverede. Dette brev lød således:

"De er vist meget vred på mig, kære plejefader, fordi jeg uden Deres vidende og vilje har forladt Dem. Men jeg var så bedrøvet og forvirret, og vidste ikke at hjælpe mig på anden måde. Jeg må stole på Deres overbærenhed. De ved, at jeg har ikke handlet som jeg burde. Men jeg håber, at jeg skal forbedre mig, og ønsker blot, at De ikke vil dømme mig for hårdt.

Jeg er nu hos forpagter Vestergaard. Hans søn Henning og jeg har allerede længe haft godhed for hinanden, og vi er nu blevet forlovede. Hans fader ønsker, at også De skal give os Deres samtykke og tillade, at jeg tager ophold i hans hus. Idet jeg nu beder Dem om, ikke at nægte os dette, takker jeg Dem for alt det gode, De har bevist mig lige fra min barndom. Jeg måtte være meget utaknemmelig, hvis jeg nogensinde kunne glemme det."

Dette for Judithe usædvanlig oprigtige brev gjorde det bedste indtryk på Lindaa. Han tilskrev hende straks et par beroligende ord, der dog var således stillede, at tredjemand ikke kunne se, hvad de egentlig sigtede til. "Hun kunne fuldkommen stole på hans overbærenhed, hvis han blot turde bygge på hendes gode forsætter. Til forlovelsen med Henning Vestergaard gav han meget gerne sit samtykke, og bad hende modtage og bringe familien på forpagtergården sin lykønskning." Med brevet lod han alt hendes tøj og de sager, der kunne anses at tilhøre hende, f.eks. et smukt lille skrivebord og deslige, køre til forpagterens.

Enten man nu kunne stole på Judithes gode forsætter eller ikke, så var der én god side ved denne uformodede vending af sagen: Lindaa havde nu meget lettere med at bringe såvel baron Løvenhjelm som Frederik på andre tanker. Endnu samme dag skrev han til begge, men til Frederik med det fornødne hensyn til hans følelser, at Judithe havde forladt hans hus af kærlighed til den unge Vestergaard og forlovet sig med denne. Baronen blev lidt ærgerlig, men fandt sig ellers let nok i den uventede efterretning, kun svor han på, at en så smuk og opvakt pige var meget for god til en forpagtersøn. Frederik derimod tog sig efterretningen overmåde nær, så meget mere som Judithe på sin flygtige måde havde givet ham grund til at vente bønhørelse. Men til hans lykke var der nu fra baron Løvenhjelms side intet i vejen for, at han kort efter kunne tage over med ham til hans godser. Han kom her i en ny og oplivende virksomhed. Hans vært samlede, som vi har hørt, jævnligt et muntert selskab af herrer og damer omkring sig, og var selv godt skikket til at aflede et ungt menneskes tanker fra frugtesløse grublerier. Da den tid, der var bestemt til studiet af

forstvæsenet, var endt, foreslog hans fader ham at gøre en rejse i udlandet på et par år. At denne havde den bedste indflydelse og atter bragte ligevægt i hans sind, tør man slutte deraf, at han på hjemrejsen forlovede sig i Fyn med en ung, elskværdig dame, et parti, der vandt hans faders fuldkomne bifald.

11

Men vi må vende tilbage til forpagtergården. Lindaas i så velvillige udtryk affattede brev og hans samtykke til forlovelsen var man dér meget glad over. At han sendte Judithe alt, hvad der på nogen måde kunne siges at være hendes, anså man også for et tegn til, at han ingen vrede nærede. Det var altså nu en afgjort sag, at Judithe blev hos dem, og man søgte da at indrette det så smukt og fornøjeligt for hende som man formåede, og heri var Henning især virksom. En og anden bekvemmelighed, hun var vant til på herregården, kunne hun vel nu og da savne; men i hovedsagen fandt hun sig vel i de nye forhold, allerede fordi de var nye. Hun turede meget omkring med Henning, noget, der ret var efter hendes smag. Et par gange var hun med ham i København og fik lov til at opholde sig der et par dage hos en bekendt af familien og nyde godt af byens herligheder. Den hele levevis hos Lindaa var vistnok elegantere og finere, men for stille for hendes bevægelige natur. Hos Vestergaard var der fra morgen til aften liv og røre, og alle tog del deri; hun kunne heller ikke undslå sig derfor. I førstningen smagte det hende ikke at være med ved arbejder, hun hidtil havde set overladt til tyendet, og Henning ville gerne forskåne hende derfor. Men hans fader rådede ham derfra: "Hun må dog engang vænne sig dertil. Lad det derfor lige så godt ske straks som noget, der

følger af sig selv." Judithe havde for god forstand til at undslå sig, og efterhånden som hun blev mere vant til den nye virksomhed fik hun den kærere og ønskede ikke at undvære den. Hendes mindre gode egenskaber, hvorved hun havde vakt Lindaas uvilje, trådte her ikke så skarpt frem. At kokettere var der her ingen ret lejlighed til. Hendes hidtil ubetvingelige lyst til usandfærdighed kunne vel ikke så snart forlade hende. Men når hun med sin ærlige mine engang imellem kom med en lille løgn, så troede man hende. Opdagede man siden, at det hang anderledes sammen, så gjorde man ikke meget væsen deraf. Det var overhovedet til hendes fordel, at de omgivelser, hun nu levede iblandt, just ikke hørte til de fintfølende.

Efter at man var kommet noget til ro i de nye forhold, mente den gamle Vestergaard, at Judithe med det første burde aflægge sin forrige plejefader et besøg. Dette var, som han ytrede, hendes skyldighed og ikke andet end Lindaa kunne vente. Hun forsikrede straks, at det havde hun selv hele siden tænkt på, men forstod under mange påskud at trække tiden ud. Snart vidste hun, at han var i København, eller at han på denne tid ikke gerne tog imod besøg, snart ville hun vente til det var hans fødselsdag, og så med det samme forarbejde en bagatel, hun kunne bringe ham. På den vis gik et par måneder hen, og de godmodige mennesker ville ikke tage det så nøje med den smukke, unge piges griller. Men så indtraf der noget, der gjorde, at hun selv ønskede at gå til sin plejefader.

Hansens tab ved at laden afbrændte var, som alt berørt, meget betydeligt, dels i og for sig, dels og måske mest fordi han netop på den tid ikke tålte en formindskelse i de indtægter, han havde gjort regning på. Forpagter Vestergaard, der var bekendt

for at være en meget velstående mand, fik nu en dag besøg af ham. Dets hensigt var at optage et lån. "Hvis jeg ikke til næste kvartal kan udrede 2000 rdlr.," sagde Hansen til ham, "så må jeg fra gården." Desværre kunne Vestergaard ikke hjælpe. Der var i år kommet en ny ejer til godset, der havde forhøjet forpagtningssummen betydeligt og desuden gjort andre fordringer, som krævede øjeblikkelige udgifter. "Men kan De ikke vente Dem hjælp af Lindaa, med hvem De altid har stået på en så god fod?" spurgte han. "Desværre, det kan jeg ikke. Han har før hjulpet mig, og den gæld er endnu ikke berigtiget. Han har også prioritet i gården – nej, det tør jeg slet ikke tænke på."

Henning, hvem faderen havde taget på råd i denne sag, fortalte siden til Judithe, hvor galt det var fat med den stakkels Hansen. Hun blev både forskrækket og bedrøvet derover. Han måtte fra gården, og det var hende, han kunne takke derfor! "Kun I ikke hjælpe ham, Henning? Tal til din fader, eller vil du, jeg skal?"

"Kære Judithe, det er til ingen nytte. Vi kan ikke. Ét eller to år må gå hen, inden fader kan tænke på en så betydelig udgift udenfor det sædvanlige."

Da han havde forklaret hende de nys anførte grunde, måtte hun desværre give ham ret. "Men," spurgte hun, "er der ingen anden, hos hvem han kunne søge hjælp?"

"Den eneste var din plejefader. Men efter hvad han forklarede fader, tør han ikke henvende sig til ham, da han allerede før er blevet hjulpet af ham."

"Å, hvad gør det! Derfor kunne han nok."

Henning rystede på hovedet. Men Judithe kunne ikke slippe den tanke, at Hansen måtte hjælpes. Det syntes hende, at hun

aldrig ville få et roligt eller fornøjet øjeblik, hvis han kom fra gården.

Vi tør vel ikke påstå, at denne medfølelse med hans og hans families ulykke og den pinlige bevidsthed, at hun var skyld deri, ville ret længe holde stik; thi indtrykkene kom hos hende pludseligt og heftigt, uden i almindelighed at være ret varige. Men dog er det vist, at hun havde en meget levende følelse af, at der her var noget, hun burde virke for at sætte igennem.

Samme dag efter bordet meddelte hun Henning og hans fader, at hun nu ville gøre alvor af besøget hos sin plejefader. Begge var meget fornøjede hermed, og Henning tilbød straks, at han ville lade spænde for og selv køre hende derhen. Men hun erklærede, at hun ville gå – måske havde hun sine grunde dertil, måske ville hun nødig, ved at komme i Hennings selskab, forny hos Lindaa erindringen om den tid, da hun og det unge menneske så ofte havde stjålne sammenkomster. Henning fulgte hende da blot et stykke på vejen, og hun ankom alene til herregården. Da hun så en af tjenerne i haven, gik hun derind og bad ham spørge hr. Lindaa, om det var ham belejligt, at hun så ind til ham. Synet af haven med dens omhyggeligt vedligeholdte gange, dens mange sirplanter, tanken om husets elegante indretning, dets smukke, til dels pragtfuldt udstyrede værelser gjorde hende et øjeblik blød om hjertet; thi hvor lidt havde hun skønnet på alt dette! Men en slig dvælen i erindringen stemte ikke ret med hendes natur, og hun gik temmelig rolig, kun med et lille suk, ind med tjeneren, da denne vendte tilbage og meldte, at hun skulle være velkommen.

"Hvad kan jeg takke for, at jeg ser dig hos mig?" spurgte Lindaa ved hendes indtrædelse.

"Jeg har så længe været Dem et besøg skyldig, at jeg kun kan bede Dem tilgive, at jeg først kommer nu. Men der var altid noget i vejen – og desuden, jeg vidste ikke, om De så gerne så, at jeg kom."

Lindaa tav et øjeblik; men da han kunne mærke, at hun havde noget på hjertet, spurgte han: "Hvad bringer dig da nu i dag til mig?"

"Jeg har en bøn til Dem."

"En bøn? Lad høre."

Hun fortalte ham nu, hvad hun vidste om Hansens store forlegenhed, at han forgæves havde henvendt sig til Vestergaard og at han ganske vist måtte fra gården, hvis ingen stod ham bi.

"Men hvorledes er han kommet således tilbage?"

Judithe blegnede. Hun indså måske først i dette øjeblik, at hendes henvendelse til Lindaa var et overilet skridt. Dog svarede hun, men med lav stemme: "Han har jo lidt et så stort tab."

"Ja, det er sandt. Men hvad er da nu din bøn?"

"Kom ham til hjælp, hvis De kan! De har jo altid haft stor godhed for Hansen. Det var dog forfærdeligt, om han nu som ældre mand skulle lide nød og mangel."

Lindaa betragtede hende opmærksomt, og sagde: "Ja, du har ret, det var slemt, meget slemt. Men sig mig, hvoraf det kommer, at du tager dig så varmt af denne families ulykke? Tør jeg tro, at det er for at gøre en ældre uret god igen?"

Hun greb hans hånd: "Hjælp ham kun, og bryd Dem ikke om mine grunde. De vil gøre mig meget glad, hvis De hjælper ham."

"Dersom det er, som jeg formoder, så vil du også gøre mig meget glad. Forresten kan du være ubekymret, hvad Hansen

angår. Jeg skal i morgen skrive ham til, at han kan få den sum, han behøver, hos mig. Så længe jeg kan forhindre det, skal der aldrig være tale om, at han må fra gården."

Hun takkede ham med stor glæde, og forlod kort efter med lettet hjerte sit forrige hjem, efter at Lindaa havde gjort hende nogle spørgsmål angående Vestergaard og hendes stilling der i huset.

Da hun var gået, blev han stående tankefuld. Sandt at sige, havde han antaget, at hendes ophold hos Vestergaard ikke ville blive af lang varighed, at hun også dér ville skade sig ved sin letsindige opførsel. Underhånden havde han et par gange forhørt sig, hvorledes det gik, og ikke erfaret andet end godt. Dog troede han ikke derpå. Men nu, da hun var gået, sagde han omsider: "Ja, det lader jo virkelig til, at der er foregået en forandring til det bedre med hende. Det var ikke at vente; men så meget desmere skulle det glæde mig."

Af det, vi nu i det foregående har meddelt, vil man se, at Judithe slap nemmere end hun fortjente fra brandstiftelsen, denne mørke plet i hendes ungdoms historie. Men en så stor og utilgivelig letsindighed kunne ikke være uden følger. Den bar sin straf i sig selv, og måske en strengere end lovene havde dikteret. Angsten for opdagelse fulgte hende i flere år. Ved den ringeste foranledning frygtede hun for, at denne sag kunne komme ud blandt folk. Mest ængstelig var hun for, at den skulle komme til Hennings kundskab, hun kendte ham så godt, at hun vidste, han ville aldrig tilgive hende denne streg. Engang var der sat ild på en bondegård af en halvvoksen pige, der ved dette middel ville slippe for at tjene der. Da der var formildende omstændigheder, og man tog hensyn til hendes svage

åndsevner, så slap hun med en temmelig lemfældig straf. Henning var meget opbragt herover. "Når man betænker," sagde han, "hvad ilden er for et farligt element, især på landet, og at enhver i sin aften- og morgenbøn må bede Vorherre forskåne ham for dens ødelæggelser, er det så ikke rædsomt, at nogen af fri vilje kan påføre sin næste en så stor ulykke, især da man aldrig kan vide, hvor vidt den vil strække sig. Den fandens tøs burde for livstid sættes i børnehuset." Judithe måtte ved disse ord gøre sig et ærinde ud af stuen for at skjule sin bevægelse.

Men denne bevidsthed om en hemmelig brøde var på den anden side af god indflydelse på hende. Den gjorde hende lidt mere ydmyg i sin optræden, den afholdt hende fra mangen uoverlagt og overilet handling. Branden hos Hansen, trøster vi os til at sige, brændte megen letsindighed ud hos hende.

12

Hvad der endnu er at tilføje, kan fattes i al korthed. Omtrent et halvt år efter Judithes besøg hos sin plejefader overdrog Vestergaard, der nu følte sig for gammel til et anstrengende liv, bestyrelsen af de forpagtede jorder til Henning, og mente med det samme, at det nu var bedst, han og hans forlovede blev "klappede sammen i kirken", en mening, de to unge folk ikke havde det ringeste imod. Lindaa var naturligvis indbuden til brylluppet, men bad sig undskyldt på grund af en påtænkt rejse til København. Derimod sendte han sin plejedatter i brudegave det fortepiano, hun havde benyttet i hans hus. Denne gave glædede hende meget. Thi vel havde hun aldrig vist stor flid i musiktimerne hos Hansen, men ved sit hurtige nemme dog erhvervet sig en ganske antagelig færdighed. Hos forpagteren

savnede hun undertiden et instrument – som det altid går, hvad man ikke har eller let kan erholde, det savner man.

Læserne ønsker måske endnu at vide, hvorledes det gik i hendes ægteskab. Bedre end de sandsynligvis formoder. Henning forstod i al gemytlighed at tage hende på den rette måde. Da de havde kendt hinanden fra de tidlige år, så var begge vante til, ikke at gøre mange omstændigheder med hinanden, og dette var til stor gavn for Judithe. Han bar den samme kærlighed til hende nu som før; han søgte at læse ethvert ønske ud af hendes øjne, og at gøre hende livet så behageligt som han kunne. Men han forlangte det samme hensyn fra hendes side. For hendes moder, der forresten døde efter et års forløb, blev der nu regelmæssigt sørget, idet Henning overtog det månedlige tilskud, Lindaa hidtil havde udredet, og desuden oftere og efter aftale med Judithe sendte hende forskellige fornødenheder. Denne anstødssten mens hun var i sin plejefaders hus, faldt altså bort af sig selv.

Vil man have et lille indblik i de unge folks huslige liv, så følger man med os, og man vil da med det samme erholde et eksempel på, at ungdommen, med sin lykkelige elasticitet, ikke så let lader sig bøje ned, men alt imellem formår at rejse sig, når det tryk, der har ængstet den, for en tid er gået over. En varm høstdag i deres ægteskabs første år ser man Judithe sidde højt på et læs sæd, der køres hjem fra marken. Af overgivenhed og måske af lidt tilgiveligt koketteri er hun, som husets piger plejer, kun klædt i livstykke og med opsmøgede ærmer. Under den lille hjemmehue eller hætte, der kun dækker baghovedet, lister sig det mørke, krøllede hår ned over hals og nakke. Bag hende ligger Henning så lang han er, på læsset og holder hende

om det smækre liv, af frygt for, at hun skal glide ned. Hun kører selv, og med glædestrålende øjne, de to heste, der traver muntert hen ad vejen. Mangen karl, der kommer dem i møde, bliver fornøjet stående stille og hilser, og ser længe efter hende. Ja, smuk er Judithe – hvem ville nægte det? Det var nok umagen værd at se på hende.

Den adelige

Den nordvestlige del af Frankrig, det forrige Bretagne, er, som man ved, i mange henseender forskellig fra dette riges øvrige provinser. Ligesom selve landet er af en hård og streng beskaffenhed, for en stor del gennemskåret af vilde, ufrugtbare bjergstrækninger, således synes også indbyggernes karakter at have taget arv efter naturomgivelserne. Det er tilvisse et tappert, dristigt og dueligt folkefærd. Men med disse gode egenskaber forener det ikke sjældent et mørkt, indesluttet væsen, en stor ubøjelighed i at holde på virkelige eller formentlige rettigheder, og en udholdenhed i dette punkt, mod hvilken regeringens magt ofte har brudt sig forgæves. Det kan da ikke forundre, at adelen i Bretagne, lige til den store revolution også heri gjorde en forandring, var særdeles påholdende i sine nedarvede rettigheder, og i det private liv følte sig adskilt fra og højt hævet over den borgerlige stand.

Iblandt Bretagnes adelige familier var herrerne af Morlaix ved herkomst og rigdomme de anseteste. På den tid, da vor fortælling begynder, det sidste decennium af Ludvig XV's regering, var René af Morlaix hovedet for familien og tillige et af de mest indflydelsesrige medlemmer af provinsens parlament. Hans slot og vidtløftige besiddelser lå tæt op til en af de større byer, og her opholdt sig han og hans familie for det meste. Men da han i de senere år på grund af embedsforretninger ofte måtte være fraværende i længere tid, så gav dette vel anledning til, at hans yngste søn, Victor, ikke som de andre blev oplært hjemme, men tog del i en

undervisningsanstalt, der var oprettet i byen af en for sine kundskaber meget agtet og duelig mand.

I denne anstalt deltog flere af de adelige familiers børn, men også en stor del af de mere formuende borgeres. Til de sidste hørte en med Victor jævnårig dreng ved navn Arthur, søn af en vis Armand, der var bestyrer af en stor klædefabrik i nærheden af byen. For at adskille faderen fra en anden af samme navn blev han i almindelighed kaldt "den skæggede Armand", da han ganske mod datidens skik lod sit sorte, krusede skæg vokse. Allerede dette gjorde et mørkt, just ikke tiltalende indtryk; men dette blev meget forhøjet ved hans indesluttede, næsten frastødende væsen. Af fabrikkens folk var han derimod ligefuldt meget afholdt. Her var han ens mod alle, høflig og hjælpsom og kun streng, når det ikke kunne være anderledes. Fabrikkens ejer satte stor pris på ham, thi under hans bestyrelse havde denne bedrift fået et betydeligt opsving, såvel ved hans uafladelige iver som ved hans redelighed i alt, hvad han havde under hænderne. Hans årlige gehalt blev derfor flere gange forhøjet, og var nu så stort, at han kunne leve deraf med bekvemmelighed. Men han førte et meget indskrænket liv, kom til ingen i byen og så ingen hos sig. Var han ikke beskæftiget på fabrikken, så tilbragte han tiden hjemme med læsning. At dømme efter det bibliotek, han efterhånden havde samlet, og hvori ingen af den tids udmærkede forfattere, digtere og videnskabsmænd savnedes, måtte han være en mand af ualmindelig dannelse, og vel ikke altid have sysselsat sig med det ensformige fabriksvæsen. Andre omstændigheder tydede også hen derpå. Når man så den høje, stærktbyggede mand med det mørke, frastødende åsyn komme, da måtte man dog

altid beundre hans lette, næsten fornemme gang, hans fine manerer og dannede udtryk, hver gang han blev standset og tiltalt af nogen. Også hans påklædning, skønt den rettede sig efter borgerlig skik og brug, viste hen til de højere stænder; den var altid soigneret, hans lintøj og manchetter skinnende hvide. Der var tilmed ikke så sjældent noget stolt og bydende i hans adfærd, og måske mest mod byens fornemme folk; men tillige var det kendeligt, at han ligesom tog sig selv i det og søgte at slå ind i en anden tone, endog en ærbødig.

Arthur var denne mands eneste søn. Han slægtede ham på i indadvendt, stolt karakter og blev allerede tidligt behersket af ærgerrighed. Den læreanstalt, han var sat i, bidrog meget hertil. Det var de adeliges sønner han ville nå op til; deres frie, raske væsen, deres dristighed ville han tilegne sig. Men det lod sig ikke så let gøre. Hvad de uden omstændigheder tillod sig selv, ville de ikke indrømme ham. I sin harme derover tænkte han ved sig selv: "De skal få at vide, at jeg ikke blot er deres lige, men dem overlegen" – og han fordoblede nu sin flid i læretimerne og sin anstrengelse i skolens gymnastiske øvelser. Desværre mærkede han snart, at det var ikke ved personlige fortrin, han kunne nå målet. Han overgik virkelig alle sine medlærlinge i legemlig henseende, han var dem overlegen i evner og flid. Men det hjalp ham ikke. Anstaltens lærere havde en dyb ærbødighed for de fornemme familier, hvis sønner frekventerede skolen, og disse måtte ved alle lejligheder stilles forrest, til dem måtte der allerførst tages hensyn. Uagtet Arthur således hele året havde været nummer ét i sin afdeling, blev han ved den offentlige eksamen nummer fem. Victor måtte være den øverste og nogle andre adelssønner rangeres næst efter

ham. Arthur beklagede sig derover, men uden at man agtede derpå. Hans fader, hvem han meddelte denne tilsidesættelse, fo'r op i vrede: "Har man sat dig ned i din afdeling? Det er jo skændigt – og det har man vovet! – Men vent! jeg skal tale med dine lærere; jeg skal tvinge dem til at vise sig retfærdige." Men næste morgen var han omstemt, eller vel snarere nedstemt. "Arthur, min dreng," sagde han; "jeg har tænkt over den sag. Det fører til intet at røre derved. Vi må finde os deri, vi som alle andre. Og sandt at sige er det ganske i sin orden, at de højtståendes børn har forrang fremfor andre. Hvis jeg var – hvis du var i samme tilfælde, ville du gøre fordring på det samme. Som sagt, skønt det er en skammelig tilsidesættelse, alligevel – find dig deri."

Arthur fandt sig deri, men kort efter var han nærved at friste en lignende ydmygelse. Anstaltens bestyrer havde indført for den øverste afdeling øvelser i pistolskydning. Dette var nærmest sket for de adelige familiers skyld, hos hvilke man satte pris på deslige færdigheder. Men enhver i skolen, der betalte ti livres, kunne tage del deri med de andre. Arthur, der havde et sikkert øje og en fast hånd, overgik i disse øvelser snart sine kammerater. Ved den offentlige prøve, der holdtes i overværelse af byens anseteste mænd, havde han et overvejende antal flere points end nogen anden, og altså burde præmien, der var udsat for de bedste skud, tilfalde ham. Men man ignorerede hans held, og det var igen Victor, den nærmeste efter ham, hvem præmien skulle tilkendes. Men til lykke var flere herrer blevet opmærksomme på Arthurs sikre skud, og disse forlangte nu pointene optalt; til dem sluttede sig endog

Victors fader, den gamle Morlaix. Man blev da nødt til, at lade retten have sin gang, og præmien tilfaldt Arthur.

At der under disse omstændigheder oftere måtte finde gnidninger sted mellem Arthur og de fornemmeres sønner, kan man efter hans karakter let slutte sig til. Det var især Victor, til hvem han oftest kom til at stå i et fjendtligt forhold. Denne dreng var vist nok begavet og i grunden af ret godmodig natur. Men alt hvad han så for sig hjemme og i de familier, han kom til, nærede allerede tidligt hos ham en stærk følelse af hans stands forrettigheder og gav ham en myndig optræden. Hertil kom, at han blev holdt meget fin og elegant i påklædning, var altid vel forsynet med lommepenge, så at han meget snart blev vant til at spille kavaler. Da han nu tillige var ret livlig af natur og ved at traktere havde skaffet sig et vist overherredømme over sine kammerater, så ville han ved alle lejligheder være den styrende, den råbende, den, der var klogest og kunne give tonen an. Arthur var den eneste, der aldrig havde lyst til at finde sig heri. Men han fik sjældent medhold hos de andre, så han måtte hjælpe sig med at spotte Victor og vise det tossede i hans forslag. Dette gav så anledning til mundhuggeri og undertiden til slagsmål.

Nogle dage efter at pistolskydningen havde fundet sted, begyndte det nye skoleår. Mens disciplene var samlet på en plads, der hørte til anstalten, trådte Victor hen til Arthur og sagde i en spottende tone: "Nå, Arthur, er du kommet dig efter den overraskende ære, at du fik præmien ved skydningen?" – "Å jo," svarede Arthur; "men er du kommet dig efter den ubehagelighed, at du ingen præmie fik?"

"Men den burde tilfalde mig, og når det var gået rigtigt til, så var det også sket."

"Så? Da forekommer det mig, at din egen fader var en af dem, der stillede sig på min side."

"Det gjorde han kun for de andres skyld. Men mine skud var uden spørgsmål de bedste; dine burde slet ikke regnes med."

"Ser man! Og hvorfor ikke, om jeg må spørge?"

"Fordi deslige adelige øvelser slet ikke er indført for jeres skyld. Det er en nåde, der bevises jer, at vi tager jer med."

"En nåde! Når man ser ret til, skulle vi nok udbede os den gunst af hr. marquien, at vi må tage en pistol i hånden."

"Ja, det skal I. Det er just min mening. Man behøver ikke pistoler for at væve klæde i en fabrik eller vaske og farve uld. Jeg har altid tænkt mig, at du med tiden skal ansættes i valkemøllen hos din fader."

"Det ved jeg lige så lidt som jeg ved, om du med tiden skal ansættes som lakaj eller hejdukke hos din fader, når han kører ud."

"Hvad siger du, din uforskammede!" udbrød Victor opbragt, og fo'r med det samme ind på ham og greb ham i brystet. Men Arthur var stærkere; hans længe dulgte forbitrelse brød nu så voldsomt frem, at han nær havde skamslået ham, hvis ikke de andre var kommet imellem. Victor klagede straks hos bestyreren, og efter en kort undersøgelse faldt dommen, at Arthur skulle degraderes og en måned være den nederste i afdelingen.

Den stakkels Arthur havde ingen, hos hvem han med håb om at høres kunne beklage sig uden sin fader. Denne skiftede flere gange farve under hans fortælling og sagde til sidst: "Hvis alt er

som du siger, skal jeg se til at skaffe dig oprejsning. Jeg vil i morgen gå op til bestyreren, og så længe kan du holde dig hjemme." Hvad han nu forlangte af bestyreren, var kort og godt, at de tilstedeværende disciple skulle forhøres. Viste det sig så, at deres vidnesbyrd gik imod hans søn, så ville han intet indvende mod den straf, der var tilkendt ham. Dette kunne man ikke nægte ham, og drengene blev nu forhørt i hans nærværelse. På få undtagelser nær var de alle enige i, at Victor havde været den fornærmende part og begyndt slagsmålet; men da Arthur dog under dette var gået for vidt, så endtes sagen med, at han skulle beholde sin plads, men betale nogle livres til en skolekasse for nogle fattige i byen.

Året derefter blev såvel han som Victor dimitterede fra anstalten, og fra den tid ophørte i de følgende år den daglige omgang mellem de to unge mennesker. Men de kom dog ofte sammen eller i hinandens nærhed, og desværre måtte Arthur med smerte blive va'r, hvor meget han i de nye forhold blev af alle sat tilbage for Morlaix' søn. På en vis måde kunne det heller ikke godt være anderledes. Victor kunne vistnok ikke måle sig med ham i personlige egenskaber. Han havde ikke hans høje, ranke vækst, ikke de mørke, gennemtrængende øjne, og allermindst hans bestemte, allerede tidligt mandige væsen. Men han var mere smidig af natur og kunne, når han ville, gøre sig mere behagelig. Han var muntrere, mere utvungen og følte sig ikke let genert af noget. Han blev båret af sin stands forrettigheder, han så, hvorledes alle kom ham i møde og tog hensyn til ham og i ham respekterede hans fornemme og højtstående fader. Alt dette gav ham sikkerhed og lettede ham vejen. Arthur derimod gjorde i almindelighed, når han kom ud

blandt folket mindre behageligt indtryk. Han følte sig tvungen og genert, fordi han blev tilsidesat. Hans stolthed oprørtes af det ringe hensyn man tog til ham. Han blev let mørk og tilbageholdende, kort og affærdigende i sine svar. Han ville tiltvinge sig den respekt, man ubilligt nægtede ham. Men han vandt ikke andet derved end at man holdt sig fra ham, og han blev alene. Victor, der ikke havde glemt, at han nogle år i forvejen måtte stå tilbage for ham i skolen, lod ham nu dobbelt føle sin overlegenhed. Han gjorde sig kendelig flid for at overse ham og behandle ham ringeagtende. De andre skolekammerater teede sig vel noget mere manerligt, men trak sig dog mere og mere tilbage; det var tydeligt, at de nu ansåbekendtskabet for sluttet. Alt dette opfyldte Arthurs sjæl med harme og bitterhed, og i særdeleshed mod Victor gik disse følelser over til et had, der hver gang, de stødte sammen, fik ny næring. Men med det samme vågnede der hos ham en stærk higen efter at nå det trin i samfundet, der gav adelen en så begunstiget stilling. Hans yndlings-tanke var at svinge sig i vejret, at fordunkle alle sine fornemme jævnaldrende, især Victor, og i fuldt mål gengælde deres hån og ringeagt.

En lille begivenhed indtraf, der næsten viste ham en mulighed til at se disse ønsker opfyldt. En dag henimod aften, da han fra en udflugt vendte hjem, så han i frastand sin faders gamle tjener André stå og tale med en fremmed, i rigt liberi klædt tjener, der imidlertid straks fjernede sig og sprang op på en elegant rejsevogn, der holdt i nærheden og nu hurtigt rullede bort. "Hvad var det for en tjener du talte med?" spurgte han André.

"Det var et gammelt bysbarn af mig, som jeg ikke har set i mange Herrens dage. Og nu skal De høre et besynderligt indfald af mennesket. Da han så mig komme gående med Deres hr. fader, ventede han blot til jeg var alene, sprang så hen til mig og spurgte mig, om jeg tjente hos den gamle marquis. – "Hvilken marquis?" spurgte jeg igen. "Åh, ham du gik med. Jeg har selv tjent ham en kort tid for en snes år siden. Men uagtet han nu går med det stygge skæg, kunne jeg godt kende ham på hans figur, hans gang og på stemmen, da han talte med dig."

"Marquis!" udbrød Arthur overrasket. "Nævnede han da ikke navnet?"

"Nej, for i det samme blev der kaldt på ham, og han måtte afsted."

"Hvem er da det herskab, han tjener hos?"

"Det ved jeg min tro ikke. Jeg har aldrig set den vogn før. Den kørte kun her igennem og skal vist til Paris."

Arthur faldt i dybe tanker. Skulle hans fader virkelig være af adelig herkomst? Af mange i byen havde han hørt ytre, at hans væsen og manerer var således, at man kunne holde ham for en fornem mand. Men hvis han var det, hvorfor holdt han det skjult, endogså for sin egen søn? Dette spørgsmål interesserede Arthur alt for meget til at han ikke skulle søge oplysning om det. Han gik ind til sin fader, der sad ved sit arbejdsbord og bladede i nogle papirer. "Har du hørt, fader," begyndte han nu, "hvad der siges om dig? Du skal jo egentlig være marquis."

Armand stirrede forbavset på sin søn og sprang op. "Hvem siger det? Hvad er det for dumheder, du kommer med?"

"Jeg ved ikke andet end hvad André i dette øjeblik har fortalt mig," svarede Arthur, lidt fornærmet over den uvante tone, han

blev tiltalt i. "En fremmed tjener, der kom her igennem, påstår, at han kunne genkende dig, da han engang har været i din tjeneste."

"Å, passiar! Skal man agte på, hvad sådanne mennesker kommer med! Én gang for alle, det vil jeg ikke høre noget om. Hils André – eller nej, send ham ind til mig; jeg vil selv tale med ham. Og du – sæt dig ikke sådanne griller i hovedet. Vi er hverken marquier eller vicomter. Vi skal holde os til vor stand, til vore forretninger. Og dermed nok om denne sag! Ikke et ord mere derom!"

Arthur gik da igen, forundret over faderens heftighed. Et løst udsagn af et fremmed menneske behøvede man jo ikke at tage sig så nær. Men på den anden side betænkte han, at hans fader af stolthed ret vel kunne ærgre sig over et rygte, hvis ugrund han kendte, og hvis omløb i byen ville gøre ham latterlig. André omtalte den næste dag af sig selv denne historie, og gjorde sig nu megen umag for at vise, at den fremmede tjener ingen tiltro fortjente, at han efter så lang tids forløb og som i forbigående umuligt kunne kende sin forrige herre igen. Heri havde han jo også ret.

I de følgende par år påtog Arthur sig efter faderens ønske fabrikkens kontor- forretninger, og udførte disse med flid og til fabriksejerens største tilfredshed. De indtægter, der herfor tilfaldt ham, anvendte han, ledet af sin ærgerrighed, for det meste til at klæde sig galant efter tidens mode. Dog besad han smag og takt nok til ikke at efterligne den adelige ungdoms mange brogede prydelser. Men han gik fint klædt og tog sig godt ud. Man antog ham almindelig for et af de smukkeste

unge mennesker i byen, og beklagede kun, at hans væsen ikke var mere vindende.

På den tid, vi her er nået til, havde man i Morlaix' familie meget travlt med et giftermålsprojekt mellem Victor og en ung dame fra det sydlige Bretagne. Hun var af en gammel, berømt adelsslægt og kunne, efter alles sigende, anses for en fuldkommen skønhed. Men enten hun nu selv, ved den lykke, hun gjorde, havde fået griller, eller begge disse fornemme familier selv ville undgå en altid mulig offentlig tilbagegang af dette projekt, så blev det besluttet, at de to unge mennesker skulle gøre bekendtskab med hinanden inkognito. Men spørgsmålet var, hvorledes det skulle ske. Det naturligste var, at Victor under et andet navn rejste til den unge dames opholdssted og dér tilsyneladende ubekendt kunne tages i øjesyn af hende og igen gøre hendes bekendtskab. Men dette kunne familien Morlaix' stolthed ikke tillade. Hvis Hortense – således hed den unge dame – erklærede sig mod partiet, hvad man hemmeligt nærede frygt for, så fik det udseende af, at Victor var rejst den lange vej for at hente sig en kurv. Endnu mindre ville Hortenses forældre tillade, at hun aflagde en visit hos Morlaix. Der var da kun én udvej tilbage. Man skulle lade de to unge mennesker mødes på neutral grund, og hertil valgte Morlaix et smukt gæstgiversted omtrent to mil fra byen. Hortense og hendes moder skulle udbrede det rygte, at de ville rejse til Paris, hvorved de ret bekvemt kunne komme til at lægge vejen over dette sted. Her skulle de tage ind og træffe Victor, der i forvejen måtte have indfundet sig. Vifte det sig så, at han og Hortense fandt behag i hinanden, så skulle man begive sig til Morlaix' slot, men hver for sig, og mødes dér officielt, hvorefter

så forlovelsen i en familie-sammenkomst højtideligt skulle bekendtgøres. Mærkede man derimod tydeligt, at et af de unge mennesker var afgjort mod partiet, da skulle Hortense og hendes moder fortsætte deres rejse, enten til Paris eller hvor de selv ønskede sig hen. Efter at disse formaliteter, der er meget betegnende for datidens aristokrati i Bretagne, nøjagtigt var vedtaget af begge parter, begav Victor sig den bestemte dag et par timer før mødetiden til gæstgiverstedet; thi han brændte af begærlighed efter at se den feterede skønhed og ville under ingen omstændighed, at man skulle vente på ham.

Samme dag måtte Arthur i et ærinde for fabrikken ride til nogle byer i omegnen. Da han nærmede sig gæstgiverstedet, var det hans agt at tage derind og nyde en forfriskning. Men ved at se Victor, der i sin utålmodighed stod udenfor og stirrede ned ad vejen, tabte han lysten dertil. Han red da forbi, idet han hilste sin forrige skolekammerat. Men denne vendte sig om med en ringeagtende mine uden at gengælde hilsenen.

En mil højere oppe ved indgangen til skoven lå der et andet gæstgiversted, der vel ikke var så stort og anseligt, i alt fald ikke havde det renommé, men hvor man ellers blev behandlet omtrent lige så godt. Til dette red han hen og tog ind dér, meget træt af tre miles ridt i sommervarmen.

Hortense og hendes moder var imidlertid samvittighedsfuldt brudt op fra deres sidste nattekvarter og havde så betids begivet sig på vejen, at de på den bestemte tid turde håbe at være i mødestedet. Men da vejen i skoven, som de måtte igennem, uheldigvis ikke var i den bedste stand, så knækkede akslen på forhjulene, og de var ikke langt fra at vælte. Damerne steg ud, men lod en hest spænde fra vognen og en af tjenerne ride forud

og søge hjælp. Uheldet indtraf lykkeligvis nær ved skovens udgang, så at tjeneren snart kunne nå gæstgiverstedet. Arthur var tilstede, da han ankom, og-erfarede ikke så snart hvad der var tilstødt de fremmede damer, før han tilbød sin assistance og lod tjeneren ride tilbage med løfte om, at man så hurtigt som muligt skulde sende den fornødne hjælp og et par portechaiser, der kunne befordre damerne. Denne besked bragte tjeneren, og da han på tyendevis vel havde fået lidt nys om, hvad der var hensigten af denne rejse, så udbredte han sig for sit herskab meget veltalende om den unge, fine herre, der opholdt sig i gæstgiverstedet og om hans mageløse artighed i at tilbyde sin bistand. Fruen så betydningsfuldt på sin datter, og denne lod til at være lidt urolig, dog med en blanding af stolthed i det smukke åsyn. Begge stod i den tro, at de nu nærmede sig mødestedet, der formodentlig ikke var angivet så bestemt, at en misforståelse jo var mulig; og de antog da, at den unge herre, der opholdt sig i det af tjeneren omtalte gæstgiversted og var så ivrig for at stå dem bi, måtte være Victor Morlaix.

Damerne behøvede ikke at vente længe, før "den unge, fine herre" ankom, ledsaget af en smed med hans folk og to portechaiser. Mens smeden foreløbig satte vognen så meget i stand som behøvedes for at den kunne trækkes hen til hans værksted, hvor en ny aksel skulde sættes på, henvendte Arthur sig til damerne. Han hilste først på fruen, da Hortense havde trukket sig noget tilbage. Han beklagede i velvalgte ord deres uheld og den slette vej, men trøstede dem med, at der skulle gøres alt muligt for at forkorte denne standsning i deres rejse. Fruen takkede ham venligt for hans artighed, og vendte sig om efter sin datter, der nu nærmede sig. Arthur ville også tiltale

hende, men blev ved synet af hendes blændende skønhed så overrasket, at han kun fik nogle usammenhængende ord frem. Hortense mærkede ret vel det indtryk, hun gjorde, og måtte hemmeligt tilstå, at det var hende ikke ubehageligt. Forvirringen klædte også den unge, smukke mand godt. "Skulle vi ikke," spurgte hun sin moder, "dersom vejen til gæstgiverstedet ikke er for lang, begive os derhen til fods? Skoven her er jo så smuk." – Arthur kom, ved den berusende klang af hendes stemme, igen til sig selv, og forsikrede, at det var knap en halv times vej, men at der på denne korte tur åbnede sig de skønneste udsigter. Man bestemte da, at kammerjomfruen, der fulgte med dem, skulle befordres i den ene portechaise tilligemed nogle sager, man ikke ville lade blive i vognen, og dernæst tiltrådte man vandringen. Undervejs bemærkede fruen med glæde, at Hortense var i det bedste humør og øjensynlig fandt behag i at underholde sig med den formentlige bestemte brudgom. Både hun og datteren var nu næsten glade over det indtrufne uheld; thi det vanskelige punkt, hvorledes man gensidigt skulle introducere sig under inkognitoet, kunne man nu glide let hen over, da hændelsen havde ført dem sammen.

Ved ankomsten til gæstgiverstedet sørgede Arthur for, at nogle forfriskninger blev sat frem, idet han sagde, at efter smedens erklæring ville der gå en 3-4 timer hen, inden vognen kunne være istandsat. Man lod ikke til at være meget bedrøvet over denne forsinkelse. Fruen ytrede endog meget artigt, at i et så behageligt selskab kunne tiden ikke falde dem lang. Arthur på sin side var henrykt over den venlige imødekommen, der vistes ham, og der endog strakte sig til tjenerne; de var alle

ærbødige og sprang på et vink af ham. At disse damer hørte til en meget fornem familie, kunne han ikke betvivle. Det var tydeligt af deres adfærd og tale, af deres elegante, udsøgte påklædning, af det tjenerskab, der fulgte med dem, og til overflod fandt han i vognen, da den blev trukket ind, et fint battistes lommetørklæde, i hvis ene hjørne stod navnet Hortense med en grevekrone over. Da han afleverede det, erklærede Hortense straks, at det var hendes. Han følte sig lykkelig ved at være blandt så udmærkede personer og første gang i sit liv behandles af dem som deres lige. Denne følelse virkede så velgørende på ham, at han måske aldrig havde vist sig så utvungen og elskværdig som nu. Hortense måtte tilstå sig, at hendes bestemte brudgom – thi for dette anså både hun og hendes moder ham – langt overgik den forestilling, hun efter andres beretninger havde dannet sig om ham. Men hun havde intet imod at finde sig så behageligt skuffet.

Egnen på dette sted var bekendt for sin skønhed. Arthur spurgte derfor damerne, om han ikke måtte ledsage dem til nogle af de interessanteste punkter. Dette tog man med taknemmelighed imod. På den første udflugt var fruen med; men da man fra denne vendte tilbage, bad hun sig undskyldt, hun var blevet noget træt og havde også adskilligt at aftale med kammerjomfruen. Det kan nok være, at hun med flid ønskede at give de unge mennesker lejlighed til at være alene og udtale sig. Arthur gik da med Hortense og iagttog på denne tur ligesom hele tiden den samme ærbødighed i tonen, men den var så gennemtrængt af en ofte udbrydende varme, at hans følelser ikke kunne blive skjulte for hende. Hun var glad ved at mærke det, men tillige glad over den delikatesse, hvormed han

undgik enhver hentydning til deres projekterede forbindelse. Som vi ved var det desværre noget, der hos den stakkels Arthur fulgte af sig selv.

Efter fulde fire timers forløb holdt endelig damernes vogn uden for gæstgiverstedet, gjort så godt i stand som for øjeblikket behøvedes. Man belavede sig altså til at tage bort. Mens fruen ved kammerjomfruens hjælp ordnede de sager, der igen blev bragt ind i vognen, stod Arthur og Hortense noget højere oppe på vejen og så hen for sig, en stund tavse, indtil Arthur med bevæget stemme sagde: "De er blevet opholdt længe her, og Deres tålmodighed er blevet sat på prøve. For mig er timerne fløjet, thi for mig er denne dag den lykkeligste i mit liv." – "Tiden er ikke faldet mig lang," svarede hun; "De kan tro mig. Også jeg regner denne dag til mine lykkelige." Hun rakte ham hånden, som han henrykt trykkede et kys på. I det samme blev der kaldt på hende, og han trak sig tilbage.

"Nå, mit kære barn," spurgte fruen sin datter sagte og smilende, "giver du så dit bifald til, at vi tager til hr. Morlaix' slot?" – "Jo," svarede hun med en let rødmen; "jeg formår ikke at indvende noget derimod." – "Det samme mener jeg. Den unge mand behager mig overordentlig. Sandt at sige, uagtet jeg forud havde en god mening om ham, eller dog en bedre end du, jeg ventede dog ikke at finde en så fuldendt kavaler i ham. Vi rejser altså, thi at der intet er i vejen fra hans side, derfor indestår jeg. Men tys, der kommer han."

Efter den aftale, der var truffet med hr. Morlaix spurgte fruen Arthur, hvor han nu agtede sig hen, og hans svar, at han endnu samme aften vendte tilbage til sit hjem, den nærmeste by, stemte omtrent med de ord, der skulle betegne hans

tilbøjelighed for den unge dame. I overensstemmelse hermed sagde fruen: "Det er netop den by, hvortil vi nu agter os." – "Så har jeg måske den lykke," udbrød Arthur, "at træffe damerne engang ved lejlighed!" – "Det vil jeg håbe," svarede hun smilende.

Man tog nu afsked under gensidige høfligheds-bevidnelser, damerne steg ind og vognen rullede afsted. Arthur så længe efter den, og red så bort i den lykkeligste stemning.

Som vi hørte, opholdt Victor sig imidlertid i det første gæstgiversted, der var bestemt til mødet. Da han havde indfundet sig her et par timer før den fastsatte tid, så begriber man, at han med stor utålmodighed ventede, at vognen med den udkårede brud skulle ankomme. Han gik snart ud på vejen, snart igen op i de bestilte værelser, beså sig i et spejl, der hang på væggen, og i et lommespejl, han førte med sig, rettede på sin i øvrigt dadelfrie og sirlige påklædning, og følte sig overbevist om, at der intet ville være at befrygte, når den unge skønhed blot ville ankomme. Men time efter time forløb, og der kom ingen. Da omsider næsten fire timer var gået hen over den berammede tid, måtte han antage, at en uformodet hindring for rejsen var indtruffet, og besluttede sig ærgerlig og bandende til at køre hjem igen. Den gamle Morlaix var lige så forundret og fortrædelig herover som han, men antog, at der vel ville indløbe en skrivelse, der oplyste forhindringen.

I stedet for en skrivelse ankom omtrent en time efter Victor en smuk rejsevogn, der kørte ind i slotsgården. To damer steg ud, og man meldte hr. Morlaix, at det var Hortense og hendes moder. Forbavsede skyndte han og Victor sig ned til vognen og førte dem ceremonielt op. Victor blev straks, ved det første syn

af Hortense, komplet skudt i hende, og søgte, efter at man havde taget plads, at underholde hende på den galanteste måde, hvilket hun besvarede høfligt, men kendelig adspredt. Imens førte hr. Morlaix fruen hen i et andet hjørne af værelset for at erholde oplysning om det forstyrrede møde. Hun begyndte selv med de ord: "Nå, min kære hr. Morlaix, hvis Deres søn ikke allerede er ankommet, tror jeg at kunne give Dem den for begge parter behagelige efterretning, at vort projekt uden tvivl må antages at ville lykkes. De to unge mennesker synes virkelig allerede nu at have fattet tilbøjelighed til hinanden."

"Nådige frue," svarede hr. Morlaix, "Deres ord, om min søn er ankommet, forstår jeg ikke. Det er ham, der sidder derhenne og taler med Deres datter."

"Nej, det er det vist ikke, i det mindste ikke Deres yngste søn."

"Netop min yngste, det er Victor. Men jeg ved ikke, hvem De, nådige frue, taler om, og hvilken gensidig tilbøjelighed De sigter til."

"Jeg taler om den unge mand, der indfandt sig og ventede på os i det mødested, der var betegnet os."

"Men De har jo ikke været i mødestedet, hverken De eller Deres datter."

"Deres ord i ære, men jeg kan forsikre Dem, at vi har været der over 4 timer, da der indtraf et uheld med vor vogn, og i al den tid var Deres hr. søn os lige så behagelig ved sit selskab som til stor nytte ved den bistand, han ydede os."

"Nådige frue, De er i fuldstændig vildfarelse. I dette øjeblik har min søn set Dem og Deres datter første gang i sit liv."

Han kaldte nu Victor til. Hortense nærmede sig også, og efter mange pinlige spørgsmål og svar var det omsider, til alles forbavselse, ja næsten skræk, uden for al tvivl, at man havde indfundet sig på et urigtigt mødested, og var der truffet sammen med en ubekendt herre, der imidlertid lod til at have gjort et ikke så ringe indtryk på Hortense. Men hvem var denne herre? Victor erindrede pludselig, at Arthur var redet ham forbi på vejen, og tænkte, at det rimeligvis var ham. Han bad fruen beskrive den ubekendtes udseende, og blev nu bestyrket i sin formodning. "Bar han ikke en ring med en grøn sten på den venstre hånd?" spurgte han. – "Jo, ganske rigtigt." – "Ja, så har det været Arthur Armand!" udbrød han ærgerlig. "Armand?" sagde fruen; "ja, med dette navn hørte vi engang, at han blev tiltalt af værten i gæstgiverstedet. Men vi antog, at det var et navn, han havde givet sig for at understøtte sit inkognito. Hvem er denne Armand?"

"Det er et simpelt, ubetydeligt menneske," var Victors svar; "en søn af en fabriksmester her i byen."

"Han er intet simpelt, intet ubetydeligt menneske, så vidt vi har kunnet skønne," afbrød Hortense ham. "Han viste en ikke almindelig dannelse og opførte sig beskeden og i alle henseender ulastelig."

"Komtessen synes til min forundring at interessere sig for ham," bemærkede Victor pikeret.

"Hvis det ikke var," svarede Hortense stolt, "ville De ikke se mig her."

Hendes moder og hr. Morlaix indså, at hele denne undersøgelse ikke førte til noget godt. Begge mente, at man

måtte finde sig i, hvad der nu engang var sket og foreløbig slå sig til ro.

Hortense, der var gået ind med sin moder i de værelser, der stod beredt til dem, var i meget slet humør. Hun havde virkelig fundet behag i Arthur, og mindst lå det i hendes natur at gå så hurtigt fra én inklination til en anden. Hun foreslog sin moder, at de endnu samme dag skulle tage hjem. Victor, ytrede hun, var hende ubehagelig, havde slet tone; det var ham, der var en ubetydelighed. Fruen forestillede hende, at det ingenlunde gik an at tage straks bort; det var at fornærme familien Morlaix. Hun rådede til et ophold af nogle dage; det ville da bedre vise sig, om hendes dom om Victor var rigtig. Ved denne bestemmelse blev det.

I den gamle Armands stilling var der imidlertid foregået en stor forandring. Ejeren af fabrikken havde i flere år på grund af alder og svagelighed overladt alle forretninger til Armand, uden selv at have tilsyn med noget. Ved den samvittighedsfulde bestyrelse så han ligefuldt år for år sin formue tiltage og følte sig så erkendtlig derfor, at han nu, da han mærkede sit endeligt nær, og ingen livsarvinger efterlod, indsatte Armand, på nogle mindre legater nær, til arving af sin hele betydelige formue, fabrikken indbefattet. Kort efter døde han, og Armand så sig pludselig som en rig mand. Efterretningen herom indtraf på den dag, da Arthur var rejst og fandt sig så lykkelig i de fremmede damers selskab. Han blev opholdt længere end han havde ventet og kom først hjem efter et par dages forløb, med et håb i udsigt, på én eller anden måde igen at kunne træffe sammen med damerne. Ved sin hjemkomst erfarede han den

behagelige nyhed om arven, men bemærkede tillige den sælsomme virkning, denne forandring i formue udøvede på hans faders sindsstemning. Armand var ellers af få ord, indesluttet i sig, men bestemt og sikker i alt hvad han foretog sig. Han var derhos arbejdsom, altid sysselsat og især nøjeseende i at opfylde de pligter, der pålå ham som fabrikkens bestyrer og nøjeseende mod sine undergivne. Nu var der kommet en ham ganske uegen hast og urolighed over ham. Han talte ofte med sig selv, gik i dybe tanker og med hurtige skridt op og ned; han kunne ikke længere blive ved noget arbejde, han forsømte fabrikken og forsømte folkene. Skønt Arthur var meget sysselsat med sine egne tanker, bemærkede han dog snart denne besynderlige forandring og indså, at det umuligt kunne gå godt på den måde. Da et par dage var forløbet, spurgte han sin fader, om det ikke nu var hans hensigt at fortsætte fabrikken for egen regning. "Nej," svarede Armand næsten barsk; "det er ikke min hensigt."

"Ønsker du da, at jeg skal påtage mig bestyrelsen, hvis du vil trække dig tilbage i rolighed?"

"Du? Nej, du mindst af alle. Jeg vil ikke mere have med disse skammelige forretninger at gøre. Jeg vil sælge hele anstalten. Vi vil herfra, og du – ja, du skal med det allerførste rejse til Paris i et ærinde for mig – jeg venter kun på et brev. Jeg ved temmelig sikkert, at der er et hôtel ledigt, der før har været beboet af grev Carmontel. Du skal forhøre dig, om det endnu er at få –"

"Et hôtel!" gentog Arthur forundret; "og grev Carmontels store og smukke palæ! Vil du bo dér, fader?"

"Som jeg siger. Du skal forhøre dig om den sum, der forlanges af arvingerne, og søge at opnå, at det endelige salg

udsættes indtil jeg selv kan komme til Paris, hvilket nok kan ske om to-tre måneder. Men det er ikke nødvendigt, at du omtaler, enten jeg vil købe hotellet i mit eller i en andens navn."

Arthur kunne ikke komme sig af sin forundring. Hans fader, hidtil så betænksom i sine handlinger, så tarvelig i sin levemåde, ville nu med ét, i den alder han var, leve på en så stor fod! Var det en bestyrkelse på det håb, han engang hemmeligt havde næret, at de oprindelig hørte til en adelig familie? Hans hjerte bankede heftigt ved denne tanke, ikke så meget af ærgerrighed, skønt også den bevægede ham, som af en anden, strålende udsigt, der da ville åbne sig for ham. Hortense havde ved sin skønhed, sit ejendommelige væsen, ved den nimbus af fornemhed, der var om hendes person, gjort et stærkt indtryk på ham, et så meget stærkere som hun var det første fruentimmer, han følte noget for. Hendes ord, at hun regnede den dag, da de mødtes, til sine lykkelige, hendes og fruens velvillige imødekommen stod endnu levende for ham. Men om det også lykkedes ham at vinde hendes kærlighed, hvad hjalp det? Afstanden imellem dem var sandsynligvis så stor, at en forbindelse var utænkelig. Nu derimod, hvis han virkelig i stand og stilling kunne komme hende nærmere – ja, det måtte jo snart vise sig, og foreløbig kunne man jo altid hengive sig til den forføreriske tanke.

At han lige fra sin hjemkomst til byen søgte at opspørge det sted, hvor de to fremmede damer havde taget bolig, følger af sig selv. Men det varede nogle dage inden det lykkedes ham, og da han omsider fik vished om, at de opholdt sig på hr. Morlaix' slot, da var han alt andet end fornøjet derover. Der kunne han under ingen omstændighed tænke på at gøre dem sin

opvartning. Han måtte da lade det komme an på, om hændelsen ville føre ham sammen med dem på et tredje sted. Men det lod ikke til at ville ske. De kom aldrig til byen; slottets omgivelser var meget vidtløftige, med en stor have og et parkanlæg. Hortense skyede vel også et sammentræf, der under de nuværende omstændigheder måtte være hende pinlig.

En aften i skumringen, da han med tanken på den ubekendte skønhed, hvis billede aldrig forlod ham, gik en ensom vej uden for byen, så han Victor komme i nogen frastand. Han ville slå ind på en sidevej, men Victor kaldte og bad ham vente. Han standsede da og spurgte, hvad han ville. "Jeg har i flere dage ønsket at træffe dig," svarede Victor med en vis udfordrende mine, "så det er mig ret tilpas, at vi mødes her. Såvel min fader som jeg har med megen misfornøjelse erfaret, at du har været påtrængende nok til at blande dig i nogle damers selskab, der står alt for højt over dig til at du kan søge omgang med dem."

"Påtrængende?" spurgte Arthur, mens blodet allerede steg ham til hovedet. "Var det påtrængende, at jeg tilbød min bistand, når de havde den nødig?"

"Der var folk nok til at stå dem bi; de trængte ikke til dig. Men desuden, du lod det ikke bero derved. Du agerede den fine mand, trakterede dem med frokost, førte dem omkring i egnen og konverserede dem –"

"Om jeg gjorde det, hvad vedkommer den sag dig?"

"Den vedkommer mig så meget, at den yngste dame er, med hendes og mine slægtninges samtykke, bestemt til at være min forlovede."

"Din forlovede!" udbrød Arthur, næsten forstenet af forbavselse.

"Just min forlovede, hvis du ikke har noget derimod. Og jeg vil nu råde dig, at du under hendes ophold her i byen ikke drister dig til at nærme dig hende. Jeg kender fra gammel tid din lyst til at agere fornem og te dig som en af vore lige. Men nu, da du er kendt, gør du dig kun latterlig derved; og desuden –" vedblev han, kry over Arthurs tavshed – "hvis du alligevel skulle prøve på sådanne næsvisheder, skal min stok komme til at danse på din ryg."

Disse ord, der blev ledsaget af en svingende bevægelse af den tynde stok, han gik med, bragte Arthur med ét til sig selv. "Ikke et ord mere!" sagde han med en voldsom undertrykkelse af sin harme. "Hvis du i vor skolegang havde talt som nu, så ved du vel, at jeg på stedet havde givet dig et livfuld hug. Nu vil jeg, til svar på dine skammelige, fornærmende ord lade dig vide, at du skal give mig oprejsning med våben, i en kamp på liv og død. Jeg udfordrer dig på pistoler, og skal nærmere lade dig vide, når og hvor."

Victor slog en høj latter op. "Duellere med dig? Og det bilder du dig ind? Hvis jeg gjorde det, kunne jeg ikke være bekendt at komme i min egen familie. Man duellerer ikke med andre end med sine ligemænd."

"Kan du være bekendt at fornærme mig så blodigt, så kan du også være bekendt at give mig fyldestgørelse. Afstår du det, da skal du for mig og alle andre gælde for en fej og ussel skryder."

"Hvad, din elendige! det vover du at sige til mig?"

De to modstandere ville allerede ryge ind på hinanden, da de hørte stemmer i nærheden og nogle af byens folk viste sig fra sidevejen. De skiltes da, med den gensidige trussel, "at det skulle ikke blive derved."

Arthur gik hjem med sorg og forbitrelse i hjertet. Hortense forenet med Victor, den tanke var ikke at udholde. Han trøstede sig vel med, at Victor havde sat sine ord på skruer. "Hun var af begges slægtninge bestemt til at være hans forlovede." Hun var det altså ikke endnu, måske havde hun modsat sig, måske kunne det hele gå overstyr! Men hvad hjalp det ham? Han kunne dog ikke gøre sig håb om hende.

Det første, han imidlertid havde at gøre, var at sende tvende af sine unge venner med et åbent cartel til Victor. Efter aftale skulle de overlevere det til ham, enten han var alene eller i andres nærværelse, og hvis han ikke var hjemme, skulle det gives til hr. Morlaix. De blev ført ind i et værelse, hvor ikke blot Victor, men også hans fader og de to fremmede damer var, og henvendte sig straks til den førstnævnte med de ord: "Vi har den ære at overrække Dem et cartel, en udfordring på liv og død fra hr. Arthur Armand." Alle blev forbavsede. Hortense blegnede og Victor sagde i øjensynlig forvirring: "Et cartel? Jeg har allerede sagt ham, at jeg ikke kan duellere med andre end mine ligemænd."

"De kan ikke undslå Dem," sagde den ene afsending; "De har fornærmet ham på offentlig vej og må stå til ansvar."

Den gamle hr. Morlaix blandede sig nu i sagen og søgte på en sagtmodig måde at overbevise de tvende unge herrer, at en sådan duel var efter ældgammel skik en umulighed. Hertil svarede den ene herre, "at fornærmeren, af hvad stand han så var, måtte give oprejsning. Men da de nu havde røgtet deres ærinde, måtte de overlade til hr. Victor Morlaix at handle som han troede, ære og samvittighed krævede." Med disse ord anbefalede begge sig.

Victor var meget ærgerlig over hele denne scene. Han havde meget godt bemærket, at Hortense så hen til ham med en foragtelig mine, da han afslog duellen, og kort efter forlod hun værelset. Han indså, at Arthur nu måtte stå med en glorie for hende, mens han selv ikke gjorde den bedste figur.

Så snart Arthur havde erfaret udfaldet af sendelsen, henvendte han sig til sin fader, meddelte ham, hvad der var forefaldet og bad om råd. "Har han sagt, at han ikke kunne være bekendt at møde dig? Så? Hm! Jeg skal vise ham, at han kan være det bekendt."

Arthur mente, at det bedste var nu at give ham en dragt prygl på åben gade. Bedre var han ikke værd.

"Nej, nej, Arthur, det kan man ikke – det går ikke an med en familie som denne. Men vær uden bekymring for den sag. Jeg skal selv tale med den gamle Morlaix, og jeg lover dig, der skal intet være i vejen for jeres rencontre. Men nu må du tage bort i mit ærinde; jeg tænker, om to eller tre dage. Du må til Paris angående Carmontels ejendom, jeg skal i aften give dig en instruks, hvordan du har at forholde dig. En smuk og stærk hest har jeg købt til dig, og ligeledes to fortræffelige pistoler, som du kan stikke i sadelhylsteret. Det er ikke af vejen, når man rider alene. Men du må gøre hurtige dagrejser."

Arthur var naturligvis straks villig til at opfylde sin faders ønske og traf de fornødne forberedelser. Hertil hørte, at han gav en af sine fortrolige venner i kommission at skaffe sig underretning om forholdet mellem Victor og den unge, fremmede dame; thi han nærede hemmeligt det håb, at denne forbindelse ville opløse sig til et intet.

Inden han rejste, havde han endelig den lykke, endnu engang at se og tale med Hortense. Han vendte en formiddag tilbage fra en gård, hvor han havde noget at besørge, da han uden for byen så en vogn komme kørende, hvori hun og hendes moder sad. Mens han stod stille og ærbødigt tog hatten af, befalede Hortense kusken at holde, og steg ud. Hun gik til hans glade overraskelse hen til ham og sagde: "Hr. Armand, det har længe været mit ønske at hilse på Dem. Jeg rejser snart hjem, men jeg ville nødig tage bort uden at bringe Dem min og min moders tak for Deres hjælpsomhed og omhu for os, da vi kom hertil."

"Nådige komtesse, tak mig ikke for noget, der var den største lykke, der er vederfaret mig i mit liv."

Hun så et øjeblik ned for sig og vedblev derpå: "Der er sket Dem megen uret; jeg ved det. Men tro ikke, at jeg har ringeste del deri. Da vi nu må skilles og sandsynligvis ikke så snart vil ses igen, ønsker jeg at leve i Deres venlige erindring."

Med disse ord hilste hun og steg igen ind i sin vogn, der kørte bort. Arthur stirrede bedøvet efter vognen, der førte den tilbedte fra ham. Han var på engang henrykt og fortvivlet, henrykt over at have set hende igen og over hendes milde, venlige væsen, fortvivlet over at måtte opgive alt håb, thi det lå kun alt for tydeligt i hendes skånsomme ord.

Næste morgen rejste han. Vejen frem og tilbage medtog megen tid og i Paris blev opholdet ved uforudsete hindringer forlænget. Der var berammet en auktion over ejendommen, og udfaldet af denne måtte oppebies. Fandtes intet bud antageligt, så kunne salg underhånden finde sted. Således gik næsten to måneder hen, og først nu kunne han vende tilbage med

underretning om, at hôtellet stod til tjeneste for en opgiven betydelig sum og indtil en bestemt tid.

Men ved hjemkomsten fandt han sin fader på sottesengen. Som det syntes havde den gamle mand ikke kunnet tåle de sindsbevægelser, han i den senere tid, efter at den store arv var tilfaldet ham, havde lidt af. Hvad der egentlig bevægede ham så stærkt, var en gåde. Det var kun vist, at han i lang tid hverken nat eller dag havde ro på sig. Herved var hans ellers så stærke konstitution blevet aldeles svækket. Han lå til sidst hen uden bevægelse, og da Arthur kom hjem, havde han allerede et par dage i forvejen mistet mælet. Ved synet af sønnen var det som om livet igen ville blusse op hos ham; han gjorde en anstrengelse for at rejse sig, men formåede det ikke. Da Arthur understøttede ham, pegede han med en svag håndbevægelse på haven, der hørte til stedet, og ville sige eller forklare noget, men stemmen svigtede ham. "Er der noget, du gerne ville meddele mig, fader?" spurgte Arthur ængstelig. Han gjorde en bejaende bevægelse og anstrengte sig igen for at tale, men frembragte kun uartikulerede lyde. "Er det noget, der angår os begge? Er det om vor herkomst?" spurgte Arthur igen ved en pludselig indskydelse. Hans fader nikkede ganske tydeligt med hovedet som til bekræftelse, men inden Arthur kunne gøre flere spørgsmål, sank han kraftesløs tilbage. Dette gentog sig flere gange og syntes hver gang, ved den spænding, han kom i, at svække ham meget, indtil han en aften silde faldt i en døsig slummer, hvoraf han ikke vågnede igen.

Arthur stod nu alene i verden, med overflod af jordisk gods; men den hemmelighed, der måske indeholdt nøglen til hans livs største lykke, muligheden til at komme i besiddelse af den,

han elskede, denne hemmelighed blev nu sænket i graven med den eneste, der kunne afsløre den. Han sørgede oprigtigt over sin faders bortgang. Han havde altid elsket og æret ham og set op til ham som til et mønster. Nu kom til sorgen den smertelige følelse, at hans død måske tilintetgjorde hele hans egen fremtid.

Samme dag, da den gamle Armand blev begravet, ledsaget af en del agtbare borgere og alle fabriksarbejdere, drog et stort og pragtfuldt ligtog gennem byen. Det var hr. Morlaix, der var død som følge af et fald med hesten og nu blev bisat i et familiekapel i kirken.

I de følgende dages ensomhed sad Arthur ofte og grublede over betydningen af det, hans fader ville meddele ham, inden han døde. Han havde peget på haven. Betød dette noget? Det måtte man prøve. Han lod haven omhyggeligt undersøge og omgrave, og eftersø hver plet. Men der fandtes intet. Og hvad kunne der findes? Måske en nedgravet sum penge, som han i sin nuværende stilling ikke brød sig om. – Han gennemgik dernæst alle sin faders efterladte papirer, i den tanke, at disse kunne give en oplysning eller dog et fingerpeg. Men også dette førte til intet.

Under alle disse efterforskninger kom han til at tænke på det løfte, hans fader havde givet ham, at ville henvende sig til den gamle Morlaix og vise Victor, at han ikke kunne undslå sig for duellen. Havde han da været hos Morlaix's? Hvilke grunde havde han anført for duellens nødvendighed? Og hvad svar havde man givet ham? Det var en sag, man måske kunne komme efter. Han ville, da duellen fra hans side ikke var opgivet, søge at træffe Victor enten i byen eller i dens omegn.

Men han traf ham ikke, så megen flid han også gjorde sig. Sagen var, at Victor undgik et sådant møde, ikke af hensyn til duellen, men af andre grunde. Han vidste nu med bestemthed, at det var Arthur, der stod i vejen for hans forbindelse med Hortense. Hun havde på hans gentagne anmodning om et endeligt svar temmelig ligefremt erklæret, at hun ikke følte sig så fri, at hun kunne disponere over sin hånd; og da han spurgte, hvad der da var til hinder derfor, svarede hun: "Det ved De lige så godt som jeg." At stå tilbage for én, han med så meget hovmod så ned på, bragte ham næsten til raseri. Men der var intet at gøre derved; han søgte nu i det mindste at undgå synet af ham.

Da der således ikke var lejlighed til en mundtlig forespørgsel, besluttede Arthur at henvende sig skriftligt til Victor, og allerede samme dag indløb svaret. "Din fader," således lød brevet, "har ganske rigtigt været hos os, men vi har givet ham det samme svar som vi allerede tidligere har givet. Ingen af os skøtter om at have noget at skaffe med dine og din faders indbildte adelige nykker. Om jeg også kunne møde dig efter din udfordring, jeg ville holde mig for god dertil. Det er mit sidste ord i denne sag. Al videre korrespondance frabedes."

"Den uforskammede!" udbrød Arthur, da han havde læst brevet. "Træffer jeg ham engang, om det så er på gaden og midt for alles øjne, jeg slår ham til jorden!" Men dette udbrud var kun et øjeblikkeligt. Der var noget, der hindrede ham i at give på denne måde efter for sin harme, selv om han var stødt sammen med ham, hvad der ikke skete. Det var tanken om Hortense, der trådte imellem. Han ville ikke, at hun skulle tro ham i stand til en så uridderlig handling.

Under sit ophold i Paris havde han gjort bekendtskab med en heraldiker, der nød megen anseelse for sine kundskaber, og ofte blev rådspurgt af adelige familier, når der opstod tvivl om noget. Måske kunne denne mand, der var inde i de fleste betydende familiers genealogi, give ham et vink til besvarelse af de spørgsmål, der pinte ham. Det var nok værd at forsøge. Han skrev da til ham, meddelte ham de grunde – de var desværre kun få – der lod ham formode, at han måtte stamme ned fra en adelig slægt, og bad ham opsøge selv det ubetydeligste, der kunne tjene til oplysning. Hans ulejlighed ville han rigeligt honorere, og når han om en måned eller to kom til Paris, kunne han modtage hans svar. – Der var vel ikke meget at vente af denne undersøgelse. Men han ville ikke lade noget uforsøgt, der kunne føre ham nærmere til hans hjertes dame. Efter et pålideligt rygte var forbindelsen mellem hende og Victor definitivt afbrudt, så at der ingen hindring var fra den side. Hun selv var, kort efter at Arthur havde mødt hende, med sin moder rejst tilbage til sit hjem.

Der pålå Arthur efter hans faders død en del pligter, hvis opfyldelse var bedst skikket til at rive ham ud af hans grublerier. Da han lige så lidt som hans fader havde i sinde at fortsætte fabrikken, så skulle den afhændes. Man måtte sørge for at finde en køber, der både var vederhæftig og tillige formåede at bestyre en for byen ikke uvigtig anstalt. Der måtte også på en god måde sørges for arbejderne, at deres vilkår ikke forringedes. Den betydelige formue, der tilfaldt ham selv, måtte anbringes hensigtsmæssigt og betryggende. Alt dette lykkedes ham efter nogle måneders forløb så temmelig efter ønske ved et par erfarne venners råd og bistand. Han havde da ingen grund

længere til at blive i sin fødeby, fremmede var draget ind i det hus, hvori han hidtil havde levet, og byen og hans ældre forhold havde mistet deres tillokkelse for ham. Han snørede da sin ransel og begav sig til hest, ledsaget af en tjener, begge vel bevæbnede, på rejsen til Paris. Dér ville han, om muligt, se til, om han selv kunne skabe sig en fremtid, hvis det håb, han havde bygget på, skulle glippe.

Det var en smuk og klar morgen i efteråret, da han tiltrådte sin rejse. På vejen kom han forbi det gæstgiversted, hvor han for et halvt år tilbage havde tilbragt de lykkeligste timer med Hortense og hendes moder. Han steg af og besøgte endnu engang de steder i omegnen, han havde ført dem hen til, og besluttede dernæst at lægge vejen over den skov, hvor han første gang havde set Hortense. Tjeneren, der endnu havde noget at besørge i gæstgiverstedet, blev underrettet om denne lille omvej, og han red nu alene ind i skoven.

Mens dette halvårs forskellige, for ham betydningsfulde begivenheder drog forbi hans tanker, kom han til et sted på den temmelig smalle skovvej, hvor et træ var blæst om og lå med stammen tværs over vejen. I det samme hørte han lyd af hestetrav højere oppe fra vejen, og så kort efter, at det var Victor, der ankom med en tjener efter sig. Han havde i et par ugers tid været på besøg hos nogle bekendte, og vendte nu hjem. "Ham skal jeg træffe, og på dette sted!" mumlede Arthur og holdt sig noget til siden for at lade ham komme forbi. Da Victor kendte ham, tegnede der sig ærgrelse i hans åsyn, men også hovmod, måske i en følelse af overlegenhed, da Arthur var

ene og han selvanden. "Af vejen dér ved træstammen, at vi kan komme frem!" råbte han.

"Der er god plads," svarede Arthur; "du kan godt sætte over."

"Nej, der er ikke. Jeg vil ikke være udsat for, at min hest brækker et ben. Ryk ind til siden, og det straks! Jeg har ikke lyst til at vente her."

Arthur blev holdende uden at svare.

"François!" råbte Victor til sin tjener; "sæt over stammen, og når den karl ikke med det gode vil flytte sig, så tag hans hest ved tøjlen og lær ham det."

Tjeneren satte virkelig over og tog hesten i tøjlerne, men Arthur gav ham med sin ridepisk et så stærkt slag over ansigtet, at han straks slap igen og trak sig tilbage.

"Hvad, din kæltring!" skreg Victor ude af sig selv. "Du tør slå en af mine tjenere i mit liberi? Så skal du også ske al landsens ulykke ..."

Han satte med disse ord over stammen og ville ind på Arthur. Denne førte sin hest et par skridt tilbage, trak en pistol af hylsteret og sagde: "Vov ikke at komme mig nær! Det ville blive værst for dig selv."

Victor blev lidt forbløffet ved synet af pistolen, tilmed da han så en tjener komme ridende, som han formodede måtte være Arthurs. Noget mere nedstemt i tonen sagde han: "Hvad skal den pistol til? Vil du skyde mig?"

"Nej – men jeg har i så lang tid tålt dine forhånelser, at der nu skal være en ende derpå. Tag en af disse pistoler –" han tog den anden af hylsteret – "de er begge ladt. Du har min udfordring. Nu forlanger jeg, at du skal stille dig."

"Det gør jeg ikke – det kan jeg ikke, under ingen omstændighed!"

"Du *skal* – eller, så sandt der er en Gud til, jeg skyder dig ned som en hund. Tag plads, og det på øjeblikket! Vi har begge vore tjenere med os, der kan vidne, at det går lovligt og redeligt til."

Victor kendte Arthur så vel, at han vidste, hans ord var alvor. En udvej på dette ensomme sted var ikke mulig. Han tog da mekanisk den ene pistol og blev holdende, mens Arthur red tilbage og standsede sin hest i en passende afstand. "Du har det første skud," sagde han, "da du er den udfordrede. Stil din hest til venstre; det samme vil jeg gøre, at vi ikke skulle træffe dyrene."

Victor, der var i stærk sindsbevægelse, måtte sigte en tid inden han turde trykke løs. Kuglen gik tæt forbi hans modstander.

"Nu er turen til mig!" råbte Arthur; "vogt dig nu!"

Efter et kort sigte skød han og traf ham lige i brystet. Da han så ham styrte af hesten, sprang han hurtigt af og ilede hen til ham. Tjenerne, der tavse og forventningsfulde havde holdt sig til siden, nærmede sig også. Det lod til, at kuglen var gået lige ind i hjertet. Der var ikke spor af liv. Arthur blev forfærdet over dette udfald. Nej, han ville ikke hans død, ikke træffe ham der, hvor han dog havde sigtet hen til! Men alle klager var nu forgæves. "Sørg for din herre," sagde han til Victors tjener. "Lad et bud gå ind til byen. Sig til hans nærmeste, at han er faldet i ærlig tvekamp med mig. Mit navn er Arthur Armand."

Han steg nu til hest igen og fortsatte sin rejse, utilfreds med sig selv, utilfreds med at han nu endelig havde opnået hvad han så længe havde stræbt efter.

Ved ankomsten til Paris holdt han sig en tid inde, plaget af urolige tanker, indtil han omsider indså, at det var ham tjenligst at søge adspredelser. Under disse blev han efterhånden roligere i sindet, Hortenses billede dukkede med fornyet friskhed op for ham, og ønsket at besidde et så stort klenodie blev igen levende. Han besluttede da at gå hen til den heraldiker, han havde skrevet til, og høre, om han var kommet til noget resultat.

Den gamle mand modtog ham med en fornøjet mine. "Det lader virkelig til, at Deres formodning om at skamme ned fra en gammel adelsslægt, ikke er ugrundet. Da jeg fik Deres skrivelse, havde jeg slet intet håb. Navnet Armand tilhører ingen adelig familie. Skulle altså Deres formodning desuagtet være rigtig, så måtte Deres hr. fader have forandret sit navn. Når vi ikke har hans egentlige slægtnavn, kan vi ikke gå et skridt. Det faldt mig nu ind, at en eller anden af de adelige familier, der bor i Deres hr. faders nærhed, kunne kende noget til hans fortid, og jeg henvendte mig straks til parlamentsråd Morlaix, som jeg kendte fra gammel tid, og med hvem jeg flere gange har haft forretninger. Da mit brev indløb til ham, var han nylig død; men hans yngste søn har sendt mig denne skrivelse, og efter al sandsynlighed vil vi nu få et bedre fundament at bygge på. At han ikke har tillid dertil, vil vi ikke lade os forvirre af. Se her, vil De læse."

Brevet, der var fra Victor og over en måned gammelt, lød således:

"Den underretning, De har søgt at indhente hos min fader, kan efter hans død ingen give Dem uden jeg. Heller ikke skal jeg undslå mig derfor, uagtet den mand, De interesserer Dem for,

ikke har opført sig således mod mig og min familie, at jeg kunne opfordres til at vise ham nogen som helst tjeneste. Men der er tilfældigvis en privat grund, der gør det til en æressag for mig at oplyse den bevidste sag.

Fabriksmester Armand lod sig nogen tid før sin død melde hos min fader og udbad sig udtrykkeligt, at jeg skulle være til stede ved den samtale, han ønskede. Han meddelte os nu, for at sætte et vist anliggende igennem, den overraskende nyhed, at han oprindelig var marquis og hørte til en gammel, berømt familie, hvis navn han nævnede os. Ved tilfældige omstændigheder, sagde han, og ved fejle spekulationer havde han for en 30 år siden, mens han levede i Paris, mistet hele sin formue, og derved tabt lysten til at vedkende sig et adeligt navn, han ikke længere kunne opretholde med den fornødne glans. En af hans venner, en rig fabriksejer, havde nu rådet ham til at tage til byen her og påtage sig bestyrelsen af en stor fabrik, men under et andet navn, og hertil havde han bekvemmet sig. For ikke så let at genkendes af gennemrejsende, lod han sit skæg vokse, og viste sig, især i begyndelsen, ikke tiere offentligt end nødvendigt. – Alt dette meddelte os hr. Armand under løfte om vor tavshed indtil hans søn var vendt hjem fra sin rejse og han selv havde erholdt nogle dokumenter til bevislighed, som han endnu ventede. Da skulle han ganske tydeligt godtgøre sandheden af sin påstand.

Hverken min fader eller jeg havde synderlig tro til denne mysteriøse historie. Såvel hr. Armand som hans søn har længe lidt af en sygelig lyst til at agere adelsmand, og i den sidste tid har faderen været som forstyrret i hovedet og forsømt sine forretninger. Hans indbildte adelskab er da vel blevet til en fiks

idé. Henvendelsen til os kunne også være et kunstgreb for at sætte det ovenfor berørte anliggende igennem.

Det familienavn, hr. Armand gav sig, tør jeg, efter det løfte, jeg har aflagt, egentlig ikke åbenbare for nogen. Men da De skriver, at hans søn har søgt oplysning hos Dem, så skal jeg, når jeg om et par måneder kommer til Paris, se ind til Dem, for at høre, hvorledes den sag hænger sammen og, hvis det synes mig rådeligt, meddele Dem navnet samt nogle biomstændigheder, vi ved samme lejlighed erfarede."

Arthur var blevet bleg under læsningen. Da han var færdig, rakte han brevet tavs tilbage.

"Nå, hvad mener De derom?" spurgte den gamle, mens han forundret så på ham.

"At nu er alt håb ude. Jeg må opgive den hele sag."

"Ih nej! Når han nu kommer hertil, får vi ham til at nævne Deres virkelige familienavn, og så –"

"Men han kommer ikke. For 14 dage siden har jeg skudt ham i duel."

"Ja, det er en anden sag. Så kan jeg ikke hjælpe Dem. Og dog –" vedblev den utrættelige heraldiker efter nogen overtænkning – "måske er hans brødre indviet i hemmeligheden. Skulle vi ikke forhøre os hos dem?"

"Hvis De har lyst dertil, har jeg intet derimod, skønt jeg nu er overbevist om, at den hemmelighed bliver aldrig afsløret. Men da jeg er nødt til at blive endnu en måned i Paris, så skal jeg gerne oppebie det svar, De erholder."

Han gik hjem, i mørk og nedslået stemning. Altså dette var følgen af den duel, han med så megen lidenskab havde stræbt efter at sætte igennem! Han selv var skyld i, at den eneste, der

kunne hjælpe ham til hans virkelige navn og sætte ham ind igen i hans lovlige rettigheder, at han var død, hans mund lukket for evigt! I et anfald af harme og hævnsyge havde han selv dræbt ham! Følte han sig før betynget af Victors så tidlige død, da var det endmere tilfældet nu. Han så Himlens straf deri, en gengældelse for den sorg, han havde beredt hans slægtninge. At Victor ved sit utålelige hovmod selv havde foranlediget den ulykkelige katastrofe, trådte nu mere i baggrunden.

Efter en tre ugers forløb modtog han et brev fra den gamle heraldiker, hvori denne meldte ham, at Victors ældste broder havde i en kort skrivelse erklæret, ikke at kende det ringeste til denne sag, med tilføjende, at han for fremtiden ikke ønskede at drages ind i affærer, der angik Armands søn. – Skønt Arthur havde ventet dette svar, virkede det dog nedslående på ham. Det var det sidste svage håb, han så tilintetgjort. Han vidste nu, at Hortense var uigenkaldelig tabt for ham. En familie som hendes ville aldrig indlade sig på en mesalliance, og han selv besad for megen stolthed til at ville prøve derpå. Han følte sig omsider træt af denne forgæves higen efter at sideordnes de højere stænder, en higen, han snart alle sine dage havde lidt af. Han så ingen anden frelse end at rive sig løs fra sine ældre omgivelser, fra ethvert bånd, der hidtil havde knyttet ham til hans fædrene jordbund. Hau skyndte sig da med at ende de forretninger, der endnu holdt ham tilbage i Paris, og begav sig på en rejse i udlandet, der var beregnet til et par år, men trak meget længere ud.

Om Hortenses skæbne efter de nys fortalte begivenheder er intet kommet til vor kundskab. Om Arthur har vi derimod

erfaret følgende: Ved revolutionens udbrud befandt han sig i Orienten og tog først efter længere tids forløb derfra til det sydlige Italien. Her nåede ham rygtet om de store og mærkelige begivenheder hjemme, den skrantende udsigt til frihed og lighed, der nu var alles løsen. Skulle den tid virkelig være kommet, da den borgerlige trådte ind i adelens rettigheder? Var skillevæggen revet ned? Og alle hine skønne prærogativer, der smykkede adelens tilværelse, blevet fælles ejendom? At dømme efter begejstringen, endog uden for Frankrig, måtte det være således. Han ilede tilbage til Paris og blandede sig i den bevægede folkemængde, var vidne til nogle af hin tids mærkeligste scener og folkeforsamlinger. Ja, der var frihed og lighed. Men ligheden var ikke den, han hele sit liv havde tragtet efter, lighed med de mest ansete, dannede, højtstillede i samfundet. Det var lighed med en mængde mennesker, der stod langt under dem, han hidtil havde hørt til, lighed med råhed, ofte med umenneskelighed. Han vendte sig med afsky bort fra så mange scener, han måtte være vidne til, og ønskede intet hellere end at forlade Frankrig. Men det var på hin tid ikke så let gjort som at komme ind i landet. Desuden var de mænd, der hidtil havde haft hans formue under forvaltning, i revolutionens storme blevet ødelagte, og det var ikke meget, han nu beholdt tilbage.

Under disse omstændigheder fik han lyst til at vælge den militære stand, der måske snarest kunne føre ham bort fra hovedstaden og vel også ud af landet. Han var så heldig straks at erholde en officerspost, da man netop på hin tid havde mangel på befalingsmand. – Hvad der hændte ham i denne nye karriere, hører ikke herhen. Han havde oftere lejlighed til at

udmærke sig, og avancerede hurtigt; noget, der i øvrigt på hin tid ikke hørte til sjældenheder. Her skal vi blot berøre hans sidste felttog.

Under den blodige krig, republikken førte mod chouanerne i Bretagne og Normandiet, fulgte han som oberst med den armé, der rykkede ind i Bretagne. Da han nærmede sig sin fødeby, forefaldt der et mindre sammenstød, der meget snart udspandt sig til en kamp, hvori hele styrken tog del. Han blev hårdt såret og bragt ind i et hus. Her vågnede han efter en lang afmagt, der var en følge af blodtabet. Han så sig omkring i værelset og fandt alle genstande bekendte, træerne i haven, han kunne se gennem vinduet, og de fjerne bjerge, der viste sig i horisonten. Han genkendte malerierne på væggene og endog en del af bohavet. Det var hans gamle hjem, han var bragt til, hans faders våning. Men hvad han så løb snart i ét for ham, og synet forekom ham som et drømmebillede. – I dette hus blev han forbundet og tilbragte en tålelig nat.

Den næste dag hen imod eftermiddagen, da han bedre formåede at samle sine tanker, hørte han en stærk tummel uden for huset, som om noget tungt faldt eller blev slået ned. På hans spørgsmål, hvad det betød, fik han til svar, at man agtede at sætte sig fast på dette sted og forskanse sig. Af den grund blev de nærmeste bygninger revet ned og træerne i haven hugget om. Kort efter kom nogle af hans folk ind til ham med et skrin, der var fundet i et hult træ, da det blev hugget om. Det havde ligget i en kasse af blik, og både skrinet og kassen var straks blevet slået itu, men der fandtes ikke andet i den end nogle papirer, som de ikke forstod sig på. Træstammen, sagde

de, var foroven omhyggeligt lukket, så at man ikke kunne se, den var hul. Papirerne måtte da vist betyde noget.

Arthur lod dem gå og undersøgte skrinets indhold, allerede forud anende hvad det kunne indeholde. Ja, det var de dokumenter, hans fader i sin dødsstund ville meddele ham og sigtede til, da han pegede hen mod haven. Han så af dem både sit virkelige navn og en fuldstændig bevisførelse for, at han og hans fader hørte til en gammel, adelig slægt.

For ti år siden ville dette uventede fund have opfyldt alle hans ønsker. Nu var det uden betydning for ham. Der var gået en straffedom over adelens hovmod og stolthed. Den skjulte nu ængsteligt sine standsrettigheder, og forlangte intet bedre end at anses for en borger; den var glad ved at betragtes som ligemænd med dem, den før med hån havde set ned på. Hvis han også ville, nu kunne han ikke høste nytte af den opdagelse, han havde gjort.

Da man den næste morgen kom ind til ham, var han død. De fundne papirer holdt han endnu mellem hænderne.

Margrethes friere

Fortælling, grundet på en sand begivenhed. Note 11)

I slutningen af det 16. århundrede levede i Odense en dr. Muhle, praktiserende læge dér i byen og vel lidt og anset af alle. Han havde ægtet en jomfru Karen Søndergaard, der vel ikke bragte ham medgift, men var et bravt og forstandigt fruentimmer, kun at hun var vel streng og påholdende i sit hus. Da doktoren stod sig godt, tog han hendes yngre søster i huset hos sig og sørgede for hendes lærdom og opdragelse. Margrethe – således hed hun – vakte allerede i sin opvækst folks opmærksomhed, eftersom hun var et ualmindeligt kønt og klogt pigebarn med et altid muntert og indsmigrende væsen. Hun fik nu også, da hun havde nået den mandbare alder, flere smukke friere, der gjorde sig megen møje for at vinde hendes gunst. Men ingen af dem stod hende an; hun gav den ene efter den anden en kurv, og altid på en så lystig måde, at man ikke let kunne vredes på hende. Doktoren og hans kone, der undte hende et godt giftermål, men dog ville, at hun skulle vælge efter sin tilbøjelighed, så en tidlang til uden at gøre synderlige indvendinger. Men nu hændte det, at rektoren ved den latinske skole i Odense, en grumme lærd og tilmed velstående mand, der nød stor reputation i byen, underhånden forespurgte sig hos dr. Muhle, om han turde gøre sig noget håb om hans smukke svigerindes hånd, hvis han friede til hende. Doktoren, der var hans huslæge og nærede stor estime for hans lærdom, blev meget overrasket ved denne forespørgsel. Såvel han som hans kone betragtede det som den største lykke, der

kunne vederfares pigebarnet, og talte straks med hende derom. Begge forestillede hende alvorligt, at et sådant tilbud, der ikke kom hver dag, kunne man ikke skyde fra sig; hun måtte nu lade sine luner og griller fare, samt betænke, at hun ikke altid kunne blive hos dem, men skulle i tide sørge for sin fremtid.

Margrethe blev ikke vel til mode ved denne nyhed; en sådan frier var ikke god at blive kvit, især da hendes svoger satte så megen pris på ham. Men da hun ikke let lod sig forknytte, var hun heller ikke forlegen for et svar. "Det var ikke så godt for hende," mente hun, "at svare lige nu på rektorens frieri. Hun kendte ham slet ikke, ja hun troede ikke engang, at hun havde set ham. At han var en lærd mand, forsikrede hele byen; men hun skulle jo ikke gifte sig med hans lærdom. Hun måtte endelig først have tilstrækkelig lejlighed til at gøre hans bekendtskab." – Karen mente nu rigtignok, at det var søsterens gamle udflugter; man skulle ikke bryde sig derom, men se til at få dette giftermål i stand det snareste muligt. Men doktoren, der i sit hjerte havde meget tilovers for Margrethe, holdt for, at der var rimelighed i hendes ord; hun burde lære denne nye frier at kende, og i den anledning ville han tale med ham.

Det stemte ikke ganske med sandheden, at Margrethe aldrig havde set rektoren. Hun havde tværtimod ofte mødt ham på gaden og på spadsereture og, når hun gik med andre unge piger, gjort sig lystig over hans pedantiske væsen. Han var noget skæv i ryggen eller siden, hvilket rigtignok var en følge af hans uafladelige studeren og hængen over lærde bøger og for så vidt gerådede ham til stor ære. Men den unge, muntre pige så hellere, at hans ryg var uden skavank, selv om det skulle være på

hans lærdoms bekostning. Hun var imidlertid for klog til at lade sig forlyde hermed for sin svoger og søster.

Margrethes foreløbige svar på frieriet blev meddelt rektoren, der roste det meget og fandt det ugement fornuftigt og betænksomt af et så ungt fruentimmer. Efter aftale med doktoren skulle han nu af og til komme i huset og ved samtaler eller på anden måde søge at vinde hendes tilbøjelighed. Det første skridt, han gjorde, var ikke så ilde beregnet, men skyldtes nok også et lille vink af doktoren. Han sendte hende en kurv med tidlige frugter af sin have, og lod et brev følge med gaven. Frugterne syntes Margrethe godt om; dem spiste hun, uden at gøre sig skrupler om, fra hvem de kom. Men brevet, der var fuldt af allusioner til hedenske guddomme, holdt hun om aftenen, da hun var ene på sit kammer, over lyset, mens hun med en skælmsk mine udbrød: "Hans ord kan min tro have godt af nogen mere varme."

Da dette første forsøg, som det syntes, var løbet godt af, så gjorde rektoren en tid efter sin ven, doktoren, en visit, hvorved han og Margrethe skulle gøre hinandens personlige bekendtskab. Inden Karen fulgte sin søster ned til ham, holdt hun en skrap tale til hende, der endte med, at hvis hun også viste denne frier tilbage, skønt han var en så hæderlig og velstående mand, som hun aldrig kunne vente sig, da kunne hun ikke forlange, at de beholdt hende længere i deres hus; hun måtte da ud at tjene for sit brød. – Margrethe og rektoren blev da forestillede for hinanden og vekslede et par intetsigende ord. Dog gjorde rektoren ved den lejlighed igen et lille fremskridt, idet han, inden han gik, sagde til hende: "Min tid vil vel ikke tillade mig at se ind til eder så ofte, som jeg kunne ønske, min

smukke jomfru! Men hvis I ville tillade mig at skrive til eder, når der var noget, jeg havde på hjerte, da skulle jeg være eder såre takskyldig." Dette blev naturligvis tilladt ham.

I rektorens hus opholdt sig et ungt menneske, der hed Hans Jacobsen og var hans famulus. Som pog viste han allerede så gode anlæg, at man besluttede at holde ham til bogen; men da hans forældre var fattige, måtte han søge understøttelse hos adskillige borgere i byen og deriblandt hos dr. Muhle, i hvis hus han spiste et par gange om ugen. I skolen, hvor han gik frit, havde han så god fremgang, at han i en forholdsmæssig kort tid kunne afgå til universitetet, og han blev nu student, hvorpå han begyndte at forberede sig til engang at kunne søge præstekald; thi det var den vej, han agtede at gå. For nogen tid siden var han vendt tilbage til Odense og, som sagt, blevet famulus hos rektoren, til dels for at have et midlertidigt tilhold. Rektoren var meget tilfreds med ham, da han var et stilfærdigt, beskedent ungt menneske og kunne godt gå ham til hånde med at excerpere og hvor det ellers behøvedes. Nu, da rektoren gik om med friertanker, følte han sig snart forstyrret af disse i sine studier. Det var ikke gået så nemt, som han tænkte. I den alder, han var i, faldt det ham ikke let, efterhånden at vinde en så ung og, som han nok mærkede, kapriciøs piges tilbøjelighed. Han tænkte da på at tage Hans Jacobsen til hjælp. Først lod han ham, efter opgivne momenter, skrive et brev til Margrethe, og da han gjorde dette med stor flid og akkuratesse, det vil sige, lige så stift og pedantisk som momenterne lod, så overlod han ham ganske at skrive de breve, han sendte til hende, og lod ham også, for at brevene des sikrere kunne komme i hendes hænder, selv aflevere dem; thi han vidste, at Hans var kendt og vel lidt

der i huset. "Kan du ved samme lejlighed," tilføjede han, "tale noget til mit bedste hos den unge jomfru, så gør det; jeg skal vel forskylde dig det."

Da Hans bragte hende det første brev, lo hun og sagde: "Er I nu blevet postbud? Jeg tænkte, at I som studért person var højere på strå." Han svarede, at han skyldte rektoren så stor taknemmelighed for at hans godhed og den lærdom, han fra drengeårene havde meddelt ham, at det var det mindste, han kunne gøre for ham. Og tillige udbredte han sig udførligt om rektorens mange priselige egenskaber, og hvor lykkelig den pige blev, han engang rakte sin hånd.

"Men," sagde Margrethe, der imidlertid havde åbnet brevet og så, at det var skrevet med en anden hånd end det første brev, "hvem har skrevet dette her? Er det hans hånd?"

"Nej, som hans famulus hjælper jeg ham i et og andet. Dette brev har jeg skrevet."

"Ih nej, er I også hans famulus, når han går på frierfødder? Men kanske han, ligesom kongelige personer, agter at fri ved en vicarius, og jeg kan måske komme til at bytte ringe med eder i hans sted."

Ved det næste besøg, rektoren aflagde, tog hun engang lejligheden i agt og sagde til ham: "I har et sært heldigt håndelav til at vælge de folk, I vil betjene jer af."

"Hvi så, min hjerte jomfru?"

"Ej, hvor kunne I vælge nogen bedre til at besørge breve for jer end eders famulus? Han forstår at belægge sine ord, så man må undres derover; og han taler til bedste for eder, som om han talte for sig selv."

"Det er mig sandfærdig meget kært at høre, og skal jeg for fremtiden ikke betjene mig af nogen anden end af ham, da jeg formærker, han har så gode gaver, også i denne retning; i alt andet vidste jeg, at man altid kunne vente sig det bedste af ham."

En måneds tid gik hen på den vis. Rektoren aflagde nu og da et besøg eller sendte en skrivelse, der som oftest var ledsaget af nogle fine frugter eller af blomster. Brevene gemte Margrethe omhyggeligt og gennemlæste dem tit; thi hun vidste nu, at det var Hans, der skrev dem. Ved et par af brevene udbrød hun glad: "Det brev har rektoren min tro ikke dikteret ham; det har Hans selv sat sammen efter sit hjertes indgivelse." Og heri gættede hun rigtigt. På den sidste tid var brevene blevet mere inderlige i ord og vendinger. Hans nedskrev, uden at han selv vidste af det, sine egne følelser for Margrethe.

Dr. Muhle havde som læge megen praksis i byen og omegnen. Han var derfor kun sjældent til stede, når rektoren som. Det var Karen, der modtog og førte ham ind i stadsestuen; imens blev Margrethe hentet ned. Karen bortfjernede sig gerne straks; thi hun var meget forhippet på, at det skulle komme til en endelig erklæring, og holdt det til den ende for rigtigst, ikke at forstyrre denne ved sin nærværelse. Hans, der altid fulgte med rektoren, opholdt sig imidlertid i et forværelse og stod som oftest ved vinduet, læsende i en bog, han havde bragt med.

Ved bisse besøg sad den stakkels Margrethe som på nåle, i en bestandig frygt for, at en afgørende erklæring skulle komme, og uden at hun havde noget at stole på uden sin egen kløgt. Men med denne hjalp hun sig også igennem. Det varede sjældent længe, før hun gjorde sig et ærinde og smuttede ind til Hans

Jacobsen for at snakke med ham. Engang, da hun af nogle ord, rektoren lod falde, var i stor angst for at det endelige spørgsmål skulle komme, forlod hun med en lille undskyldning værelset og løb ind til Hans, der som sædvanlig stod og læste i sin bog. "Hvad er det for en bog, I dér læser i?" spurgte hun.

Det er *Cicero de officiis*.

"Er den på latin? og er den brav lærd?"

"På latin er den, og lærd må man vist også kalde den, såvel hvad sprog som materien angår."

"Så fly mig den. I kan siden få den igen."

Hun skyndte sig nu ind igen til rektoren, åbnede døren sagte og så ham stå ved vinduet i dybe tanker og se ud. Uden at han mærkede det, lagde hun bogen på bordet og fjernede sig igen, ganske vis på, at hendes lærde frier, når han så bogen, ville fordybe sig i den og glemme både hende og sit frieri; thi hun havde allerede lagt mærke til, at han ikke godt kunne se en bog ligge uden at blade i den. Derpå løb hun fornøjet ind igen til Hans. "Sæt jer ned hos mig," sagde hun; "jeg har vel nok lyst til at passiare lidt med jer. Vi kender jo hinanden så godt fra gamle dage, og ses dog så sjældent."

"Men, kæreste Margrethe, tror I, det går an? Skal I ikke være inde hos rektoren?"

"Hvad skal jeg inde hos ham? Jeg forstår hverken hans latin eller græsk. Jer kan jeg tale med; jer forstår jeg. Men –" tilføjede hun med en skæmtsom mine "- kan vel hænde, at I forstår ikke mig."

Da Hans ikke vidste, hvad han skulle svare derpå og tav, vedblev hun: "Hvad har I dog for mørke og mærkelige øjne! Det

er som man så ind i den dybe nat, og dog går der en lysning fra dem. Har aldrig nogen talt til jer om eders øjne?"

"Jeg husker ikke – jo, min moder undertiden, og mens jeg endnu var en liden pog."

Margrethe hørte i det samme, at der nærmede sig skridt, og gik hurtigt ind i det tilstødende værelse. Det var Karen, der kom. "Er du her, Margrethe? Er du ikke inde hos rektoren?"

"Jeg var derinde, men så tog han en bog op og læste i den, og så dristede jeg mig ikke til at forstyrre ham med min tåbelige tale."

"Å, hvad er det for snak! Han kommer jo for at tale med dig. Gå nu straks ind med."

De gik begge ind, men rektoren mærkede ikke engang deres komme. Han var så fordybet i Ciceros bog om pligterne, at han glemte den eneste pligt, der for øjeblikket pålå ham.

Karen, der betænkeligt rystede på hovedet, rømmede sig lidt, og han så nu op med en adspredt mine, tog sit ur frem og rejste sig hurtigt. "Hillemænd!" udbrød han, "jeg misbruger eders artighed. Klokken er så mange, at jeg må nok se til at finde hjem."

Ugen derpå aflagde han igen et besøg. Karen, der var meget utålmodig over, at den sag trak så langt ud, indskærpede sin søster, at hun ikke måtte forlade værelset, om også rektoren, som let kunne hændes en så lærd mand, lod sig distrahere ved et eller andet. Margrethe lovede at gøre sit bedste, gik ind og satte sig tålmodig ned hos ham. Bogen, hun sidst havde taget fra Hans, lå endnu på bordet. Som tankeløs tog hun den i hånden og bladede i den. "Er den bog," spurgte hun, "ikke skrevet af en mand, der hed Cicero?"

"Jo, min hjerte jomfru! Det er hans bog om pligterne, et såre skønt og dybsindigt værk."

"Jeg hører hans navn så tit nævnes af min svoger. Vil I ikke fortælle mig noget om den mand?"

"Hjertensgerne. Eders videbegærlighed volder mig stor glæde. Marcus Tullius Cicero – således er hans fulde navn – var en af de største talere, verden har kendt; og han var ikke blot taler, men også rhetor, og ikke blot dette, men tillige en af de mest udmærkede statsmænd i det romerske rige på republikkens tid. Han var ypperlig i alt, *tam in arte quam in marte*."

"Ja, jeg har stor frygt for, at jeg ikke vil ihukomme alt, hvad I dér så smukt fortæller mig. Hvis jeg turde bede jer om at skrive det ned med et par ord, så beholdt jeg det vist bedre."

"Deri skal jeg mer end gerne føje eder," svarede han; og da der stod skrivematerialier på bordet, så gav han sig straks og med megen iver til at nedskrive en beretning om den romerske statsmands meriter.

Som man ser, anvendte den kløgtige unge pige, for at slippe fra rektorens frieri, den samme list som vor berømte komedieskriver hundrede år efter benyttede i sit lystige skuespil, *Geert Westphaler*, og med samme heldige udfald. Da hun mærkede, at den lærde mand havde skrevet sig fast, rejste hun sig forsigtigt og gik med en munter mine ind til Hans Jacobsen.

Men Hans blev elendig til mode, da han så hende komme ind og i god ro sætte sig ned hos ham. "Ak, Margrethe," sagde han med bekymret røst, "hvor tror I, det kan gå godt, at I hver gang den værdige mand, rektoren, besøger jer, straks forlader ham,

og sætter jer herind? Tænk dog på eders eget bedste. I må jo betragte det som en ære og lykke for eder, at en mand som han begærer eder til ægte."

Ved disse ord rejste den unge pige sig og så på ham, næsten med et forstyrret ansigt. Tvunget ind i et forhold, der var hende så pinligt, og med et varmt, fuldt hjerte, havde hun ikke engang den trøst, at den, hun for længst havde udkåret sig, forstod hende eller ville forstå hende.

"Hans," sagde hun, "hvis I ikke var mig så kær, kunne jeg vredes på eder. Ære og lykke, siger I, men, når jeg nu ikke skøtter om den ære og lykke? Hvi taler I så meget til bedste for rektoren? I måtte hellere tale for eder selv, eder har jeg alle mine dage undt vel, og skal jeg giftes, da må det være med eder."

"Allerkæreste Margrethe," svarede Hans bevæget, "hvor gerne ville jeg lytte til eders ord, der både fryder og ængster mig. I ved det til visse, at I har ligget i mine tanker lige fra den stund, da jeg som en hjælpeløs dreng gik her i huset; og Gud allermægtigste er mit vidne, at jeg intet hellere skulle ønske end at leve med eder i kærligt ægteskab. Men det er og bliver en umulighed. Jeg har hverken gods eller pendinge. I har allerede haft anselige friere, og nu frier en så værdig og duelig mand, at jeg aldrig kan tænke at måle mig med ham."

"En værdig og duelig mand? Ja, det må han vel være, eftersom hele byen siger det. Men tror I, jeg vil række min hånd over altret til én, der bevidner mig sin kærlighed ved breve, han lader en anden skrive, og uden at han altid ved, hvad der er skrevet? Min kæreste Hans Jacob, vi vil ikke tabe modet. Gods og

pendinge kan I altid få, så duelig som I selv er. Lab os sætte vor lid til Gud, og stole på, at han vil tage sig af os."

De forlovede sig nu med hinanden, men aftalte tillige, at den sag skulle holdes hemmelig for alle, indtil lykken var dem mere føjelig.

Hun gik nu ind igen til rektoren. Han sad endnu og skrev ivrigt på Marcus Tullius Ciceros liv og levned, men sluttede lidt efter at hun var kommet.

"Jeg har måttet fatte mig kort," sagde han, idet han rakte hende papiret; "thi om denne store statsmand er der meget at sige. Det skulle nu være mig hjertelig kært, om I, min skønne jomfru, måtte have nytte af det, jeg har skrevet."

"I kan være forvisset om," svarede hun med et lille satyrisk smil, "at I har gjort mig en stor tjeneste ved at skrive alt dette ned for mig."

Kort efter tog han afsked. Karen, der kom ned, spurgte Margrethe, hvad han havde sagt til hende.

"Han satte sig til at skrive den meste tid han var her."

"Så?" spurgte Karen mistænkelig; "hvad kunne han have at skrive i al den tid?"

"Ja, spørg ikke mig om det! Selv om jeg havde læst det, skulle jeg have ondt ved at forstå, hvad en så lærd mand skriver ned."

Karen var alt for klog og skarpsynet og kendte sin søster for vel, til at hun i ét og alt skulle fæste lid til hendes ord. "Jeg frygter for," sagde hun om aftenen til sin mand i en enesamtale med ham, "at der stikker noget under, og at Margrethe har os en smule til bedste. Jeg holder for, at vi nu skulle gøre alvor af sagen. Margrethe har nu haft lejlighed nok til at lære rektoren at kende."

"Ja, hvad er der at gøre," svarede doktoren, "når han ikke selv gør alvor deraf."

"Det er et spørgsmål, om han ikke allerede har gjort det eller villet gøre det. Det ser mig ikke rimeligt ud, at han skulle give sig til at læse eller skrive, al den stund han sidder ligeoverfor et kønt, ungt pigebarn; thi så lærd han er, så tror jeg dog ikke, at han er af stok eller sten. Dersom du ville følge mit råd, så skulle du bede ham hen til os på fredag eftermiddag, og lade ham forstå, at hvis han nu i vor nærværelse anholdt hos Margrethe om hendes hånd, så skulle der vel nok intet være i vejen."

"Men, Karen, er du så vis på, at der intet vil være i vejen?"

"Jeg kan ikke indse andet. Det er pigenykker, der stikker hende. Hun er blevet så afgjort af alle, at hun bilder sig ind, hun må gøre sig kostbar og ikke så lige straks slå til. Men forresten skal jeg nok tale med hende forinden."

Ved den aftale blev det da. Margrethe, hvem søsteren nu meddelte, hvad der forestod hende, gjorde ingen indvendinger. At anføre grunde, hvorfor hun ikke skøttede om rektoren, vidste hun, ville ikke nytte stort hos Karen, og allermindst turde hun sige, at hun allerede havde forlovet sin tro til Hans Jacobsen. Hun lod det da komme an på, om ikke Vorherre uventet ville sende hende hjælp.

Da den berammede fredag kom, sad hun oppe på sit værelse, hvorfra hun havde en vid udsigt over de tilstødende gader. Hun havde bedet Karen om at måtte blive der, indtil rektoren kom, og så hentes ned. Her sad hun i sin ensomhed og lod sine tanker vandre hen til sin hjerteven. "Jeg stræber så meget," sagde hun til sig selv, "for at blive fri for rektoren, der med al sin lærdom er en topmålt pedant. Men hvad borger mig for, at

Hans Jacobsen, som man jo også roser for flid og iver i studeringer, at han ikke bliver ligedan? Å nej, det tænker jeg dog ikke. Han vil jo være præst med tiden; så sætter lærdommen sig nok, og han får alt andet at tænke på. Vidste jeg blot, hvordan jeg nu skulle hjælpe mig, for at få rektoren jaget på porten."

Mens hun stirrede ud af vinduet, ligesom for at finde en udvej i sin nød, så hun rektoren ankomme langt borte og, som hun til sin glæde bemærkede, var han alene. Da hun nu vidste, at man i det underste stokværk, hvor hendes svoger og søster opholdt sig, ikke kunne øjne ham før når han kom ganske nær til huset, så kastede hun hurtigt en ærmekåbe og en sommerkyse over sig, gik sagte ud af huset og rektoren i møde. Hun traf ham et godt stykke fra doktorens bolig. Han gik, som han plejede, i bøjet stilling, med lidt skæv holdning og med den venstre hånd på ryggen. Hans mine var alvorlig og grundende; uden tvivl tænkte han på et eller andet vanskeligt sted hos de gamle klassikere.

Margrethe gik straks hen og tiltalte ham: "Ak, hr. rektor, jeg har en stor undskyldning at gøre eder. Min svoger er for en stund siden blevet kaldet til en elendig barselkvinde et par mil herfra, og måtte straks tage afsted. Han ønsker derfor, at I vil opsætte det besøg, I har tiltænkt os."

Rektoren så i vejret med en åndsfraværende mine og så på hende, som om han måtte huske sig om, hvem hun var. "Eders svoger, siger I –."

"Ja, dr. Muhle."

"Ej, det er jo sandt! Jeg har vist lovet at se ind til ham i eftermiddag. Men så kan jeg besøge ham en anden gang."

"Det kan I godt, skønt ikke så vel i den indkommende uge."

"Nej, det haster slet ikke. Så formeld ham kun min hilsen."

Han gik nu videre og fordybede sig igen i sin afbrudte tankegang. Margrethe så hånligt efter ham. "Det haster slet ikke!" udbrød hun; "ja, *jeg* har til visse ingen hast med at se ham hos os. Men han – tænkte han på, at han i dag skulle forloves med den, han talte med? Det var ikke stort at mærke på ham. Men lab ham nu gå med den besked!"

Hun gik hurtigt tilbage og begav sig igen op på sit værelse, lige så ubemærket som hun var gået. En del mere lettet i sindet satte hun sig hen til et håndarbejde og ventede på, om der ville komme bud efter hende. Men det blev mørkt uden at hun blev hentet, og hun gik da selv ned.

"Er rektoren ikke hernede?" spurgte hun med påtaget forundring.

"Nej," svarede Karen fortrædeligt; "han har slet ikke været her. Der må være kommet noget i vejen."

Man ventede nu, at der skulle indløbe en undskyldning fra ham. Men da denne udeblev, begyndte dr. Muhle og hans kone selv at tro, at der ingen vej var at komme med ham, og at det bedste var, at lade den plan fare. Ved et besøg, doktoren i den anledning aflagde hos ham, gav han sagen den vending, at såvel han som hans kone, efter nøjere betænkning, frygtede for, at et så ungt og flygtigt pigebarn som Margrethe ikke var noget for rektoren. Denne var måske i grunden af samme mening. I alt fald havde han det ikke så hedt, at det skulle koste ham stor møje at trække sig tilbage. Margrethe blev således fri for sin lærde frier og modtog efterretningen derom med stor glæde, skønt hun ikke lod sig mærke dermed. Men til Hans Jacobsen

fik hun straks et brev afsendt, hvori den gode nyhed blev ham tilmeldt.

Margrethe havde nu fred i længere tid. Med Hans traf hun oftere sammen, enten ude i byen hos godtfolk, begge kendte, eller på spadseregange. Kunne dette ikke ske, så trøstede hun sig med at skrive til ham og igen modtage hans svar. Der skete imidlertid den forandring i hans stilling, at han opgav sin plads som famulus hos rektoren og blev skoleholder eller huslærer på en herregård, der lå på den anden side af åen i Odense, ved hvilken post hans indkomster blev meget forbedrede. Begge havde tålmodighed og ventede på, hvad fremtiden kunne bringe. Men, som man straks vil se, var den stakkels Margrethes plager endnu ikke endte.

På den tid opholdt der sig i Odense en fornem mand, der beklædte et højt embede i København og ejede store godser i Fyn. Han var netop nu i den alder, at han gjorde bedst i at gifte sig, hvis han overhovedet havde det i sinde. Med Margrethe var han flere gange truffet sammen hos de bedste familier i byen, til hvilke hun som doktorens svigerinde havde adgang, og hvor hun var gerne set. Han fandt så stort behag såvel i hendes skønhed som i hendes muntre, opvakte tale, og han hørte hende så fordelagtigt omtale af alle, at han til sidst, da han ikke brød sig om formue, kastede sine øjne på hende. I den anledning skrev han nu et brev til dr. Muhle, hvori det blandt andet hed, "at han var blevet aldeles indtaget i Margrethes smukke manerer og fripostige væsen, ville derfor skattere sig meget lykkelig, hvis hun kunne bekvemme sig til at række ham sin hånd. Men hun måtte i så fald bestemme sig straks, eftersom han ved Kongelig Majestæts ordre var destineret til en

gesandtskabspost ved et hof i Tyskland, og skulle snart tiltræde samme. Men han ønskede intet hellere end at holde bryllup førend sin afrejse, for at kunne tage sin unge hustru med sig."

Denne skrivelse vakte stor sensation i doktorens hus. "Er det ikke mærkeligt med den pige," udbrød Karen; "det er jo som frierne regner ned for hende, og den ene mere anselig end den anden. Afslår hun dette tilbud, så fortjener hun ikke det sted på Guds grønne jord, hun står på." Også doktoren mente, at det var en så stor og uventet lykke for pigebarnet, at man på alle måder måtte søge at understøtte sagen.

Margrethe blev kaldt ned og gjort bekendt med brevet. Hun blev virkelig forskrækket herover; thi hun indså straks, at her var ingen indvendinger at gøre. Den nye frier var en så fin og beleven mand, og hans stilling så anselig, at hun ville blive misundt af alle unge piger i byen. Også den omstændighed forknyttede hende, at doktoren, hos hvem hun ellers i det værste tilfælde håbede at finde tilhold, dennegang talte lige så indtrængende til hende som Karen. Hun nøjedes da blot med at svare, at hun følte sig så overrasket ved dette andragende og syntes, hun var så lidet værdig dertil, at hun endelig måtte udbede sig betænkningstid, i det mindste til den næste dag. "Ja, sov derpå," svarede Karen, "og bed Vorherre i din aftenbøn, at han vil oplyse din forstand og vise dig den rette vej."

Margrethe skrev endnu samme aften et brev til Hans Jacobsen, hvori hun meddelte ham den farlige nyhed og dernæst tilføjede: "At modsætte mig, ved jeg forud, hjælper mig til intet. Karen sidder lunt inden døre og bryder sig fejl om min kvide. Hun helmer ikke, før hun får mig spændt i et åg efter sit hoved. Men jeg agter dog, om Gud vil, at råde selv for mit

giftermål. Al den tro, jeg ejer, har jeg lovet dig, min kæreste ven, og skal til visse ubrødeligen holde mit ord. Men her er kun én udvej. Den fornemme mand skal bestilles hen til os i morgen aften, hvor da forlovelsen skal finde sted. Og jeg vil nu bede dig at møde mig ved åen i skumringen; thi min hensigt er at forlade min søsters hus og tage til Kerteminde til vor faster. Hos hende kan jeg vel nok opholde mig et par dage og imidlertid se til at få en eller anden kondition hos skikkelige folk. Til min svoger efterlader jeg et brev, hvori jeg underretter ham om min beslutning. Hvis du tror, at det bliver for besværligt for mig at gå samme aften til Kerteminde, så se til at du kan besørge en vogn."

Dette brev blev ved et pålideligt bud sendt til ham. På Karens fornyede spørgsmål den næste dag, hvad hun da nu havde besluttet sig til, svarede Margrethe, at hun ikke dristede sig til at sige Nej, eftersom både hendes svoger og søster holdt for, at denne forbindelse var så ønskelig. Med dette kærkomne svar afgik der straks et budskab til den fornemme frier; doktorens stadsestue blev sat i den bedste stand, Karen formåede, og Margrethe måtte iføre sig sin smukkeste pynt.

Mødet var bestemt til om aftenen klokken 7. En halv time før dette klokkeslæt forlod Margrethe i al sin pynt, kun med en mørk kåbe over sig, doktorens hus, gik gennem bagporten, der vendte ud til åen, og nærmede sig denne, i det visse håb, at hun ville træffe på Hans Jacobsen, ja hun syntes allerede, at han kom hende i møde.

Men han var der ikke. Hun stirrede i skumringen om til alle sider, uden at kunne få øje på ham. Hun blev mere og mere

ængstelig, da hun ikke kunne vide, hvad øjeblik man ville savne hende hjemme og så naturligvis søge efter hende til alle sider.

Med den hurtighed i beslutninger, der var hende egen, gik hun nu ned til slæbestedet, hvor en båd lå, gjorde den løs og besteg den, i den tanke, at hun nok kunne ro sig selv over. Men til alt uheld havde åen, da der var faldet megen regn i flere dage, en usædvanlig høj vandstand og en stærk strøm. Hun forstod kun dårligt at håndtere årerne, og drev snart ned med strømmen. Under den sindsbevægelse, dette satte hende i, faldt endog den ene åre fra hende, og nu kunne hun slet ikke hjælpe sig. Hendes ængstelse steg, da hun vidste, at der længere nede var et mølleværk, som det var meget farligt at komme nær, og imod dette drev hun alt mere og mere. I denne nød havde hun ingen anden udvej end at kalde højt på Hans Jacobsen og råbe om hjælp.

Hans gik imidlertid op og ned på den anden side af åen, i stor uro og bekymring over det, Margrethe havde tilskrevet ham. Da hun ikke havde meldt noget om, at han skulle sætte over og hente hende, så stod han i den tro, at hun selv lod sig sætte over. Han gik altså og ventede på hendes ankomst. Da var det, at han ganske tydeligt hørte hende kalde på ham og råbe om hjælp. Han brød gennem buskene, løb efter lyden og så hende nu sidde alene i båden, der et godt stykke fra ham drev med strømmen. I en fart kastede han sin kjole, skød støvlerne fra sig og gav sig ud i vandet, og ved halvt at vade, halvt at svømme lykkedes det ham at få fat på båden, inden den nåede mølleværket. Han trak den nu af al magt ud af strømmen og over til den bred, han selv var kommet fra. Her satte han sig hos hende, lykkelig over at have frelst sin dyrebareste skat.

I doktorens hus kom på samme tid en af pigerne, et gammelt tyende, i stor forskrækkelse løbende ind til herskabet. "Men du himmelske frelser, hr. doktor!" sagde hun; "jeg er bange for, at det er galt fat. Nu, da jeg var nede ved åen og gik digt ved vandet, hørte jeg grangivelig moster Margrethes stemme, og det lød for mig som hun råbte om hjælp. Men se noget kunne jeg ikke, da mørket var faldet på."

Doktoren sprang op. "Margrethe? Er hun ikke oppe på sit kammer?"

"Nej – jeg så straks efter; og hernede er hun heller ikke."

"Hvor kan hun da være henne?" udbrød Karen angst. "Bare hun ikke har gjort en ulykke på sig selv!"

"Å, vist ikke!" svarede doktoren. "Hvad skulle bevæge hende dertil!"

"Jo, af Margrethe kan man vente sig alt."

"Nej; det tror jeg dog ikke. Men ud er hun gået, af hvad grund det så er; og det er jo ikke umuligt, at nogen har overfaldet hende. Vi må straks se til at komme på spor."

Han begav sig det snareste han kunne på vejen med en karl, og stak desuden en ladt pistol til sig. Den gamle pige måtte følge med for at vise stedet, hvor hun havde hørt råbet.

De måtte gå et godt stykke ned langs åen, inden de opdagede noget. Men så kunne de i mørkningen skimte et par personer ved den anden åbred og en båd, hvori de begge syntes at sidde. Doktoren råbte dem an og forlangte at vide, hvem de var, og da intet svar påfulgte, spændte han hanen på pistolen og truede med at skyde, hvis de ikke straks roede over til ham. Da måtte de vel føje ham. Hans stagede båden over med den ene åre så godt han kunne, og man så nu, hvem man havde for sig.

"Men, Margrethe," udbrød doktoren, "hvad er det for optøjer!"

"Hjerte broder," svarede hun med grædende stemme og faldt ham om halsen, "du må ikke være vred. Hans Jacob og jeg har været forlovede alt et par måneder. Men jeg vovede ikke at tale om det til jer, da han er en fattig karl, og der meldte sig så ansete bejlere. Nu har han mødt mig her – og uden ham var jeg drevet mod mølleværket og havde fundet min død under hjulene."

"Men, barn, hvorfor har du aldrig med et ord ladet dig forlyde med den sag? Der er jo ingen, der vil tvinge dig. Er du forlovet med ham, så skal I heller ikke skilles ad. Han er en brav og velstuderet ung mand, der med tiden nok kan bringe det til noget. Men I, Hans Jacobsen, lad straks én ro over efter eders klæder, og kom så hjem med os og få noget tørt på jer; ellers kunne eders kærlighedsfeber let ende med en andendagsfeber."

De to unge folk blev glade, kan man tænke sig, og vidste ikke, hvorledes de noksom skulle takke doktoren. Med bedrøvelse i hjertet var Margrethe gået ned til åen; med et frydefuldt sind vendte hun hjem igen, hånd i hånd med sin kæreste ven.

Heller ikke Karen var utilfreds med denne nye vending i sagen. Hun havde virkelig været i frygt for, at hendes søster, for at undgå den påtænkte forbindelse, kunne falde på en eller anden dårskab, og var nu glad ved, at alting løb vel af. Måske den omstændighed hjalp til, at også den sidste fornemme frier, ligesom rektoren, udeblev fra det aftalte møde. Men fra ham kom der dog en undskyldning. Han var blevet alvorlig syg, og doktoren måtte endnu samme aften hen til ham. Hvorledes han fandt sig i, at hans plan med Margrethe gik overstyr, er ikke kommet til vor kundskab.

Dagen efter det her fortalte var der stort traktement og megen lystighed i doktorens hus, da Margrethes forlovelse med Hans Jacobsen blev meddelt de indbudte venner og bekendte. Hans blev året derpå præst i Kippinge på Falster, og holdt så bryllup. I dette kald forblev han to år, da han blev forflyttet til Nykøbing. Her tilbragte han resten af sine dage, til den sidste stund i et enigt og kærligt ægteskab med Margrethe. Det faldt hende aldrig ind at fortryde de skridt, hun havde gjort for at afvise adskillige fornemme og ansete bejlere. Den lykke, hun efter megen møje og genvordighed havde opnået, var den eneste, hun fatte pris på.

Redouten

I slutningen af det forrige århundredede levede der i en residensstad i det nordlige Tyskland en referendar Rømer, der var ansat i fyrstens kancelli, rigtignok i en underordnet post, men på grund af hans dygtighed i flere retninger, hans pålidelige nøjagtighed og prøvede karakter blev han brugt meget og var meget betroet. Han sad i temmelig små kår, da hans gage ikke var stor, og kun ved økonomi og ved enkelte bifortjenester kunne han nogenlunde anstændigt slå sig igennem. Efter hans kones død tog de tvende ældste døtre sig af husholdningen, og viste sig heri meget flinke.

Den yngste datter, deres og vel især faderens erklærede yndling, blev ved en stiltiende overenskomst forskånet for denne ulejlighed. Hendes tanker var, allerede fra barndommen, rettet mod andre interesser. Hun var en lidenskabelig elsker af læsning og sværmede for sin tids digterværker. Den undervisning i tegning, hun havde modtaget i skolen, fortsatte hun siden på egen hånd. Ved at tage arbejde fra en modehandler (hvormed forresten søstrene ærligt hjalp hende) skaffede hun sig en lille fortjeneste, der gjorde det muligt for hende at erholde undervisning i musik og sang. Hun var et opvakt, livligt pigebarn at et indtagende ydre, med talende øjne og udtryksfulde ansigtstræk. Også hendes figur, der var at middelhøjde, havde de bedste forhold. Kommer hertil, at hun havde et muntert sind og et kærligt hjerte, så vil man forstå, at hendes omgivelser søgte at være hende til nytte og glæde, hvori de kunne, og gerne gav efter for hendes små egenheder.

Denne families økonomiske forfatning tillod den ikke at tage del i de forlystelser, der i en stor by tilbydes ungdommen. Det var derfor en lykke for disse piger, og da især for Clara – således hed den yngste – at deres fader ved sin embedsstilling meget ofte erholdt fribilletter til forskellige offentlige forlystelser, således til maskerader og til de skuespil, der i en lang årrække opførtes på byens store og anselige teater. For disse sidste havde Clara den allerstørste interesse og, da hendes søstre gerne undte hende denne glæde og overlod hende deres billet, når der kun var én at disponere over, så forsømte hun ingen forestilling. Når hun kom hjem derfra, var hun altid i en eksalteret stemning. Mens hun fortalte sine søstre, hvad hun havde set, nøjedes hun ikke med en angivelse af indholdet, men stillede sig hen og fremsagde, understøttet af en lykkelig hukommelse, hele tirader af replikkerne og gengav dem i sin iver med gestus og forhøjet stemme. "Tag dig i agt," sagde engang den ældre, mere alvorlige søster; "du ender ellers engang med at gå til teatret." – "Gid det var så vel!" udbrød den unge, livlige pige; "jeg ville da antage, at mit liv først begyndte."

Det var ingen løst henkastet ytring; den hang allerede længe sammen med hendes stille tanker. Vel kan det ikke nægtes, at der fra begyndelsen blandede sig deri en noget forfængelig lyst til at træde offentligt frem og beundres som de, der hørte til skuepladsens første stjerner. Hun var vant til fra barndommen at vække opmærksomhed ved sin skønhed, sit vid og muntre væsen; og hun kunne nu ikke ret finde sig i at tilbringe i indskrænkede forhold et ubemærket liv. Men alt som hendes forstand modnedes, blev det en alvorligere opgave for hende at betræde scenen, at rives hen af et skønt digterværk og igen

formå at rive andre hen. Hun gemte dog disse tanker mest hos sig selv, overvejede dem i ensomme timer og søgte vel også at prøve sine evner, for at komme til vished, om hun var skikket til dette kald. Men, sandt at sige, derom tvivlede hun ikke.

Mens denne unge pige således gav efter for sin tilbøjelighed og syslede med forskellige ting, var hun dog tillige til nytte for sin fader, der naturligvis måtte indrette meget så sparsommeligt, han formåede. Hun skrev en udmærket smuk og tydelig hånd og fuldkommen korrekt. Derved så hun sig i stand til at assistere faderen med en del afskrivning, for hvilken han ellers i embeds medfør havde måttet betale andre. Disse afskrifter handlede som oftest om temmelig tørre materier. Men der var dog én sag, der oftere forekom i den senere tid og interesserede hende så meget des mere. Den angik byens teater eller det skuespillerpersonale, der i flere år og til almindelig tilfredshed havde givet offentlige forestillinger. Hidtil havde de nu og da erholdt et tilskud fra statskassen, men dels et utilstrækkeligt, dels uden garanti, og som oftest først efter meget kvæleri. Nu havde selskabets direktør og første skuespiller, en endnu ung og meget talentfuld mand ved navn Rheinthal, indgivet en ansøgning, der gik ud på, at regeringen skulle forunde teatret et fast, årligt tilskud, hvis størrelse blev bragt i forslag. Som motiv anførtes, at teatrets bestyrelse uden et sådant bidrag fra statens side snart ville tabe det gode renommé, den hidtil havde været så lykkelig at erhverve sig; den ville nødes til at give stykker, hvis uværd den erkendte, men der fyldte kassen; den ville ikke formå at lønne skuespillerne således, at den kunne sikre sig de bedste kræfter, og den kunne

heller ikke give nye stykker en udstyrelse, der var nødvendig, når de ellers skulle opnå den tilsigtede virkning.

Clara, der en dag bragte sin fader en af hende skrevet kopi af en betænkning i denne sag, spurgte, om der ikke snart ville falde resolution; og om man ikke kunne vente det bedste udfald af skuespillernes ansøgning. "Endnu," svarede faderen, "er spørgsmålet svævende. Men, så vidt jeg kan se, er aspekterne ikke de bedste."

"Tror du? Men alle stemmer har jo udtalt sig for at vedligeholde teatret."

"Det er vist nok. De fleste og de bedste stemmer har udtalt sig til fordel for skuespillerne, og selv hoffet er i det hele gunstigt stemt for dem. Men andre igen er imod dem, og deriblandt én, hvis indflydelse er stor nok til at skaffe dem afslag på deres ansøgning."

"Hvem han det være?"

"Hr. von Eichfeldt, vor kære premierminister, hvis mening Hans Durchlauchtighed er vant til at betragte som en rettesnor for sine resolutioner."

"Å, det er jo stygt! – Men hvad grunde anfører da ministeren?"

"Han mener, at regeringen kan anvende de penge, der forlanges, på mange andre, meget bedre og nyttigere måder. Han selv har aldrig sat sin fod i teatret, undtagen i fjor, da den italienske ballet var forskrevet hertil og i vinterens løb gav forestillinger. Disse faldt i hans smag; enhver udgift til dem indrømmede han uden betænkning. Hvis han vedbliver med sin modstand, da er jeg næsten vis på, at skuespillernes ansøgning ikke vil bevilges."

Heri havde den gamle Rømer desværre ret, uagtet hele byen interesserede sig for teatersagen, og den udgjorde for øjeblikket det almindelige konversationsemne. Men der var dog tre partier at skelne imellem. Det ene, i hvis spids ministeren stod, holdt for, at regeringen burde nægte teatret al understøttelse, og at det allerhelst burde nedlægges, som en institution, der egentlig var til ingen nytte. Det andet parti, der kunne glæde sig ved fyrstindens særdeles sympati, mente derimod, at man i ét og alt burde imødekomme skuespillernes ansøgning. Endelig var der en tredje fraktion, der vel mente det samme, men kun på den betingelse, at teatret skulle sørge for, at den italienske ballet på ny blev forskrevet, for stadig at give forestillinger og derved skaffe byen den ære, at den var sædet for en så skøn kunst. Dette parti gav sig vel mine af at ville ved dette forslag vinde ministeren; men i hjertet brød det sig ikke så meget om skuespil, som om den nydelse, dans og pantomime beredte dem, en nydelse, der kunne tilegnes uden åndelig anstrengelse, og, når man gik fra teatret, ikke opfordrede til særdeles eftertanke, men sysselsatte med behagelige og tillokkende billeder. Hidtil havde intet af disse tre partier nogen synlig overvægt, eftersom ministeren af hensyn til fyrstinden ikke straks vovede at sætte sin anskuelse igennem. Men alle kunstens venner indså, at det her gjaldt om et livsspørgsmål, en kamp *pro ara et focis*, om teatret nemlig skulle vedligeholdes i den stand, hvori det hidtil havde erhvervet sig yndest og agtelse, eller om dets medlemmer skulle adspredes, et nyt selskab dannes, og den dramatiske kunst overgives til et vilkårligt sammentræf.

Man befandt sig dengang i den muntre tid, der gik forud for påsken og gerne blev optaget af forskellige lystigheder, især maskerader. Disse, der forresten i Tyskland og på den tid almindeligt kaldtes *redouter*, havde mange velyndere i alle stænder, lige fra hoffet og nedad. I år skulle en, som man ventede, mere end sædvanlig glimrende redoute finde sted, og denne gang i teatrets rummelige lokale. Tilskuerpladsen var blevet skruet op og gjort lige med scenen, logerne indrettet til små, fra hverandre adskilte kabinetter, og den fyrstelige loge var udstafferet rigt og smagfuldt. Og som en behagelighed i tilgift kom hertil endnu en stor forfrisknings-sal, der stødte op til tilskuerpladsen; en sådan havde redouterne savnet i de forrige lokaler.

Rømer havde skaffet sig tre billetter til denne herlighed, som man kan tænke sig, til hans børns største henrykkelse, men allermest til Claras. Hun betragtede en maskerade som et skridt hen mod skuespillerkunsten. Man skulle forestille en fremmed personlighed, tale og handle efter karakterens bydende, og under masken fik man dristighed til at sætte det igennem. Den ældste søster ville imidlertid ikke tage med, og selskabet kom da til at bestå af de to yngre, og af en ung herre af familien. Disse ville forestille en ridderdame og to troubadourer, af hvilke Clara skulle være den ene. Alle skulle forsynes med guitarer, og, når lejlighed gaves, tænkte man at udføre forskellige ældre og yngre romancer.

På den til redouten bestemte aften havde en meget stor forsamling indfundet sig, næsten alt hvad der i byen gjorde fordring på smag og dannelse, så det var en lykke, at lokalet var rummeligt nok til at maskerne kunne bevæge sig og tage del i

dansen uden at genere hverandre. Fyrsten og hans gemalinde, der sjældent plejede at forsømme den slags lystighed, kom tidligere end sædvanligt, begge umaskerede, han civilklædt med en mørk domino over sig, hun, der var en endnu ung og skøn dame, i en kostbar fløjlsrobe og derover en rød silkedomino. Foreløbig tog de plads i deres loge, men begav sig længere hen ned i salen og blandede sig imellem de maskerede. Ud på aftenen, efter at et af teatret foranstaltet optog var forbi, havde en stor del af det samlede publikum begivet sig ind i den omtalte forfriskningssal, og blandt disse havde flere taget masken af. Her blev alles øjne pludselig henvendt til en herre, der trådte højrøstet ind i salen. Han var klædt som elegant fransk marquis og i en flagrende domino. Ved sin udmærkede personlighed, sin høje, vellydende stemme og sit udsøgte kostume, forstod han straks at vække opmærksomhed. Da han trådte ind, talte han fransk og henvendte sig med flydende tunge til de nærmeste; men efterhånden opgav han det fremmede sprog. Den omstændighed, at han syntes at kende alle, der havde taget masken af, og tiltalte flere, der hørte til de højere stænder, i fortrolig tone som en bekendt, som én, der var nøje indviet i deres personlige forhold, lod formode, at han i virkeligheden hørte til deres stand og vilkår, og man gættede på forskellige. Men nu indtraf den sælsomhed, at medens andre maskerede søge at undvige gætningen, lod det tværtimod til, at han ville komme den i møde. Thi næppe havde man gættet på én, før han med en forbavsende lighed i stemme og personlighed fortsatte samtalen som den, man gættede på; og dette skete hver gang så naturligt og utvungent, at man allerede troede gåden løst og bad ham demaskere sig. Men da et par af

de således udpegede herrer selv kom ind i salen og trådte hen til gruppen, så nødtes man til at indrømme, at man havde taget fejl. Steg nu også herved interessen for at gætte, så meldte der sig ved siden heraf en anden interesse, den at prøve den ubekendtes overordentlige efterlignelsesgave. Man opgav ham forskellige, ældre og yngre personer, men ingen satte ham i forlegenhed; han gengav dem alle med træffende træk og ganske med deres stemme. Hvem han selv var, blev da så meget mere en gåde, som han syntes at være så at sige alle.

Rygtet om dette ualmindelige fænomen løb snart rundt i det større lokale, og kom omsider, måske med nogen overdrivelse, til fyrsten og hans gemalinde, der nu også fik lyst til at tage den ubekendte i øjesyn.

Der gik straks et bud ind efter ham, og kort efter så man vor marquis med hurtige og lette skridt nærme sig fyrsteparret og efter en dyb reverens tiltale dem med smukke, velvalgte ord: "Han priste sig lykkelig ved at stedes for en fyrste, der havde et så skønt navn for visdom og retfærdighed. Han priste undersåtterne lykkelige, der styredes at en så mild regent. Men han priste også fyrsten selv lykkelig, der i denne urolige tid, hvor mangen trone vaklede, trygt kunne færdes midt blandt sine undersåtter, forenet med dem ved et fast bånd at kærlighed og troskab." Denne lille tale, der blev holdt med megen anstand og smag, syntes at behage fyrsten. "Skulle jeg dømme," sagde han til sin gemalinde, "efter denne herres fortræffelige udtale i det franske sprog, så ville jeg holde ham for chevalier Rameau." Og idet han henvendte sig til den ubekendte, vedblev han smilende og ligeledes på fransk: "Tager jeg så meget fejl i denne formodning?"

Marquien svarede med et for hin chevalier karakteristisk kast med hovedet og i ét og alt efterlignende hans stemme, at han følte sig alt for hædret ved at værdiges opmærksomhed af Hans Durchlauchtighed til at han blot et øjeblik skulle modsige ham. Men en af de omstående bemærkede, at chevalier Rameau sås oppe i en loge, og fyrsten måtte da naturligvis opgive sin formodning.

Den samme scene som før gentog sig nu. Man gættede på forskellige, i grunden kun for at beundre den ubekendtes fremstillings- og efterlignelsesgave. Omsider sagde fyrstinden: "Jeg ved kun én, der besidder et så mangesidigt talent, og tillader mig indtil videre at tro, at det er direktøren for vort teater vi har for os. Har jeg ret, hr. Rheinthal?" Den tiltalte standsede et øjeblik, og slog derpå en behagelig, sonor latter op, idet han svarede med hin skuespillers stemme og udtryksmåde og med en replik af Klingsbergs rolle i "Ringen" af Schrøder, en rolle, der nylig og til almindelig beundring var blevet udført af Rheinthal.

"Det er jo et mærkværdigt talent!" udbrød fyrsten.

"Tilvisse!" sagde hans gemalinde. "Men enten det nu er Rheinthal eller ikke, så er jeg overbevist om, at det må være en af skuespillerne. Jeg ville kun ønske, at vor kære von Eichfeldt var til stede, for at han kunne lære bedre at vurdere en skuespillers kald og stand."

Disse ord var knap udtalt før den ubekendtes høje figur pludselig sank sammen, den ene skulder blev lidt højere end den anden, hovedet faldt noget skævt, hans maske gled af ham og viste nu et ansigt, der ved maling, grå øjenhår og anden tilsætning havde erholdt en skuffende lighed med

premierministeren. Mens en stor portefølje af en af de omstående uformærket blev skudt ind under hans arm, trådte han med stive, afmålte skridt noget nærmere hen til fyrsten og begyndte, bukkende dybt, med v. Eichfeldts skrattende stemme: "Deres Durchlauchtighed ville nådigst tillade, at jeg ulejliger Dem med et referat."

"Et referat?" udbrød fyrsten forundret, og idet han vendte sig til sin gemalinde, hviskede han: "Det er jo vor minister op ad dage!"

"Det er i det mindste hans spejlbillede," svarede hun sagte. "Vi må endelig høre, hvad han har at sige."

"Når han blot ikke kompromitterer v. Eichfeldt –"

"Nu, så kan vi jo straks bortfjerne os."

Den således forvandlede ubekendte havde imidlertid lukket sin portefølje op og deraf udtaget et sammenlagt papir med en ejendommelig, ceremoniel håndbevægelse, der var så ganske som v. Eichfeldts, at fyrsten uvilkårligt trak på smilebåndet. "Det er skuespillernes ansøgning, jeg her har, hvis *Serenissimus* måske ønsker ved lejlighed at gennemløbe den."

Fyrsten tog mod papiret. Det var virkelig ansøgningen eller en kopi deraf.

"Teatersagen er nu modnet så vidt –" vedblev den improviserede minister – "og den er så nøje overvejet fra alle sider, at jeg antager, vi kan skride til en afgørelse. Deres Durchlauchtighed vil måske erindre, at teatret, for at kunne bestå, ansøger om et fast, årligt til skud, der i sig selv ikke er for stort, men altid betydeligt for vort lands ressourcer. I den anledning har nu forskellige stemmer og forskellige meninger ladet sig høre. Nogle holder for, at man bør nægte teatret

ethvert tilskud. Men disse ledes af forskellige grunde. En del af dem er af den mening, at et teater er til ingen reel nytte, men kun en forlystelsesanstalt omtrent som berider- og linedansertrupper, og at det allerhelst burde nedlægges, men ingenlunde understøttes så betydeligt. Hvad man skal svare hertil, er ikke godt at sige. Lever vi da ikke i civilisationens århundrede? Er det for bønder jeg taler? For mænd, der kunne være meget agtværdige i andre retninger, men mangler alle forudsætninger til at kunne dømme om denne sag? Kan der blandt oplyste folk være tvivl om, at skuespilkunsten, når den ledes af en ordnende hånd, har den største indflydelse på et folks kultur? Har ikke de mest oplyste nationer, grækerne, spanierne, englænderne, de franske altid vist en uindskrænket interesse for teatret? Har man glemt, hvilke ophøjede tanker, der møder os hos de gamle tragikere, hos hin berømte brite, Shakespeare, hvis bekendtskab vi nylig har gjort, eller for at gå til vor egen tid, i *Don Carlos*, i *Nathan den Vise*? Alt dette skulle være skrevet blot til forlystelse? Og den kunstanstalt, der er tolk for disse værker og bringer dem i levende billeder ud til folket, skulle ikke være stort bedre end en linedansertrup? Man glemmer dog vel ikke, at det er fra teatret hine udmærkede ånder, jeg påpegede, har udsendt deres udødelige værker, at det var teatret, der tilskyndte dem til at udføre dem, og uden hvilket deres arbejder sandsynligvis aldrig havde set dagens lys. Man har intet imod, at vi understøtter videnskaberne, universitetet, at vi giver tilskud til skoler, for at lære folk at tale, læse og skrive. Men den kunst, der er kronen for dem alle – spørg kun grækerne på Aristophanes' og Platons tid – den skal vi ikke understøtte, ikke tilstrækkeligt? og de mænd og kvinder,

der giver os et udtryk for lidenskaben og viddet, lærer os skønhed i tale, gang og bevægelser, dem ikke? – Til disse stemmer vil Deres Durchlauchtighed ganske vist ikke tage hensyn."

Fyrstinden klappede sagte i sine hænder og udbrød: "Bravo, hr. minister! Således hører jeg Dem gerne tale."

Pseudo-ministeren bukkede flere gange dybt og svarede: "Det er mig en stor satisfaktion, at min nådige fyrstinde værdiges at skænke mine ord bifald. Men tillad, at jeg bliver ved."

Inden vi går videre med den ubekendte, må vi møde en mulig indvending. Man kan finde det underligt, at fyrsteparret ville på en måde tage en rolle med i denne mystifikation. Men i så fald må man ikke glemme, at vi befinder os på en maskerade, hvor så meget opfordrer til ikke at vise et muntert indfald fra sig. Og ligeledes må man erindre, at scenen var i det forrige århundredes slutning, hvis sæder, især i Tyskland, vare meget jævnere end nu. Navnlig udmærkede dette fyrstendømme sig ved et aldeles patriarkalsk forhold mellem regenten og undersåtterne. – Efter denne parentes kan vi lade den ubekendte fortsætte sit referat.

"Der er igen andre," vedblev han, "der vel også nægter ethvert tilskud til teatret, men anfører en mere anstændig grund. De påstår, at det kun er residensstaden, der nyder godt af vort teaters nytte og behagelighed; det kan derfor ikke billiges, at det øvrige lands beboere skulle skatte til en anstalt, der ikke eksisterer for dem, hverken skaffer dem nytte eller behagelighed. Hvad dette angår, da skal jeg ikke opholde mig ved, at hele skarer af provinsbeboere jævnligt kommer til

residensstaden og da som oftest allerførst søger til skuespilhuset, om hvilket de har hørt så meget tale. Men jeg vil kun spørge, om da Shakespeare kun har skrevet for London, Molière og Racine kun for Paris og Goethe og Schiller hos os kun for Weimar? Eller har ikke disse forfatteres værker både i deres tid og senere ved trykken udbredt glæde, belæring, lyst og munterhed langt ud over de respektive hovedstæder? – I fjor rejste jeg i Deres Durchlauchtigheds ærinde over England til St. Petersborg. Jeg tog til søs gennem Nordsøen, Kattegat, Øresundet, Østersøen og den finske bugt op til den russiske hovedstad. Vi havde ofte hårdt vejr; men på hele vejen var fyrtårnene vor ledestjerner, vore frelsere fra klipper og skær. Disse fyrtårne er kostbare og må vedligeholdes af staten. Hvis nu landmanden og beboerne fra det indre land ville sige: Hvad vedkommer fyret mig? Jeg har ingen nytte deraf og vil ikke bidrage til at underholde det. Jeg rejser ikke, og dette fyr lyser ikke for mig og mine." – Hvem ville agte på en slig dårlig tale? Som om disse fyrtårne ikke var til gavn og velsignelse for alle, enten umiddelbart eller fordi handel og søfart ene ved dem er mulige. Og et sådant åndeligt fyrtårn for hele riget er en hovedstads teater. Det kaster på mange måder, skønt mere eller mindre umiddelbart, sit lys langt ud over sine nærmeste grænser.

Jeg skal nu," fortsatte pseudo-ministeren sit referat, "gå over til at omtale Dem af Deres Durchlauchtigheds rådgivere, der er mere billigt stemte. De indrømmer, at det forlangte tilskud bør bevilges skuespillerne. Men de knytter dertil en betingelse, som jeg antager Serenissimus ikke vil skænke sit bifald. Disse brave mænd holder nemlig for, at staten må forbeholde sig ret til at

have en afgørende stemme i alle teatrets anliggender, må være med ved at bestemme, hvilke stykker der skulle opføres, tage del i rollebesætningen, i den hele udstyrelse af sceneri og kostumer, holde øje med skuespillernes antagelse og afskedigelse, og især vide nøje besked med, hvortil hver skilling anvendes. De grunde, man påberåber sig, er disse: skal staten give en så stor sum for at opretholde teatret, så må den også føre den nøjeste kontrol med alle dets formål og disses iværksættelse. Men dette vil med andre ord ikke sige andet end, at så må staten gøre alt muligt for at ødelægge teatret og den dramatiske kunst; thi dette vil blive den visse følge af en sådan kontrol. Hvorledes skulle regeringens embedsmænd formå at tage del i den kunstneriske anordning, når de ikke selv er kunstnere, ikke indviede i teatrets hele, kombinerede maskineri? Enden bliver, at de med uvane hænder forgriber sig på en kunst, hvis praktiske formål løftes af psyche-vinger. Det er ikke omsonst, at man kalder maleri, skulptur, musik, poesi og da også skuespilkunsten, der er tolk for en egen art af poesien, at man kalder alle disse for *frie kunster*. De tåler ingen bånd, ingen unaturlig kontrol, hvis det ikke skal gå dem som det i et gammelt, skønt eventyr gik med sylfiden, hvis vinger man bandt; hun sygnede hen og døde.

Nogle af de omstående gav her deres bifald til kende. Også fyrsten nikkede bifaldende, men da han tillige, måske i den tanke, at den ubekendte var færdig, gjorde mine til at bryde op og bortfjerne sig, så vedblev pseudo-ministeren: "Deres Durchlauchtighed ville nådigst endnu skænke mig nogle minutters opmærksomhed. Jeg skal, så vidt muligt, fatte mig i korthed. Der er ét punkt til, jeg må berøre. Nogle af Deres

Durchlauchtigheds rådgivere har opstillet den fordring, at vort teater, når det omtalte tilskud indrømmes det, skal forskrive og associere sig med den italienske balletmester og hans selskab, der i fjor med meget bifald gav forestillinger her. Disse mænd – og jeg tilstår, at der blandt dem findes ikke få, for hvis meninger jeg har megen agtelse – hører til dem, der indrømmer teatrets store betydning og betoner udtrykkeligt, at det er gennem det reciterende skuespil det må anses for en af statens højest stående dannelsesanstalter. Men når de nu alligevel opstiller hin fordring, så forstår jeg ikke disse hæderlige mænd. For det er vitterligt, at udgifterne til balletten, til dens udstyr, til personalets gagering, når den skal holdes i en så stor stil som hos os i fjor, er så store, at broderparten af tilskuddet ville gå med dertil. De indtægter, den forskaffer, selv når den trækker allermest, hvad den jo ikke altid har gjort, er meget illusoriske. At sætte en ballet i scene er en dyr spøg. Alting skal her endelig være nyt, dekorationer, dragter; og hver enkelt forestilling kræver sin egen, ofte meget betydelige udgift. Som eksempel skal jeg anføre balletten *"Stormen"*, der blev givet af signor Arighetto efter et sujet hos Shakespeare. I hele første akt forestillede scenen dækket af et stort orlogsskib med dets master, sejl og tovværk. At bygge og hver aften opstille dette, var allerede meget bekosteligt; men der måtte desuden ved hver forestilling lejes 50 mand ude i byen som assisterende. De fabelagtige udgifter, der gik med til balletten *"Amor og Psyche"*, i hvilken hele den græske mytologi var fremstillet *in nuce*, vil jeg slet ikke berøre. Den gjorde, som bekendt, lykke. Men hvis teatrets bestyrelse havde flere balletter som den, måtte den snart opgive sit bo som fallit til skifterettens

behandling; thi når der en aften ikke er aldeles fuldt hus, så har teatret ikke engang omkostningerne til balletten for den aften betalt. Signor Arighetto forstod ikke at begrænse sig. Hans balletter var af så store dimensioner, at et land som vort ikke har råd til at holde på dem. Forestillede man ham nu, at han skulle indskrænke sig til mindre og mindre bekostelige kompositioner, så blev han vred og truede med at rejse sin vej; for han var meget pirrelig. Vil altså regeringen lige fuldt holde på den italienske balletmester, så må den give hans balletter et særskilt tilskud. Man skal ikke sige: "Vi vil understøtte teatret som en skole for den dramatiske kunst, en mulighed for forfatternes virksomhed" og desuagtet tillade, at så store summer går til balletten, at det reciterende skuespil ikke kan bestå."

Fyrstinden afbrød her referatet og sagde smilende: "Min kære minister, jeg kan ikke i ét og alt være enig med Dem i, hvad De nu sidst anførte. Dengang signor Arighetto var her, lod det jo til, at der kun var én mening om, at han hørte til de første i sin kunst, at hans balletter kunne stå ved siden af de mest udmærkede i udlandet. Jeg vil ikke afgøre, om balletten står over eller under skuespillet. Men jeg selv mærkede næsten aldrig talens mangel, og det er Dem vist bekendt, at de varmeste beundrere af skuespillet så hans balletter med glæde."

Pseudo-ministeren svarede hertil under mange bukninger: "Det smerter mig i mit inderste at måtte erklære mig imod en så ophøjet dames mening. I grunden taler jeg mod min egen interesse. Dengang italienerne var her, forsømte jeg ingen forestilling og lod mig som alle andre henrive. Men det må ikke glemmes, at det i nærværende tilfælde kommer an på, om vort

teater overhovedet skal bestå eller ikke. Spørges der, om det er regeringen og vor oplyste tid værdigt at understøtte det, at hindre dets fald, da er nok de fleste enige om, at talen kun kan være om et teater for det reciterende skuespil, at kun dette formår at fremstille et levende billede af laster og dyder, at indprente gyldne sandheder, store, evige tanker, og under spillet at give et mønster for en skøn og rigtig udtale. Balletten, så mange midler den også har at disponere over, kan ikke sammenstilles med dramaet og lystspillet, der har ordets uhyre magt til sin rådighed. Signor Arighetto gav i fjor en historisk ballet, *"Pætus og Arria"*. I slutningssituationen, hvor ægteparret befinder sig på flugten og, mistvivlende om at kunne frelses, beslutter at vælge en frivillig død; i det uforlignelige moment da Pætus' højhjertede hustru støder dolken i sit bryst, drager den ud igen og rækker den til sin gemal – dér rejste jeg mig uvilkårligt for at høre hine mindeværdige ord: "Pætus, det smerter ikke!" Men i stedet derfor så jeg nogle mimiske gestus, der oprigtig talt forekom mig komiske og fordærvede mig indtrykket. Dersom min nådige fyrstinde vil tilbagekalde i Deres erindring denne situation, da tvivler jeg ikke på, at også De vil indrømme, at de på dette sted savnede ordet."

Efter alt det anførte vedblev den ubekendte og henvendte sig igen til fyrsten "- tager jeg ikke i betænkning at indstille til Deres Durchlauchtighed, at det måtte behage Dem at bevilge den af skuespillerne underdanigst ansøgte årlige, faste understøttelse, uden at dertil knyttes andre betingelser end den, der følger af sig selv, at den kun kan bevilges dem, så længe de viser sig deres opgave værdige."

Mens der fra flere sider i salen hørtes lydelige bifaldsråb, svarede fyrsten: "Jeg skal nærmere overveje denne sag; det lover jeg Dem. Men der er dog undertiden opstået en tvivl hos mig, om vor tid ikke har andre krav, om der ikke, skønt vort land på ingen måde kan kaldes fattigt, dog findes så megen trang og nød, der må afhjælpes, at den forlangte sum måske rettere burde anvendes dertil."

"Deres Durchlauchtighed! Der gives flere slags fattige i et land. Den nød, man kan afhjælpe ved en mild gave, en temporær understøttelse eller på lignende måde, kan være drøj nok for de pågældende; men der kan dog rådes bod derpå. Derimod er der en anden trang, der ikke er så let at afhjælpe. Der gives åndeligt fattige, sådanne, der ved deres fødsel, opdragelse og hele livsretning er kommet til at stå *uden for* poesien, uden for den højere dannelse, uden for den finere bevidsthed om de sjælelige svingninger hos mennesket, og som dog er modtagelige for alt dette, når det meddeles dem på en populær måde. Disse personer føler, sig selv ubevidste, en trang til at indvies i denne verden af poesi, i disse højere regioner af den menneskelige indsigt, og derfor hænger de med så megen troskab ved deres gamle sagn, deres eventyr og ridderhistorier. Men det er først teatret, der formår at tilfredsstille denne ubevidste trang, at åbne deres øjne for den lysere, poetiske verden, de hidtil kun har skimtet. Den dramatiske kunst med skuespillerne til organ har nemlig ligesom kirken det ejendommelige, at den deler sine skatte med enhver, der kommer, med den simpleste almuesmand, med den jævne borger, med bondekonen, der bringer sine varer til torvs, når alle disse engang imellem kunne skaffe sig adgang til de mere

billige pladser. Og teatret har det store fortrin, at det ikke prædiker og moraliserer, ikke holder straffe taler; men det viser i klare billeder, hvad der er hændt, hvad der kan hænde igen, og overlader til enhver at tage sig det bedste ud deraf. Teatret fortæller ikke; dets kunst gør det forbigangne nærværende. Faktum foregår for vore øjne; vi oplever det selv. Lad kong Lear eller Tartuffe opføres i aften, så er vi nærværende derved, som om denne begivenhed først nu eksisterede og vi var tilstede som vidner. Det er ved dette, at skuespilkunsten opnår sin uhyre popularitet, og gør det mægtige indtryk. Hvis den mindre dannede, almuesmanden og den simple borger ikke forstår, ikke kan følge med i alt, så er der dog nok tilbage, han kan fatte, nok, der kan berige ham for lang tid. Disse fattige, hvis sag jeg her har talt – og man finder dem i alle stænder og ikke blot blandt de uformuende – fortjener visselig, at der tages hensyn til dem. Jeg vover derfor underdanigt at gentage min indstilling, i det håb, at Deres Durchlauchtighed vil forunde den sit bifald."

Med disse ord endte den ubekendte sit minister-referat. Fyrsten, der kendelig eftertænksom og alvorlig havde hørt på ham, og navnlig meget opmærksomt fulgt hans sidste bemærkninger, sagde nu halvt i skæmtende tone, halvt alvorligt: "Jeg har med megen fornøjelse hørt på Deres referat, og tænker, at jeg om kort tid kan underrette Dem om, hvad jeg i denne sag agter at beslutte." – hvorpå han og hans gemalinde med en hilsen bortfjernede sig.

Clara, der under dette optrin, i tillid til sin herredragt, havde skaffet sig en plads ganske nær ved den ubekendte, tvivlede intet øjeblik om, at han var den af hende beundrede, ja næsten

tilbedte Rheinthal, som hun havde set spille i næsten alle hans roller. Da nu fyrsteparret gik og blev efterfulgt af en sværm af de omstående, benyttede den ubekendte denne omstændighed og trak sig dybt bukkende, så at han bestandig blev lavere, ind i en kreds af herrer, der var klædte i munkedragter og dominoer, og blev omringet af dem. En munkekappe blev i hast kastet over ham, men uheldigvis var hætten kommet til at sidde forkert, så at han ikke kunne få den over hovedet, og ærgerlig derover hviskede han til en af de nærstående: "Men så hjælp mig dog!" – men uden at det ville lykkes. Clara, der ikke havde tabt ham af syne, løste hurtigt et sort silketørklæde, hun havde slynget om halsen, og lagde det udbredt over hans hoved. Han så i vejret og nikkede til hende med et sagte tak, svøbte derpå tørklædet om hovedet og forlod i hast med de nærmest stående salen. Kort efter, mens hun endnu stod på samme plads, fordybet og opfyldt af beundring over det, hun havde set og hørt, kom en maskeret herre i domino hen til hende, leverede hende med en høflig taksigelse tørklædet og skyndte sig igen bort.

Denne episode på redouten udgjorde i de følgende dage genstanden for samtalen over alt i byen. At den mærkelige ubekendte måtte være en af skuespillerne og da snarest Rheinthal, var man enige om. Mindre let var det at udfinde, hvorledes premierministeren havde optaget hans dristighed. Efter et rygte gjorde han gode miner til slet spil, og skulle endog have sagt, at den ubekendte måtte have opsnappet nogle af hans ytringer, da han i meget var af samme anskuelse. Det sande var, at ministeren mærkede, han kunne ikke denne gang sætte sin mening igennem.

Herom fik man snart vished.

En uges tid efter hin aften på redouten trådte Clara ind til sin fader og meldte, at kancellibuddet var derude for at forhøre, om der ikke var en skrivelse, han skulle besørge.

"Den ligger der på bordet," svarede Rømer, "og pegede på et brev med stort segl. Men ved du hvad det er? Det er Hans Durchlauchtigheds resolution på skuespillernes ansøgning. Den er i ét og alt blevet bevilget."

"Men det er jo glædeligt!" udbrød den unge pige. "Altså har hr. von Eichfeldt givet efter."

"Eller han har været nødt til at give efter. Hans Durchlauchtighed har nok denne gang selv villet resolvere. – Gå nu ud til buddet med brevet. Det skal, som du ser, bringes hen til direktøren, Rheinthal."

Clara gik, men standsede, da hun kom ud i salen. Hun fik her en indskydelse, som hun, efter sin livlige natur, øjeblikkelig besluttede at sætte i værk. Først gik hun ud til buddet og sagde, han kunne gå igen, da brevet allerede var besørget. Dernæst skyndte hun sig op på sit kammer, klædte sig omhyggeligt på, tog brevet med og gik ud.

Hun begav sig lige hen til teaterdirektørens bolig og forlangte at få ham i tale. Man svarede hende, at det ikke godt kunne ske nu, og bad hende komme igen en anden gang. "Men jeg har et ærinde, der er af største vigtighed for direktøren, og må derfor nødvendig tale med ham." Tjeneren gik ind, og lukkede kort efter døren op for hende.

Ved sin indtrædelse så hun Rheinthal gå op og ned med en bog i hånden, og antog, han memorerede en rolle. Han så dog snart i vejret og gik hurtigt hen til hende.

"Med hvem har jeg den ære at tale?"

"Jeg er en datter af referendar Rømer. Fader sender Dem denne skrivelse."

Rheinthal, der så det store kancellisegl, lukkede brevet hurtigt op, løb det igennem og udbrød: "Men det er jo en fortræffelig efterretning, De der bringer mig! Ja, det kan jeg forstå, at Deres fader ikke har sendt den med et lumpent kancellibud, men med ungdom og skønhed."

Clara rødmede, da hun vel vidste, at hendes fader havde hellere valgt det gamle, pålidelige kancellibud. "Det var mit eget ønske at bringe Dem dette brev," svarede hun lidt forvirret – "dels fordi jeg glædede mig så meget over det gode budskab, jeg skulle bringe, dels fordi jeg ved samme lejlighed gerne ville tale med hr. direktøren."

"Så behag at tage plads. Er der måske noget, hvori jeg kan tjene Dem?"

"Ja, jeg har allerede i længere tid –" begyndte hun tøvende – "tænkt på, at … at melde mig hos Dem og bede Dem bestemme, om jeg muligvis kunne have talent til at blive skuespillerinde."

"Det var jo nok muligt," svarede han i en velvillig tone, og betragtede hende nøjere. "Deres udvortes er i alle henseender fordelagtigt for scenen, i det mindste til visse roller. Men –" blev han ved, idet han så på hendes lysebrune lokker – "har jeg ikke set Dem engang før? Var det ikke Dem, der på redouten var klædt som ridderpage eller troubadour eller noget lignende?"

Da hun tilstod det, sagde han: "Så må jeg virkelig takke Dem for den kærlighedstjeneste, De viste mig dengang – ja, det behøver nu ikke længere at være en hemmelighed, hvem der gjorde de mange spilopper den aften. – Nu da, De ønsker altså at prøve Deres lykke på scenen? Jeg vil tilstå Dem, at det er en

slibrig bane, De agter at betræde. Men hvis De hos Dem selv føler kald dertil og besidder talent, så vil vejen i meget lettes for Dem."

Og ligesom for sig selv, tilføjede han: "Her havde jeg måske uventet en Clärchen."

"Ja, Clärchen er jeg," sagde hun leende.

"Hvordan mener De?"

"Det er mit navn, egentlig Clara, men hjemme kaldes jeg altid Clärchen."

"Nå, således! Nej, jeg tænkte på Goethes *Egmont*. Kender De det skuespil?"

"O, jeg kan det næsten udenad!"

Han rejste sig og tog en bog frem; det var *Egmont*. "Jeg har nok lyst til, foreløbig at gøre lidt bekendtskab med Deres anlæg. Vil De læse denne replik her."

Hun gjorde som han bad, i begyndelsen med nogen ængstelighed, men som hun snart overvandt.

"Deres organ er fortræffeligt," sagde nu Rheinthal, "og de enkelte mangler i oplæsningen kunne let afhjælpes. Har De lyst at indøve Clärchens rolle i *Egmont*, så tilbyder jeg Dem med fornøjelse min vejledning."

Dette tilbud tog hun med glæde og taknemmelighed imod, traf en aftale, hvilken tid hun skulle indfinde sig hos ham, og anbefalede sig.

Ved hjemkomsten meddelte hun sine søstre det skridt, hun havde gjort. De blev begge næsten forskrækkede derover, skønt de længe havde været forberedte på, at det ville eller kunne ske. Den gamle Rømer, hvem sagen nu også meddeltes, rystede på hovedet; men han nøjedes med at sige: "Gjort gerning står ikke

til at ændre. Jeg vil derfor ikke modsætte mig et ønske, jeg ved du har næret i lang tid. Lykkes dette skridt, så giver jeg min velsignelse dertil. Men viser det sig, at du har miskendt dine evner, så træd straks tilbage. For jeg kender intet ynkeligere end en talentløs skuespiller. Han er fordømt til, hver gang han træder frem på scenen, at drage alles øjne hen på sin uduelighed, og ligesom at synke under vægten af sin medspillers talent."

Clara forsikrede, at det var hendes egen faste beslutning, ikke at træde frem i nogen rolle, førend direktøren erklærede, at hun kunne gøre det med ære.

Rheinthal var i grunden meget fornøjet over, at Clara havde meldt sig til scenen. Han ville, håbede han, derved hjælpes ud af en forlegenhed. Allerede i lang tid havde det været hans ønske at opføre Goethes *Egmont*. Alle hovedrollerne kunne tilfredsstillende besættes, men han manglede aldeles en skuespillerinde, der kunne påtage sig Clärchens rolle, og når denne ikke blev udført med ynde, følelse og naturlighed, ville alt for meget gå tabt. Claras personlighed passede ypperligt til rollen. Hun var ung og smuk, egenskaber, der altid er i pris hos publikum. Hendes klangfulde og rene organ var et stort fortrin, og at dømme efter den replik, hun læste, besad hun følelse. Hun var af en hæderlig familie, hvad der på den tid i Tyskland just ikke almindeligt gjaldt om de damer, der gik til teatret. Også dette var en god anbefaling for hende. Han antog da, at han kunne betragte denne akkvisition som et uventet held.

For vor unge veninde begyndte nu en lykkelig tid. Hver anden formiddag kl. 9 modtog hun Rheinthals vejledning i den bestemte debutrolle. Han blev straks i begyndelsen overrasket

behageligt ved at opdage, at hun besad en ikke almindelig dannelse og var belæst ikke blot i den tyske, men også i den franske litteratur, og med glæde så han, at hun havde tænkt over det læste og tilegnet sig det med forstand. Indstuderingen af Clärchens rolle havde da ingen vanskelighed. Allerede efter 14 dages forløb kunne han lade hende tage del i prøverne på scenen og ved den lejlighed give hende enkelte praktiske vink med hensyn til holdning, gang og stilling under spillet.

Hendes debut var, kunne man næsten sige, glimrende. Vel muligt, at hendes følelser for Rheinthal, der udførte Egmonts rolle, gav hendes spil en sandhed og inderlighed, der mærkedes at komme lige ud af hendes væsen; thi hun så op til ham som Clärchen ser op til Egmont.

Rheinthal advarede hende dog for at lade sig bedåre at dette bifald. "Når i en anden rolle," sagde han, "ikke alt er som det skulle være, eller snarere som man har sat sig i hovedet, at det skulle være, så vil det samme publikum, der nu med al føje er henrevet af Deres spil, vise sig koldt, ligegyldigt, ja måske endog uartigt. Ingen kunst tåler mindre en udhvilen i det opnåede resultat; man må hver aften spille som om man trådte første gang frem i sin rolle og det først nu kom an på, om man ville trænge igennem. Gør man lykke og på grund heraf tror, at man nu kan tage sig tingen let og endog slå gækken løs på scenen, vis på publikums gunst, så er man fortabt."

Clara, for hvem hvert ord af Rheinthal var en lov, undlod ikke at indprente sig disse ord. Heller ikke faldt det hende vanskeligt, for den vej, hun var slået ind på, gav hende, som hun vel indså, en alvorlig opgave for livet. Ved stadig opmærksomhed herpå blev hun snart publikums yndling;

ethvert stykke, hun spillede i, var vis på at udøve tiltrækningskraft og fylde huset. Rheinthal, der med beundring så hendes fremskridt på denne vanskelige bane, blev ikke mindre henrevet af hendes elskværdige, fordringsløse væsen, mærkede vel også, at hendes følelser for ham var mere end en almindelig ærbødigheds eller velviljes. Inden et år var omme anholdt han om hendes hånd, og hun følte sig lykkelig ved at række ham den, sikker på, at ingen som han kunne lede hende gennem livets og kunstens labyrinter.

Tevandsknægten

En fortælling

> I en fodnote til *Tevandsknægten* i *For Romantik og Historie* skriver H. P. Holst:
>
> *Denne skitse blev af digteren sendt mig til optagelse i Månedskriftet kort før hans hedengang.*

For en 6-7 år siden opholdt jeg mig i længere tid i det sydlige Jylland på en forretningsrejse og gjorde der bekendtskab med en proprietær Vestervig, til hvem jeg havde en anbefalingsskrivelse. Straks ved indkørslen blev jeg behagelig overrasket ved den orden, sirlighed og nethed, der mødte mig i det renlige gårdsrum, i bygningens klare ruder med grønne skodder, mellem hvilke vedbend og blomstrende roser snoede sig op ad muren, ligesom jeg også senere med velbehag lagde mærke til den smukt anlagte og omhyggeligt vedligeholdte have, der stødte op til våningshuset. Men mest af alt behagede mig dog selve ejeren af stedet. Han var en mand i sine bedste år og strålede af sundhed. Med gammel dansk gæstfrihed bød han mig velkommen i sit hus. Jeg måtte tage ophold hos ham og blev ikke behandlet som en fremmed, men som en kær, ældre bekendt. I de otte dage jeg tilbragte på gården havde jeg god lejlighed til at lære Vestervig at kende som retsindig i enhver henseende og som en driftig landmand, der ved stadig flid og opmærksomhed og ved at gøre sig bekendt med og anvende de nyeste forbedringer i landbruget forstod at bringe sin ejendom ud til det mest mulige. I hans hus levede man godt og rigeligt,

men ikke overdådigt. Om middagen blev der kun ved sjældne lejligheder drukket vin, hvorimod jeg blev trakteret med et ganske fortræffeligt glas stærkøl. Jeg spurgte ham, om han fik det øl fra København. "Nej, såmænd om jeg gør. Vi brygger det selv. Men jeg har rigtignok til at bestyre mit bryggers fået en flink mand, der er oplært i København hos kaptajn Jacobsen." – Denne Vestervig var ikke gift, men et meget bravt fruentimmer, en madam Bruun, der var noget til års, bestyrede hele huset for ham med indsigt og duelighed. Som det lod til, forstod han godt at vælge sine folk.

I fjor blev jeg foranlediget til igen at gøre en rejse i det sydlige Jylland og havde denne gang en lille fordring at indkassere hos den her omtalte proprietær. Deslige inkassationer hørte egentlig ikke til mine forretninger; men denne påtog jeg mig gerne, da summen var så lille, at den ikke kunne ulejlige nogen og mindst Vestervig, der sad i en god bedrift og desuden fik jeg herved anledning til på ny at gøre henne vakre mand et besøg.

Det var en varm og smuk sommerdag, da jeg til vogns nærmede mig hans gård, og jeg sad i forvejen og fornøjede mig over det smukke syn af bygningen, der ville møde mig. Men jeg blev skuffet. Allerførst slog det mig, at porten, der var i dårlig stand, var lukket, og at vi måtte banke og kalde længe, inden en dreng, der så ud som en svinehyrde og var laset og urenlig, kom og lukkede op for os med et trevent ansigt. Og da vi kom ind i gården, var der uorden og smuds i alle hjørner, ja på ét sted lå der endog en dynge gødning ophobet. Bygningens ruder var støvede og fulde af spindelvæv, mange itubrukne; af vedbend og roser op ad muren var der intet spor. Ingen bød os velkommen, med undtagelse af en lådden, forsulten hund, der fo'r gøende

imod os. Jeg gik da ind i huset og traf i forstuen en halvvoksen pige, der sad og sov med en strikkestrømpe i skødet. Jeg fik hende vækket og spurgte om herren i huset. "De kan jo gå ind til ham," svarede hun i en søvnig tone, "han er i det inderste værelse." Jeg fulgte hendes anvisning og gik gennem et par værelser, der hverken syntes udluftede eller rengjorte i lang tid, og åbnede den inderste dør. Her kom mig en stærk lugt af rom og cognac i møde. Der var ligesom en tåge i værelset, hvilket jeg snart opdagede hidrørte fra en stor temaskine, der stod og dampede på bordet, mens alle vinduer var lukkede. Ved bordet sad to personer, den ene var Vestervig, men hvor var han forandret! Den smukke, muntre mand, der syntes at være sundheden selv, var nu et ynkeligt billede på afkræftelse og mathed. Figuren var sunket sammen, ansigtet blegt, øjnene sløve og uden glans. Han og den anden person var fordybede i kortspil, og jeg kunne tydeligt se, at hans hænder af vanmagt rystede, mens han holdt kortene. Den anden person var fed og lasket, med rindende øjne og, som jeg siden så, med tynde rokkende ben. Sveden perlede ham på panden, og det havde næsten udseende af, at hans fede krop dampede. – For at tilkendegive min nærværelse rømmede jeg mig, og Vestervig så i vejret. "Hvem er De? Hvad vil De?" spurgte han med hæs stemme. Jeg nævnte mit navn, og han vedblev: "Nå! ja, nu husker jeg, De har været her engang før. Men hvad godt vil De mig?"

Med et smil, jeg havde stor vanskelighed med at fremtvinge, svarede jeg: "Hvis det ikke generer Dem, ville jeg præsentere Dem en fordring, men den er så lille, at det er knap værdt at ulejlige Dem dermed."

"En fordring? Hm! ja så! Fra hvem er den? og hvor stor?"

Jeg gav ham de forlangte oplysninger, og han svarede nu: "Ja, jeg må tilstå Dem, at nu i dette øjeblik kommer denne fordring mig til ulejlighed. Jeg har i denne tid store udgifter og tør ikke blotte mig. Er det ikke sandt?" spurgte han, henvendt til sin medspiller.

"Jo, det er, så i min sjæl både vist og sandt! Det skal jeg bevidne" – lød svaret.

Jeg var vel noget forundret over, at et så ubetydeligt beløb kunne møde vanskelighed, men svarede, at den sag slet ingen hast havde. Han kunne afgøre den efter sin bekvemmelighed.

"Ja, det ser vi helst," faldt medspilleren ind. "Men vil De ikke tage plads?"

Med disse ord rejste han sig, skænkede te i en stor kontorkop, kom næsten to tredjedele rom deri og gik med usikre skridt hen til mig med koppen i hånden, idet han sagde: "Gør De os ikke nok selskab? Denne her er krabat. Prøv kun, den smager sgu godt."

Jeg bad mig undskyldt med den erklæring, at jeg om formiddagen og i den hede ikke drak varme og stærke drikke.

"Ikke det?" spurgte han forundret. "Å, for en gangs skyld! Og det er en sund drik. Nå, lille ven, skal vi så ikke have os en lille én?"

Der var mig noget så modbydeligt og gement i denne karls fortrolige tone, at jeg uvilkårligt skød hånden og koppen tilbage og blev ved min vægring.

"Ja ja, som De selv vil. Der er andre, der har bedre forstand."

"Javist," sagde Vestervig; "lad mig få det!" og så satte han koppens indhold til livs i ét sæt. "Brr! det var en rigtig kradser!"

Jeg befandt mig ilde såvel i den beklumrede atmosfære som i dette selskab, og besluttede at bryde op, da i det samme et langt, vindtørt og huløjet menneske trådte ind i stuen. Han havde i den højre hånd en slev og bar i den venstre arm en gryde eller stor jydepotte. "Vil herren se," sagde han til Vestervig; "her har jeg vor middagsmad. Det er en kraftig kødsuppe, og skønt den er til hele huset, altså til 20 personer, koger jeg den på kun et pund skank, lidt affald, lidt sener og deslige. Men nu ville jeg spørge herren, om vi ikke i dag, da vi nok har besøg af den herre der" (han pegede på mig) "skulle komme en lille visk og nogle rødder på suppen. Vi kan så en anden dag spare desmere."

Vestervig så på mig; men fuld af forbavselse over en suppe kogt på et pund skank til 20 personer, skyndte jeg mig med at sige, at for min skyld var det unødvendigt at gøre en forandring; jeg havde allerede lovet mig bort og ville nu anbefale mig.

Da jeg igen kørte fra gården, kunne jeg ikke få det, jeg havde hørt og set, ud af tankerne. Jeg var den middag inviteret hen til en proprietær i nærheden og besluttede at forhøre mig hos ham, hvorledes den sag hang sammen. Da de øvrige gæster var taget bort, bragte jeg Vestervigs affære på bane og fortalte ham, hvad jeg havde været vidne til. "Ja han," svarede min vært, "er så godt som aldeles ødelagt; jeg er vis på, at han inden forløbet af et halvt år må fra gården. Men når De spørger mig, hvorledes han er sunket så dybt, kan ingen bedre give Dem oplysning derom end madam Bruun, som sidder derhenne. Hun har i mange år været hans husholderske og forlod ham først, da hun indså, at hun ikke længere kunne være ham til nogen nytte." –

Madam Bruun, som jeg ganske godt kunne kende igen fra mit første besøg, nærmede sig nu og tiltalte mig: "Fejler jeg ikke, så var det Dem, der for omtrent syv år siden opholdt Dem en uges tid hos os, og jeg kan desværre alt for godt begribe Deres forbavselse og sorg over den skete forandring. Hvorledes det er gået til, er sagt med få ord. Hr. Vestervig havde en mand i sin tjeneste, der bestyrede bryggeriet med megen dygtighed. Vort sunde og kraftige stærkøl var berømt i hele nabolaget. Men denne mand forlod ham for et år siden og satte sig ned i Odense, hvor han blev gift med en pige, han længe havde været forlovet med. Hr. Vestervig gjorde sig nu megen umage for at få i hans sted en anden, der var lige så duelig, men uden at det ville lykkes. Endelig da han en dag talte med en herremand et par mil herfra, mente denne at det var dårlighed at holde fast på en sådan kluntet bryggerknægt. Han ville skaffe ham en dygtig mand, der skulle forsyne ham og hans hus med ganske andre og bedre drikkevarer. Dette tilbud blev modtaget, og allerede næste dag sendte han os 'Tevandsknægten', netop ham, De traf i kortspil med herren. Hvorledes denne person nu egentlig bar sig ad, og hvorledes han i så kort tid forstod at sætte sig i yndest hos hr. Vestervig, det skal jeg ikke kunne sige. Men vist er det, at efter få ugers forløb kunne hr. Vestervig ikke undvære sin Tevandsknægt. Det blev snart det første, han spurgte om tidligt på morgenen, og fra den tid gik dagen hen med kortspil og pimperi, og ligeledes aftenen til ud på natten. Opsynet med markarbejdet, med udsæd og indhøstning blev overladt til andre, og herren bekymrede sig om intet, i den grad var han ligesom forhekset af sin 'Tevandsknægt'. Han tabte huld og munterhed, blev vranten og trist, men bildte sig ind, at han

bedst kunne finde opmuntring der, hvor netop kilden til hans elendighed måtte søges. – Han led nu det ene tab efter det andet, måtte, for at rejse penge, skille sig ved det store, smukke vænge og en del af den skov, der hørte til gården. Det værste var, at 'Tevandsknægten' fik ham forført til at låne temmelig betydelige summer til et par svirebrødre, han nu havde omgang med."

"Er da de penge aldeles tabte?" spurgte jeg.

"Jeg skal ikke kunne sige det for vist. Jeg hørte kun tale om, at de betalte ham i banco."

"Nå, i Hamborger banco. Ja det går jo an."

"Ih nej, nej! I svensk banco Note 12), der blev rost for at være så ægte, og hvoraf de sendte os hele kurve fulde med flasker ind i huset. Da jeg nu," vedblev madam Bruun, "ikke vidste, hvorledes man skulle råde bod på denne bedrøvelige tilstand, så sendte jeg bud efter den gamle doktor, der plejede at komme til os, når nogen fejlede noget. Hr. Vestervig havde just i den sidste tid klaget over trangbrystighed og andet ildebefindende. Men til alt uheld var denne doktor selv en ven af 'Tevandsknægten' og gjorde kun ondt værre. Han mente, det var en lystig kumpan, som man ikke behøvede at skille sig ved, men som snarere kunne tjene til opmuntring og adspredelse. Og så blev doktoren mangen gang tredje mand ved deres kortspil og hjalp dem med at tage den farlige og lumske drik til sig, som de også ville opvarte Dem med. – Dette levned kunne jo aldrig gå godt. Jeg gjorde hr. Vestervig oftere forestillinger i den anledning, men fik utak til løn. Til sidst gik det så svært tilbage for ham, at det flere gange var mig umuligt at skaffe middagsmad til os selv og til folkene. Men her var 'Tevandsknægten' straks på færde. 'Det

skulle vi aldrig bryde os om. Han ville anbefale os en mand til køkkenet, der var en mageløs økonom og forstod at lave mad næsten af ingenting.' Herren gik ind på dette forslag, og et par dage efter kom den lange mester Skind og Ben anstigende, ham De så i værelset med gryden på armen."

"Ja, hvem var det?" spurgte jeg.

"Vi kalder ham *Smalhans*. De har vist hørt tale om ham, da man træffer ham i mange skarns husholdninger. – Nu, så blev da Smalhans køkkenmester og lavede mad for os; men det var noget pjank, uden smag, uden mættelse og ofte uspiseligt. Jeg indså nu, at der var intet mere at gøre for mig i det hus, at jeg ikke kunne være til nogen nytte, og så underrettede jeg herren om, at jeg ønskede at tage fra ham. Han fandt sig deri uden at gøre indvendinger. Et halvt års løn havde jeg til gode, men i det tab fandt jeg mig gerne, da han i forrige tider har bevist mig så ubeskrivelig meget godt."

Med disse ord endte madam Bruun sin beretning. Skønt jeg kun havde kendt Vestervig i så kort tid, var det mig dog umuligt at lade ham gå til grunde på en så skammelig måde. Jeg vidste, at en anden, yngre læge, hvis duelighed man roste meget, havde nedsat sig i en naboby og ofte blev hentet til folk der i egnen. Til ham henvendte jeg mig og meddelte ham, hvorledes sagerne forholdt sig. Ved hjælp af den nys omtalte proprietær og madam Bruun lykkedes det os at få Vestervig til at konsulere ham, og den nye doktor tog straks tingen alvorligere og strengere. Han forestillede ham, at med det levned ville han snart pådrage sig en ulægelig astma, der ville have en tidlig død til følge, og gjorde ham helvede så hedt, som man siger, at det omsider, men først efter mange parlamenteringer, blev sat

igennem, at "Tevandsknægten" skulle forvises fra huset. På samme tid havde man det held at en flink mand fra København påtog sig at forestå det gamle bryggeri.

Jeg kunne ikke opholde mig længere der i egnen, men har senere til min glæde erfaret, at vore bestræbelser som det syntes, ville krones med held. Vestervig er efterhånden igen kommet i sine gamle folder, tager sig igen af sin bedrift og har kun sjældent små tilbagefald. Den udestående gæld har man for størstedelen forstået at inddrive, og der er udsigt til, at de afhændede jorder kan tilbagevindes. Vi kan altså nu have det bedste håb.

Hvad "Tevandsknægten" angår, da fandt han det bedst at tage til København, hvor han havde hørt at man nu levede så lystigt og fornøjeligt. Han skaffede sig fast ansættelse ved et sangerlokale, hvor han snart blev meget anset og begæret. Om Smalhans har jeg ikke erfaret andet, end han ligeledes tog til København, dette store tilflugtssted for så mange døgenigte og dagdrivere. Han kom til at tjene hos en ung embedsmand, der sad i små kår, men hvis kone viste sig på gaderne i blå fløjls kåbe og i silkekjole med sløjfe og langt slæb. Der blev naturligvis Smalhans straks køkkenmester.

Om "Den påtrængende og andre fortællinger"

Forfatter: Henrik Hertz (1797/1798-1870).

Førsteudgaver mm.:

Den påtrængende: I *Foraarets Nytaarsgave 1833, af Henrik Hertz.* J. H. Schubothes Boghandling 1833.

Købmandsbetjenten: I *Dansk Folkekalender for 1842,* udg. af Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug.

Den gerrige i Balsora: I *Dansk Folkekalender for 1842,* udg. af Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug.

Frants Mandius: I *Eventyr og Fortællinger af Henrik Hertz.* C. A. Reitzels Forlag, København 1862.

Et blad af en ung digters debut: I *Folkekalender for Danmark 1863,* C. C. Lose og Delbanco's Forlag, København.

De forlorne krøller: I *Vintergrønt. Nye Fortællinger og Digte, danske, norske og svenske. Udgivne af Chr. Richardt.* Gyldendalske Boghandels Forlag. (F. Hegel.) København 1867.

Grynmøllen, eller Historien om den rige Møller: I *Nytaarsgave for 1868. Af Henrik Hertz.* C. A. Reitzels Forlag, København 1868.

Plejedatteren: I *Nytaarsgave for 1868. Af Henrik Hertz.* C. A. Reitzels Forlag, København 1868.

Den adelige: I *Nytaarsgave for 1868. Af Henrik Hertz.* C. A. Reitzels Forlag, København 1868.

Margrethes friere: I *For Romantik og Historie* 1. bind (1868) s. 299-324, udg. af H. P. Holst. P. G. Philipsens Forlag.

Redouten: I *Fra nordiske Digtere – Et Album*. Chr. Thorkildsens Forlag, København u. å. (1870).
Thevandsknægten: I *For Romantik og Historie* 5. bind (1870) s. 229-239), udg. af H. P. Holst. P. G. Philipsens Forlag. *Fortællingen er ikke være anført i Hertz' egne optegnelser, og er formentlig det sidste, forfatteren skrev, jf. H. P. Holsts note ved historien i* For Romantik og Historie.
Redigeret af: Kim N. Jensen
Forside: Efter maleri af Carl Thomsen (1847-1912): *Påskeliljer* (1894).

ISBN 978-87-7628-355-1
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-604-1 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1: **Prins Christian August var blevet udvalgt til kronprins af rigets stænder:** Som bekendt blev prinsen først længere hen, den 28. august, højtideligt og offentligt valgt af alle stænder ved en i lovmæssig form udfærdiget akt. *Forf. anm.*

Note 2: **… om hvilken en svensk historieskriver siger:** Georg Adlersparre: *Handlingar rörande Sveriges äldre; nyare och nyaste historia.* Stockholm 1832. *Forf. anm.*

Note 3: **På et opbragt folks egenmægtige og blodige hævn:** Som bekendt udbrød der ved prinsens ligbegængelse et oprør i Stockholm, hvorved grev Axel Fersen, som folket havde mistænkt for prinsens død, på en ynkelig måde blev dræbt. *Forf. anm.*

Note 4: **Denne er først opbygget 1807:** Under bombardementet lå den, så vidt jeg mindes, under bygning, men var dog nær færdig. Det skyldtes ejerens gode foranstaltninger, at den blev bevaret for den skæbne, der ramte størstedelen af dette kvarter. *Forf. anm.* – De nuværende ejendomme på hjørnerne af Klosterstræde og Vimmelskaftet er begge af nyere oprindelse, end dem Hertz erindrer. *Udg. anm.*.

Note 5: **I Sverige som i andre lande havde sine dyrkere:** Greverne Gyllenborg nedstammede f.eks. fra en apoteker og astrolog, der i midten af det 17. århundrede vandrede ind i Sverige. *Forf. anm.*

Note 6: **Det følgende år udkom i trykken:** Det udkom, besynderligt nok, midt under krigen og på dansk i Lund. *Forf. anm.*

Note 7: **Kornet:** Efter en ældre benævnelse en officerspost ved kavaleriet, der omtrent svarede til sekondløjtnant. *Forf. anm.*

Note 8: **Snaphanerne:** Deres fornemste smuthul var byen Gjønge, efter hvilken de også kaldtes gyngerne. Men de havde desforuden ophold i Christiansstad, Carlshamn og Christianopel. Selv i den vestligste by, Engelholm, nord for Helsingborg, traf man dem. *Forf. anm.*

Note 9: **Niels Juels sejr ved Kolbergerheide:** Der er sandsynligvis tale om slaget ved Køge Bugt. Slagene ved Kolberger Heide fandt sted i 1644 og 1715. *Udg. anm.*

Note 10: Det var Goethe, og så vidt jeg husker, var det i et brev til Zelter i anledning af, at dennes søn havde berøvet sig livet

---

Note 11: **Fortælling, grundet på en sand begivenhed:** Fortalt på en side eller to i P. Rhodes *Lollands og Falsters Historie* efter et manuskript, magister Schrøders enke i Torkilstrup har nedskrevet angående sin familie. I den nye udgave af Rhodes bog findes denne episode ikke. *Forf. anm.*

Note 12: **Svensk banco:** Hamborger banko var en møntregningsenhed fastsat af banken i Hamborg, mens svensk banco var en sød slags punch af svensk oprindelse. *Udg. anm.*